

Saleziánska pastorácia mládeže

Základná
konceptcia

Oddelenie saleziánskej
pastorácie mládeže

Spolupracovali na prípravných prácach:

s donom Fabiom Attardom SDB,

radcom pre pastoračiu mládeže

Andrea Bozzolo – Antonino Romano – Antonio Jiménez – Národné centrum saleziánskej pastorácie mládeže (Španielsko) – Národné centrum saleziánskej pastorácie mládeže (Taliansko) – Chris Ford – David O'Malley – Dominic Sequeira – Equipo del Teologado Don Bosco (Guatemala) – Gianantonio Bonato – Istituto per la pastorale giovanile Don Bosco (Germania) – Joe Arimpoor – José Antonio Vega – José Miguel Núñez – Joseph Gevaert – Marek Chrzan – Don Bosco Center (Filippine) – Osvaldo Gorzegno – Pier Fausto Frisoli – Riccardo Tonelli – Ronaldo Zacharias – Rossano Sala – Savio Hon Tai Fai – Thomas Menamparambil.

Spolupracovali na zostavovaní dokumentu:

Alberto Martelli – Carlo Loots – Charles Maria Antonysamy – Chiara Bambozzi – Erino Leoni – Fernando García – Francesca Cioffi – Francisco Santos – Francesco Cereda – Gianni Filippin – Giovanni Doff Sotta – Gregoire Kifuayi Nzilimpiem – Javier Valiente – José Francisco M. Zazo – José Luis Aguirre – Jose Luis Plascencia – Koldo Gutiérrez – Marcello Baek – Mario Olmos – Marta Cesteros – Miguel Angel Alvarez – Miguel Angel Garcia – Pier Fausto Frisoli – Rafael Borges – Robert Simon David – Samuel Segura – Santiago Domínguez – Santiago G. Mourelo – Sergio Castellini – Tarcizio Moráis.

Grafika: Artia Comunicación

Ilustrácie: Javier Carabaño

Vlastníctvo vyhradené oddeleniu saleziánskej pastorácie mládeže, SDB

Tretie vydanie 2014

Vydavateľstvo S.D.B.

Nepredajné

Direzione Generale Opere Don Bosco

Via della Pisana, 1111

Casella Postale 18333

00163 Roma Aurelio

Tipografia «Istituto Salesiano Pio XI» Via Umbertide, 11 – 00181 Roma

Preklad do slovenčiny: Martin Rožek, Jozef Skala, Ján Martiška,

Rastislav Hamráček, Peter Kánsky, Bohuš Levko

OBSAH

Predstavenie.....	14
Úvod k tretiemu vydaniu.....	16
Dokumenty.....	19

» PRVÁ ČASŤ

I. kapitola

OBÝVAŤ ŽIVOT A KULTÚRU MLADÝCH

1. „Toto je tvoje pole, tu budeš pracovať“	30
2. Sympatia a vôľa byť v kontakte s mladými.....	31
3. Rozlišovanie vychovávateľov a veriacich.....	33
4. Spoločenstvo lásky s ostatnými	35
5. Saleziánska pastorácia mládeže vyjadruje saleziánske poslanie	36
6. Rozšíriť a skvalitniť miesta stretnutia s mladými.....	40
7. Dvojaká vernosť.....	41

II. kapitola

OD KRISTA EVANJELIZÁTORA K EVANJELIZUJÚCEJ CIRKVI

1. Ježiš Kristus, Dobrý pastier ako plné zjavenie Božej lásky.....	48
2. Ježiš nám zjavuje Božie tajomstvo, ktoré je spoločenstvom lásky	50
3. Cirkev povolaná pokračovať v Ježišovom poslaní.....	51
4. Saleziánske poslanie	52
5. Mária, Matka a Učiteľka	53

III. kapitola

EVANJELIZOVAŤ A VYCHOVÁVAŤ: NAŠA APOŠTOLSKÁ TOTOŽNOSŤ

1. Život v plnosti a šťastie ľudského bytia	58
2. Nasmerovanie na Krista, dokonalého človeka.....	60
2.1 Integrovať lásku k životu k stretnutím s Ježišom Kristom	60
2.2 Originálnosť a odvaha výchovného umenia dona Bosca	63

3. Evanjelizovať a vychovávať podľa projektu integrálneho rozvoja	63
3.1 Rozmer chápania evanjelizácie	63
3.2 Vzťah medzi výchovnou a evanjelizačnou činnosťou.....	65
a) Výchovné aspekty kresťanskej antropológie	
b) Evanjelium ako radikálna inšpirácia	
c) Dobrá zvesť v rozličnosti kultúr a náboženských tradícií	

4. Volba apoštolského poľa práce	70
--	----

4.1 Mladí, najmä tí najchudobnejší, sú našou určujúcou voľbou.....	70
a) Stála a veľká láska k najchudobnejším	
b) Chudoba ohrozuje výchovné možnosti a rast mladých	
4.2 Humanizácia a evanjelizácia kultúry	73
a) Vernosť evanjeliu a vernosť kultúre	
b) Kultúrne výzvy prenikajú všetky pastoračné skúsenosti	

» DRUHÁ ČASŤ

IV. kapitola

PREVENTÍVNY SYSTÉM: DUCHOVNÁ A VÝCHOVNÁ SKÚSEŇ

1. Saleziánske poslanie je osvetlené praxou dona Bosca	84
1.1 Saleziánsky duch sa inšpiruje štýlom Dobrého pastiera	84
1.2 Preventívny systém je vtelením „saleziánskeho ducha“	85
a) Duchovná, výchovná a pastoračná realizácia činnosti dona Bosca	
b) Inšpiračným princípom je pastoračná láska	
c) Preventívny systém zapája vychovávateľa a komunitu, do ktorej patrí	
2. Preventívny systém ako pastoračný impulz	88
2.1 Integrálny výchovný projekt.....	88
2.2 Dvojitá hodnota preventívnej výchovy.....	89
a) Preventívny systém v situáciách ťažkosti a reintegrácie	
b) Umenie vychovávať pozitívne	
3. Preventívny systém ako ponuka spirituality.....	95
3.1 Spiritualita je predovšetkým život v Duchu.....	97
a) Primát nezištnosti Boha	
b) Stretnutie s Kristom	
c) Život v Duchu Svätom	

3.2 Originálna ponuka kresťanského života: saleziánska mládežnícka spiritualita.....	98
a) Saleziánska spiritualita, konkrétne vyjadrenie pastoračnej lásky	
b) Program a cesta saleziánskej mládežníckej spirituality	
c) Projektovať itineráre výchovy k viere	

V. kapitola

VÝCHOVNO-PASTORAČNÁ KOMUNITA: VYTVORIŤ Z DOMU RODINU PRE MLADÝCH

1. Saleziánska pastorácia mládeže je komunitnou skúsenosťou.....	114
1.1 Komunitná skúsenosť v saleziánskom duchu a v poslaní.....	114
a) Spoločenstvo v službe rovnakého poslania	
b) Forma saleziánskej prítomnosti medzi mladými	
c) VPK zapája mnoho osôb do saleziánskeho výchovno-pastoračného projektu (SVPP)	
d) VPK a rodina	
e) VPK ako významná skúsenosť Cirkvi v teritóriu	
1.2 Animácia VPK.....	120
a) Sprevádzanie v prostredí	
b) Skupinové sprevádzanie	
c) Osobné sprevádzanie	
1.3 Špecifická služba animácie: animačné jadro.....	123
a) Skupina osôb vo vzájomnom obohacovaní	
b) Nové organizačné modely	
2. Srdce saleziánskeho vychovávateľa.....	125
2.1 Nevyhnutná „apoštolská hĺbka“.....	125
a) Vstúpiť hlbšie do evanjelia	
b) Prvou formou evanjelizácie je svedectvo	
2.2 Saleziánska charizmatická totožnosť.....	127
2.3 Na ceste výchovy uprednostňuje štýl animácie.....	128
a) Uprednostňovať v osobách procesy zosobnenia a rastu	
b) Aktívna prítomnosť vychovávateľov medzi mladými	
2.4 Pastoračná múdrosť, ktorá dáva dynamickosť saleziánskeho VPP.....	130
a) „Výchovne“ čítať súčasnú situáciu mladých	
b) Trpezlivé úsilie o formáciu a premenu	

3. Preventívny systém ako praktická výchova: saleziánsky výchovný štýl.....	132
3.1 Oratórium dona Bosca, kritérium pre naše činnosti a diela.....	132
a) „Oratoriánske kritérium“, inšpirácia a vzor pre naše činnosti a diela	
b) Všeobecné ukazovatele pre rozlišovanie a obnovu	
3.2 Spôsob spolunažívania a spoločenstva v „saleziánskom štýle“.....	134
a) Dom, ktorý prijíma (skúsenosť „rodinného ducha“)	
b) Farnosť, ktorá evanjelizuje (náboženský život a pedagogika itinerárov)	
c) Škola, ktorá pripravuje do života (integrálny rozvoj prostredníctvom výchovy)	
d) Dvor, kde sa priatelia stretávajú a žijú vo veselosti (pedagogika radosti a sviatočnosti)	

VI. kapitola

VÝCHOVNO-PASTORAČNÝ PROJEKT: NÁSTROJ ČINNOSTI

1. Projektová mentalita.....	142
2. Saleziánsky výchovno-pastoračný projekt.....	143
2.1 SVPP ako saleziánsky apoštolský projekt.....	143
a) SVPP je historické sprostredkovanie a nástroj činnosti	
b) Základné charakteristiky	
2.2 SVPP ako dynamický a integrálny proces.....	146
a) Chápanie saleziánskej pastorácie mládeže ako usporiadaného celku	
b) Význam štyroch dimenzií	
2.3 Osobitosť každej dimenzie a potrebné rozhodnutia.....	148
a) Dimenzia výchovy k viere	
b) Výchovno-kultúrna dimenzia	
c) Dimenzia skúsenosti združovania	
d) Dimenzia povolania	
2.4 Prelínanie rozhodnutí saleziánskej pastorácie mládeže.....	161
a) Animácia apoštolských povolaní	
b) Misijná animácia a animácia rôznych foriem dobrovoľníctva	
c) Spoločenská komunikácia	
2.5 Saleziánske mládežnícke hnutie (SMH).....	171
a) Totožnosť a povaha SMH	

- b) Privilegované oblasti činnosti SMH
- c) Fungovanie a viditeľnosť SMH

» TRETIA ČASŤ

VII. kapitola

ČINNOSTI A DIELA SALEZIÁNSKEJ PASTORÁCIE MLÁDEŽE

1. Organická pastorácia: jednota v rozdielnosti.....	182
2. Rôzne prostredia a činnosti	183
2.1 Oratórium – mládežnícke stredisko	183
2.1.1 Originalita saleziánskeho oratória	
2.1.2 Výchovno-pastoračná komunita oratória – mládežníckeho strediska	
a) Dôležitosť VPK oratória – mládežníckeho strediska	
b) Subjekty VPK oratória – mládežníckeho strediska	
2.1.3 Výchovno-pastoračná ponuka oratória – mládežníckeho strediska	
a) Proces evanjelizácie	
b) Výchova v saleziánskom štýle	
c) Výchova, ktorá vstupuje do spoločnosti, aby ju premenila	
d) Skúsenosť, ktorá pomáha dozrievať v povolání	
2.1.4 Organická pastoračná animácia oratória – mládežníckeho strediska	
a) Hlavné zásahy výchovno-pastoračnej ponuky	
b) Štruktúry spoluúčasti a zodpovednosti	
2.2 Saleziánske školy a učňovské strediská	195
2.2.1 Originálnosť saleziánskych škôl a učňovských stredísk	
2.2.2 Výchovno-pastoračná komunita saleziánskej školy/ učňovského strediska	
a) Dôležitosť VPK saleziánskej školy/ učňovského strediska	
b) Subjekty VPK saleziánskej školy/ učňovského strediska	
2.2.3 Výchovno-pastoračná ponuka saleziánskej školy/ učňovského strediska	
a) Inšpirácia evanjeliovými hodnotami a ponuka viery	
b) Efektívna a kvalifikovaná výchova	
c) Saleziánska pedagogika	
d) Sociálna funkcia a pozornosť voči najnúdznejším	

2.2.4 Organická pastoračná animácia saleziánskej školy/ učňovského strediska	
a) Hlavné zásahy výchovno-pastoračnej ponuky	
b) Štruktúry spoluúčasti a zodpovednosti	
2.3 Saleziánska prítomnosť vo vysokoškolskom vzdelávaní.....	210
2.3.1 Originalita saleziánskej prítomnosti vo vysokoškolskom vzdelávaní	
2.3.2 Saleziánske inštitúcie vysokoškolského vzdelávania	
a) Akademická komunita saleziánskych inštitúcií vysokoškolského vzdelávania	
b) Projekt inštitútu	
c) Výchovno-pastoračná ponuka	
d) Organická pastoračná animácia saleziánskych inštitúcií vo vysokoškolskom vzdelávaní	
2.3.3 Štruktúry pre prijatie univerzitných študentov	
a) Výchovno-pastoračná komunita štruktúr na prijatie vysokoškolských študentov	
b) Výchovno-pastoračná ponuka v univerzitných kolégiách a internátoch	
c) Organická pastoračná animácia kolégií a vysokoškolských internátov	
2.4 Farnosť a svätyňa zverené do správy saleziánom.....	226
2.4.1 Originalita saleziánskej farnosti a svätyne zverených do správy saleziánom	
2.4.2 VPK farností a svätyň zverených do správy saleziánom	
a) Dôležitosť VPK farností a svätyň zverených do správy saleziánom	
b) Subjekty VPK farnosti a svätyne zverených do správy saleziánom	
2.4.3 Výchovno-pastoračná ponuka farnosti zverenej saleziánskej komunite	
a) Centrum evanjelizácie a výchovy k viere	
b) Prítomnosť Cirkvi, ktorá je otvorená a zapojená do teritória	
c) Spoločenstvo s misijným pohľadom	
d) Jasné rozhodnutie sa pre mladých a ľudové vrstvy	
2.4.4 Organická pastoračná animácia vo farnosti	
a) Hlavné zásahy výchovno-pastoračnej ponuky	
b) Štruktúry spoluúčasti a zodpovednosti	
2.5 Diela – sociálne diela pre mladých v ťažkostiach.....	239
2.5.1 Originalita diel a služieb pre mladých v ťažkostiach	

2.5.2	Výchovno-pastoračná komunita sociálneho diela	
a)	Dôležitosť VPK sociálneho diela	
b)	Subjekty VPK sociálneho diela	
2.5.3	Výchovno-pastoračná ponuka sociálneho diela	
a)	Evanjeliová inšpirácia	
b)	Integrálna a organická výchovná ponuka	
c)	Rozhodnutie pre preventívne kritérium	
d)	Sociálna a politická perspektíva	
2.5.4	Organická pastoračná animácia sociálneho diela	
a)	Hlavné zásahy výchovno-pastoračnej ponuky	
b)	Štruktúry spoluúčasti a zodpovednosti	
2.6	Iné diela a služby v rozličných prostrediach	253
a)	Skúsenosti alebo služby animácie a orientácie v povolani	
b)	Špecializované služby pre kresťanskú formáciu a duchovnú animáciu	
c)	Služby animácie voľného času	

VIII. kapitola

ŠTRUKTÚRY A PROCESY ANIMÁCIE SALEZIÁNSKEJ PASTORÁCIE MLÁDEŽE

1.	Organická a členená pastorácia mládeže	264
1.1	Plánovanie a uskutočňovanie pastorácie mládeže	264
a)	Na úrovni provinciálnych štruktúr vedenia a animácie	
b)	Na úrovni miestnych saleziánskych komunít a diel	
1.2	Špecifický spôsob uskutočnenia apoštolskej činnosti: pastoračná animácia	267
a)	Charakteristiky saleziánskej animácie	
b)	Princípy a kritériá animácie procesov a štruktúr	
2.	Miestna animácia a koordinácia	271
2.1	Saleziánska komunita, ktorá animuje saleziánske dielo	271
a)	Komunita SDB	
b)	Direktor SDB	
c)	Miestna rada komunity	
d)	Rada VPK a/alebo diela	
e)	Miestny koordinátor pastorácie mládeže s tímom	
f)	Iné organizmy a úlohy animácie a riadenia VPK	

2.2	Iné modely animácie VPK v saleziánskych dielach	277
a)	Saleziánske diela riadené laikmi, kde je prítomná saleziánska komunita	
b)	Diela riadené laikmi v rámci saleziánskeho provinciálneho projektu	
3.	Provinciálna animácia a koordinácia	278
3.1	Provinciál a jeho rada	278
3.2	Provinciálny delegát pre pastoráciu mládeže a jeho tím	279
a)	Delegát pre pastoráciu mládeže	
b)	Provinciálny tím pre pastoráciu mládeže	
c)	Provinciálni zodpovední za prostredia a oblasti pastoračnej animácie a ich tímy	
4.	Medziprovinciálna animácia a koordinácia	282
5.	Animácia a koordinácia na svetovej úrovni	284
6.	Pastoračné plánovanie	285
6.1	Rozličné úrovne provinciálneho a miestneho plánovania	285
6.2	Pokyny pre definovanie rôznych typov dokumentov, ktoré je potrebné uviesť do praxe	288
a)	„Základná koncepcia“ saleziánskej pastorácie mládeže	
b)	Organický projekt provincie	
c)	Saleziánsky výchovno-pastoračný projekt	
d)	Odlíšne úrovne konkretizácie SVPP	
6.3	Metodologické línie pre vypracovanie a overovanie SVPP	294
a)	Fázy tvorby SVPP: dynamická ponuka	
b)	Základné kritériá overovania projektu a opätovné projektovanie	
Epilóg		301
Modlitba k donovi Boscovi		303
Komentár k ilustráciám		304
Slovník		308

Predstavenie

II. vatikánsky koncil bol významnou udalosťou v živote Cirkvi. Vo svojom vnútri začal dlhý proces uvažovania, ktorý sa stal podstatou veľkých koncilových konštitúcií o Cirkvi ako o spoločenstve veriacich, ktoré nachádza v Božom slove a vo sviatosťnom živote – v liturgii a hlavne v Eucharistii – silu stať sa znakom nádeje a radosti pre svet. **Koncilová cesta tento proces uvažovania živila a podporovala apoštolskými exhortáciami.** *Evangelii nuntiandi* a *Catechesi tradendae* spolu s encyklikou *Redemptoris missio* a *Všeobecným direktóriom pre katechizáciu* kládli opätovný dôraz na evanjelizačné poslanie Cirkvi.

V následnom pokoncilovom období sa saleziánska kongregácia veľmi usilovala čítať znamenia čias a odpovedať na nové potreby a naliehavosti s veľkodušnosťou a pastoračnou tvorivosťou. **Kongregácia v týchto desaťročiach premyslela svoje poslanie a ponúkla aktualizovanú reflexiu o preventívnom systéme dona Bosca.** Uvažovala tiež nad saleziánskou komunitou, ktorá je predmetom a zároveň subjektom evanjelizácie. Špeciálnu pozornosť venovala výchovno-pastoračnej komunite s jasným pohľadom na svoj saleziánsky výchovno-pastoračný projekt, ktorý definuje evanjelizačnú a výchovnú identitu každej saleziánskej prítomnosti.

Kongregácia sa zároveň usilovala odpovedať na otázku zmyslu života a hľadanie duchovnosti prostredníctvom saleziánskej mládežníckej spirituality, ktorá je prežívaná širokým hnutím osôb.

Oddelenie pastorácie mládeže v týchto desaťročiach sprevádzalo provincie systematickou a súvislou animáciou. Cieľom tejto snahy bolo rozšíriť poznanie a uplatnenie pastoračného modelu kongregácie, ktorý má svoje korene v našich Stanovách (S 31 – 39).

Oddelenie pastorácie mládeže malo počas svojej animácie jasnú a pevnú **podporu v magistériu hlavných predstavených**, ktorí nepretržitým a systematickým spôsobom ponúkali svoju reflexiu a s múdrosťou viedli evanjelizačný a výchovný proces.

V oblasti pastorácie je potrebné posilniť neustále narastajúcu snahu o osvojenie, vyjasňovanie a realizáciu tohto pastoračného modelu. Pri všetkých pastoračných činiteľoch je viditeľná hlboká túžba čo najlepšie odpovedať na otázky mladých.

Treba uznať, že toto vydanie základnej koncepcie je v kontinuite s predchádzajúcimi vydaniaми. Snažili sme sa ju obohatiť reflexiou Cirkvi, ktorá v posledných rokoch postupne dozrievala. Toto vydanie je ovocím cesty, ktorá sa začala v komunitách a vyzrievala v každej provincii.

Máme pred sebou bohatý súhrnný pohľad na saleziánske pastoračné dedičstvo, osvetľovaný magistériom Cirkvi ako odpoveďou na výzvy dnešnej doby. Je organickou syntézou a empaticky vníma históriu mladých, ktorá nachádza v Kristovi svoj zdroj. **Je syntézou, ktorá si stále viac uvedomuje svoje charizmatiké dedičstvo a svoju pastoračnú identitu.** Je príručkou, ktorú VPK prijíma ako dar a zodpovednosť. Ona ho pretlmočí do SVPP, a ten dá každému prostrediu a dielu jasnú evanjelizačnú a výchovnú ponuku, ktorá sleduje spoločné projektové línie saleziánskej ponuky súčasnosti.

„Základná koncepcia“ je nástrojom oddelenia pastorácie mládeže na osvetlenie a orientáciu pastoračnej cesty každej provinciálnej a miestnej VPK a na sprevádzanie pastoračnej činnosti každého provinciálneho delegáta a miestnych zodpovedných za pastoráciu mládeže spolu s ich tímami. Je pomocou pre formovanie všetkých, ktorí sú spoluzodpovední za saleziánske poslanie – saleziánov, vychovávateľov a vychovávateľiek.

Fabio Attard

hlavný radca pre pastoráciu mládeže
Rím, 8. decembra 2013

Úvod k tretiemu vydaniu

26. generálna kapitula saleziánov (2008) rozhodla, že hlavný predstavený „nech sa prostredníctvom príslušných oddelení (dikasterií) usiluje prehĺbiť vzťah medzi evanjelizáciou a výchovou, nepretržite aktualizovať preventívny systém a prispôbovať koncepciu pastorácie mládeže meniacim sa kultúrnym podmienkam“ (26. GK, č. 45).

Hneď po 26. GK oddelenie pre pastoráciu mládeže začalo proces konzultácie, aby dosiahlo stanovený cieľ. Na začiatku boli zapojené všetky študijné centrá kongregácie, národné centrá pastorácie mládeže, strediská permanentnej formácie a tiež saleziáni – odborníci na danú tému. Ich príspevok slúžil ako základ na zostavenie nástroja, ktorý podnietil reflexiu vo všetkých komunitách kongregácie. Po tejto rozsiahlej fáze zdieľania oddelenie prijalo od každej provincie príspevky. Rozdielne témy a pohľady týchto príspevkov prichádzajúce zo všetkých častí kongregácie boli predmetom štúdia pre tím, ktorý spracoval túto edíciu. Snažil sa zjednodušiť vytvorenie organickej jednoty rôznych podstatných elementov saleziánskej pastorácie mládeže.

Tento dokument, s cieľom sprevádzať a byť nástrojom formácie, je v kontinuite s tým, čo ponúkli predchádzajúce vydania. Zároveň sa snaží zahrnúť nové výchovno-pastoračné potreby a aj kultúrne i cirkevné výzvy súčasnosti.

Nové vydanie publikácie je príležitosťou na zvýraznenie ústredného postavenia mladých, najmä tých najnúdznejších, ktorí sú v srdci saleziánskej pastorácie mládeže. Hneď prvé stránky textu (**I. kapitola**) spomínajú túto charizmatickú voľbu. Zvolený zorný uhol dáva možnosť vidieť, ako saleziánska kongregácia chápe, alebo ešte lepšie, vníma svoje úsilie vo vzťahu k mladým od čias dona Bosca.

Štruktúra a základné obsahy 2. vydania (2000) boli obohatené a rozvinuté vďaka rozsiahlejšej teologickej, duchovnej a charizmatickej reflexii (**II. a III. kapitola**). Okrem toho sme venovali špeciálnu pozornosť rozdielnym kontextom kongregácie, ktoré sa stali multikulturálnymi a multináboženskými.

V **III. kapitole** sa osobitná pozornosť venuje dvom špecifickým aspektom: pochopeniu vzťahu evanjelizácia – výchova na jednej strane; na druhej strane vnímaniu preventívneho systému ako formačného projektu, ponuky spirituality a výchovnej metódy.

Nové vydanie je obohatené aktualizovanou prezentáciou saleziánskej mládežníckej spirituality a itinerármi výchovy k viere, so snahou o väčšie priblíženie sa dnešnej situácii mladých (**IV. kapitola**).

V. kapitola predstavuje detailným spôsobom výchovno-pastoračnú komunitu (VPK) a s ňou ponúka aj novú časť, ktorá opisuje „srdce saleziánskeho vychovávateľa“.

Saleziánsky výchovno-pastoračný projekt (SVPP) je predstavený vo svojich základných dimenziách v **VI. kapitole**. Toto vydanie v úzkej spojitosti so SVPP podčiarkuje smerovanie k väčšej pozornosti kultúre povolania, misijnej animácii a dobrovoľníctvu a svetu spoločenskej komunikácie.

VII. kapitola ponúka línie činnosti pre pôsobenie a diela saleziánskej pastorácie mládeže: služby a diela v rozličných saleziánskych prostrediach, ktoré majú silný výchovný a pastoračný vplyv. Táto kapitola bola významne prepracovaná vo svetle nových spoločenských, kultúrnych a saleziánskych skutočností.

VIII. kapitola ponúka interpretáciu rôznych pastoračných prostriedkov a tiež ich vnímanie a uplatnenie v rámci organickej saleziánskej pastorácie mládeže. Miestne, provinciálne a medziprovinciálne pastoračné projektovanie je vysvetlené takým spôsobom, aby sa mohlo lepšie uskutočniť.

Grafické spracovanie chce pastoračným pracovníkom zjednodušiť čítanie, štúdium a spoločnú reflexiu. Dôraz sa kládol aj na to, aby bolo Božie slovo v centre a prepojené so saleziánskymi prameňmi. Práve ony sú červenou niťou dokumentu, predstavené v „textových rámečkoch“, ktoré obohacujú každú kapitolu. Všetky citácie sú prevzaté z dokumentov, ktorých zoznam

nasleduje po tomto úvode. Špeciálna pozornosť je venovaná vlastnému jazyku Stanov a pravidiel a dedičstvu magistéria Cirkvi a hlavných predstaviteľov.

Pre ľahšie a logickejšie čítanie je text rozdelený na tri časti, pri zachovaní štruktúry jednotlivých kapitol. Vzhľadom na formačné využitie je možné každú kapitolu čítať osobitne alebo v inom poradí, ako je navrhnuté.

Srdečná vďaka všetkým tým, ktorí nás počas posledných rokov sprevádzali svojou modlitbou, reflexiou a podnetmi. Zvlášť sa chcem poďakovať Miguelovi Angelovi Garciovi Mourcuendemu, ktorý sledoval zblízka formovanie textu, Rafaelovi Borgesovi, Mariovi Olmosovi a Robertovi Simonovi, ktorí mali účasť na revízii textu.

Dokumenty

Cirkevné dokumenty

- **Lumen gentium.** Dogmatická konštitúcia II. vatikánskeho koncilu o Cirkvi (21. november 1965).
- **Gravissimum educationis.** Deklarácia II. vatikánskeho koncilu o kresťanskej výchove (28. október 1966).
- **Gaudium et spes.** Pastoralná konštitúcia II. vatikánskeho koncilu o Cirkvi v dnešnom svete (7. december 1966).
- **Evangelii nuntiandi.** Apoštolská exhortácia Pavla VI. o ohlasovaní evanjelia v dnešnom svete (8. december 1975).
- **Katolícka škola.** Dokument Kongregácie pre katolícku výchovu (19. marec 1977).
- **Conferenza di Puebla.** Documento della Conferenza Generale dell'Episcopato Latinoamericano (28 gennaio 1979).
- **Familiaris consortio.** Apoštolská exhortácia Jána Pavla II. o úlohách kresťanskej rodiny v dnešnom svete (22. november 1981).
- **Kódex kánonického práva.** Promulgovaný Jánom Pavlom II. (25. január 1983).
- **Christifideles laici.** Apoštolská exhortácia Jána Pavla II. o povolání a poslaní laikov v Cirkvi a vo svete (30. december 1988).

- **Juvenum patris.** List Jána Pavla II. (31. január 1988).
- **Ex corde ecclesiae.** Apoštolská konštitúcia Jána Pavla II. o katolíckych univerzitách (15. august 1990).
- **Redemptoris missio.** Encyklika Jána Pavla II. (7. december 1990).
- **Presenza della Chiesa nell'università e nella cultura universitaria.** Congregazione per l'educazione cattolica, Pontificio Consiglio per i laici, Pontificio Consiglio per la Cultura (22 maggio 1994).
- **Všeobecné direktorium pre katechizáciu.** Kongregácia pre klérus (15. august 1997).
- **Nuovo millennio ineunte.** Apoštolský list Jána Pavla II. (6. január 2001).
- **Deus caritas est.** Encyklika Benedikta XVI. o kresťanskej láske (25. december 2005).
- **Spe salvi.** Encyklika Benedikta XVI. o kresťanskej nádeji (30. november 2007).
- **Vieroučná nóta o niektorých aspektoch evanjelizácie.** Kongregácia pre náuku viery (3. december 2007).
- **List jeho svätosti Benedikta XVI. don Pasqualovi Chávezovi Villanueva, hlavnému predstavenému SDB pri príležitosti 26. generálnej kapituly** (1. marec 2008).
- **Caritas in veritate.** Encyklika Benedikta XVI. o integrálnom ľudskom rozvoji v láske a v pravde (29. jún 2009).
- **Verbum domini.** Apoštolská exhortácia Benedikta XVI. o Božom slove v živote a poslaní Cirkvi (11. november 2010).
- **Porta fidei.** Apoštolský list Benedikta XVI. (11. október 2011).
- **Posolstvo Božiemu ľudu.** 13. riadne valné zhromaždenie biskupskej synody (7. – 28. október 2012).

Saleziánske pramene

- **Cronache dell'Oratorio di San Francesco di Sales di Domenico Ruffino.** (Roma, Archivio Salesiano Centrale, quaderno 5).
- **Spomienky Jána Bosca.**¹ (*Memorie dell'Oratorio di S. Francesco di Sales dal 1815 al 1855*).
- **Život mladíka sv. Dominika, chovanca oratória sv. Františka Saleského.**² (*Vita del giovanetto Santo Domenico allievo dell'Oratorio di san Francesco di Sales* di Giovanni Bosco).
- **Úvod do Plánu pravidiel mužského Oratória sv. Františka Saleského v mestskej štvrti Valdocco.** (*Introduzione al Piano di Regolamento per l'Oratorio maschile di San Francesco di Sales, 1854*, di Giovanni Bosco, in Pietro Braidò (ed.), *Don Bosco educatore scritti e testimonianze*. Istituto Storico Salesiano, Fonti, Serie prima, n. 9, Roma, LAS 1997).
- **Il giovane provveduto per la pratica de'suoi doveri degli esercizi di cristiana pietà** di Giovanni Bosco, Torino, 1847, in Pietro Braidò (ed.), *Don Bosco educatore scritti e testimonianze*. Istituto Storico Salesiano, Fonti, Serie prima, n. 9, Roma, LAS 1997.
- **Preventívny systém vo výchove mládeže**³ (*Il Sistema Preventivo nella Educazione della Gioventù, 1877*, di Giovanni Bosco, in Braidò P. (ed.), *Don Bosco educatore scritti e testimonianze*. Istituto Storico Salesiano, Fonti, Serie prima, n. 9, Roma, LAS 1997).
- **List z Ríma.**⁴ (*Lettera da Roma* di Giovanni Bosco, Roma, 1884, in Pietro Braidò (ed.), *Don Bosco educatore scritti e testimonianze*. Istituto Storico Salesiano, Fonti, Serie prima, n. 9, Roma, LAS 1997).

1 Pozn. prekl. – hoci originálny názov by sme doslovne preložili ako Pamäti oratória sv. Františka Saleského, na Slovensku je tento spis známy pod názvom *Spomienky Jána Bosca*.

2 Pozn. prekl. – na Slovensku je tento spis upravený Teresiom Boscom a známy pod názvom *Dominik Savio*.

3 Pozn. prekl. – tento spis možno nájsť v saleziánskych Stanovách a pravidlách.

4 Pozn. prekl. – tento spis možno nájsť v saleziánskych Stanovách a pravidlách.

- **List don Giacomovi Costamagnovi**, *Listy Jána Bosca*, Don Bosco 2006, s. 190.
- **Obežník pre saleziánov o šírení dobrých kníh**, z 18. marec 1885, v ACG 390.
- **Memorie biografiche di don [del venerabile servo di Dio / del beato / di San] Giovanni Bosco**⁵ di Giovanni Battista Lemoyne – Angelo Amadei – Eugenio Ceria, 19 voll.

Dokumenty kongregácie a saleziánskej rodiny

- **Aktá hlavnej rady Saleziánskej spoločnosti sv. Jána Bosca**. Oficiálny nástroj animácie a komunikácie Saleziánskej kongregácie.
- **Mimoriadna generálna kapitula Saleziánskej spoločnosti** (1971).
- **21. generálna kapitula Saleziánskej spoločnosti** (1978).
- **22. generálna kapitula Saleziánskej spoločnosti** (1984).
- **23. generálna kapitula Saleziánov dona Bosca**. „*Vychovávať mladých k viere*“ (1990).
- **24. generálna kapitula Saleziánov dona Bosca**. „*Saleziáni a laici: spoločenstvo a spoluúčasť na don Boscovom duchu a poslaní*“ (1996)
- **25. generálna kapitula Saleziánov dona Bosca**. „*Saleziánska komunita dnes*“ (2002).
- **26. generálna kapitula Saleziánov dona Bosca**. „*Da mihi animas cetera tolle*“ (2008).

⁵ Pozn. prekl. – hoci v slovenčine nemáme celý preklad tohto diela, poznáme ho pod názvom *Životopisné pamäti dona Jána Bosca*.

- **Stanovy a pravidlá Spoločnosti sv. Františka Saleského** (1984).
- **Sistema Salesiano di Comunicazione Sociale**. *Linee orientative per la Congregazione Salesiana*. Dicastero per la Comunicazione Sociale (2011).
- **Il volontariato nella missione salesiana**. *Manuale di Guida ed Orientamenti*. Dicasteri per la Pastorale Giovanile e per le Missioni (2008).
- **Charta charizmatickej identity saleziánskej rodiny dona Bosca**, Don Pascual Chávez (2012).
- **Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore**. Direzione Generale Opere Don Bosco (2003).
- **Politiche per la presenza Salesiana nell'educazione superiore 2012 – 2016**. Direzione Generale Opere Don Bosco (2012).

Značky a skratky

ACG	(Atti del Consiglio Generale) – Aktá hlavnej rady
S/P	Stanovy a pravidlá Spoločnosti sv. Františka Saleského (1984)
GK	Generálna kapitula Saleziánov dona Bosca
IUS	(Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore) – Saleziánske univerzitné inštitúcie
SVPP	Saleziánsky výchovno-pastoračný projekt
VPK	Výchovno-pastoračná komunita
SMH	Saleziánske mládežnícke hnutie
OPP	Organický projekt provincie

**OBÝVAŤ ŽIVOT A KULTÚRU
MLADÝCH**

**OD KRISTA EVANJELIZÁTORA
K EVANJELIZUJÚCEJ CIRKVI**

**EVANJELIZOVAŤ A VYCHOVÁVAŤ:
NAŠA APOŠTOLSKÁ TOTOŽNOSŤ**

ČASŤ

PRVÁ

V tejto časti sú načrtnuté línie obnovenej saleziánskej pastorácie mládeže, ktoré začínajú teologickým a antropologickým prístupom. Sú označené aj interpretačné kľúče na komunikovanie dobrej zvesti, aby ju mladí prijali v súlade s ich očakávaniami.

OBÝVAŤ ŽIVOT A KULTÚRU MLADÝCH

KAPITOLA

I

*„Zľutoval sa nad nimi...
a začal ich učiť
mnohým veciam.“*

(Mk 6, 34)

«Pán ukázal donovi Boscovi, že prvými a hlavnými adresátmi jeho poslania sú chlapci, najmä najchudobnejší. Sme povolani k tomu istému poslaniu a uvedomujeme si jeho nesmiernu dôležitosť. Mladí sú vo veku, keď robia základné životné rozhodnutia, ktoré pripravujú budúcnosť ľudskej spoločnosti a Cirkvi. S donom Boscom tvrdíme, že dávame prednosť mládeži chudobnej, opustenej a ohrozenej, ktorá potrebuje byť viac milovaná a evanjelizovaná. Pracujeme najmä v prostrediach, kde je väčšia chudoba.»

(S 26)

«Pozri sa, povedala mi: Toto je tvoje pole, tu budeš pracovať.»

(Spomienky Jána Bosca, Život vyznačený snom 1815 – 1825, s. 16)

Prvá kapitola

má inšpiračný charakter. Ponúka nielen pozitívnu perspektívu pastorácie vzhľadom na skutočnosť mladých, ale robí ju otvorenou voči všetkým ich očakávaniam, aj tých skrytých a neuvedomovaných. Iba keď budeme obývať ich svet, môžeme reálne oceniť ich možnosti a schopnosti. Opustíme pastoráciu zameranú na seba a rozšírime pohľad s nádejou a vedomím, kto je najslabší a najviac ohrozený. Nové kultúrne paradigmy a výzvy rozličných kontextov vyžadujú špeciálnu pozornosť a sú výzvou pre samotný zmysel pastorácie a existencie Cirkvi. V tejto kapitole chceme zdôrazniť motiváciu, ktorá hýbala dona Bosca a kongregáciu spolu s ním a po ňom, v ich nasadení pre mladých.

1

„Toto je tvoje pole, tu budeš pracovať“

Ján Bosco doma v rodine a v prostredí Becchi rozprával bezpochyby piemontským nárečím. Ono bolo typické v roľníckych oblastiach, kde žil. Veríme, že Mária, žena krásneho výzoru zo sna z deviatich rokov, v ňom hovorila Jankovi práve týmto dialektom. V nárečí toho času, výrok: „tu budeš pracovať“, ktorým Mária ukázala Jankovi jeho budúce pole pôsobnosti, nie je dobre prekladať slovesom „pracovať“, ale pravdepodobnejšie slovesom orať: „Toto je tvoje pole, tu budeš orať.“

Sme synmi oráča. Táto skutočnosť nás uisťuje, že saleziánska charizma zahŕňa v sebe špeciálnu čnosť: **čnosť nádeje**. Ona podporuje naše poslanie k mladým, ktoré nás charakterizuje.

Oráč nepozera späť. Nemeria námahu ovocím, ktoré bezprostredne zbiera. V závislosti od podnebia Piemontu má do činenia s kamenistou a pustou zemou, v jeseni chladnou a na začiatku jari ešte stále zamrznutou. Nemá víziu rozsievачa ani radosť ženca. Má iba nádej a istotu v budúcnosť, ktorú vidí už teraz v rozkvetu, aj keď je momentálne skutočnosťou potu a námahy.

Toto sú čnosti toho, kto chce evanjelizovať a vychovávať mladých. Nemôže si dovoliť márne čas. Nesmie stratiť cestu a kontemplovať minulosť, hľadiac príliš dozadu. Nemôže si ani nárokovať vidieť hneď ovocie. Naopak, treba dúfať. Pozerať dopredu a posilňovať v srdci istotu, že to, čo robíme, prinesie veľa ovocia. *Ovocie svätosti, ovocie dobrých kresťanov a čestných občanov.*

My saleziáni pozeráme na mladých tak, ako oráč pozerá na pôdu, na ktorej pracuje. S vytrvalou svojhlavosťou roľníka, nebojácnosťou, ktorá charakterizovala

„Do toho, čo je pre dobro ohrozenej mládeže alebo čo môže priviesť duše k Bohu, vrhám sa až po hranice nerozvážnosti.“

(Memorie biografiche XIV, 28. kap.)

2

Sympatia a vôľa byť v kontakte s mladými

nášho zakladateľa, keď vytušil, že **jeho projekty pochádzajú od Boha**. S pohľadom a myslou zameranými na prítomnosť ako na miesto nádeje, keďže ona je časom mladých. A hoci sa to nezdá, táto zem na ktorej pracuje, nezdá, je už plodná vo svätosti, musí sa o ňu iba starať vhodným spôsobom.

Príchod z vidieka do Turína v roku 1841 je pre mladého kňaza dona Bosca sprevádzaný objavením neočakávaného a nového sveta mladých v porovnaní s tým, na aký bol od malička zvyknutý. Na jednej strane sú to mnohí chlapci a mladí, ktorí prichádzajú do hlavného mesta Savojského štátu, aby našli prácu a zabezpečili si budúcnosť. Na druhej strane don Bosco objaví nebezpečnejšiu, trpkjšiu a tvrdšiu tvár spoločnosti, ako ju videl v Becchi alebo v mestečku Chieri.

Don Bosco je bombardovaný v novom svete, v ktorom nechýbajú sociálne, ekonomické, politické a náboženské problémy a v ktorom rastie antiklerikalizmus. Je bežné počuť od „urodzených“ ľudí, vrátane istej časti Cirkvi, že mládež nie je a nikdy nebude spôsobilá na občiansky život. Mnohí z nich sú analfabeti, nevzdelaní, nábožensky nepraktizujúci, oddaní krádežiam a zločinu. Jediným východiskom je „La Generala“, väzenie pre mladistvých.

Don Bosco vďaka duchovnému a pastoračnému sprevádzaniu dona Cafassa **pozerá sa na túto situáciu inými očami**. Vidí v potenciálnych väzňoch budúcich čestných občanov. V chlapcoch ulice dobrých kresťanov.

„Stačí, že ste mladí, aby som vás mal veľmi rád.“

(Zaopatrený mladík, úvod „mladým“)

nov. V kominároch a mladých robotníkoch budúcich svätých, stĺpy spoločnosti a Cirkvi v prítomnosti i v budúcnosti.

Toto je veľkosť nádeje, ktorá je schopná nielen milovať (ako čínorodá láska), ale *milovať to, čo bude zajtra*, nie len veriť a poznať (ako viera), ale *veriť a poznať zajtrašok*.

Pohľad dona Bosca je predovšetkým poznačený sympatiou. Znižuje sa na úroveň svojich chlapcov. Počas svojej formácie dozrel k modelu kňaza, ktorý je charakterizovaný blízkosťou, schopnosťou empatie, bezprostredným prístupom, spolucítením s mladými a s ľuďmi. Pastoračný model, ktorý don Bosco vytuší, buduje a prežíva pod vedením Márie. Ide o projekt sympatického kňaza, ktorý nie je nejakým šašom alebo „kamošom“, ale kňaza, pri ktorom sa hneď cítiš dobre, pretože ti dá zakúsiť, že si milovaný preto, že si, a taký, aký si.

Pastoračná práca dona Bosca, voľba začať od najmladších, jeho projektová tvorivosť, nemá v základoch jednoduchý sociologický výskum o problémoch spoločnosti, ani psychologické pozorovanie vrodenej schopnosti v etape mladosti, a ani pravú filantropiu, ktorá hýbe tým, kto je podnecovaný nepríjemnou situáciou osôb okolo seba.

Dona Bosca pohýna samotné srdce Dobrého pastiera. Keď vidí okolo seba stratené a blúdiace stádo, zasiahnutý hlbokým súcitom sa pustí ohlasovať mu Slovo a ponúkať mu pokrm pre obživu tela a ducha, teraz i pre večnosť. „Keď vystúpil a videl veľký zástup, zľutoval sa nad nimi, lebo boli ako ovce bez pastiera. A začal ich učiť mnohým veciam“ (Mk 6, 34).

Pastoračná činnosť kongregácie je teda poznačená hlbokou schopnosťou *nachádzať príležitosti kontaktu, blízkosti a spoločensva s mladými*. Ideme hľadať našich adresátov tam, kde sú, na úrovni ich slobody, tam, kde sú aj fyzicky ich záujmy (porov. S 38). Salezián ako dobrý pastier sa cíti vyzývaný stratou vlastných adresátov, ich túžbami. Prispôsobuje sa im a prosí si od Ducha Svätého dar sympatie, podľa vzoru tichého Kristovho srdca (20. GK, č. 100).

Aby sa toto udialo, pastoračná práca sa musí vykonávať správnym a kvalifikovaným spôsobom. Prijíma každú pomoc, ktorá pochádza z vied a ľudskej múdrosti, ale musí byť predovšetkým zameraná na **kontem-**

pláciu situácie mladých Božím pohľadom. Tým pohľadom, ktorým don Bosco pozeral na svoj život, začínajúc od sna z deviatich rokov až do jeho konca. Bol to pohľad, ktorý prenikala modlitba, odovzdanie sa Márii, poslušnosť Cirkvi, súlad vlastných túžob a citov s Kristovými túžbami a citmi: „Zmýšľajte tak ako Kristus Ježiš“ (Fil 2,5).⁶

„Predstavení nech majú radi to, čo sa páči mladým, a mladí budú mať radi to, čo sa páči predstaveným.“

(Memorie biografiche XVII, 3. kap.)

3

Rozlišovanie vychovávateľov a veriacich

Kontemplácia nás vedie k tomu, aby sme videli skutočnosť v jej hĺbke. Don Bosco v mnohých a dobre známych snoch opisuje svoju činnosť a udalosti oratória ako jeden, často krutý zápas medzi dobrom a zlom, alebo lepšie medzi Máriou s Ježišom a diablom.

Tieto videnia nie sú iba pedagogickou snahou alebo formačnou metaforou pre chlapcov na Valdoccu, ktorí počúvali slová dona Bosca na dobrú noc. Sú videním reality mladých očami toho, kto kontempluje život Božím pohľadom. Naozaj ide o boj medzi Ježišom a silami zla. Ide o zápas, ktorý je už určite vyhratý (toto odôvodňuje náš optimizmus a nádej), ale ešte nie je skončený.

Naša pastorácia sa včleňuje do tohto krvavého zápasu **oslobodzovať mladých z toho, čo je ozajstným otroctvom a zlom: hriech**. Ten sa

⁶ Pozn. preklad. – taliansky preklad vyjadruje lepšie zmysel tohto verša, keď nepoužíva vyjadrenie „rovnaké zmýšľanie“, ale používa výraz *mať* „rovnaké city“ s Kristom.

predstavuje v rôznych podobách: ako osobný hriech, hriech cirkevnej komunity, štruktúry hriechu spoločnosti. Hriech sužuje človeka a zatemňuje mu perspektívu spásy, v ktorej už teraz kráča vpred a ktorá ho čaká v nebi.

Do tohto boja vstupuje naša pastorácia. Konfrontuje sa so všetkými aspektmi: s duchovnými, materiálnymi, so štrukturálnymi, sociálnymi, s ekonomickými a právnickými, aby mohol každý mladý človek dosiahnuť *Boží život a šťastie v plnosti, ktoré sú mu pripravené*.

Salezián prijíma zodpovedne (porov. S 18), s radosťou a nádejou (porov. S 17) ťažkosti spojené s počúvaním, pozorovaním a rozlišovaním situácie hriechu sveta. Snaží sa svojou každodennou osobnou a komunitnou činnosťou využívať všetky prostriedky na realizáciu svojho poslania: šťastný život tu i vo večnosti pre všetkých mladých, aj tých najvzdialenejších.

Preto podľa vzoru Dobrého pastiera zhromažďuje svoje ovečky a vedie ich na skutočné pasienky. **Saleziánska pastorácia je evanjelizáciou a výchovou súčasne.** Je dielom premeny celého života mladého človeka. Snaží sa počúvať a poznať do hĺbky i kompetentne situáciu, v ktorej žijeme, aby ju mohla pretvárať podľa Božieho plánu (porov. III. kapitola).

Takto sa saleziánske poslanie, podľa intuície zakladateľa, rozširuje na celú osobu a na celý svet. *Pastoračná a misijná túžba dona Bosca* sa stará o celého mladého človeka so všetkými jeho prvkami, osobnými i spoločenskými, a o všetkých mladých sveta. Odtiaľ sa rodí, už do začiatku saleziánskej kongregácie, voľba ísť v ústrety mladým na miesta a do situácií, v ktorých sa nachádzajú, aby sme im komunikovali evanjelium.

4

Spoločenstvo lásky s ostatnými

V našich dielach vytvárame výchovno-pastoračnú komunitu. V nej a jej prostredníctvom sme my saleziáni **znakmi a nositeľmi Božej lásky k mladým** (porov. S 47).

Tento dvojaký styčný bod osvetľuje a dáva zmysel nášmu poslaniu.

Naše poslanie je predovšetkým účasťou na tom istom poslaní Krista, ktorý prišiel, aby všetci ľudia mali život a aby ho mali hojnejšie (Jn 10, 10). Neprišiel nám hocikaký život, ale svoj vlastný život. On osobne je tým životom, pravdou, ktorá osvecuje, a cestou k dosiahnutiu tohto života (Jn 14, 6).

Boží život, ktorý sa v Kristovi vteluje, ukazuje na zemi a ktorý Kristus dosvedčuje až po smrť na kríži, je životom Otca, Syna a Ducha Svätého, jediného hnutia spoločenstva a lásky.

Sme teda predovšetkým pevne presvedčení, že posledný cieľ nášho poslania v Cirkvi a vo svete je **ponúkať mladým, najmä tým najchudobnejším, samotný Kristov život**. Život vzťahu, lásky a trojičného spoločenstva s Otcom, ktorý je posledným cieľom našej existencie a zdrojom nášho šťastia tu i vo večnosti.

Iba v plnom spoločenstve s Bohom, Trojicou lásky, v tej istej podobe Syna, ktorý sa stal človekom, môžu mladí nájsť zmysel svojho života a naplnenie seba samých, v každodennej konkrétnosti. Ide o pravdu, ktorú ma Boh pre nich pripravenú: plnosť života a šťastia.

Osobné naplnenie človeka nestojí samo osebe, ale od začiatku sa buduje v trojičnom spoločenstve, ktoré nás charakterizuje ako Bo-

„Spoločenstvo a poslanie sú čo najhlbšie vzájomne spojené, takže spoločenstvo je súčasne prameňom a ovocím poslania.“

(Christifideles laici 32)

žích synov a ako ľudí. Človek je stvorený na podobu Syna pre spoločenstvo. Šírenie spirituality spoločenstva je výchovným princípom vo všetkých oblastiach, v ktorých sa formuje človek a kresťan (porov. *Novo millennio ineunte* 43). Preto sa naše poslanie neprejavuje v prvom rade v organizovaní diel a projektov, ale v oživovaní **výchovno-pastoračných komunít, ktoré tu na zemi odzrkadľujú komunitu nebeskej Trojice, v ktorej sme povolání prebývať.**

Sme si istí, že Božia láska, ktorú prinášame mladým, sa šíri v ich životoch spolu s veselosťou, askézou a so sviatostným životom. S ich pomocou mladí bojujú proti hriechom individualizmu, samoty a sebestačnosti. Sme povolání k spoločenstvu vzájomnej lásky. Venujme sa v komunitách nášmu poslaniu a snažme sa neustále dávať život týmto komunitám, aby sme žili tu na zemi tak, ako nás Boh mal na mysli od večnosti.

5

Saleziánska pastorácia mládeže vyjadruje saleziánske poslanie

Saleziánske poslanie dáva celej našej existencii konkrétny ráz, **špecifiku je našu úlohu v Cirkvi a určuje naše miesto medzi reholnými rodinami** (porov. S 3). Vyjadruje sa vo svojej konkrétnej dejinnej činnosti, prostredníctvom projektov, diel, výchovných prostredí, formačných miest a evanjelizačných aktivít so spoločným menom: saleziánska pastorácia mládeže.

Saleziánska pastorácia mládeže nevyčerpá bohatstvo poslania kongregácie. Poslanie je totiž teologálnou skutočnosťou, úzko spojenou so samotným povolaním kongregácie a každého spolubrata. Musí sa však prejavovať v konkrétnych činnostiach. Pastorácia mládeže je prvým a typickým vyjadrením poslania.

Je pastoráciou, lebo *vyjadruje predovšetkým rôznorodosť spoločenstva Cirkvi*, ktorého animačným jadrom je existujúca komunita zasvätených saleziánov so spolupracujúcimi laikmi (porov. 25. GK). Spoločne utvárajú miestne cirkevné spoločenstvo poznačené saleziánskou charizmou, ktoré vyjadruje svoje evanjelizačné poslanie cez postupne ponúkané výchovno-pastoračné diela.

Je mládežnícka, pretože *v centre jej činnosti je osoba mladých, najmä tých najnúdznejších*. Hľadá mladých v ich realite, s ich zdrojmi i ťažkosťami. Objavuje výzvy kultúrnych, sociálnych a náboženských kontextov, v ktorých žijú. Vedie s nimi rozhovor, aby im ponúkla cez pedagogiku sprevádzania cestu živého a spoločného stretania sa s Ježišom Kristom (porov. 20. GK, č. 360).

Je saleziánska, pretože *má v charizme dona Bosca, inšpirovanej výchovnou láskou Dobrého pastiera*, základný východiskový bod, vyjadrenie preventívnej, láskavej pedagogiky schopnej viesť dialóg a vzbudzovať dôveru, a tiež mieru jej vlastnej pravdivosti a účinnosti, projektovania i konania.

Saleziánska pastorácia mládeže je vyjadrením poslania Cirkvi v štýle dona Bosca. Vníma evanjelizáciu ako prvoradú naliehavosť svojej činnosti. Uvedomuje si svoju základnú úlohu: ponúkať všetkým mladým prežívanie ľudskej existencie tak, ako ju žil Ježiš. Pomáhať im, aby sa postupne stretávali s Kristom, žili v plnosti svoju ľudskosť a stávali sa protagonistami a spoluzodpovednými v budovaní Božieho kráľovstva vo svete.

Saleziánska pastorácia sa neodlišuje od pastorácie Cirkvi, ktorá je vo svojej podstate evanjelizačná. Je pastoráciou, ktorá je *charakterizovaná istým štýlom výchovného sprostredkovania, a zároveň aj pastoráciou, ktorá sa uskutočňuje samotnou výchovnou skúsenosťou*.

Našimi adresátmi sú na prvom mieste mladí, ktorých don Bosco nazýva najvzácnejšou a najkrehkejšou časťou celého ľudstva a Pánovým potešením. Kategóriu

„Musíme mať ako hlavný cieľ starostlivosť o mládež, a každá iná práca, ktorá nás v tejto starostlivosti vyrušuje, nie je dobrá.“

(*Memorie biografiche XIV, XI. kap.*)

„mladí“, hoci nevyhnutne označuje špecifický vývojový vek, nepoužívame v psychologickom ani sociologickom význame. Obdobie mladosti vnímame nielen ako prechodný vek s víziou budúceho „dobrého kresťana a spravodlivého občana“, ale týmito dvoma spôsobmi:

- ▶ Na jednej strane je mladosť jednou časťou celého života osoby, ktorá by bola nepochopiteľná bez predchádzajúcich etáp, i tých, čo po nej nasledujú. Je obdobím vývoja a rastu smerujúcim k dospelosti.
- ▶ Na druhej strane je dôležité vyzdvihnúť to, čo je jedinečné v tomto období a čo je potrebné si osvojiť, aby sa prešlo do ďalšieho obdobia bez ujmy.

Jednotlivé obdobia nenasledujú po sebe tak, že by nová životná etapa nastupovala bezprostredne po skončení predchádzajúcej. Obdobie mladosti predstavuje základnú formu ľudskej existencie, charakteristický spôsob života človeka, ktorý kráča od narodenia po smrť. Mladosť je spôsob vnímania a správania sa vo vzťahu k svetu.

Tak objavujeme, že mladosť spolu s predchádzajúcim obdobím puberty **sú najvzácnejšou časťou života človeka**. Je obdobím, v ktorom zakúšame seba samých. Objavujeme vlastnú slobodu ako úlohu poznať pravdu o sebe, poznačenú Božím povolaním a solidárnosťou s druhými.

Je časom, v ktorom spoznávame a rozhodujeme sa pre svoje poslanie v živote, aby po určitom čase skúšky, v ktorom si predstavujeme sami seba v rôznych možných budúcich identitách, sme urobili začiatkový krok, vďaka ktorému prejdeme z dočasného a provizórneho k definitívnemu rozhodnutiu o sebe. Je to obdobie, v ktorom sa sila stáva hlavnou kardinálnou čnosťou. Je vekom ideálov, keď mladý človek cíti výzvu reality života v mene spomienky na otcov a sily rozhodnutia pre pravdu a pre dobro. Je odvahou poslania

„Mládež našich čias je najvzácnejšou a najkrehkejšou časťou ľudskej spoločnosti, v ktorej je nádej prítomnosti a budúcnosti.“

(Úvod do plánu pravidiel oratória sv. Františka Saleského)

„Pamätajte mladí, že vy ste Pánovým potešením.“

(Memorie biografiche III, kap. LIII)

„spustiť sieť“ na základe prísľubu slova, ktoré má moc.

„Našou základnou úlohou je ponúkať všetkým žiť tak ľudský život, ako ho žil Kristus.“

(26. GK, č. 36)

Saleziánska pastorácia mládeže sa zaoberá týmto všetkým, nielen v prospech mladých, ale špeciálnym spôsobom: spolu s mladými. Don Bosco je prvý svätý, ktorý zakladá **kongregáciu nielen pre mladých, ale spolu s mladými**. Neslýchaným spôsobom oceňuje protagonizmus typický pre toto obdobie života a v prvej osobe zapája mladých do dobrodružstva ich náboženského a ľudského rastu. Saleziánska pastorácia je preto mládežnícka. Nielenže vidí mladých ako svojich adresátov a meradlo činnosti, ale vníma ich ako protagonistov.

Nejde o slepý protagonizmus, pretože prekonávaním generačných rozdielov a určitého pastoračného paternalizmu vzbudzuje v rodinnom štýle výchovnú zodpovednosť v slobodnom a otvorenom dialógu. Cení si spoluzodpovednosť osoby v komunite zameranej na svoju zrelosť, s vedomím, že kto sa nestane protagonistom seba a svojho dialógu s Bohom, nemôže byť nikdy zaangažovaný do dobrodružstva svätosti.

Práve preto, že táto pastorácia je mládežnícka, je vždy súčasne evanjelizáciou i výchovou. Môžeme snád povedať, že svojou ponukou mladým žiť svoj život spôsobom, akým ho prežil sám Kristus, je evanjelizáciou, ktorá je vždy aj integrálnou formáciou osoby, a teda výchovou.

Saleziánska pastorácia mládeže je *organickou činnosťou výchovno-pastoračnej komunity*. Svojím charizmatickým poslaním uschopňuje mladých rásť do takej zrelosti, v ktorej objavia náboženský aspekt a spoločenstvo s Ježišom Kristom v Cirkvi, ktorý dáva plnosť života, pretože je jeho základom. Vďaka výchovným vplyvom vedie až k zrelosti „čestných občanov a dobrých kresťanov“.

6

Rozšíriť a skvalitniť miesta stretnutia s mladými

Saleziánska pastorácia mládeže je vo svojej povahe pozorná na zname-
nia čias, pretože mladí nie sú rovnakí a ich vek a podmienky sa prirodze-
ne menia. Preto sa saleziánska pastorácia nebojí *meniť vlastné paradigmy*
a vykonať pastoračnú konverziu.

Kontexty, v ktorých sa nachádzame, sú výrazne poznačené komplexnos-
ťou a protirečením. Toto je realita, ktorou sme viac ako inokedy pozvaní
zaoberať sa explicitne.

Náboženská skúsenosť mladých je **pestrofarebná a mnohokrát si pro-
titečí**. Často ide o jednu z mnohých ďalších skúseností, v ktorej viera ne-
dokáže byť tým bodom, ktorý by zjednotil projekt vlastného života. Pre
mnohých mladých kresťanská ponuka cez sporadickú alebo pravidelnú
katechézu, liturgické slávenie či hocijakú inú iniciatívu Cirkvi je málo vý-
znamná v porovnaní s ich zážitkami, nezrozumiteľná a neschopná od-
povedať na konkrétne životné problémy. Samotná ponuka mnohokrát
predpokladá ak nie výslovný záujem o vieru, tak aspoň určitú otvoren-
nosť duchovnej dimenzii života alebo túžbu hľadať zmysel života. Mnohí
mladí, naopak, pohltení každodennými ťažkosťami alebo vyhľadávaním
bezprostredných záujmov sa nachádzajú v skutočnosti niekde inde, nie-
len fyzicky, ale predovšetkým mentálne. Objavuje sa istá ľahostajnosť vo
viere. Túto ľahostajnosť si môžeme všimnúť vo vzťahu k ponukám viery.
Nejde však o absolútnu uzavretosť voči viere, Božej prítomnosti, dobru,
ktoré dáva nádej a zmysel života.

Táto komplexnosť sa nevzťahuje iba na svet mladých. Saleziánska
kongregácia sa už rozrástla do svetových rozmerov. Prežíva plodné,
ale tiež obnovujúce napätie medzi vernosťou svojej identity a jej
prispôsobením sa rôznym a komplexným skutočnostiam, v ktorých
a z ktorých žije.

7

Dvojaká vernosť

My saleziáni sme povolani v pluralite procesov globalizácie a vonkajších
i štrukturálnych zmien znovu objaviť s presvedčivosťou korene našej
identity a kontemponovať s vierou naše pastoračné projekty. Pozvaní sme
vteliť s väčšou pravdivosťou naše mládežnícke poslanie, a tak sa stať
silnou a kreatívnou ponukou nových a aktuálnych foriem ohlasovania
„krásnej zvesti“ evanjelia.

Sympatia k donovi Boscovi sa dnes premieňa na vedomie po-
treby prehodnocovať našu pastoračnú činnosť, aby bola
vždy sprevádzaná dvojakou vernosťou. **Vernosť vní-
mať mladých**, ich hlboké túžby a kultúrne prostredie,
v ktorom žijú, v ktorom sa majú stať protagonistami,
a nie len adresátmi a konzumentmi. **Vernosť cítiť
s Cirkvou**, vernosť jej evanjelizačnému poslaniu.
Byť schopní prežívať jej poslanie vďaka pôsobe-
niu Ducha Svätého v dnešnej dobe. Nevnímať
ho ako úradné aplikovanie krokov, ktoré sa stáva
bremenom na pleciah, ale ako pravdu, neustále
plodnú udalosťami a novosťou, ktorá nás usta-
vične obnovuje a vedie nás k jednote so Žení-
chom (porov. *Lumen gentium* 4).

Je preto nevyhnutné obývať spoločný priestor vo
vzájomnom súlade a hlboko prežívať *asistenciu*
a spolunažívanie s mladými, o ktorých písal don
Bosco v liste z Ríma v roku 1884. Je potrebná nielen
fyzická, ale aj tá duchová, kultúrna a citová prítom-
nosť. Blízkosť, ktorá vytvára ponuky a nie je pater-
nalistická. Vedomá si toho, čo mladý človek preží-
va. Ide o naliehavosť blízkosti, ktorá vo výchovnom
vzťahu objavuje Božiu novosť a Božie pozvanie vy-
jadriť a žiť povolanie Cirkvi vždy novým spôsobom.

Táto dvojaká historická vernosť svetu mladých a poslaniu Cirkvi si žiada predovšetkým rozšíriť a skvalitniť miesta stretnutia s mladými dneška. Objaviť, skúsiť a ponúknuť nové formy počúvania, spoluprežívania a ponúk. Toto je pastoračné obrátenie, ktoré dnes tak potrebujeme. Práve tu je koreň pastoračnej tvorivosti (S 19), ktorú rozvíjame v našich dielach a projektoch. Takéto obrátenie je **dielom prehodnocovania a ponúknutia pastorácie, ktorá začína práve od vernosti svetu a evanjeliu**. Pastorácie, ktorá nie je statická, ale predovšetkým obnovená a misiónárska.

Tu sa nachádza aj srdce *novej evanjelizácie*. Obnovené prijatie misionárskeho poslania Ježiša Krista zo strany Cirkvi, veď on ju chcel a poslal do sveta, aby svedčila o prijatej spáse a ohlasovala tvár Boha Otca, prvého tvorcu diela spásy. Nová evanjelizácia nie je iba obnovením, zmenou paradigmy alebo projektov. Je jej skutočným obrátením, pretože je cestou svätosti, bojom proti hriechu a stále väčším pripodobňovaním sa Kristovi Dobrému pastierovi.

Preto my saleziáni i laici, ktorí sme ako výchovno-pastoračná komunita boli charizmaticky povolaní k ohlasovaniu dobrej zvesti, sa cítime špeciálne vyzvaní naliehavosťou *novej evanjelizácie*, ktorá je záväzkom celej Cirkvi dneška. Táto naliehavosť nás pobáda nájsť v obnovenej vernosti svojej charizme nový apoštolský impulz a nové nadšenie z kontaktu s mladými. A predovšetkým nás pozýva preskúmať svoju pastoračnú činnosť, aby bola stále účinnejšia v ohlasovaní evanjelia a v spolupráci na príchode Božieho kráľovstva, pri formovaní dobrých kresťanov a čestných občanov teraz i v budúcnosti.

OD KRISTA EVANJELIZÁTORA K EVANJELIZUJÚCEJ CIRKVI

KAPITOLA

*„... aby zhromaždil
vedno rozptýlené
Božie deti.“*

(Jn 11, 52)

«*My saleziáni dona Bosca (SDB) tvoríme spoločenstvo pokrstených, ktorí sú vnímaví na hlas Ducha Svätého a osobitnou formou rehoľného života chcú uskutočňovať apoštolský projekt Zakladateľa: byť v Cirkvi znameniami a nositeľmi Božej lásky k mladým, najmä tým najchudobnejším. V plnení tohto poslania nachádzame cestu svojho posväcovania.»*

(S 2)

«*Slová sv. evanjelia, ktoré nás poučujú o tom, že božský Vykupiteľ prišiel na zem, aby zhromaždil všetky Božie deti roztratené po celej zemi, sa môžu doslovne aplikovať na mládež dnešných čias. Táto najchúlostivejšia a najdrahocenejšia časť ľudskej spoločnosti, do ktorej sa vkladajú nádeje na šťastný zajtrajšok (...) Takéto bolo poslanie Božieho Syna na tomto svete a toto dokáže iba sväté náboženstvo (...) Keď som sa odhodlal k takejto forme mojej posvätnej služby na väčšiu Božiu slávu a pre spásu, túžil som pričiniť sa o to, aby sa z chlapcov stali dobrí občania na tejto zemi a v budúcnosti dôstojní obyvatelia neba. Nech mi Pán Boh pomáha vytrvať v tejto službe až do posledného dychu.»*

(Úvod do Plánu pravidiel mužského Oratória sv. Františka Saleského)

Aktualizované nastavenie saleziánskej

pastorácie mládeže si vyžaduje nielen charizmatickú, ale aj teologickú reflexiu. Pastorácia mládeže ako aktivita cirkevnej komunity nás pohýna k teologickému a ekleziálnemu prehĺbeniu. Druhá kapitola predkladá tri základné presvedčenia: Ježiš Kristus ako evanjelizátor a ohlasovateľ spoločenstva s Bohom a medzi ľuďmi (bratská láska) je plným zjavením Boha Spoločenstva-Lásky; Cirkev „tajomstvo spoločenstva a poslania“ je oživovaná a podporovaná Božím Duchom; Saleziánska spoločnosť zdieľa s Cirkvou evanjelizačné poslanie s osobitným zameraním na mladých.

1

Ježiš Kristus Dobrý pastier ako plné zjavenie Božej lásky

Vzácný text nášho svätého zakladateľa (pozri vyššie), okrem poukázania na integrálnosť saleziánskej výchovy, ktorá prostredníctvom preventívneho systému formuje „čestných občanov a dobrých kresťanov“, nám odhaľuje **teologickú hĺbku poslania, ktoré zveril Boh donovi Boscovi**. Ono je v nových kontextoch, veľmi odlišných od tých, v ktorých žil a pracoval don Bosco, naďalej aj naším poslaním. Sme povolaní byť v Cirkvi „znameniami a nositeľmi Božej lásky k mladým, najmä tým najchudobnejším“ (S 2).

Božia láska sa naplno zjavila v Ježišovi Kristovi, ako hovorí Prvý list svätého apoštola Jána: „Čo bolo od počiatku, čo sme počuli, čo sme na vlastné oči videli, na čo sme hľadeli a čoho sa naše ruky dotýkali, to zvestujeme: Slovo života. Lebo zjavil sa život a my sme videli, dosvedčujeme a zvestujeme vám večný život, ktorý bol u Otca a zjavil sa nám. Čo sme videli a počuli, zvestujeme aj vám, aby ste aj vy mali spoločenstvo s nami“ (1 Jn 1, 1 – 3a). V tomto zmysle **Ježiš je skutočný prorok**. Na rozdiel od prorokov Starého zákona, cez ktorých Boh hovoril k svojmu ľudu mnohými spôsobmi v rôznych časoch (porov. Hebr 1), on je Slovom Boha, v ktorom Boh definitívnym spôsobom komunikuje so všetkými mužmi a ženami sveta.

Božia láska zjavená v Ježišovi Kristovi je pravou dobrou zvestou danou ľuďom, je to *euanghèlion*. Táto láska naplňa každú ženu a muža v ich integrálnej skutočnosti. Ježiš ju darúva prostredníctvom spoločenstva s Bohom, najmä v odpustení hriechov, a prostredníctvom spoločenstva so všetkými ľuďmi v „novom prikázaní“: „Podľa toho spoznajú všetci, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať“ (Jn 13, 35).

Ježiš odovzdáva **Božiu lásku, ktorá vedie k spásu všetkých, a nikoho nevyklučuje**. Zvlášť uprednostňuje tých, ktorí sú z rôznych dôvodov spoločensky alebo nábožensky na okraji: najchudobnejších, chorých – osobitne malomocných a trápených zlým duchom, dokonca najviac

vzdialených od Boha, verejných hriešnikov (colníkov a prostitútky: porov. Lk 7, 36 – 50; Lk 15, 1 – 3). Rovnako preukazuje veľkú dobrotu a nežnosť deťom, o ktorých dokonca tvrdí: „Veru, hovorím vám: Kto neprijme Božie kráľovstvo ako dieťa, nevojde doň“ (Mk 10, 15).

Toto zjavenie sa Božej lásky všetkým mužom a ženám nie je iba prisľúbením, ktoré sa naplní v budúcnosti. Ježiš zjavuje Božiu lásku prostredníctvom svojich spásnych znamení: „a on chodil, dobre robil“ (porov. Sk 10, 37 – 38).

Všetci, ktorí zakúsili Božiu lásku prostredníctvom slov a skutkov Ježiša Krista, teda tí „najnúdznejší“ v rôznych situáciách, sa sami stávajú evanjelizátormi. Sú to chorí, najchudobnejší, opovrhovaná Samaritánka, dokonca aj ten, kto bol posadnutý plukom démonov (porov. Mk 5).

Ježiš sám chcel predstaviť svoje poslanie **obrazom Dobrého pastiera** (porov. Mt 18, 12 – 14; Lk 15, 4 – 7; Jn 10, 1 – 8), „ktorý si iných podmaňuje miernosťou a sebadarovaním“ (S 11).

Ježiš Dobrý pastier prežíva vždy misionársku starosť: „Aj iným mestám musím zvestovať Božie kráľovstvo, lebo na to som poslaný“ (Lk 4, 43). „Mám aj iné ovce, ktoré nie sú z tohto ovčince. Aj tie musím priviesť a budú počuť môj hlas; a bude jedno stádo a jeden pastier“ (Jn 10, 16). Dobrý pastier miluje všetky svoje ovečky, no až zarážajúco dáva prednosť stratennej, pričom tým, že ju hľadá, kým ju nenájde, ukazuje svoju *láskyplnú starostlivosť*, a tým, že „vezme ju s radosťou na plecá“ (Lk 15, 5), ukazuje svoju *láskavosť*.

„Pojem chudobná sa ihneď spája s ich sociálno-ekonomickou situáciou; opustená pripomína ‚teologické vyjadrenie‘ chýbajúcej podpory, ktorú spôsobil nedostatok vhodného sprostredkovania Božej lásky; ohrozená poukazuje na rozhodujúcu etapu života – adolescenciu a mladosť, ktorá je obdobím rozhodovania. Po ňom je veľmi ťažké meniť nadobudnuté návyky a postoje.“

(Don Pascual Chávez, ACG 384, „Kontemplotať Krista očami dona Bosca“)

„Ježiš Kristus sa stal malým s malými a niesol naše slabosti. On je učiteľom srdečnosti!“

(List z Ríma, 1884)

Najhlbší význam vtelenia Božieho Syna, poslaného od Otca „mocou Ducha Svätého“, ktoré **nachádza svoju najplnšiu realizáciu vo veľkonočnom tajomstve**, v smrti a zmŕtvychvstaní Ježiša, je práve toto: zjaviť nám „až do krajnosti“ (Jn 13, 1n) Božiu lásku a tak zhromaždiť v jednote tejto lásky všetkých mužov a ženy sveta. „Veď on je náš pokoj! On z oboch urobil jedno a vo svojom tele zbúral medzi nimi múr rozdelenia (...) skrze neho máme obaja v jednom Duchu prístup k Otcovi“ (Ef 2, 14.18).

2

Ježiš nám zjavuje Božie tajomstvo, ktoré je spoločenstvom lásky

Ježiš nezjavuje iba Božiu lásku k nám, ale i tvár pravého Boha, ktorý sám v sebe je **spoločenstvo lásky**: Otec dáva seba Synovi, a tak ho rodí, a spoločne dýchajú Ducha Svätého: toto je srdcom kresťanskej viery.

Boží Syn toto spoločenstvo lásky nielen zjavuje ľuďom, ale skrze konanie Ježiša a Ducha Svätého majú ľudia na ňom reálnu účasť. Ono je základným úsilím kresťana: vytvárať v našom svete Božie kráľovstvo, ktoré je kráľovstvom „spravodlivosti, lásky a pokoja“. „Otče, prosím, aby všetci boli jedno, ako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás, aby svet uveril, že si ma ty poslal“ (Jn 17, 21).

3

Cirkev povolaná pokračovať v Ježišovom poslaní

Toto je zmysel existencie a základné poslanie Cirkvi: pokračovať v poslaní Ježiša Krista, so svetlom a silou Ducha Svätého. Zjavovať Boha, ktorý je Láska, a budovať spoločenstvo s ním a medzi mužmi a ženami, bez vyčleňovania, uprednostňujúc „posledných“, podľa rôznych situácií v priestore a čase dejín. Jánovo dielo v Novom zákone naznačuje túto kontinuitu, na dvoch miestach: „Boha nikto nikdy nevidel“ (Jn 1, 18; 1 Jn 4, 12), pričom prvý raz podčiarkuje poslanie Ježiša: „Jednorodný Boh, ktorý je v lone Otca, ten o ňom priniesol zvesť“, no druhý raz „presúva“ toto poslanie na spoločenstvo veriacich v Krista: „ale keď sa milujeme navzájom; Boh ostáva v nás a jeho láska v nás je dokonalá“.

Cirkev je, vo svojej najhlbšej podstate, „**tajomstvom spoločenstva a poslania**“ (porov. *Christifideles laici* 32): pokračovaním poslania Ježiša Krista, ohlasovaním Božej lásky pre budovanie komúnia – komunity Božích synov a dcér.

Je to spoločenstvo podporované Duchom, kde sa *viera*:

- *prežíva v spoločenstve (koinonia),*
- *prehlbuje a stáva koherentným svedectvom (martyria),*
- *slávi (liturgia),*
- *odovzdáva v pastoračnej službe a činnosti (diakonia)*
- *a tlmočí do postojov života (spiritualita).*

Jej komunitný rozmer sa prejavuje a realizuje na rôznych úrovniach. Má vlastný cieľ v eschatologickom naplnení spoločenstva lásky s Bohom, a medzi ľuďmi navzájom: v plnosti Božieho kráľovstva. Privilegovaným nástrojom a miestom uskutočňovania takej lásky, už tu na zemi, je cirkevné spoločenstvo. Ide o spoločenstvo lásky, ktoré sa buduje deň čo deň a zároveň je nenahraditeľnou službou pre realizáciu Kráľovstva. Toto sa deje prostredníctvom diela evanjelizácie a katechézy, slávenia sviatostí, skúsenosti bratskej lásky v komunitách, ekumenického a medzi-

náboženského dialógu, a cez ľudský rozvoj, ktorý prináša prekonanie každej diskriminácie a vyčleňovania.

Preto je **Cirkev vo svojej podstate misionárska** a prináša Kristovu zvesť každému národu a kultúre. Je to jej prioritná povinnosť. Poslanie Cirkvi dáva tón samotnej identite kresťanskej komunity. Úloha evanjelizovať národy, prijatá od Krista, nie je iba „vec, ktorú treba spraviť“, ale je súčasťou povahy samej Cirkvi a určuje jej identitu. Ako to hovorí jeden pekný liturgický text:

„Urobiť zo všetkých národov jeden nový ľud, ktorého cieľom je tvoje kráľovstvo, základom sloboda tvojich synov a hlavným zákonom príkaz lásky.“

(Rímsky misál, Spoločná prefácia VII)

4

Saleziánske poslanie

Saleziánska charizma má účasť na univerzálnom poslaní Cirkvi a je skúsenosťou Ducha, Božím darom daným Cirkvi a ľudstvu prostredníctvom dona Bosca, s odlišujúcimi vlastnosťami:

- *špecifickí adresáti: „zhromažďovať“ mladých;*
- *prednostná láska k „najchudobnejším, opusteným a ohrozeným“: „vzdialení“ od Boha, vyčlenení z ľudského spoločenstva, ktorým najviac chýba skúsenosť Božej lásky;*

- *typický štýl, ktorý uprednostňuje láskavosť (výchovná láska, ktorá umožňuje rásť a buduje disponovnosť) a komunitný rozmer (rodinný duch), aby sa prekonala samota a ponížovanie;*
- *„privilegované sprostredkovanie“ výchovy a skúsenosť výchovno-pastoračnej komunity, „skúsenosť života v Cirkvi, cez ktorú sa zjavuje Boží plán“ (S 47).*

5

Mária, Matka a Učiteľka

„Títo všetci jednomyselne zotrvali na modlitbách spolu so ženami, s Ježišovou matkou Máriou a s jeho bratmi“ (Sk 1, 14). Materská prítomnosť Márie v prvej komunite, uprostred Ježišových „bratov a sestier“, sa tiahne stáročiami. „Materská tvár Božej lásky“, ona nás privádza k Ježišovi, aby sme sa všetci, muži a ženy sveta, **mohli stať synmi a dcérami v Synovi**. Tak ako na svadbe v Káne jej materská starostlivosť a pozornosť je tu pre všetkých tých, ktorí „nemajú víno“ (Jn 2, 3). Osobitne pre mnohých mladých, ktorí nenachádzajú zmysel svojho života, pretože sa necítia Bohom milovaní. Sú vyčlenení z dôvodov ich spoločensko-ekonomických, rodinných, citových alebo profesionálnych podmienok. Keď sa stávame spoločníkmi na ceste predovšetkým pre týchto mladých, „Panna Mária je na tejto ceste prítomná ako naša Matka. Pomáhame ju iným poznať a milovať ako tú, ktorá uverila, ktorá pomáha a vlieva nádej“ (S 34).

EVANJELIZOVAŤ A VYCHOVÁVAŤ: NAŠA APOŠTOLSKÁ TOTOŽNOSŤ

KAPITOLA

*„Daj mi takej vody,
aby som už
nebola smädná.“*

(Jn 4, 15)

«*Svojím poslaním máme podiel na poslaní Cirkvi, ktorá uskutočňuje Boží plán spásy, príchod Božieho kráľovstva tým, že prináša ľuďom evanjeliové posolstvo úzko spojené s rozvojom časného poriadku. Vychovávame a evanjelizujeme podľa projektu integrálneho rozvoja človeka, orientovaného na Ježiša Krista, dokonalého človeka. Verní úmyslom nášho Zakladateľa usilujeme sa vychovávať ‚čestných občanov a dobrých kresťanov‘.»*

(S 31)

«*Tento systém je postavený predovšetkým na rozume, náboženstve a láskavosti.»*

(Preventívny systém vo výchove mládeže)

Život v plnosti

a šťastie ľudských bytostí je hlavným zámerom Božieho plánu. V evanjeliu Ježiša Krista nachádzame prejavy veľkej dôvery v človeka. Treba si pozorne všímať jedinečnosť každej osoby a ochotu prijať povolanie a svoj osud v Kristovi „dokonalom človekovi“. Evanjelium ponúka radostnú zvesť (osobu Ježiša), ktorý pozýva každého k účasti na synovstve v Kristovi. To je základom slobody a dôstojnosti každej osoby. Don Bosco vychováva a evanjelizuje tým, že uskutočňuje projekt integrálneho rozvoja: výchova ako rast osoby, ako celok nevyhnutných prostriedkov v službe osobám; evanjelizácia inšpiruje a osvecuje plnosť života ponúknutú v Ježišovi a rešpektuje podmienky vývinu osoby. Nakoniec výber apoštolského poľa: mladí, predovšetkým tí najchudobnejší, a ľudové prostredia, pre ktoré a v ktorých sa kultúra evanjelizuje a stáva ľudskejšou.

1

Život v plnosti a šťastie ľudského bytia

Rásť ako osoba je každodennou úlohou, spojenou s radosťami a námahami ľudskej existencie. Niekedy je to *mimoriadne namáhavé* a máme pocit, akoby sme si mali podľa seba a sami vymyslieť dosiaľ neznámu cestu, ktorá nie je nikdy priama, ale má svoje stúpania i klesania, chvíle spokojnosti a tiež momenty frustrácie, nádejí a sklamaní. Tento rast pozostáva zo spleti mnohých situácií a skúseností, často bez veľkých ideálnych orientačných bodov alebo bez veľkého úsilia o dôslednosť a priamočiarosť.

V tomto zmysle aktuálna situácia vo svete prináša nový druh nepokoja. Nejde tu o chvíľkový, ale trvalý problém. **Dnešnú spoločnosť a kultúru charakterizuje neustála zmena, s ktorou súvisí aj oslabenie inštitúcií,** ktoré sprevádzajú mladých v tejto situácii. O to dôležitejšia a naliehavejšia je zodpovedný postoj saleziánskeho vychovávateľa a kvalita jeho výchovnej ponuky.

Nestráca na aktuálnosti úvaha Pavla VI., ktorý hovoril o tom, že oddelenie viery a kultúry je skutočnou drámou našich čias (porov. *Evangelii nuntiandi* 20). Dnešná nesúrodá kultúra vplyva na mladých najmä svojou komplexnosťou a roztrieštenosťou. Cez rôzne podnety a virtuálnu realitu privádza ku konzumnému chápaniu afektivity. Ponecháva mladých v džungli túžob, prianí a snov, zoči-voči tvrdej realite ekonomickej a existenciálnej krízy.

Aj v takejto tvrdej realite **sa v srdci človeka nachádzajú také schopnosti a neveriteľne vzácne možnosti,** vďaka ktorým je schopný výnimočne veľkých činov. Každý muž a každá žena vo svojej jedinečnosti, ak premýšľa nad sebou a pýta sa na zmysel života (odkiaľ prichádzam, kam idem, ako sa tam chcem dostať,

s kým tam chcem ísť), sa dokáže nakoniec, buď uvedomele, alebo prakticky, pomerne presne zorientovať v živote. Ako posledný horizont človek objavuje *život v plnosti*. Vo výchovnom vzťahu sú k tejto plnosti pozvaní obaja aktéri, *mladý človek aj vychovávateľ*.

Ak sa pokúšame interpretovať životné príbehy ľudí, stretávame sa s potrebou byť milovaný, s túžbou dať a nič nežiadať, cítiť sa docenený a dôležitý taký, aký človek je, a nie na základe dosiahnutých výsledkov či cieľov. Vnímame, že pomýlený smer každodenného života je otázkou hľadania zmyslu, *problémom životného projektu*. Preto je naliehavé, aby sme ako vychovávateľia pomenovali to, kvôli čomu sa oplatí „stratiť“ svoj život a darovať seba samého *pre druhých*. Naliehavo potrebujeme zmeniť pohľad na mladých: mladí nie sú nádoby, ktoré treba naplniť, ale osoby, ktoré sprevádzame. Pomáhame im byť samými sebou a tiež objaviť krásu vlastného povolania.

V tejto logike my kresťania chápeme projekt života ako povolanie od Boha, ktorý vzbudzuje, udržiava a posilňuje slobodu mladého človeka. Vďaka nemu je mladý človek schopný slobodne a s radosťou odpovedať na otázku vlastnej identity a svojho poslania.

Život v plnosti, podľa evanjelia, nielenže pomáha uvedomiť si dôstojnosť človeka, ale aj oslobodzuje a privádza k zodpovednej a zrelej odpovedi Bohu. **Ľudský život sa teda odohráva v znamení povolania.** To si vyžaduje veľkú otvorenosť ducha a zodpovednosť v prijatí dlhotrvajúceho záväzku. Slovo „zodpovednosť“ (*responsability*) doslova znamená „umenie odpovedať“.

V tomto procese sa mladý človek porovnáva, vychádza zo seba, necháva na seba vplývať nové skúsenosti a toto všetko smeruje k novým stretnutiam, ktoré ho vyzývajú ísť ďalej, viac do hĺbky, kde sa ešte viac nájde a prijme. V tomto priestore sa nachádza aj ponuka viery a odpoveď cez projekt života. Mladý človek, adresát Božieho volania, ho predovšetkým počúva a následne naň odpovedá: je za to „zodpovedný“.

Mať povedomie „povolania“ znamená pravdivo chápať vlastný život a vlastnú slobodu. Ak sloboda prijme túto úlohu, vtedy prekročí prah svojho „ja“, vstúpi do atmosféry lásky a prijme výzvu vytvárať dobro aj pre druhých. Jedným slovom: **povolanie je milovať**, darovať sa. Znamená to urobiť zo seba dar, ktorý s láskavou múdrosťou svedčí o novej kultúre. Povolanie je odpoveď lásky. Akýkoľvek projekt života, ktorý vzniká v atmosfére povolania, je darom pre druhých, pretože presahuje vlastné „ja“.

„Veríme, že Boh nás očakáva v mladých, aby nám ponúkol milosť stretať sa s ním a disponoval nás slúžiť mu v nich tým, že budeme uznávať ich dôstojnosť a vychovávať ich k plnosti života.“

(23. GK, č. 95)

2

Nasmerovanie na Krista, dokonalého človeka

2 1

INTEGROVAŤ LÁSKU K ŽIVOTU SO STRETNUTÍM S JEŽIŠOM KRISTOM

Viera nás privádza k objavu, že životný projekt a skutočnosť, že človeka niečo presahuje, nás privádzajú ku Kristovi. On sa počas svojho pozemského života prejavil ako jediný skutočne „nový človek“. My saleziáni sme spoločenstvo pokrstených a ponúkame Cirkvi a okolitému svetu naše špeciálne povolanie, úlohu a dôvod existencie: **ponúkať všetkým taký štýl života, akým žil Ježiš**, a uistenie, že nasledovanie Krista môže dať životu zmysel a naplnenie. Kladieme si otázku: ako ponúkať Ježišovo evanjelium, aby pohýnalo a privádzalo k zrelému životu? Akým spôsobom sa túžby človeka môžu stretnúť s Ježišom Kristom?

Osoba Ježiša, ktorý sa vyzná v ľudskom srdci, svojím posolstvom vstupuje do vzájomného vzťahu so všetkými ľudskými túžbami. Prejavuje *veľkú dôveru človeku*, nachádza v ňom stopy dobra a Božej prítomnosti. Ježiš berie vážne potreby človeka, jeho túžbu prijať svoju telesnosť, s vlastnou myšliou, so širokým svetom vzťahov, s citovými skúsenosťami. Vie, čo sa nachádza v srdci človeka, o jeho túžbe cítiť sa zmierený so svojim najhlbším a často roztriešteným bytím, bez jeho osobných zásluh, ale iba z dobroty a z nežnosti. V konečnom dôsledku tento postoj prináša jednoznačnú *sympatiu*, v etymologickom význame slova, tak ako o tom píše *Gaudium et spes*:

„Radosti a nádeje, žalosti a úzkosti ľudí dnešných čias, najmä chudobných a všetkých, ktorí trpia, sú zároveň radosťami a nádejami, žalosťami a úzkosťami Kristových učeníkov a niet nič naozaj ľudské, čo by nenašlo ozvenu v ich srdciach.“ (*Gaudium et spes* 1)

Ježiš ponúka oslobodzujúcu ponuku plnú ľudskosti, ktorú prejavuje gestami a slovami prijatia, vzájomnosti a počúvania. V rovine kresťanskej antropológie to znamená vedomie hlbokého prepojenia medzi bohatstvom

„Bez Boha človek nevie, kam má ísť, a nedokáže ani pochopiť, kým je.“

(*Caritas in veritate* 78)

skúsenosti každého človeka a Ježišovou ľudskou skúsenosťou. Táto spojitosť spočíva v Kristovom vtelení, cez ktoré *ľudský život*, hoci aj ten s najchudobnejšou a najúbohejšou tvárou, je hodný, v nasledovaní Krista, stať sa miestom, kde sa Boh sprítomňuje; a je pozvaný rozvíjať sa až do plného spoločenstva s Bohom v sebadarovaní. Vďaka vteleniu je **Ježiš z Nazareta jedinou dostupnou cestou k poznaniu tajomstva Boha a človeka**. Boží svet a svet človeka nie sú si navzájom vzdialené a neschopné medzi sebou komunikovať. Vďaka Ježišovi Kristovi je medzi Bohom a človekom plnohodnotný dialóg, pretože Kristus dokonale tlmočí pravdu o človekovi.

Ježišovo poslanie sa ukázalo v kontexte vtelenia-inkulturácie. Vtelenie ako maximálne vyjadrenie inkulturácie nie je druhoradou skutočnosťou, ale Bohom vybranou cestou na to, aby zjavil seba samého: zjavenie sa udialo cez vtelenie. Poslanie Cirkvi, ktoré bolo vedené a vzbudené poslaním Ducha Svätého, sa vždy realizovalo v čase a priestore, v hlbkej inkulturácii do života národov. **Nová evanjelizácia sa odohráva v inkulturácii viery**. Z toho vyplýva voľba troch stratégií: nový spôsob evanjelizácie cez katechézu a liturgiu (evanjelizovať katechizáciou); nový spôsob evanjelizácie, ktorý je pozorný na integrálny rozvoj ľudu, k chudobným, pre chudobných, v službe životu a rodine (evanjelizácia podporovaním); nový spôsob evanjelizácie, ktorá bude vstupovať do mestskej a vidieckej kultúry (evanjelizovať cez inkulturáciu). V čase novej evanjelizácie musí nová pastorácia (porov. Don Pascual Chávez, *ACG 407*, „Saleziánska pastorácia mládeže“) súčasne katechizovať, rozvíjať a inkulturovať. Ak sa nová evanjelizácia nepretaví aj do ľudského rozvoja a inkulturácie, nebude autentická a nedovolí, aby v dejinách dozrievala sila viery.

Tajomstvo Krista je tajomstvom jeho vtelenia – smrti – zmŕtvychvstania, plného a úplného zjavenia ľudskosti, nesmiernej veľkosti každej osoby. Preto **sa Cirkev môže stať odborníčkou na pochopenie človeka a na ľudskosť**, môže slobodne a bez strachu vykročiť do teritória človeka. Ide o takú kresťanskú antropológiu, v ktorej sa ústredné postavenie osoby, bez toho, aby konkurovalo Božiemu primátu, pochopí len v perspektíve Božej iniciatívy. Vedomie, že žijeme ponorení do daru Božej spásy a že sme v Ježišovi Kristovi „novým stvorením“ (*Rim 8*), je skúsenosť, ktorá zjednocuje existenciu.

Kresťanská dôvera v život a v človeka, v jeho rozum a schopnosť milovať, nie je ovocím naivného optimizmu, ale pochádza z „odôvodnenej nádeje“⁶ (*Spe salvi* 1), ktorá nám bola darovaná so *synovstvom v Kristovi*. Ona dáva základ dôstojnosti, slobode, schopnosti milovať a byť milovaný a dovoľuje človeku žiť skutočný život podľa svojej prirodzenosti a povolania. Kristus vstupuje až do najintímnejšej hĺbky človečenstva. Cez zjavenie tajomstva Otca a jeho lásky „Kristus naplno odhaľuje človeka človeku“ (*Gaudium et spes* 22) a ukazuje mu jeho vznešené povolanie.

Pastorácia mládeže robí mladých schopnými objaviť hĺbku vlastnej skúsenosti až po objavenie náboženského rozmeru, plného spoločenstva s Ježišom Kristom. Postupne *sa Ježiš Kristus stáva ústrednou osobou, o ktorú sa možno oprieť a ktorej možno zveriť svoj život*: postoje, rozhodnutia, činnosť, správanie. Dnes stretávame rôzne pedagogické modely, preniknuté pozitívnymi hodnotami, ale vo svojom pohľade na človeka (antropológii) však prehliadajú akékoľvek prepojenie s Ježišom Kristom a tak aj integrálny pohľad na človeka, ktorý smeruje život k cieľu spásy, k novému životu, k plnému vyzrievaniu osoby.

Nech saleziánska činnosť v akomkoľvek prostredí vždy vo svojej hĺbke obsahuje ohlasovanie Krista a starostlivosť o spásu mladých: táto „prednostná láska voči mladým dáva zmysel celému nášmu životu“ (*S* 14). Táto starostlivosť je v každej výchovno-pastoračnej iniciatíve hlavným úmyslom a túžbou. Všetko sa postupne vysvetľuje, podľa toho, ako sú toho mladí schopní. Toto je „apoštolský projekt“ dona Bosca: „byť saleziánskym spôsobom znakmi a nositeľmi Božej lásky k mladým, najmä k tým najchudobnejším“ (*S* 2).

Túžime, aby cítili Boha Otca a spoznali Ježiša Krista. Sme presvedčení, že ponuka evanjelia prináša nové, neočakávané energie pri budovaní osobnosti a v integrálnom rozvoji, ktorý si mladý človek zaslúži. Je to pedagogický proces, ktorý berie do úvahy dynamiku človeka a napomáha deťom a mladým v posilnení tých podmienok, ktoré z každej odpovede robia slobodný skutok. Zmysel pre realitu a trpezlivosť v postupnosti sú postoje, ktoré rešpektujú osobnú situáciu každého mladého človeka, od toho najkrehkejšieho až po najsilnejšieho, od najvzdialenejšieho od viery až po toho s najživšou cirkevnou skúsenosťou.

⁶ Pozn. prekl. – tal. originál, „speranza affidabile“ by bolo snád lepšie preložiť ako „nádej, ktorej sa možno zveriť“. Vyjadruje tak viac vzťahový ako rozumový charakter nádeje.

2 2

ORIGINÁLNOŠŤ A ODVAHA VÝCHOVNÉHO UMENIA DONA BOSCA

Pedagogika dona Bosca prijíma s výslovnou naliehavosťou autentický náboženský cieľ života vo výchovnom procese, ktorý je pozitívne orientovaný na Krista a osvetľovaný jeho poslanstvom: prepojenie viery a života živene zvnútra. Je mimoriadne dôležité uznať, že pastoračné úsilie dona Bosca je súčasťou procesu humanizácie, ktorý podporuje integrálny rozvoj osoby mladého človeka: objavenie životného projektu a snaha o premenu sveta podľa Božieho plánu v každom z nich.

Originalita a odvaha ponuky „svätosti pre mladých“ je súčasťou výchovného umenia dona Bosca: je to svätosť, ktorá nesklame hlboké vnútorné túžby mladých (potreba žiť, hýbať sa, potreba radosti, slobody, budúcnosti, atď.); svätosť, ktorú mladí reálne a postupne vnímajú ako „život milosti“, priateľstva s Kristom a ako uskutočňovanie vlastných najautentickejších ideálov: „Pre nás svätosť spočíva v tom, že sme stále veselí“ (sv. Dominik Savio).

3

Evanjelizovať a vychovávať podľa projektu integrálneho rozvoja

3 1

ROZMER CHÁPANIA EVANJELIZÁCIE

Evanjelizácia sa konkrétnym spôsobom stáva prostriedkom a vyjadrením **jasného a jednoznačného ohlasovania Pána Ježiša**: komunikuje jeho poslanstvo, jeho ponuku života a spásy uskutočňovanej Bohom pre všetkých, mocou Ducha Svätého. Úvaha Cirkvi o evanjelizácii chce podnietiť každého veriaceho k evanjelizačnej snahe, ktorá zviditeľňuje bohatstvo,

„Evanjelizovať neznamena len odovzdávať náuku, ale aj ohlasovať Pána Ježiša slovami a skutkami, teda stať sa nástrojom jeho prítomnosti a činnosti vo svete.“

(Vieroučná nóta o niektorých aspektoch evanjelizácie 2)

hĺbkou, organickosťou a usporiadanosťou tohto posolstva. V tejto optike je evanjelizácia v širšom slova zmysle:

► snaha o šírenie *Kráľovstva a jeho hodnôt* medzi všetkými ľuďmi a *činnosti v prospech človeka* v boji za sociálnu spravodlivosť týkajúcu sa ľudských práv, o reformy nespravodlivých sociálnych štruktúr, o sociálny rozvoj, o boj proti

chudobe a štruktúram, ktoré ju spôsobujú;

- *postupné približovanie sa národov k ideálom a hodnotám evanjelia*: odmietanie násilia a vojny, úcta ku každej osobe, túžba po slobode, spravodlivosti a bratstve, prekonávanie rasizmu a nacionalizmu, potvrdzovanie dôstojnosti a hodnoty ženy;
- *vniknutie do aeropágov moderného sveta a do veľkých teritórií alebo sektorov utrpenia ľudstva*: utečenci, prisťahovalci, migranti, nové generácie, ohrozené národy, menšiny, oblasti útlaku, biedy, prírodných katastrof, podpora žien a detí, ochrana prírodného prostredia, medzinárodné vzťahy a svet spoločenskej komunikácie.

Evanjelizácia prináša so sebou viacero postojov: aktívna prítomnosť, svedectvo, kázanie (explicitné ohlasovanie), výzva k osobnému obráteniu, formovanie Cirkvi, katechéza; ale tiež inkulturácia, medzináboženský dialóg, výchova, prednostná voľba chudobných, premena spoločnosti. Komplexnosť a rozčlenenie boli jasne naznačené v *Evangelii nuntiandi* (č. 17) a veľmi dobre predstavené v *Redemptoris Missio* (č. 41 – 60):

„Evanjelizácia, ako sme už spomenuli, je zložitý proces s rozličnými zložkami, ako sú napríklad: obroda ľudstva, vydávanie svedectva, otvorené hlásanie evanjelia, jeho vnútorné prijatie, vstup do spoločenstva, prijímanie sviatostí a apoštolská činnosť. Tieto zložky sa môžu zdať protikladné a navzájom sa vylučujúce. V skutočnosti sa však dopĺňujú a navzájom obohacujú.“

(*Evangelii nuntiandi* 24)

Tento širší pohľad na evanjelizáciu potvrdzuje prvú úlohu saleziánskeho posolania: *integrálny rozvoj osôb podľa naliehavosti rôznorodých konkrétnych situácií* (porov. S 31). Evanjelizovať znamená vykonávať činnosť na tomto poli inšpirovaní Kristovou láskou a v znamení Kráľovstva. Saleziánske pochopenie evanjelizácie je poznačené túžbou po integrálnosti, na ktorú nadväzuje výchovná citlivosť vzhľadom na rast osoby v jej celistvosti. Výchova je miesto, kde ponúkame evanjelium a kde ono získava svoju typickú tvár. Toto antropologické nastavenie nám pomáha lepšie pochopiť, nakoľko sú priestory, v ktorých saleziánsky vychovávateľ vykonáva svoju činnosť, pozitívne poznačené integrálnym humanizmom a transcendentným rozmerom.

3 2

VZŤAH MEDZI VÝCHOVNOU A EVANJELIZAČNOU ČINNOSŤOU

To, čo ponúka pastorácia mládeže každému mladému človekovi, je vybudovanie jeho vlastnej osobnosti, ktorá má v Kristovi svoj základ. Toto ukotvenie, ktoré sa postupne viac a viac vyjadruje a zvnútorňuje, mu pomáha vidieť svoju minulosť ako On, hodnotiť svoj život ako On, rozhodovať sa a milovať ako On, mať nádej, ako učí On, žiť v Ňom spoločensko s Otcom a Duchom Svätým (porov. 23. GK, č. 112 – 115). Skutočné a pravdivé misijné obrátenie požaduje od saleziánskej pastorácie mládeže, aby objavila a žila **hlboký a neoddeliteľný vzťah medzi výchovou a evanjelizáciou.**

A Výchovné aspekty kresťanskej antropológie

Začínať výchovou neznamena sledovať antropologický prúd, ktorý by „sekararizoval“ evanjelizačné poslanie; neznamena to ani pohybovať sa ďaleko od teologických pohľadov a základov. Môžeme chápať *výchovné sprostredkovanie z pohľadu dejín spásy*. Teologické pokoncilové úvahy považovali vieru za jeden z prístupov k výchove: napríklad, keď šlo o prvenstvo Božieho kráľovstva alebo o plán spásy v kontexte Cirkvi a jej pastoračných prístupov; alebo o uznanie životných situácií človeka za teologické miesta, ktoré treba čítať s pohľadom viery.

V kresťanskej antropológii má ústredné postavenie osoby výchovné dosahy. Výchova sa vníma širšie: *ako rast osobnosti a ako súbor sprostredko-*

vaní, ktoré sa dávajú do jej služby, aby si uvedomila svoju totožnosť, aby jej pomohli obsiahnuť všetko dobré, čo do nej vložil Stvoriteľ, a otvorili ju pre zmysel a vnímanie tajomstva. Zaostriť na výchovu je záležitosť všetkých, nielen kresťanov. Rozhodnutie myslieť na výchovu v pastoračnej činnosti sa stáva stále naliehavjšie a potvrdzuje **ústredné postavenie výchovy ako privilegovaného prostriedku v službe ľuďom.**

Výchova aktivuje všetky životné energie a možnosti mladého človeka: od intelektuálnych schopností cez city až po slobodnú vôľu. Saleziánska výchovno-pastoračná ponuka sa zaujíma o mladého človeka, sprevádza a usmerňuje v širšom slova zmysle jeho motivácie k životu a cez ne aj celý jeho rast.

Neprehliadnuteľný východiskový bod je stretnutie s mladými v ich podmienkach, s pozorným počúvaním ich otázok a túžob, aby sa tak využil potenciál rastu, ktorý každý z nich v sebe nosí.

V takejto optike výchova mladých nie je voliteľným prejavom lásky alebo čiastkovou črtou poslania: je to cesta, po ktorej treba kráčať. **Výchovné znepokojenie pastoračnej činnosti**, ktoré sa chce stretnúť so životným príbehom mladého človeka, spočíva v rozpoznaní, že Božie pôsobenie prichádza cez naše sprostredkovanie.

Z toho vyplýva **potreba kultúrnych a pedagogických sprostredkovaní, ktoré budú v službe osoby.** Ak výchova postaví do stredu osobu, tým, že sa stará o rovnováhu jej rôznych rozmerov, štruktúr alebo inštitúcií, tie sa stávajú sprostredkovaním, ktoré odpovedá „na potreby mladých, ku ktorým sme poslaní“ (porov. S 26). Takto sa uznáva cenná úloha výchovných zásahov vo výchove k viere, ktoré majú za úlohu aktivovať, udržiavať a sprostredkovať proces spásy.

Nie všetky výchovné modely ponúkajú cennú službu výchovy k procesom evanjelizácie. Zvlášť staviame na výchovu, ktorá vychádza z praxe Božieho kráľovstva, čo znamená vrátiť všetkým ľuďom život v hojnosti, v perspektíve väčšej humanizácie človeka. Sme charakterizovaní výchovnou praxou, ktorá sa nikdy nestane absolútnou, ani neabsolutizuje svoje stratégie, obsahy, nástroje. Táto výchovná prax vedie výchovný proces otvoreným spôsobom, k nepredvídateľným výsledkom, bez manipulácie, pre-

tože má dočinenia so slobodou osôb a s činnosťou Boha v živote každého, ako aj v živote komunit a inštitúcií.

Výchova k ľudskej a kresťanskej zrelosti bezprostredne evokuje pedagogickú perspektívu: je pomocou pri ohlasovaní evanjelia s výchovným a pedagogickým realizmom.

B Evanjelium ako radikálna inšpirácia

Úmysel „výchovnej činnosti“ sa vo svojej podstate odlišuje od úmyslu „evanjelizačnej činnosti“. Obe majú svoje vlastné ciele, spôsoby a jedinečné obsahy. Musíme ich vedieť odlíšiť nie preto, aby sme ich oddelili, ale preto, aby sme ich v praxi mohli harmonicky spájať. Obidve pôsobia na osobnosť mladého človeka: **sú to dva navzájom sa dopĺňajúce spôsoby starostlivosti o mladých, ktoré sa zlievajú do jednotného úmyslu „zrodiť“ nového človeka.** Sú spolu, aby v plnosti spolupracovali na raste jednoty, celistvosti mladého človeka. Pastoračia obýva územie ľudskosti človeka a zároveň aj územie viery.

» Evanjelizácia vedie dialóg s výchovou

Evanjelizácia sa hodnotí na základe ľudskosti, ktorú stretáva, prijíma a znovu tvorí každodenný život mladých a ich túžbu po zmysle a plnosti toho, čo sa deje v ich svete. Evanjelizácia tým, že oslobodzuje všetky výchovné možnosti Kristovho posolstva, vedie k dozrievaniu ľudskosti, osvetľuje, navrhuje, angažuje slobodu. Výchova, ktorá pomáha osobám

„Saleziánska charizma dáva saleziánom privilegované postavenie – pri evanjelizácii mladých môžu zhodnocovať prínos výchovy. Bez výchovy totiž neexistuje trvalá a hlboká evanjelizácia, ani rast a vyzrievanie, ba nie je možná ani zmena zmýšľania a kultúry. Mladí túžia po naplnenom živote, po opravdivej láske, po konštruktívnej slobode, žiaľ, ich očakávania často nenájdu ozvenu a zostávajú nenaplnené. Je nevyhnutné pomáhať im, aby svoj vnútorný potenciál vedeli zhodnotiť ako dynamizmus a pozitívnu túžbu; treba im umožniť kontakt s ponukami bohatými na ľudské a evanjeliové hodnoty; povzbudzovať ich k ochote aktívne sa zaradiť do spoločnosti prostredníctvom práce, zapojiť sa do nej a podieľať sa na spoločnom blahu.“

(Posolstvo Svätého Otca Benedikta XVI. Saleziánom dona Bosca pri príležitosti otvorenia 26. generálnej kapituly)

dosiahnuť plnosť života, sa javí základom budovania osobnosti; zaujíma všetkých tých, ktorým leží na srdci dobro človeka. Takto možno kresťanské poslanstvo vnímať výchovnou optikou, ktorá sa ponúka v logike projektu, ktorý uprednostňuje skutočný a celistvý rast. **Evanjelizácia sa javí ako naplnená výchovnými podnetmi** tam, kde môže zaznievať evanjelium Ježiša Krista ako podmienka, aby bolo prijaté vo svojej pravde.

Výchovná pozornosť sa vyjadruje v úsilí podať evanjeliovú ponuku spôsobom, ktorý je *významný pre život*. To znamená vyvážiť ju tak, aby súvisela s problematikami života mladého človeka a, všeobecnejšie, s hľadaním zmyslu. Keďže výchova je proces a pozvanie neustále sa prispôbovať zmenám subjektu a zmenám kultúry, musí mať zmysel pre postupnosť cesty a pomôcť programovať etapy a itinerár. Musí byť aj pozitívne kritická vzhľadom na isté spôsoby evanjelizácie, ktoré sa niekedy môžu previniť svojou naivnosťou alebo abstraktnosťou. Mala by pri pastoračnom plánovaní vedieť vzbudiť neodmysliteľné pedagogické povedomie, aby sa nikdy nevzdialila od základného pozitívneho pohľadu na ľudské hodnoty, hoci zranené hriechom. Pastорácia sa necháva vyzývať skúsenosťou mladých. Rozpoznanie posledných otázok, ktoré sú v ich srdci, dovoľí viere a ohlasovaniu evanjelia viesť s nimi plodný dialóg.

» Evanjelium ako radikálna inšpirácia

Na druhej strane je rozhodujúcim bodom evanjelium, jeho schopnosť orientovať a ponúkať radikálnu inšpiráciu: **je to ohlasovanie, ktoré pomáha interpretovať život vo svojej hĺbke viac než čokoľvek iné**. Evanjelizácia má silu, ktorá provokuje. Nedochoádza „potom“. Evanjelium vstupuje do formačnej logiky štrukturálnej jednoty osobnosti. Jeho kritériá hodnotenia a činnosti sa odvolávajú na Ježiša Krista. Výchovná služba, ktorá inteligentne smeruje k integrálnej formácii mladých, sa neobjí neustále si klásť otázky ohľadom významu a dôvodov evanjelizácie.

Výchovná činnosť je zakorenená v činnosti Ježiša, ktorú si *nielen berie za vzor, ale predlžuje ju v čase*. Nachádza svoj celkový význam a dôvod v poslanstve Ježiša Krista. Ba čo viac, nachádza v evanjeliu pomoc pri dozrievaní v slobode a zodpovednosti. Evanjelium je sprievodca v hľadaní identity a zmyslu, ktorý osvecuje formovanie svedomia; ponúka sa ako najvyšší model autentickej lásky a najjasnejší a najnáročnejší cieľ sociálneho rozmeru osoby. Evanjelium inšpiruje kritériá hodnotenia, vedie základné voľby v živote, osvecuje morálne správanie človeka v jeho súk-

romí aj na verejnosti, riadi medziľudské vzťahy a usmerňuje činnosť i život. Dôstojnosť človeka je pozdvihnutá vo vzájomnom vzťahu s vierou. Ľudská osoba cez stretnutie s radostnou zvesťou dosahuje svoj vrchol „obrazu Boha“, ktorý zjavuje životu jeho konečný cieľ, pričom prežaruje novým svetlom všetky jej práva.

Tu je **celistvosť ponuky**: výchova obohatená tým, že je už od počiatku inšpirovaná evanjeliom; evanjelizácia, ktorá už od prvej chvíle uznáva krásu toho, že môže byť vhodne prispôbovaná vyvíjajúcim sa podmienkam mladých. Výchovné pôsobenie je v konečnom dôsledku nasmerované tak, aby v každom uprednostňovalo osobnú skúsenosť stretnutia sa s Bohom: pozitívne nasmerovať výchovný proces k otvoreniu sa Bohu a k pripodobneniu sa Kristovi, dokonalému človekovi. Táto perspektíva rieši metodologický problém, *kedy a ako ohlasovať evanjelium* a ako usporiadať v konkrétnych pastoračných prostrediach a výchovných itinerároch všetky rozmery výchovno-pastoračného projektu.

C Dobrá zvesť v rozličnosti kultúr a náboženských tradícií

Saleziánsky výchovno-pastoračný projekt ukázal svoju aktuálnosť v najrozličnejších kontextoch. Dokázal už svoju hodnotu aj v prostrediach iných náboženských tradícií, multikulturálnych kontextoch a v sekularizovaných prostrediach. Napriek tomu je dnes zrejmé, že v mimoriadne pluralistických spoločnostiach, tak z náboženského, ako aj z kultúrneho pohľadu kresťanské základy preventívneho systému nemôžu byť vždy výslovne predložené. Treba ich interpretovať, prispôbiť a zvýrazniť v nich ten integrálny humanizmus, ktorý je základom každej výchovy a je otvorený etickým a náboženským rozmerom, ktorý vie dať náležitú dôležitosť poznaniu a úcte ku kultúram a duchovným hodnotám rôznych civilizácií.

To, čo sa od nás dnes žiada, je dobre poznať nástroj, ktorý máme k dispozícii, a aplikovať ho v rôznych kontextoch v súlade so súčasnou citlivosťou. Výchovná naliehavosť nás pozýva k integrálnej výchove, ktorá mieri *na formáciu celého človeka a každého človeka*.

Náboženská sloboda umožňuje použitie tých ľudských schopností, ktoré vytvoria potrebné predpoklady na realizáciu integrálneho rozvoja, týkajúceho sa jednoty celej osoby v každej jej dimenzii (porov. *Caritas in veritate* 11).

Saleziánske diela, vzhľadom na svoje misijné povolanie k univerzálnosti, sú prítomnosťou rôznych náboženstiev a vierovyznaní povzbudzované k lepšiemu dialógu s inými duchovnými a náboženskými tradíciami. Nejde o zrieknutie sa vlastnej identity alebo misijného poslania, a ešte menej o cestu zaujatia fundamentalistických postojov. Náboženský pluralizmus vytvára príležitosť pre lepšie pochopenie kresťanskej identity. Ba čo viac, v tomto zmysle je *povedomie vlastnej identity neodmysliteľným predpokladom akéhokoľvek skutočného dialógu*. Treba sa vyhnúť všetkým formám čisto sekulárneho čítania situácie, ale aj formám strnulosti, pokiaľ ide o otvorenie sa iným náboženstvám. Tieto dva postoje bránia veriacim skutočne svedčiť vo verejnom a v politickom živote.

4

Voľba apoštolského poľa práce

4 1

MLADÍ, NAJMÄ TÍ NAJCHUDOBNEJŠÍ, SÚ NAŠOU URČUJÚCOU VOĽBOU

A Stála a veľká láska k najchudobnejším

Don Bosco rozhodne orientuje svoje dielo pre mladých; vedome sa rozhodne stať sa otvoreným pre prijatie chlapcov a mladých „v ťažkostiach“: toto rozhodnutie sa stane **základným kritériom evanjelizácie pre ich integrálne oslobodenie**. Uprednostnenie „*mladých, najmä tých najchudobnejších*“ sú slovami samotného dona Bosca a zároveň aj našou určujúcou voľbou (S 6, 26 – 29, 41; P 1, 3, 11, 14, 15, 25, 26; 20. GK, č. 45 – 57).

Don Bosco si vyberie evanjeliovú podmienku stať sa chudobným s chudobnými. Osvojí si chudobu, aj tú materiálnu chudobu Božieho Syna, aby mohol ísť k tým, čo sú vzdialení. Robí z ulice, z námestí, z pracovísk, z trávniko-ihriská miesta stretania sa a prvotného ohlasovania. Prijíma mladých bez zábran a predsudkov, uznáva a váži si to, čo im leží na

„Vidieť toľko dvanásť- až osemnásť-ročných chlapcov, zdravých, silných, inteligentných, ako zaháľajú zavšivavení a trápení plošticami, bez chleba a bez dobrého slova, bolo čosi strašné.“

(*Spomienky Jána Bosca, Cesta veľkej myšlienky 1835 – 1845, s. 92*)

srdci (*ich sny, ťažkosti a výzvy*). Kráča spolu s nimi a prispôsobuje sa ich kroku. **Stretnutie s každým chlapcom je pre neho príležitosťou na dialóg a na prípadné sprostredkovanie stretnutia sa s vierou**. Toto je tou pôdou, kde sa ponuka viery zjavuje ako zdroj života, ako možnosť plnosti života. Chudobní mladí očakávali prijatie, to, že ich aspirácie bude brať niekto vážne, a že pociťia, ako sa ich najväčšie túžby naplnia. Don Bosco zaujíma postoj toho, kto sprevádza: nenahrádza, nezasahuje, nemá predsudky, nepredstiera dôveru. On skutočne kráča spolu s nimi, podporuje ich a animuje.

Don Bosco voči tejto negatívnej chudobe, ktorá je nástrojom rozkladu a príčinou mravnej skazy, stavia oslobodzujúcu chudobu Božieho Syna. Venuje sa svojmu poslaniu starostlivosti o duše, je pripravený zaplatiť, koľko bude treba, a opustiť všetko (*Da mihi animas cetera tolle*). Zrieka sa seba samého i osobného pohodlia, aby sa mohol úplne venovať svojim chlapcom, aby im bol blízko, chudobný s chudobnými. Preto **buduje svoj projekt spôsobom primeraným pre mladých**, najmä tých najslabších a ohrozených. A to len preto, aby im pomohol pochopiť bohatstvo života a jeho hodnoty, aby ich naučil dôstojne žiť v tomto svete a viac si uvedomovať svoje poslanie pre večný život (porov. S 26).

Don Bosco – inšpirovaný Duchom Svätým – si bol jasne vedomý, že Boh si ho povolal k jedinečnému poslaniu v prospech chudobných mladých. *Bez nich by bol don Bosco nepoznateľný*: „Pre vás študujem, pre vás pracujem, pre vás žijem, za vás som ochotný obetovať aj svoj život“ (S 14). Znamená zhora, prirodzené schopnosti, rady múdrych osôb, osobné rozlišovanie, okolnosti, ktoré sa prozreteľnostne udiali, ho presvedčili, že ho Boh obohatil jedinečnými darmi a žiada od neho úplne darovanie sa mladým:

„*Slúbil som Bohu, že aj môj posledný dych bude patriť mojim chudobným chlapcom.*“ (S 1)

V súčasnej naliehavosti *novej evanjelizácie* je potrebné odporučiť toho istého misijného ducha, ktorý animoval pastoračnú činnosť dona Bosca: misijného ducha, ktorý nás pohýna tam, kde sa ešte nevenuje pozornosť potrebám a požiadavkám mladých.

B Chudoba ohrozuje výchovné možnosti a rast mladých

Tento výber saleziánskeho poľa činnosti nám ponúka spôsob, akým pozeráme na realitu a ako ju interpretujeme: uhol pohľadu mladých. Sme preto citliví na podmienky, ktoré podporujú ich výchovu a evanjelizáciu, ako aj na tie podmienky, ktoré ich ohrozujú. Sme pozorní voči pozitívnym aspektom, novým hodnotám a možnostiam znovuoživenia. **Všetky formy chudoby blokujú alebo vedú k zničeniu výchovných zdrojov osoby a ohrozujú rast mladých ako Božích detí.** Každý mladý nesie v sebe znaky Božej lásky v túžbe po živote, v inteligencii a v srdci. Od veriacich sa vyžaduje, aby mali citlivé srdce na všetky tieto staré i nové prejavy chudoby a aby vymysleli nové formy pozornosti, solidarity a spoluúčasti na ich ozdravenie.

Vychovávať a evanjelizovať v týchto kontextoch znamená *priať, odovzdať slovo, pomôcť znovuoživiť seba samých*, trpezlivo *sprevádzať* počas cesty opätovného nadobúdania hodnôt a dôvery. Toto určujúce rozhodnutie je podstatnou súčasťou saleziánskej charizmy, ktorá vyznáva spásanosnú

„Mladí ľudia nám zvlášť ležia na srdci, lebo sú dnes dôležitou súčasťou ľudstva i Cirkvi a tiež ich budúcnosťou. [...] Chceme ich podporovať v ich hľadaní a povzbudzujeme naše spoločenstvá, aby zaujali vzhľadom na zložité podmienky mladých bezvýhradný postoj počúvania, dialógu a odvážnych návrhov: aby sa sila ich entuziazmu neumŕtvila, ale uvoľnila. A tiež nech sa kvôli nim podporuje spravodlivý boj proti obvyklým miestam zištných špekulácií svetských mocností, ktoré chcú rozptýliť sily mladých a stráviť ich nadšenie pre vlastný zisk tým, že im vezmú všetky dôležité väzby na minulosť a každý seriózný plán do budúcnosti. Nová evanjelizácia má vo svete mladých náročné, ale aj veľmi sľubné pole. [...] Mladým treba priznať v diele evanjelizácie aktívnu úlohu, a to najmä v rámci ich vlastného sveta mladých.“

(Biskupská synoda, *Posolstvo Božiemu ľudu* 9)

„Je čas novej fantázie lásky.“

(*Novo Millennio Ineunte* 50)

silu pastoračnej lásky a ohlasuje túžbu a odhodlanie „spasiť“ tých, ktorých všetci opustili. Je to láska, ktorá sa vyjadruje v bezprostredných a pružných odpovediach na potreby mladých. Láska, ktorá sa snaží dať život a nádej. Táto pôvodná úloha Cirkvi a kongregácie je jadrom ohlasovania Krista (porov. *Evangelii nuntiandi* 32).

Ohlasovanie spásy chudobným, mimoriadny znak Kristovho kráľovstva, je najhlbšou súčasťou nášho výchovno-pastoračného poslania. Vzťah s Ježišom Kristom a s jeho evanjeliom je darom, ktorý treba ponúknuť všetkým, je prameňom, ktorý uhasí smäd a hľadanie zmyslu: **ak sa Kristus dáva chudobným a núdzným, nemôžeme my meškať so sprostredkovaním daru ich stretnutia sa s ním.**

Prednostná voľba pre mladých, najmä tých najchudobnejších, nás privádza do *ľudových prostredí*, kde oni žijú (porov. S 29). Do ľudových prostredí sme povolaní prinášať rodinného ducha a pochopenie cez svoj každodenný kontakt v apoštolskej činnosti.

4 2

HUMANIZÁCIA A EVANJELIZÁCIA KULTÚRY

A Vernosť evanjeliu a vernosť kultúre

Vlastným cieľom výchovy a skutočnej kultúrnej aktivity je oslobodiť mladého človeka, priviesť ho k uvedomeniu si vlastných práv a povinností, a tiež toho, že je uvedomelým účastníkom udalostí svojej doby, schopným sebaurčenia a spolupráce pre ľudskejšiu spoločnosť. Týmto spôsobom výchova vytvára kultúru, otvára a obohacuje ju. Tento proces sa stáva skutočnosťou nielen tým, že vkladá do spoločnosti myšlienky, nové impulzy a novú lyfmu, ale najmä tým, že **pripravuje odvážne osoby, ktoré sú nositeľmi kritického myslenia a zdravého správania sa v živote.**

„Cirkvi nejde len o hlásanie evanjelia v širších zemepisných oblastiach či v stále rastúcom počte obyvateľstva, ale ide jej aj o to, aby slová evanjelia pretvárali zásady, podľa ktorých ľudia posudzujú rozhodujúce hodnoty, predmety, na ktoré sústredujú všeobecný záujem, spôsob myslenia, pramene, z ktorých čerpajú podnety a vzory ľudského života, ktoré sú v rozpore s Božím slovom a plánom spásy.“

(Evangelií nuntiandi 19)

„Pod pojmom „kultúra“ sa všeobecne rozumie všetko to, čím človek cibrí a rozvíja svoje mnohoraké duševné a telesné vlohy; keď sa poznávaním a prácou usiluje ovládnuť sám svet; a keď prostredníctvom zdokonaľovania mravov a ustanovizní robí spoločenský život v rodine aj v celej občianskej spoločnosti ľudskejším a napokon v priebehu vekov svojimi dielami prejavuje, odovzdáva a uchováva veľké duchovné zážitky a aspirácie, aby mohli slúžiť na úžitok viacerým, ba aj celému ľudstvu.“

(Gaudium et spes 53)

Evanjelizácia nie je iba súlad s evanjelióvymi hodnotami, ktoré nám odovzdal zakladateľ: je aj stretnutím sa s kultúrou. Neodmysliteľné kultúrne nasadenie prináša so sebou aj stretnutie sa s novými životnými otázkami, ktoré kultúra vytvára. Otázkami, ktoré odskúšajú realizmus našej kresťanskej ponuky a potvrdia našu schopnosť viesť dialóg. Je preto potrebné primerané poznanie komplexnej kultúrnej a sociálno-politickej reality. Taktiež je nevyhnutné praktizovať „rozlišovanie“, tým, že preformulujeme kresťanskú skúsenosť vo vzťahu ku konkrétnym historickým situáciám, v ktorých je táto skúsenosť povolaná sa uskutočniť. Vskutku, evanjelizácia kultúr predstavuje najhlbšiu a najglobálnejšiu formu evanjelizácie spoločnosti.

Svet mladých je najlepším „miestom“, v ktorom sa bezprostrednejšie prejavujú typické črty našej spoločnosti.

Je tu potrebné jednak pozorné rozlišovanie, ako aj schopnosť pochopiť do hĺbky problému, ktoré pramene z prebiehajúcich zmien. Je naliehavé pochopiť ich kultúrnu realitu, s jej súhrnom hodnôt a obmedzení, skúseností, vyjadre-

ní a symbolov. Tieto elementy formujú ich mentalitu a citlivosť. Výzvy nie sú nejakou problematickou prekážkou, ale sú pozitívnou provokáciou, ktorá nás pobáda a povzbudzuje k odvážnej odpovedi. Činnosť kongregácie na poli kultúry, ktorá tak, ako sme to už spomenuli, je komplexná a rôznorodá, nemôže byť chápaná v rámci homogénnej kultúrnej per-

spektívy, ale v rámci perspektívy, ktorú charakterizuje pluralita situácií. Na tvorbe kultúrnej panorámy sa podieľa množstvo faktorov. Tak je stále viac fragmentovaná, v neustálej a veľmi rýchlej evolúcii. Spomenieme len niektoré z nich:

- ▀ rôzne situácie chudoby a sociálneho vylúčenia: stále častejšia krehkosť a marginalizácia vyúsťujú do fenoménov drogovej závislosti, deviácie a násilia;
- ▀ situácia a chápanie rodiny, s ľudskými a následnými etickými ťažkosťami;
- ▀ otázky týkajúce sa života a schopnosti odovzdávať hodnoty;
- ▀ citová a emocionálna oblasť, oblasť pocitov a tiež telesnosť sú veľmi silno vystavené kultúrnej diskusii;
- ▀ výchovné systémy, ich kvalita a celistvosť formácie, ktorú poskytujú;
- ▀ digitálna kultúra, ktorá podporuje, a niekedy aj podnecuje neustále a rýchle zmeny mentality, zvykov a správania sa;
- ▀ jedným z najkomplexnejších a očarujúcich perspektív súčasných spoločností je: multikultúrna a mnoho-náboženská identita národov;
- ▀ antropologické východiská, ktoré sú za sociologickými a výchovnými interpretáciami;
- ▀ myšlienkové prúdy, ktoré naliehajú na negáciu transcendentna, neuznanie vzťahovej štruktúry človeka a vzťahu založeného na Bohu.

B Kultúrne výzvy prenikajú všetky pastoračné skúsenosti

Prioritná pozornosť voči kultúre preniká všetky pastoračné skúsenosti a prejavujú sa v nej výzvy pre všetkých: tak pre veriacich, ako i neveriacich; pre tých, čo patria do Cirkvi, ako aj pre tých, čo do nej nepatria, pre

mladého človeka, ako i pre dospelého. Sú to výzvy, ktoré sú zapísané v samotnom živote, v jeho bohatstve i chudobe, v jeho dôstojnosti, v jeho daroch a apeloch, ktoré sa obracajú na všetkých a ktoré sú príslubom pre všetkých.

Saleziánsky vychovávateľ sa vážne konfrontuje s touto kultúrou, zachytáva v nej znaky Božej prítomnosti a výzvy na obnovu pastorácie, spôsobov vyjadrovania sa a postojov. Z tohto pohľadu sa evanjelizácia stáva citlivou na dialogický rozmer. Prioritným sa stáva **pozitívne úsilie otvárať sa pre hodnoty a kultúrne inštitúcie, ako aj pre antropologické vedy, ktoré ponúkajú svoj špecifický príspevok.** Konfrontácia je obohacujúca, lebo môže zjednotiť špecifické príspevky všetkých vedeckých disciplín. Je to rozsiahly horizont, ktorý prináša spektrum hodnôt, sčasti aj ne-hodnôt, a ktorý je potrebné poznať. Všetko spolu to hlboko ovplyvňuje spôsob myslenia a konania, ako aj spôsob života jednotlivcov, rodín a spoločenských inštitúcií.

Tak ako don Bosco **venujeme osobitnú pozornosť svetu práce** (porov. S 27). Prezieravo mu záležalo na tom, aby pre mladé generácie zabezpečil primeranú odbornú i technickú formáciu. Potom sa veľmi staral o zabezpečenie účinnej výchovy k sociálnej zodpovednosti vychádzajúcej z väčšej dôstojnosti ľudskej osoby: sociálna výchova, ktorej kresťanská viera nielenže dáva legitimitu, ale dodáva aj energiu nezmerateľnej hodnoty. „Čestný občan“ sa nielen realizuje ako osoba prostredníctvom práce a správnym využívaním zdrojov, ale aj prispieva k spoločnému dobru a k sociálnej užitočnosti: projekt, ktorý má svoje korene v evanjeliovnej vízii človeka, čo sa stará o dobro všetkých.

„Dostali sme znamenie, že na začiatku tohto nového tisícročia – v týchto nových časoch, v týchto nových životných podmienkach – sa bude opäť ohlasovať evanjelium. Začala sa nová evanjelizácia, akoby išlo o druhé ohlasovanie, hoci v skutočnosti je to vždy to isté.“

(Ján Pavol II., *Homília* počas sv. omše v Kostole Sv. križa, Mogila, 9. júna 1979)

Prostredníctvom Cirkvi nás Pán Ježiš pozýva, aby sme realizovali novú evanjelizáciu: „novú vo svojom zápale, vo svojich metódach a prejavoch.“

(Ján Pavol II., *Príhovor na XIX. zasadnutí CELAM-u*, 9. marca 1983)

„V skutočnosti výzva k novej evanjelizácii je predovšetkým výzvou k obráteniu. Skutočne, prostredníctvom svedectva Cirkvi, ktorá bude stále viac verná svojej identite a živšia vo svojich prejavoch, sa ľudia a národy celého sveta budú môcť stretnúť s Ježišom Kristom.“

(Ján Pavol II., *Príhovor na IV. zasadnutí CELAM-u*, 12. októbra 1992)

Naše výchovné prostredia sú povolané k tomu, aby boli *centrami šírenia kultúry života* pre rodiny, rôzne skupiny, teritórium a spoločnosť. Nová evanjelizácia vyjadrí svoju novosť v obnovenom zápale svedectva lásky, v ponuke nových metód radostného ohlasovania Krista a v presvedčivých vyjadreniach inteligentného dialógu s kultúrou smerujúcou k mladým a ku všetkým, ktorí rozličným spôsobom očakávajú ohlasovanie dobrej zvesti – *euanghélion* (S 30).

IV

**PREVENTÍVNY SYSTÉM:
DUCHOVNÁ A VÝCHOVNÁ SKÚSENOSŤ**

V

**VÝCHOVNO-PASTORAČNÁ KOMUNITA:
VYTVORIŤ Z DOMU RODINU PRE MLADÝCH**

VI

**VÝCHOVNO-PASTORAČNÝ PROJEKT:
NÁSTROJ ČINNOSTI**

ČASŤ

DRUHÁ

Tri kapitoly tejto druhej časti prehĺbia rozhodnutia saleziánskej pastoraácie mládeže, to jest, vlastný saleziánsky spôsob, akým sa realizuje evanjelizačné poslanie. Charizmatickým prameňom je preventívny systém, ktorý inšpiruje výchovno-pastoračnú komunitu, a jeho operatívnu ponukou je výchovno-pastoračný projekt.

**PREVENTÍVNY SYSTÉM:
DUCHOVNÁ A VÝCHOVNÁ
SKÚSENOŠŤ**

KAPITOLA

IV

*„Ja som prišiel,
aby mali život a aby
ho mali hojnejšie.“*

(Jn 10, 10)

«*Don Bosco, vedený Pannou Máriou, ktorá bola jeho učiteľkou, prežíval s chlapcami prvého oratória duchovnú a výchovnú skúsenosť. Nazval ju preventívny systém. V jeho ponímaní to bola nezištne sa dávajúca láska, lebo čerpá z lásky Boha, ktorý každé stvorenie predchádza svojou prozreteľnosťou, sprevádza svojou prítomnosťou a zachraňuje ho tým, že mu dáva život. Don Bosco nám tento systém zanechal ako spôsob života a práce na ohlasovanie evanjelia a záchranu mladých spolu s nimi a prostredníctvom nich. Preventívny systém preniká naše vzťahy k Bohu, osobné vzťahy i život komunity v prejavovaní takej lásky, ktorá sa vie stať milovanou.»*

(S 20)

«*Tento systém v praxi úplne spočíva na slovách svätého Pavla: láska je trpezlivá, je dobrotivá, všetko znáša, všetko dúfa, všetko vydrží.»*

(Preventívny systém vo výchove mládeže)

Povolanie,

ktoré od Boha dostal don Bosco na záchranu mládeže, najmä tej najchudobnejšej, zapája mnoho ľudí a skupín do duchovného zjednotenia a výchovno-pastoračnej spolupráce, ktoré nazývame preventívny systém. To je zdroj a inšpirácia konkrétnej a originálnej formy, ako žiť a uskutočňovať saleziánske poslanie, ktoré voláme saleziánska pastoračia mládeže. V štvrtej kapitole sa bude postupne konkretizovať výchovno-pastoračná ponuka, ktorá vychádza z jej inšpirujúceho princípu: z pastoračnej lásky. Jej centrálnosť sa stane reálnou perspektívou obnovy pastoračie mládeže, teda kritériom a oporou pastoračného projektovania na všetkých úrovniach. Preventívny systém, nakoľko je projektom integrálnej výchovy, sa ubera dvomi základnými smermi: ako ponuka kresťanského života (saleziánska mládežnícka spiritualita) a ako praktická metodológia výchovy.

1

Saleziánske poslanie je osvetlené praxou dona Bosca

1 1

SALEZIÁNSKY DUCH SA INŠPIRUJE ŠTÝLOM DOBRÉHO PASTIERA

Don Bosco pochopil základný cieľ svojho poslania: zjavovať chudobným mladým lásku Boha k nim (porov. S 2; 14). Vytušil tiež **inšpiračné princípy primeraného pastoračného štýlu s cieľom Dobrého pastiera**. Biblický obraz, ktorý otváral I. kapitolu tejto knihy, ponúkol výrečnú ikonu skúsenosti Valdocca. Bol to hladný a stratený zástup a Ježišovo dojatie.

Saleziánsky duch, inšpirovaný štýlom Dobrého pastiera, určuje našu spiritualitu a našu výchovno-pastoračnú činnosť. Tento duch sa v prvom rade nachádza vtelený v donovi Boscovi. *On a poslanie, ktoré nám zanechal, sú naším historicko-charizmatickým východiskovým bodom.*

Don Bosco ponúkol celý svoj život pre mladých **v silne zjednotenom životnom projekte**: jeho kňazský život a jeho výchovná činnosť, jeho mnohoraké vzťahy a jeho hlboké vnútro, toto všetko bolo orientované k službe mladým. Služba, ktorá im pomáhala rásť, viedla ich, aby sa oni sami stali protagonistami svojich životných projektov.

„Neurobil krok, nepovedal slovo a nepodnikol nič, čo by nesmerovalo k záchrane mládeže.“

(S 21)

Boh neprestal volať mnohých ďalších, aby pokračovali v poslaní dona Bosca pre mladých. Medzi nimi sú zasvätení saleziáni (SDB), ním zasvätení, zhromaždení a poslaní byť v Cirkvi znakmi a nositeľmi Božej lásky k mladým, najmä najchudobnejším. Spolu s nimi sa delia o poslanie dona Bosca ďalšie skupiny saleziánskej rodiny, podľa svojich špecifických povolaní a štýlov života. Je to široké hnutie osôb a skupín, mužov

a žien, ktorí žijú najrozličnejším spôsobom života a vytvárajú saleziánske hnutie. Saleziánske poslanie, ktoré v donovi Boscovi a v jeho skúsenosti na Valdoccu nachádza svoje trvalé kritérium rozlišovania (porov. S 40), následne rástlo a pozvalo mnohé osoby a hnutia k duchovnej jednote a k spoluprežívaniu pastoračného a výchovného poslania pre integrálny rozvoj mladých, najmä najchudobnejších.

1 2

PREVENTÍVNY SYSTÉM JE VTELENÍM „SALEZIÁNSKEHO DUCHA“

A Duchovná, výchovná a pastoračná realizácia činnosti dona Bosca

Poslanie a životný projekt dona Bosca je vyjadrený v štýle života a práce, v saleziánskom duchu. **Najcharakteristickejším a najvýraznejším vtelením „saleziánskeho ducha“ je preventívny systém.**

Preventívny systém nás spája s dušou, postojmi a evanjelióvymi rozhodnutiami dona Bosca. **Základnou koncepciou a mierou autentickejši saleziánskej praxe je realizácia duchovno-výchovno-pastoračného projektu dona Bosca.** „Geniálnosť“ jeho ducha je prepojená s uskutočňovaním preventívneho systému. Je to vydatý systém, ktorý je modelom a inšpiráciou pre tých, ktorí sú dnes zaangažovaní vo výchove v rôznych kontinentoch, v multi-kultúrnych a mnohonáboženských kontextoch. Je modelom, ktorý vyžaduje od všetkých neprestajnú reflexiu, aby sa tým napomohlo stále väčšej cen-

„Pre všetkých by som chcel mať kázeň alebo ešte lepšie prednášku o saleziánskom duchu, ktorý má animovať a viesť každú našu činnosť a každé naše slovo. Nech je preventívny systém skutočne v nás: nikdy nie tresty, nikdy nie ponižujúce slová a prísne pokarhanie v prítomnosti druhých. V triedach nech sa používajú jemné, láskavé a pokojné slová, nikdy nie uštipačné výrazy a zaucha, či už slabé, alebo silné. Nech sa používajú negatívne tresty, ale takým spôsobom, aby sme sa s tými, čo boli upozornení, ešte väčšmi spriatelili a aby od nás nikdy neodchádzali poníženi.“

(Listy Jána Bosca, donovi Giaccomovi Costamagnovi, 10. august 1885)

tráľite mladých, ktorí sú adresáti a protagonisti saleziánskeho poslania (porov. don Pascual Chávez, *ACG 407*, Saleziánska pastorácia mládeže).

Slovo „systém“ evokuje ideu úplnosti, t. j. organickej skúsenosti: ponuka je orientovaná k pedagogickému dynamizmu. V preventívnom systéme sa môžu nájsť viaceré členenia, ktoré sú hlboko prepojené medzi sebou. **Inšpiračným princípom** je pastoračná láska, ktorá vytvára v osobe rozhodujúci duchovný postoj. Ide o trojitú dynamickú skutočnosť:

- **„pastoračný impulz“** – inšpiruje výchovný projekt integrálneho rozvoja (viď *IV. kapitola*, bod 2);
- **spiritualita** – ponuka kresťanského života – *Saleziánska mládežnícka spiritualita* (viď *IV. kapitola*, bod 3);
- **praktická metodológia výchovy** inšpirovaná oratoriánskym kritériom, ktorá vedie konkrétne spôsoby rozhodovania a operatívnych zásahov, ktoré sú navrhnuté (viď *V. kapitola*, bod 3).

B Inšpiračným princípom je pastoračná láska

Vychovávať podľa dona Bosca znamená, že vychovávateľ má určité špecifické správanie a aj súhrn zásahov, založených na presvedčeniach lásky, rozumu a viery. Stredobodom jeho vízie je „pastoračná láska“. Ide predovšetkým o hľadanie **duchovného dobra mladých, ich spásy a ich integrálneho dobra** („Da mihi animas“).

Preventívny systém nachádza svoj prameň a stred v skúsenosti Božej lásky, ktorá predchádza každé svoje stvorenie svojou prozreteľnosťou, sprevádza ho svojou prítomnosťou a zachraňuje dávaním života (porov. *S 20*). Don Bosco mal hlbokú vieru v dobrotu a milosrdné otcovstvo Boha. Voľba Františka Saleského za príklad pre svojich spolupracovníkov a za ochranu kongregácie to potvrdzuje.

Táto skúsenosť Božej lásky je zameraná na *prijatie Boha v mladých*. V nich nám Boh ponúka milosť stretnutia sa s ním, volá nás slúžiť mu v nich. Skúsenosť, ktorá rozpozna ich hodnotu, obnovuje dôveru v ich zdroje dobra, vychováva ich k plnosti života (porov. *23. GK*, č. 95). V tejto výchovnej dynamike pozornosť voči mladým vychováva ich samých, aby boli protagonistami evanjelizácie.

Saleziánska pastoračná láska má ďalšiu presnejšiu črtu, ktorá ju lepšie definuje. Je to *výchovná láska*. Poukazuje na výchovné zaniehanie, ale tiež na takt, dobrý zmysel, mieru, cit a rešpekt k adolescentom a mladým. Takýto postoj je ovocím presvedčenia, že každý, aj ten najchudobnejší, zložitý a neistý život má v sebe silu vykúpenia a semeno radosti, vďaka tajomnej prítomnosti Ducha (porov. *23. GK*, č. 92).

Súhrnné vyjadrenie **„primát výchovnej lásky“** sa vzťahuje na takú lásku, ktorá vie vytvoriť *výchovný vzťah*. Vyjadruje sa na mieru daného mladého človeka, ktorý je chudobný a ktorému treba pomôcť, aby sa otvoril a objavil bohatstvo života a aby rástol. Preto sa pre chudobného mladého, ktorému mnohokrát chýba odvaha, výchova, slová a myšlienky, pastoračná láska vychovávateľa stáva komunikáciou Božej lásky. Táto láska prichádza k posledným, k najpokornejším, k tým, ktorí majú najväčšie ťažkosti. Je vyjadrením otcovskej múdrosti, ktorá učí postaviť sa tvárou tvár životu.

C Preventívny systém zapája vychovávateľa a komunitu, do ktorej patrí

Jednota skúsenosti, ktorá je zároveň duchovná a výchovná, je natoľko hlboká, že sa stáva styčným bodom a tvárou saleziánskej rodiny v Cirkvi. Môže sa definovať ako autentická spiritualita našej apoštolskej

činnosti. Oddeliť výchovnú metódu dona Bosca od jeho pastoračnej duše by znamenalo zničiť oboje.

Preventívny systém stavia celú osobu vychovávateľa a komunitu, do ktorej patrí, k mladým a pre mladých, so špeciálnym spôsobom myslenia a cítenia, života a aktivity, ktorý inšpiruje a charakterizuje celú existenciu. V účinnom pôsobení preventívneho systému, ktorý je súčasne výchovný a duchovný, sa výchovná aktivita neustále a kompetentne obracia k evanjeliu Krista, ktoré je „metodologickým kritériom“ saleziánskeho poslania pri sprevádzaní mladých v delikátnom procese rastu ich ľudskosti vo viere. Na druhej strane, saleziánska spiritualita žije vo výchovnej dimenzii a ponúka originálny projekt kresťanského života, ktorý sa uskutočňuje okolo skúsenosti viery, voľby hodnôt a evanjeliových postojov tvoriacich saleziánsku mládežnícku spiritualitu.

Vo vernosti tomuto výchovnému dedičstvu (preventívnemu systému) a v jeho neustálom aktualizovaní nachádzajú saleziáni svoju identitu. Základný cieľ tohto projektu je zhrnutý vo vete: „*Statoční občania a dobrí kresťania*“, podľa ktorej chcel don Bosco formovať „staviteľov miest a veriacich ľudí“. Dva výrazy dvojčlena sú predstavené v donovi Boscovi ako nedeliteľná jednota. Dve polarities tvoria nerozdeliteľnú jednotu.

2

Preventívny systém ako pastoračný impulz

2 1

INTEGRÁLNY VÝCHOVNÝ PROJEKT

Preventívny systém inšpiruje výchovný projekt integrálneho rozvoja, ktorý je prítomný v ponuke evanjelizácie mladých v rozličných kontextoch. Zároveň poukazuje na bohatstvo ľudskosti a srdca, vo svojej podstate náboženského systému, ktoré vidí v dynamizme *rozumu, ná-*

boženstva a láskavosti. Preventívny systém sa stáva metódou činnosti, ktorá je charakterizovaná ústredným postavením rozumu: rozumnosť požiadaviek a noriem, flexibilita a presvedčivosť ponúk. Ďalej ústredným postavením náboženstva: rozvoj zmyslu pre Boha, ktorý je vrodený každej osobe, a úsilie prinášať krásu dobrej zvesti. A do tretice ústredným postavením láskavosti: výchovná láska, ktorá pomáha rásť a povzbudzuje k odpovedi.

2 2

DVOJITÁ HODNOTA PREVENTÍVNEJ VÝCHOVY

Preventívna prax, hoci s mnohými odtienkami, sa skladá z dvoch neoddeliteľných aktivít: *uspokojiť primárne potreby mladých* (jedlo, odev, bývanie, istota, práca, psychicko-fyzický rozvoj, sociálne začlenenie, minimum hodnôt) a *uviesť do života organickejšiu výchovnú činnosť i sociálnu, morálnu a náboženskú formáciu osoby*. A vskutku, oratórium dona Bosca sa zrodí s úmyslom byť výchovnou a charitatívnou inštitúciou.

Táto dvojitá naliehavosť je aktuálna, pretože dnes sa jasne vníma **dôležitosť charitatívneho a sociálneho prínosu saleziánskeho výchovného projektu**, ako aj podnecovanie a rast **kognitívnej, afektívnej, etickej a duchovnej** dimenzie.

A

Preventívny systém v situáciách ťažkosti a reintegrácie

„Preventívnosť“ v situáciách ťažkosti a reintegrácie nás privádza k donovi Boscovi, ktorý navštevoval väzenia, chodil po uliciach a pracovných miestach a hľadal chlapcov. Takisto aj po zriadení oratória vyhľadával chlapcov nakazených morom, ktorí sa nachádzali v domoch a uličkách Turína. Posielal saleziánov-misionárov k mladým, ktorí nemali miesto na svoj dobrý ľudský a sociálny rozvoj.

Dnes v epoche „naliehavosti“ výchovy tento preventívny štýl môže priniesť uspokojujúce výsledky. Kresťanský výchovný humanizmus, na ktorom stojí preventívny systém, predstavuje sociálnu a charitatívnu odpoveď, ktorá by bola zároveň výchovná a pastoračná. **„Výchovná láska“ musí byť „sociálnou láskou“**. Evanjelizácia sa ukazuje stále úzko spojená s podporou ľudskosti a so slobodou kresťanskej ponuky. Prikázanie

„Máme ísť teda takým smerom, aby sme zaktualizovaným spôsobom potvrdili ‚spoločensko-politicko-výchovnú voľbu‘ dona Bosca. Tým nechceme raziť ideologický aktivizmus, spojený s rozhodnutiami nejakej politickej strany, ale formovať k sociálnej a politickej citlivosti, ktorá vedie k rozhodnutiu investovať svoj život pre dobro sociálneho spoločenstva, teda angažovať vlastný život v poslaní, vychádzajúc z nemeniteľných ľudských a kresťanských hodnôt.“

(Don Pascual Chávez, ACG 415, Ako don Bosco vychovávateľ)

lásky je jediné, hoci sa odvoláva na dva póly, Boha a blížneho.

Hlboké zmeny, ktoré sa udiali v „komplexnej spoločnosti“, ukazujú na členitú fenomenológiu „podmienok mladých“ a zvlášť tých, ktorých don Bosco nazýval chudobní, opustení a ohrození. Je to veľmi problematická mládež po výchovnej aj reedukačnej stránke, mládež, ktorá je zasiahnutá vyčleňovaním a ekonomickou, sociálnou, kultúrnou, citovou, morálnou a duchovnou chudobou. Zväčšovaním tejto chudoby, takej častej v rozvojových krajinách a tiež vo veľkých mestách rozvinutejších krajín, sa zvyrazňuje panoráma ťažkostí

mladých, ktorí urgentne volajú po výchovnom zásahu. **Treba predchádzať zlu liekom výchovy.**

Zoči-voči vážnym situáciám nespravodlivosti a násilia spáchaným proti ľudským právam v našej spoločnosti charizma dona Bosca a jeho výchovný systém nás vyzývajú k osobnej aj ku kolektívnej činnosti. S obnoveným úsilím musí preventívnosť cez výchovu meniť štruktúry biedy a marginalizácie, špeciálne mladistvých. Máme možnosť ponúkať preventívnosť, ktorá podporuje dobro, a **výchovné zásahy, ktoré posilňujú integrálnosť základných občianskych, kultúrnych, ekonomických, politických a sociálnych práv.**

Taktiež je potrebné vytvárať komunity schopné znova ponúkať základné hodnoty, ktoré začínajú chýbať v prvých rokoch života človeka. Oslobodzujúca výchova podľa preventívneho systému mieri k sprevádzaniu mladých, ktorí sú už negatívne poznačení rôznymi situáciami. Tie ich ochudobňujú z viacerých hľadísk: sociálno-kultúrneho, ekonomického, morálneho, duchovného a náboženského (porov. 20. GK, č. 61). Saleziánska preventívnosť sa vyjadruje v mnohých praktických voľbách a odpovedá na naliehavosti, ktoré každý kontext doby ukazuje. Tento

pluralizmus činnosti pre najnúdznejších mladých je vyjadrením bohatstva saleziánskej výchovy, v ktorej sa dokáže plodným spôsobom zjednotiť prežívaná alebo znovunadobudnutá afektivita spolu s rozumom a náboženstvom.

Preventívna skúsenosť dona Bosca sa stáva systémom pomoci, výchovy a socializácie.

Vychovávať znamená „predchádzať“ vo všetkých možných významoch. Výchova tu znamená „prijatť“, „dať zmysel“, „pochopiť“. Vychovávať znamená pomôcť jednotlivcom objaviť seba samých, sprevádzať ich s trpezlivosťou na ceste znovuzískania hodnôt a sebadôvery. Týka sa obnovenia motívov, aby človek bol schopný objaviť krásu života. Vychovávať znamená aj mať obnovenú schopnosť dialógu, ale aj bohatú ponuku, ktorá odpovedá na záujmy mladých a je silno ukotvená v tom, čo je dôležité pre krajší život. Zapájať mladých do skúseností, ktoré im pomôžu objaviť zmysel každodenného úsilia. Ponúknuť základné nástroje, aby si mladý človek zarobil na seba, aby sa stal schopným konať zodpovedne v každej situácii. Vychovávať vyžaduje poznať sociálne problémy mladých dnešnej doby (viď I. kapitola).

B Umenie vychovávať pozitívne

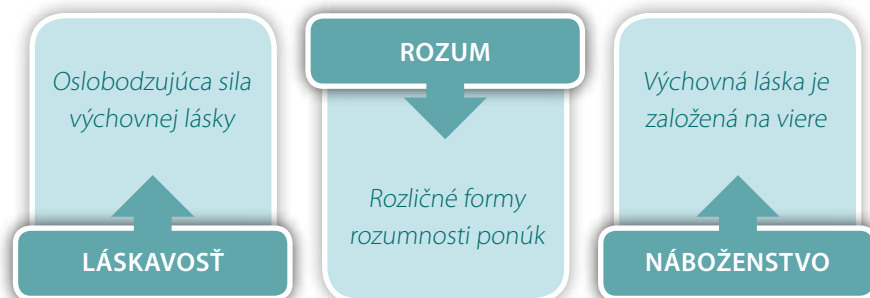
Preventívnosť sa vyjadruje vo formačnom projekte výchovy k pozitívnosti.

„Umenie pozitívne vychovávať predkladaním dobra cez primerané skúsenosti, ktoré zapájajú mladého človeka (umenie, divadlo, hudba, médiá) a sú schopné pritiahnúť svojou vznešenosťou a krásou; umenie pomáhať mladým rástť „zvnútra“, pôsobením na vnútornú slobodu a potieraním vonkajších vplyvov a formalizmov; umenie získať si ich srdce, aby sa s radostným oduševnením rozhodli pre dobro a naprávali chyby a solidným formovaním charakteru sa pripravovali na zajtrajšok.“

(Juvenum Patris 8)

Výraz rozum, náboženstvo, láskavosť, ktorý zhrňa systém dona Bosca, sa chápe **ako základná inšpirácia výchovného projektu integrálneho**

rozvoja osoby, ktorý sa snaží dať úplnú odpoveď na otázku evanjelizácie sveta mladých. Výchovná láska v metóde dona Bosca sa rozvíja v troch postojoch: láska – srdečnosť, láska – rozumnosť, láska – viera. Preventívny systém sa stáva formačným a výchovným projektom, ktorý spája prvky, vytvárajúce celistvosť v trojakej hodnote: citovej, racionálnej a náboženskej.

» Oslobodzujúca sila výchovnej lásky

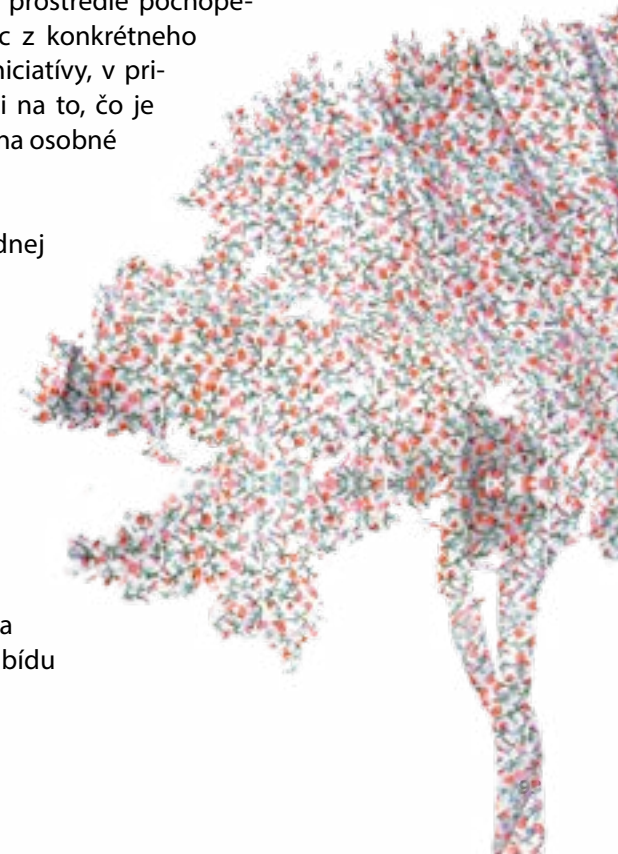
Výchovná láska je predovšetkým **autentická ľudská láska**. Princípom metódy je láskavosť. Tá sa vyjadruje ako výchovná láska, ktorá pomáha rásť a vytvárať súlad cez srdečné vzťahy. Toto je veľká intuícia dona Bosca: oslobodzujúca sila výchovnej lásky. V kontakte s vychovávateľmi, ktorí v sebe živia hlboké apoštolské nadšenie a výchovnú láskavosť, sa mladí cítia povzbudzovaní k tomu, aby vyjadrili to najlepšie zo seba, a osvojujú si kultúrnu a náboženskú skúsenosť, ktorá ich predchádza. Pastoračná láska, stredobod a duša saleziánskeho ducha, sa odvoláva na niektoré základné postoje. Predovšetkým sú to *osobné vzťahy*. Pre dona Bosca je výchovná láska zároveň láskou duchovnou a citovou. Je to láska, ktorá pramení z vôle vychovávateľa hľadať jedine dobro vychovávaného a zabúdať úplne na seba samého. V sile tejto lásky je vychovávateľ poháňaný k činnosti a k duchu obety. Tak je najduchovnejšia realita výchovnej lásky povolaná prejavíť sa v srdečnosti a v záujme. Srdečná láska spočíva predovšetkým v úsilí o dobro druhého, pretože je osobou. Zrelá láska je charakterizovaná ako vôľou, tak aj citom.

Zdá sa, že lásku – srdečnosť opísal don Bosco najmä v Liste z Ríma z roku 1884 vo vzťahu ku krízovej situácii, ktorá sa prejavila v jeho inštitútoch. Vyjadruje v ňom, čo sa mu zdá dôležité vo výchovnom vzťahu. Odvoláva sa na vlastnú skúsenosť a snaží sa vysvetliť, že vôľová láska úplne oddaného vychovávateľa je veľmi cenná a dobrá, ale nedostatočná a bez výchovných výsledkov, ak mladí necítia lásku, alebo ak sa ona nestane jazykom a znakom, ktorý kľučí v spoločenstve a v srdečnosti. Vychovávateľ, ktorý sa úplne daruje mladým, ale nedokáže vyjadriť, že to, čo ho zaujíma, je dobro mladých, nebude mať výchovné výsledky. Prvá vec lásky nie je skutok, ale pozornosť voči osobe ako takej. **Sila nezištného stretnutia dáva zmysel a význam všetkým ostatným hodnotám.**

» Rozličné formy rozumnosti v ponukách

Výchovná láska dona Bosca je tiež *láskou, ktorá je rozumná*. Don Bosco tu kladie **dôraz, aby výchovná láska bola sprevádzaná rozumnosťou**, ktorá sa vyjadruje mnohorakými formami: v rozumnosti požiadaviek a noriem, nie v citovom a emotívnom nátlaku, vo flexibilitate a v zdravom zmysle ponúk, v starostlivosti o prostredie pochopenia, dialógu, trpezlivosti, vychádzajúc z konkrétneho sveta mladých, v realizme a duchu iniciatívy, v prirodzenosti a spontánnosti, v citlivosti na to, čo je konkrétne uskutočniteľné, s dôrazom na osobné presvedčenie.

Ide o výchovnú činnosť, ktorá na jednej strane podporuje mladých v rozvíjaní ich talentov, v aktivnosti a podnikavosti v práci a na druhej strane ich vychováva, aby nedôverovali len sebe samým a odmietali intelektuálnu pýchu a ambicióznosť. Rozumnosť pomáha vychovávateľovi ponúkať adekvátne hodnoty, ktoré sú dobré v konkrétnom okamihu a dovoľujú mladému človeku stať sa skutočne osobou. Rýchlo sa meniaci spoločnosť, v ktorej sa mladí nezaobídu

bez schopnosti zdravého úsudku a kritického zmyslu, sa ukazuje ako vynikajúci priestor pre výchovu založenú na rozumnosti. Ona nám pomáha hodnotiť veci s kritickým zmyslom a objavovať autentickú hodnotu pozemských záležitostí, s tým, že rešpektuje ich autonómiu a svetskú dôstojnosť.

» **Výchovná láska založená na viere**

Výchovná láska je osvetľovaná vierou, rozvíja **zmysel pre Boha, ktorý je vrozený každej osobe, a usiluje sa o kresťanskú evanjelizáciu**. Pre dona Bosca srdečná a rozumná láska čerpala z hlbokých koreňov. Mladí sú povolani k plnosti života, k spoločenstvu s Bohom a s blížnym. Don Bosco to zhodnotil takto: mimo tejto perspektívy by výchovná ponuka stratila silu a zmysel. Výchovná láska saleziána je symbolom Božej lásky k mladým. Don Bosco zakladateľ, otec sirôt, zrelý vychovávateľ, rojko a neohrozený podnikateľ, intuitívny podnecovateľ výchovných a pastoračných iniciatív, sa dá pochopiť z dvoch skutočností. Z prirodzeného srdečného a vrúcneho postoja k mladým a z bezpodmienečného darovania seba samého Bohu ako odpovede na prijaté poslanie.

V preventívnom systéme je náboženstvo „dobrou zvestou“, evanjeliom, blahoslavenstvom Ježiša, ktorý považoval svojich učeníkov za priateľov, a nie sluhov a ktorý pozýval všetkých hľadať Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť; ktorý je s nami a koná s nami po všetky dni až do skončenia sveta. Náboženstvo preventívneho systému je ľudové, jednoduché a smeruje k tomu, čo je *najpodstatnejšie*: „k láske k Bohu a k blížnemu“.

Konkrétnejšie je to *náboženstvo zbožného humanizmu sv. Františka Saleského*, ktorý sa od Boha naučil byť láskavým, dobrým, schopným trpezlivosti a odpustenia. Vo vtelení Pána rozpoznávame, že sme všetci povolani v Synovi, aby sme sa delili o svätosť. To znamená žiť podľa evanjelia v akýchkoľvek podmienkach života, v každom momente, v každej situácii, v každom veku.

V hlbšom význame ide o náboženstvo prežívané v Duchu Svätom, ktorý pomáha rozlišovať v čase znaky *jeho prítomnosti a Božiu vôľu*. On je prameňom optimizmu, nenechá nás padnúť do pesimizmu a poddať sa ťažkostiam.

V *sekularizovanom kontexte*, v ktorom sa zdá, že kultúra mlčí a je neschopná hovoriť o Otcovi Ježiša Krista, treba prebúdať túžby po transcendentne a tiež veľké otázky zmyslu, ktoré nám predkladá život, smrť, bolesť a láska, bez toho, aby sme skrývali lúče svetla, ktoré k nám prichádzajú z našej viery (porov. 23. GK, č. 76, 77, 83).

V kontexte *monoteistických a tradičných náboženstiev* bude náš prvý výchovný dialóg s laikmi, ktorí sú nám bližšie, aby sme spolu s nimi rozpoznali prítomnosť milosti v nich, povzbudili sa v túžbe po modlitbe a ocenili fragmenty evanjelia a výchovnej múdrosti prítomnej v kultúre, v živote a v skúsenostiach mladých (porov. 23. GK, č. 72 – 74, 86).

3

Preventívny systém ako ponuka spirituality

Trojčlen *rozum, náboženstvo, láskavosť* vyjadruje členenie pastoračnej lásky a dušu preventívneho systému. Pritom nejde len o výchovný projekt integrálnej formácie alebo o praktickú metódu pre vychovávateľa, ale zjavuje aj základné črty **spirituality, ktorá má byť objavovaná, prežívaná a neustále obnovovaná** (porov. Don Egidio Viganó, ACG 334, „Saleziánska spiritualita pre novú evanjelizáciu“). Saleziánska pastorácia mládeže ponára svoje korene do živej spirituality, ktorá ju živí a povzbudzuje hľadať Boha, slúžiac mladým.

Spiritualita je reлектúra evanjelia schopná zjednotiť gestá a postoje, ktoré charakterizujú kresťanskú existenciu. Ako ovocie tohto nájdeme **spiritualitu pre dnešné časy, ktorá je základom saleziánskej pastorácie mládeže**. Ide o možnosť skúsenosti Boha v kontexte vlastného života: cestu svätosti, špecifický projekt života v Duchu.

Jestvuje základná kresťanská spiritualita, ktorá pramení z posolstva evanjelia. Taktiež jestvujú rôznorodé typy kresťanskej spirituality podľa historických a predovšetkým významných charizmatických odtieňov,

ktoré objavujeme v skúsenosti trojičného Boha na osobnej a komunitnej úrovni. V tradícii Cirkvi boli niektoré evanjeliové hodnoty silne zvýraznené rôznymi zakladateľmi, ktorí boli verní Božiemu slovu a osvietení a vedení jeho Duchom.

Naša výchovná činnosť musí „znovu presvedčivo predostrieť všetkým túto ‚vysokú úroveň‘ každodenného kresťanského života“.

(Nuovo millennio ineunte 31)

Následne môžeme hovoriť o saleziánskej spiritualite. Je to **charizmatická spiritualita**, ktorá obohacuje celú Cirkev spôsobom kresťanského života, charakterizovaným konkrétnou cestou svätosti. Je to **apoštolská spiritualita**, pretože vedení Duchom sme pozvaní spolupracovať na poslaní Otca, ktorý dáva spásnosnú účinnosť našej výchovnej

a evanjelizačnej služby medzi mladými. Zároveň zjednocuje celú našu existenciu okolo inšpirujúceho centra. Je to spiritualita, ktorá napokon vedie mladých k tomu, aby sa stali evanjelizátormi ďalších mladých.

Teda táto spiritualita sa neredukuje iba na súhrn psychologických a terapeutických praktík, ktoré by mali zabezpečiť psychické a fyzické dobro osoby. V týchto praktikách sa „duchovný život“ stáva prilnutím k určitému citu, k subjektívnej a vnútorne pociťovanej intímnej skúsenosti. V takomto nastavení sa rozoznávajú vplyvy mnohých filozofií a ideológií, ktoré negujú zjavený obsah kresťanskej viery a chcú sa stať jej alternatívou. Negujú Božiu transcendentnosť a jeho osobné bytie, nekonfrontujú sa s realitou hriechu a nepovažujú za nevyhnutnú potrebu milosti a spásy v Kristovi. Držia sa toho, že dobrý život si človek môže vlastnými silami zabezpečiť sám a Ježiš Kristus je len jedným z mnohých zjavení božstva, ktoré sa prejavilo v ľudských dejinách pod rozličnými menami.

Na rozdiel od toho saleziánska pastorácia mládeže navrhuje spiritualitu, ktorá uľahčuje a pomáha **vízii zjednoteného života** a to tak, že ukazuje úzky a prirodzený vzťah, ktorý zahŕňa Božiu nezištnosť, radosť zo stretnutia s Kristom a slobodu života v Duchu.

3 1

SPIRITUALITA JE PREDOVŠETKÝM ŽIVOT V DUCHU

A Primát nezištnosti Boha

Spiritualita je predovšetkým život v Duchu. Jemu jedinému prináleží iniciatíva. On má prvenstvo v nezištnosti, v iniciatíve lásky Boha a v stretnutí s Ježišom Kristom.

Duchovný život má v Bohu, tajomstve Lásky svoj prameň, svoje centrum a svoj cieľ. Duchovný život môžeme chápať ako zakúšanie Božej lásky, ako prežívanie skúsenosti priateľstva a intimity s Bohom a ako spoznanie toho, že sme ním poslaní do služby mladým. Podobne aj v mladých pôsobí ten istý dynamizmus objavovania lásky a povolania svedčiť o nej.

Boh je zjednocujúcim centrom nášho života, prameňom nášho bratského spoločenstva, inšpirátorom našej činnosti. Žiť „v Božej prítomnosti“ znamená rozvíjať hlboký a trvalý vzťah s Bohom, byť naplnení jeho láskou a poslaní k mladým. Znamená tiež prijatie znakov jeho tajomnej prítomnosti v požiadavkách a očakávaní mužov a žien našej doby.

B Stretnutie s Kristom

Centrum duchovného života je skúsenosť kresťanskej viery, **stretnutie s Ježišom Kristom, evanjeliom Boha.** Zakoreniť sa v Kristovi a pripodobniť sa mu je dar a zároveň cieľ saleziánskej pastorácie mládeže. V kresťanskom živote a v pastoračnej práci sú dôležité: počúvanie Božieho slova, liturgia, sviatostný život a darovanie sa v službe bratom.

„Na začiatku toho, že je niekto kresťanom, nestojí etické rozhodnutie alebo veľkolepá myšlienka, ale skôr stretnutie sa s udalosťou, s Osobou, ktorá ponúka životu celkom nový horizont, a tým aj zásadné smerovanie.“

(Deus caritas est 1)

C Život v Duchu Svätom

Duchovný život pozostáva v prijatí toho, že naša existencia je stvárnovaná Duchom cez pôsobenie milosti. **V tomto vzťahu lásky** môžeme potvrdiť **prvenstvo milosti a zároveň slobodný a vedomý vklad človeka**. Ľudské bytie spolupracuje tým, že sa otvára pre počúvanie a je disponované a učentlivé. Jeho túžbou je stretnúť sa s Pánom. V modlitbe prosí, aby sa toto stretnutie uskutočnilo a napomohlo v jeho živote k poslaniu.

Duchovný život je dynamizmus, ktorý sa rozvíja v čase, ktorý prijíma všetky dimenzie ľudského bytia, s vlastným rytmom a s vlastnými momentmi rastu a skúšok.

3 2 ORIGINALNA PONUKA KREŠŤANSKÉHO ŽIVOTA: SALEZIÁNSKA MLÁDEŽNÍCKA SPIRITUALITA

A Saleziánska spiritualita, konkrétne vyjadrenie pastoračnej lásky

Srdcom saleziánskeho ducha je výchovná pastoračná láska, ktorá žije v stretaní a vyznávaní Ježiša Krista, Pána. Preventívny systém je skutočne **ponukou spirituality pre všetkých, saleziánov i laikov zapojených do ducha a poslania dona Bosca, rodiny a mladých**. Don Bosco vo svojej výchovno-pastoračnej skúsenosti ukázal cestu mládežníckej svätosti. Vo svojej metóde dokázal platnosť jej vysokých cieľov, ktoré sa prejavili obdivuhodnými výsledkami.

Tajomstvo úspechu dona Bosca vychovávateľa je v jeho intenzívnej pastoračnej láske, v tej vnútornej energii, ktorá v ňom nerozlučiteľne zjednocovala *lásku k Bohu a lásku k blížnemu*. V nej bol schopný zjednocovať evanjelizačnú a výchovnú aktivitu. Saleziánska spiritualita, konkrétne vyjadrenie pastoračnej lásky, sa stáva základným prvkom pastoračnej činnosti. Saleziánska spiritualita, zdroj evanjeliovej vitality, duša pastoračnej lásky, ostáva inšpiračným princípom a princípom identity, jeho kritériom a orientáciou. Musíme byť o tom presvedčení a stávať sa podnecovateľmi pastoračnej múdrosti dona Bosca. Prežívaná spiritualita je vlastným postojom angažovaných veriacich. Nie je spiritualizmom úteku, ale spiritualitou na hranici, hľadajúcou, iniciatívnu, odvážnu, jedným slovom realistickou spiritualitou.

U dona Bosca sa toto všetko nazýva „oratoriánske srdce“. Je to zápal, apoštolské nadšenie, vloženie všetkých osobných zdrojov, hľadanie nových foriem činnosti, schopnosť obstáť v skúškach, vôľa pozviechať sa po neúspechoch, pestovaný a šíriaci sa optimizmus. Je to starostlivosť plná viery a lásky, ktorá má v Panne Márii žiarivý príklad sebadarovania (porov. *Charta charizmatickej identity Saleziánskej rodiny*, č. 29).

B Program a cesta saleziánskej mládežníckej spirituality

Táto spiritualita je primeraná mladým, prežívaná s mladými a pre mladých, premyslená a realizovaná v skúsenosti mladých. Navrhuje vytvoriť obraz kresťana, ktorý by sme mohli ponúknuť tomu, kto je ponorený v súčasnosti a žije v súčasných podmienkach. Obracia sa na všetkých mladých, prispôsobuje sa tým najchudobnejším a je schopná v tom istom čase ukazovať ciele, aj tým, ktorí kráčajú rýchlejšie, a pomáha mladému človeku stať sa protagonistom ponúk pre svojich súčasníkov v ich prostredí života.

Táto spiritualita je spojená s preventívnym systémom, je *rozvinutím saleziánskeho výchovno-pastoračného projektu*, ktorý sa ponúka členom výchovno-pastoračnej komunity a prejavuje sa v itinerároch intenzívnej angažovanosti. Nasledujúce prvky sa vzájomne prenikajú, každý kladie dôraz na niečo iné a objasňuje, čo je vyjadrené v iných prvkoch. Život, Kristus, blahoslavenstvá, Cirkev, Mária, služba sú styčnými bodmi na uvažovanie a prežívanie v jednote a celistvosti kresťanskej skúsenosti.

» Každodenný život ako miesto stretnutia s Bohom

Saleziánska mládežnícka spiritualita považuje každodenný život za miesto stretnutia s Bohom (porov. *S 18, 23.GK, č.162 – 164, 24. GK, č. 97 – 98, Charta charizmatickej identity Saleziánskej rodiny, č. 27 – 28, 34*). Na základe **pochopenia každodennosti a pozitívneho hodnotenia života** je viera a nepretržité chápanie udalosti vtelenia: spiritualitou, ktorá sa nechá viesť tajomstvom Boha, ktorý svojím vtelením, smrťou a zmŕtvychvstaním potvrdzuje prítomnosť spásy v celej ľudskej realite.

Každodennosť mladého človeka sa skladá z povinností, spoločenstva, hry, náročného rastu, života rodiny, z rozvoja vlastných schopností, budúcich perspektív, potreby pomoci, túžob. Toto je realita, ktorá sa má prijímať,

prehlbovať a prežívať v Božom svetle. Podľa dona Bosca na to, aby sme sa stali svätými, treba robiť „dobro“ to, čo máme robiť. Považuje vernosť každodenným povinnostiam za kritérium hodnotenia čnosti a za znak duchovnej zrelosti. Toto je praktický realizmus zameraný na každodennosť, náboženský zmysel pre povinnosti v jednotlivých momentoch dňa.

Aby mohol byť každodenný život prežívaný ako spiritualita, je nevyhnutná milosť jednoty, ktorá pomáha a harmonizuje rozličné dimenzie života okolo srdca obývaného Duchom lásky. Milosť jednoty, umožňujúca obrátenie, očisťovanie a sila sviatosti zmierenia ako privilegovaný prostriedok pomáha cez prácu a kontempláciu udržiavať slobodné srdce, otvorené Bohu a darujúce sa bratom, špeciálne mladým a chudobným.

Don Bosco sa inšpiroval svätým Františkom Saleským ako učiteľom jednoduchej spirituality, ktorá je zameraná na to najpodstatnejšie, je ľudová a otvorená pre všetkých, sympatická silou ľudských hodnôt a preto zvlášť prístupná výchovnej činnosti.

K **postojom a každodenným skúsenostiam prežívaným s hĺbkou a v Duchu** môžu patriť:

- ▶ život vlastnej rodiny;
- ▶ láska k vlastnej práci, štúdiu, kultúrny rast a skúsenosť školy;
- ▶ prepojenie „silných skúseností“ s „každodennými životnými cestami“;
- ▶ pozitívne a reflektujúce videnie súčasnosti;
- ▶ zodpovedné prijatie vlastného života a vlastnej duchovnej cesty, ktorá rastie v námahe každého dňa;
- ▶ schopnosť orientovať svoj život podľa projektu povolania.

» **Velkonočná spiritualita radosti a optimizmu**

Rozhodujúca pravda kresťanskej viery je zmŕtvychvstalý Pán. Večná sláva je naším posledným cieľom, hoci ju už teraz v určitej miere zakúšame, pretože sa stala skutočnosťou v tele Ježiša Krista. *Saleziánska mládežnícka spiritualita je veľkonočná a eschatologická.*

Najradikálnejšie tendencie srdca osoby sú v túžbe a hľadaní šťastia.

Radosť je najvznešenejším vyjadrením šťastia a spolu so sviatočnosťou a nádejou je charakteristikou saleziánskej spirituality. Kresťanská viera je zo svojho povolania ohlasovaním radikálneho šťastia, prísľubom a potvrdením večného života, bez ohraničenia priestoru, času a túžob. Objavenie Božieho kráľovstva a stretnutie s Kristom sa stávajú *blaženosťou človeka*. Táto skutočnosť však nie je výdobytkom, ale darom. Boh je prameňom pravej radosti a nádeje. Nevyklučuje sa výchovná hodnota radosti, ale sa potvrdzuje predovšetkým jej teologická hodnota. Don Bosco v nej videl nevyhnutné zjavenie života milosti.

Don Bosco pochopil a učil chápať mladých, že záväzok a radosť idú spolu, že **svätosť a radosť sú nerozlučná dvojica**. Don Bosco je svätcom radosti života a mladí dobre prijali lekciu jeho života, v typicky oratoriánskom jazyku. „Svätosť spočíva v tom, že sme veselí“ (porov. 23. GK, bod 165). Saleziánska pastorácia mládeže navrhuje cestu jednoduchej, radostnej a pokojnej svätosti (porov. S 17, 23.GK, č. 165 – 166, *Charta charismatickej identity Saleziánskej rodiny*, č. 33).

Význam radosti ako pôsobenia Ducha, prameň úsilia a jeho ovocie si vyžaduje, aby sa v mladých podporovali **niektoré postoje a skúsenosti**:

- ▶ radostná skúsenosť lásky k osobám v prostredí spolupráce a úprimných priateľských a bratských vzťahov;
- ▶ slobodné prejavy počas sviatkov mladých a stretnutí skupín;
- ▶ obdiv a nadšenie pre krásu, ktorú nám dáva Stvoriteľ na našich cestách: príroda, ticho, spoločné úspechy aj za cenu obetí a vzájomnej pomoci;
- ▶ milosť prežívať skúsenosť kríža a utrpenia v znamení a úteche Kristovho kríža.

» **Spiritualita priateľstva a osobného vzťahu s Pánom Ježišom**

Saleziánska mládežnícka spiritualita privádza mladého človeka k stretnutiu s Ježišom Kristom a umožňuje mu mať s ním priateľský vzťah, oživovaný dôverou, v životnom zväzku a vo vernom priľnutí

k nemu. **Mnohí mladí živia úprimnú túžbu poznať Ježiša** a hľadajú odpovede na otázky zmyslu svojho života, ktoré môže dať iba Boh.

Priateľ, Učiteľ a Spasiteľ sú tituly, ktoré opisujú centralitu osoby Ježiša Krista v duchovnom živote mladých v saleziánskej metóde (porov. S 11, 23. GK, č. 167 – 168, 24. GK, č. 61, *Charizmatická identita Saleziánskej rodiny*, č. 24, 36). Je zaujímavé pripomenúť, že Ježiš sa predstavil donovi Boscovi ako priateľ mladých. „Mladí sú potešením Ježiša,“ hovoril. Ako učiteľ života a múdrosti, ako vzor každého kresťana, ako vykupiteľ, ktorý odovzdáva celý svoj život v láske a v utrpení pre spásu až po smrť, ako prítomný v malých a núdznych. Často sa spomína citácia: „Vždy, keď ste urobili tieto veci jednému z týchto najmenších, mne ste ich urobili“ (porov. Mt 25, 40).

Tu je niekoľko príkladov **postojov a skúseností, ktoré treba podporovať a rozvíjať** na ceste postupného pripodobňovania sa Kristovi:

- ▶ život viery v komunite, ktorá prežíva spomienku a prítomnosť Pána a slávi ju vo sviatostiach kresťanskej iniciácie;
- ▶ pedagogika svätosti, ktorú don Bosco ukazoval v zmierení sa s Bohom, s bratmi cez sviatosť zmierenia;
- ▶ osvojovanie si osobnej a komunitnej modlitby, ktoré sú privilegovanými prostriedkami pre rast v láske a v osobnom vzťahu s Ježišom Kristom. Saleziánska modlitba je jednoduchá, je pre všetkých a má svoje korene v každodennom živote;
- ▶ systematické prehlbovanie viery, posilňované čítaním a meditáciou Božieho slova.

» **Mariánska spiritualita a spiritualita spoločenstva**

Skúsenosť Cirkvi a jej patričné pochopenie charakterizujú kresťanskú spiritualitu. Cirkev je duchovné spoločenstvo a tiež spoločenstvo,

„Musíme pomáhať mladým, aby nadobudli dôverný a blízky vzťah k Svätému písmu, aby sa stalo akoby kompasom ukazujúcim cestu, ktorou majú kráčať.“

(Verbum domini, č. 104)

ktoré je viditeľné cez gestá a súlad. Je v službe ľuďom, neoddeľuje sa ako „sekta“, ktorá považuje za dobré iba diela nesúce znak jej vlastnej príslušnosti. Je miestom, ktoré Kristus vybral a ponúkol, v čase a priestore našich dejín, aby sme ho mohli stretnúť. On Cirkvi odovzdal Slovo, krst, svoje telo a krv, milosť odpustenia hriechov a ďalšie sviatosti, skúsenosť spoločenstva a silu Ducha, ktorá nás pohýna k láske k bratom. Potrebujeme mať stále zodpovednejší a odvážnejší zmysel príslušnosti k miestnej aj univerzálnej Cirkvi. Rodina dona Bosca má medzi svojimi rodinnými pokladmi bohatú tradíciu synovskej vernosti Petrovmu nástupcovi a tiež spoločenstvo a spoluprácu s miestnymi cirkvami (porov. S 13, 21. GK, č. 96, 102, 23. GK, č. 169 – 170, 24. GK, č. 62 – 64, 91 – 93, *Charta charizmatickej identity Saleziánskej rodiny*, č. 26).

Postoje a skúsenosti, ktoré treba vytvárať:

- ▶ konkrétne prostredie saleziánskeho domu ako miesto, v ktorom sa zakúša obraz Cirkvi, ktorá je svieža, sympatická, aktívna, schopná odpovedať na očakávania mladých,
- ▶ skupiny a predovšetkým výchovno-pastoračnú komunitu, ktorá zjednocuje mladých a vychovávateľov v rodinnom prostredí okolo integrálneho výchovného projektu mladých,
- ▶ spoluúčasť miestnej cirkvi, ktorá spája všetky snahy o vernosť kresťanov vo viditeľnej jednote a v zjavnej službe na konkrétnom území,
- ▶ úctu a dôveru voči univerzálnej Cirkvi, prežívanú vo vzťahu lásky k pápežovi, v informovaní o situácii, v ktorej je Boží ľud obmedzovaný v jeho túžbe prežívať vieru, v poznávaní svätých a významných osobností myslenia a kresťanského konania v rozličných oblastiach.

Saleziánska mládežnícka spiritualita je mariánska. Mária bola Bohom Otcom povolaná byť v milosti Ducha matkou Slova a darovať ho svetu. Cirkev pozerá na Máriu ako na príklad viery. Tento pohľad mal don Bosco a my sme povolaní nasledovať ho v spoločenstve s Cirkvou (porov. S 34, 92, 23. CG, č. 177, 24. GK, č. 68, 188, *Charta charizmatickej identity saleziánskej rodiny*, č. 11, 37).

Sme presvedčení, že Duch Svätý vzbudil s materským pričinením Márie saleziánske dielo (porov. S 1). Ona ukázala donovi Boscovi pole jeho činnosti medzi mladými, viedla ho a neustále povzbudzovala a je prítomná medzi nami a pokračuje vo svojom poslaní Matky Cirkvi a Pomocnice kresťanov (porov. S 8). V oratóriu na Valdoccu bola Mária živo prítomná. Bola inšpirátorkou, vodkyňou, učiteľkou. Dominik Savio, Michal Magone a mnohí iní mladí ju nekontemplovali ako abstraktný ideál alebo jednoduchý objekt kultu a zbožnosti, ale ako *živú a pôsobiacu osobu*, ktorá naplní dom a učí chlapcov byť citlivými a zažívať blízkosť Božej lásky. Saleziánska mládežnícka spiritualita podnecuje jednoduché a dôverné odovzdanie sa materskej prítomnosti Panny Márie.

Mária je tiež uctievaná ako *Matka Božia i naša*, ako Nepoškvrnená, plná milosti, úplne oddaná Bohu, svätá, ako Pomocnica, pomoc kresťanom vo veľkej bitke viery a budovania Božieho kráľovstva. Je tá, ktorá ochraňuje a vedie Cirkev, opora a posila viery, donom Boscom považovaná za „Madonu ťažkých čias“. Inšpiruje ku kresťanskému životu prežívanému v jasnosti a úplnosti.

V Márii Pomocnici máme *model a vodkyňu* pre našu výchovnú a apoštolskú prácu. Ponúka sa nám s láskou a obdivom k uctievaniu a nasledovaniu, najmä pri slávení jej sviatkov a pri spomienke na jej odkazy. Matku a učiteľku našej formačnej skúsenosti špeciálne vzývame v modlitbe (porov. S 84, 87, 92, *Charta charizmatickej identity saleziánskej rodiny*, č. 37) a v evanjeliu meditujeme o jej skutkoch a slovách.

» Spiritualita zodpovednej služby

Život prijatý ako stretnutie s Bohom, ako cesta identifikácie sa s Kristom, ako záväzok pre Kráľovstvo, a Cirkev vnímaná ako spoločenstvo a služba, kde má každý svoje miesto a kde sú potrebné dary všetkých, dávajú vyniknúť a vyzrieť presvedčeniu, že **život v sebe ukrýva povolanie k službe** (porov. S 7, 19, 23. GK, č. 178 – 180, 24. GK, č. 94 – 96, *Charta charizmatickej identity saleziánskej rodiny*, č. 35).

Toto nachádza široké potvrdenie v skúsenosti dona Bosca, mladíka a apoštola. Už od sna z deviatich rokov zakúšal a prežíval svoj život ako povolanie. *Začuje a odpovedá na pozvanie s veľkodušným srdcom*. Dáva sa mladým, aby ich zachránil. Don Bosco pozýval svojich mladých k „praktickému cvičeniu sa v láske k blížnemu“. Saleziánska mládežnícka spiritu-

alita je apoštolská a zdôrazňuje, že sme povolaní spolupracovať s Bohom na jeho poslaní, s oddanosťou, vernosťou, dôverou a úplnou disponovanosťou. Ide o konkrétny záväzok v službe druhým podľa vlastnej sociálnej zodpovednosti a materiálnych a duchovných potrieb druhých.

Zodpovedná služba vyžaduje niektoré **postoje a skúsenosti**. Môžu sa zhrnúť do štyroch skupín:

- otvorenosť realite a kontaktu s človekom. Don Bosco žiadal od svojich mladých, aby sa stali „čestnými občanmi a dobrými kresťanmi“. Byť čestným občanom znamená pre mladého človeka dnes podporovať dôstojnosť osoby a jej práv vo všetkých kontextoch. Žiť veľkodušne v rodine a formovať ju na základe vzájomného darovania sa. Stávať sa solidárnym, špeciálne s najchudobnejšími. Rozvíjať vlastnú prácu s čestnosťou a profesionálnou kompetenciou. Podporovať spravodlivosť, pokoj a spoločné dobro v politike. Rešpektovať stvorenie a rozvíjať kultúru (porov. 23. GK, č. 178);
- seriózna snaha o ujasnenie si osobného projektu života;
- postupné dozrievanie a jasné rozhodnutia v službe Cirkvi a ľuďom. Táto zodpovedná služba sa rozvíja vo svedectve života a konkretizuje sa v mnohých oblastiach: výchovno-pastoračná a kultúrna animácia, dobrovoľníctvo, misijnosť;
- pripravenosť čeliť novým situáciám a schopnosť odmietat druhoradé veci, aby sa osvojili podstatné hodnoty.

Saleziánska mládežnícka spiritualita chce teda pomôcť každému mladému človeku na ceste povolania, aby objavil zmysel svojho života v pravde a v dialógu s Bohom.

C Projektovať itineráre výchovy k viere

Spiritualita je skôr „skúsenosť“ života ako formálna definícia. **Je vhodné preložiť teoretickú syntézu do štruktúrovaných pedagogických itinerárov v postupných etapách**, podľa podmienok detí a mladých, ktorí ich majú uskutočňovať (ciele, postoje, poznanie, konkrétne záväzky

a skúsenosti) s niektorými jasne zadanými obsahmi. Saleziánska kongregácia ukázala *štyri oblasti ľudského a kresťanského vyzrievania*: ľudská zrelosť, stretnutie s Ježišom Kristom, príslušnosť k Cirkvi a angažovanosť pre Božie kráľovstvo (porov. 23. GK, č. 120 – 157).

Don Bosco pripravil svoj výchovno-pastoračný systém, v ktorom načrtol „ľahkú“ cestu svätosti pre mladých. Vytvoril vhodné prostredie pre ich ľudský a kresťanský rast a dokázal ušitť výchovnú cestu na mieru každej osoby. Stačí sa priblížiť k trom životopisom Dominika Savia, Michala Magoneho a Františka Besucca, a bude jasné, ako boli itineráre silne jednotné vo výchovnom úmysle a múdro rozdielne podľa jedinečnosti každej osoby.

Čo znamená v krátkosti vypracovať itinerár? Tu sa nachádzajú **niektoré pracovné kritériá**, ktoré vedú dynamiku itinerára viery:

- ▶ *flexibilita*, ktorá prekonáva štruktúrovanú rigidnosť a strnulosť. Itinerár sa musí prispôbiť mladým, ktorí prežívajú rozličné osobné a spoločenské situácie, aj keď je stále orientovaný k cieľu, ktorý chce dosiahnuť. Treba premyslieť otvorené cesty tak, že sa ponúkne integrálny obsah prostredníctvom vhodných spôsobov a foriem pre rozličný vek a kultúrne a duchovné podmienky konkrétnych mladých;
- ▶ *kontinuita*, ktorá je opakom čiastkovosti/etapovosti a improvizácie. *Postupnosť*, ktorá prekonáva logiku „všetko a hneď“ a podporuje múdru trpezlivosť a výchovné očakávania. Itinerár prijíma teda charakteristiky cesty iniciácie a je schopný stimulovať

a zapájať slobodu mladého človeka pri napínaní jednotlivých krokov v prijímaní tých zodpovedností, ktoré výchovná cesta symbolicky naznačuje ponukou postupných obsahov a spôsobom zvnútorňovania. Treba určiť jedno aj druhé a prezentovať v každej etape základné ciele ľudského a kresťanského rastu;

- ▶ *orientácia*, k akému bodu sa smeruje a aké formačné výsledky chceme dosiahnuť. Znamená to kráčať k méte „čestného občana a dobrého kresťana“, hľadať a neustále upevňovať hodnoty, postoje a základné schopnosti. Znamená to *konkrétnosť*, t. j. príľnutie k realite, aby sme mohli rozlišovať cez dokázateľné výsledky a cez adekvátnosť návrhov a zásahov;
- ▶ *organickosť* za cieľom integrálnej podpory osobnosti každého. Zosúladovať s výchovným kritériom rozširovanie ľudskej skúsenosti, objavovanie kresťanského zmyslu a vyjadrovanie viery. Itinerár zjednocuje tri faktory takým spôsobom, že každý jeden sa odvoláva, vyzýva a dáva rásť ďalším a tak dosahuje bohatú, osobnú, kresťanskú jednotu. Vychovávať „čestného občana a dobrého kresťana“ vyžaduje, aby celá výchovná ponuka a jednotlivé etapy každého itinerára mali na zreteli úvahu a realizáciu všetkých dimenzií osoby mladého človeka.

Je dôležité pedagogické nastavenie metódy, ktoré je v úzkej spojitosti s obsahmi a dynamikou. Dôraz na štýl vzťahov a komunikácie, na všetky elementy, ktoré sprevádzajú dynamiku a kvalitu procesu, je podriadený cieľom a obsahom. Majú sa privilegovať tie najvhodnejšie formy zohľadňujúce vek mladých, tie najviac flexibilné, ktoré dávajú široký priestor systematickému prehľbovaniu a kreativite. Niektoré „nevyhnutné prvky“, ktoré sú veľmi dôležité, sa rodia z reality. Saleziánski vychovávatelia si nemôžu nevšimnúť niektoré základné prvky, ktoré charakterizujú mladých dnes a ktoré hlboko vplývajú na ich život a náboženstvo. Inak riskujeme nevhodnosť a neúčinnosť ponúk. Mládežnícka pastorácia je autentická, ak je spojená s flexibilitou a kreativitou.

V tomto zmysle je metóda zároveň posolstvom. Mladí si žiadajú štýl kresťanského ohlasovania, ktorý by dával ponuky, bol by schopný správnej komunikácie, dával by priestor kreativite a jazykovým obmenám dnešnej doby. Kvôli realite mladých a kvalite cieľov a obsahov, ktoré sa majú komunikovať, je nevyhnutné brať do úvahy nasledovné **metodologické kritériá**:

Konkrétnosť

Mladí oceňujú a prijímajú konkrétne kroky, podniknuté činy, účinnosť ponúk. Všetko, čo sa robí, treba posudzovať, podčiarkovať, oceniť, hodnotiť a preverovať vo svetle konkrétnej každodennosti.

Symbol

Je potrebné vychovávať k symbolickej schopnosti. To znamená k schopnosti komunikovať a vstupovať do spoločenstva s tým, čo sa neodovzdalo len cez koncept, ale v spolupráci s citlivosťou a kreativitou. Zčať komunikovať skúsenosti a realitu gestom a antropologickou skúsenosťou rituálneho charakteru (pozdrav, oslava, znak pokoja, ...). Symbolická dimenzia sa rodí z potreby vstupovať do spoločenstva s tajomstvom Boha prítomným v každodennej realite. V tomto zmysle sa liturgický jazyk, katechetický a tiež jazyk skúsenosti majú používať v harmónii.

Rozprávanie

Viac ako prejav, ktorý by vysvetľoval, ospravedlňoval alebo presviedčal, mladí preferujú príbeh, odporúčanie, zapojenie do rozprávania príbehov života. Používať evanjeliové formy ako podobstvo je nevyhnutné a viac dôveryhodné. Musíme byť schopní vyrozprávať vlastný príbeh viery. „To, čo sme videli a počuli“, je to, čo máme odovzdávať.

Zvnútorňovanie

Aby bol itinerár viery účinný, je nevyhnutné, aby skúsenosť a aktivity boli preosiate vo vnútri osoby (hlava, srdce a ruky). Treba vypovedať prežitie, podeliť sa o to, komunikovať to tak, že sa to stane rozhodnutím, cestou, zmenou.

Skúsenosť

Zčať od skúsenosti, vzbudzovať skúsenosť, vrátiť sa k skúsenosti, čítať skúsenosť. Skúsenosť vlastného života je hlavným výchovným zdrojom. Ten sa kompletizuje a stimuluje počas ďalšieho procesu nasledujúcimi novými skúsenosťami. Skúsenosť je tiež upevnenie alebo odporovanie toho/tomu, čo sa zdôrazňuje alebo objaví. Má byť sprevádzaná a čítaná, aby sa stala časťou osobného života a aby sa prekročila tendencia jednoduchého zhromažďovania údajov.

Protagonizmus a spoluúčasť

Mladí potrebujú byť protagonistami vlastného bytia, veriť v schopnosť rastu a zmeny. Chcú, aby sme ich brali do úvahy a počúvali. Treba riskovať a dávať im zodpovednosť podľa ich situácie a schopností. Neexistuje dozrievanie bez zodpovednosti, neexistuje dôvera, ak predtým necítili, že sa im dôveruje. Nie sú to predmety, ale osoby v procese života.

Personalizácia a socializácia

Treba brať do úvahy skutočnú slobodu, ku ktorej mladý dospel, a legitímny výchovný pluralizmus, ktorý rešpektuje rozličné situácie, v ktorých mladí žijú. Treba byť flexibilnými, myslieť na každého osobitným spôsobom, dbať o ich osobný rozvoj. Personalizácia sa deje v súčinnosti s inými, deje sa s inými (skupina) a cez iných. Všetci sú si vedomí vzťahu k ostatným, k dejinám a ku svetu. Rastie sa vo vzťahu.

VÝCHOVNO-PASTORAČNÁ KOMUNITA:

VYTVORIŤ Z DOMU
RODINU PRE MLADÝCH

KAPITOLA

V

*„Priblížil sa k nim
sám Ježiš
a išiel s nimi.“*

(Lk 24, 15)

«*Don Bosco chcel, aby sa v jeho prostredí každý cítil ,ako doma'. Saleziánsky dom sa stáva rodinou, keď sa láska spláca láskou a keď sa všetci, spolubratia i chlapci, cítia prijímaní a zodpovední za spoločné dobro. V ovzduší vzájomnej dôvery a každodenného odpúšťania sa zakúša potreba deliť sa o všetko, ako aj o radosť z toho. Vzájomné vzťahy sa tu riadia viac srdcom a vierou, ako odvolávaním sa na predpisy. Takéto svedectvo prebúdza u mladých túžbu poznať a nasledovať saleziánske povolanie.»*

(S 16)

«*Bez srdečnosti sa láska neprejaví a bez tohto prejavu niet dôvernosti. Kto chce byť milovaný, musí ukázať, že miluje.»*

(List z Ríma, 1884)

Saleziánska pastorácia

mládeže vyžaduje zbiehavosť myšlienok a názorov všetkých tých, čo sú zapojení do projektovania i realizácie výchovno-pastoračnej komunity, tam, kde sa nachádza. V tejto kapitole objasníme jej komunitnú identitu, jej dynamizmy, štýl spoluzodpovednosti a spôsoby animácie prispievajúce k jej rozvoju. Komunita je povolaná venovať sa postave saleziánskeho vychovávateľa. Pri rozlišovaní a obnove každej činnosti a diela sa zahľadíme na saleziánsky štýl, na „oratoriánske kritérium“. Ono nás spája s praktickými intuíciami charizmy (spôsoby spolunážívania a spoločenstva), ktoré sa stali spoločným dedičstvom, aplikovateľným vo všetkých prostrediach, kde saleziáni pracujú. Zdôrazníme spôsob, akým ponúkať evanjeliové znamenia v každodennosti, so starostlivosťou o autentické vzťahy a komunikáciu.

1

Saleziánska pastorácia mládeže je komunitnou skúsenosťou

1 1

KOMUNITNÁ SKÚSEŇ V SALEZIÁNSKOM DUCHU A V POSLANÍ

A Spoločenstvo v službe rovnakého poslania

Evanjelizácia je vždy činnosťou Cirkvi. Preto prvým a základným prvkom pre uskutočnenie saleziánskej pastorácie mládeže je komunita. Ona v rodinnom ovzduší zapája mladých aj dospelých, rodičov aj vychovávateľov, takže sa môže stať zážitkom Cirkvi (porov. S 44 – 48; P 5): spoločenstvom, ktoré prežíva *rozličné dary a služby* ako dopĺňajúce sa skutočnosti, vo vzájomnom vzťahu a v službe rovnakého poslania (porov. 24. GK, č. 61 – 67). Evanjelizácia je ovocím spoločnej cesty. Je poslaním medzi zasvätenými a laikmi, ktorí spájajú svoje sily v spolupráci a vo výmene darov, napriek rozdielom vo formácii, v úlohách, v charizmách a v spôsobe zapojenia sa do tohto poslania. Je komunitou, v ktorej sú všetci, zasvätení i laici, aktívnymi subjektmi, protagonistami evanjelizácie jednotlivcov i celých kultúr (porov. *Christifideles laici* 55 – 56; 24. GK, č. 96).

„Výchovno-pastoračná komunita“ (VPK) je **subjektom a zároveň aj objektom a prostredím výchovno-pastoračnej činnosti.** Je to naše vyjadrenie byť Cirkvou, naša špecifická pastorácia v pastorácii Cirkvi. Výchova a evanjelizácia sú ovocím zbieravosti osôb, zásahov, kvalifikácií, v zdieľanom a zodpovedne vykonávanom projekte (porov. S 34; 21. GK, č. 63, 67; 24. GK, č. 99). Z činnosti jednotlivých pracovníkov sa saleziánska pastorácia mládeže stáva koordináciou rozličných vstupov, hľadáním pochopenia a dopĺňania sa a spolupráce medzi všetkými, snahou o projektovanie a organickosť.

B Forma saleziánskej prítomnosti medzi mladými

Hneď od prvých chvíľ oratórium dona Bosca vytvára okolo seba **komunitu-rodinu, v ktorej protagonistami sú samotní mladí.** Je to mládežnícke prostredie preniknuté hodnotami preventívneho systému, s jasnými cieľmi a duchovnými aj pastoračnými vlastnosťami, a so zbieravosťou úloh, ktoré sa týkajú mladých. Z tejto komunity sa zrodila kongregácia a saleziánska rodina. Podľa samotného dona Bosca sú saleziáni svojím spoločným životom centrom spoločenstva a spoluúčasti pre vychovávateľov, ktorí do projektu vnášajú svoj príspevok a tak rozširujú charizmu (porov. 24. GK, č. 71 – 72, 75).

Pri spomienke na začiatky Valdocca nachádzame nielen pastoračné srdce dona Bosca, ale aj jeho schopnosť zapájať. Kostol, miestnosti a dvory sa stávajú výchovnými skutočnosťami vďaka opore kňazov a laikov. *Preventívny systém je pozorný na osobný, ale i komunitný vzťah.* Jeho ponuka vytvára „silné spoločenstvo“. VPK je saleziánskou formou animácie každej výchovnej skutočnosti, zameranej na realizáciu poslania dona Bosca. Nie je akousi novou štruktúrou pripojenou k ostatným organizmom správy a zapájania iných, ktoré už existujú v rozličných dielach alebo pastoračných prostrediach. A nie je ani nejakou organizáciou práce alebo technikou zapojenia iných.

Saleziánska prítomnosť je povolána stať sa *domom, ktorý prijíma, poskytuje mladým priestrešie.* Pomocou VPK chceme vo všetkých našich prítomnostiach vytvárať **komunitu osôb zameranú na výchovu mladých,** ktorá by sa pre nich stala zážitkom Cirkvi a otvorila ich pre osobné stretnutie s Ježišom Kristom. VPK (porov. S 47; 24. GK, č. 156) je teda:

komunita: pretože zahŕňa v rodinnom ovzduší mladých aj dospelých, rodičov a vychovávateľov, v ktorej základným prvkom jednoty nie je práca alebo efektívnosť, ale súhrn životných hodnôt (výchovných, duchovných, saleziánskych...), ktoré vytvárajú spoločnú a srdečne chcenú totožnosť;

výchovná: lebo do stredu svojich projektov, vzťahov a organizácie kladie starostlivosť o celkový rozvoj mladých, čiže vyzrievanie ich schopností v každom smere: vo fyzickom, v psychologickom, kultúrnom, profesionálnom, sociálnom, nadprirodzenom;

pastoračná: lebo sa otvára pre evanjelizáciu, kráča s mladými v ústrety Kristovi a dáva zážitok Cirkvi, aby v nej mladí zakúsili hodnoty ľudského a kresťanského spoločenstva s Bohom a s druhými.

C VPK zapája mnoho osôb do saleziánskeho výchovno-pastoračného projektu (SVPP)

Výzvou VPK je nadobúdať **zrelý zmysel pre príslušnosť a obnovu mentality**. To sa týka spôsobu myslenia, hodnotenia, konania aj vysporiadania sa s problémami a so štýlom vzťahov (s mladými, medzi vychovávateľmi a pastoračnými pracovníkmi). Ide o *členitú komunitu*, podobajúcu sa sústredným kruhom, v ktorej strede sú mladí ako základný bod, ku ktorému všetko smeruje (porov. S 5). *Saleziánska komunita* je garantom saleziánskej identity, jadrom spoločenstva a spoluúčasti. *Rodiny* sú prvé a hlavne zodpovedné za výchovu mladých. *Laici s rôznymi zodpovednosťami a spolupracujúci*, predovšetkým členovia saleziánskej rodiny, ktorí sú činní v diele s ich charakteristickým prínosom a bohatstvom povolania vlastnému skupine, ku ktorej patria.

Najvýznamnejšie pastoračné iniciatívy sa rozvetvujú v podobe siete. Všetci spolupracujú: na rôznych úrovniach prípravy SVPP, ktorý je stredom zbieravosti všetkých aktivít; a na tom istom výchovnom procese, pri ktorom sa vzájomne obohacujú na spoločnej formačnej ceste (porov. 24. GK, č. 157). Formačná skúsenosť zahŕňa skupinu kritérií (mentalitu), zbieravosť *di intenti* – zámerov a organickosť zásahov (spoluzodpovednosť, konfrontácia, prieskum, zhodnotenie). SVPP prispieva k celkovému zjednoteniu evanjelia a kultúry, viery a života (porov. 24. GK, č. 96).

D VPK a rodina

Ako sme už povedali, VPK je centrom prijímania a pozývania čo najväčšieho možného počtu osôb, ktoré sa venujú rozvoju ľudských a náboženských aspektov na určitom území. Významnou pastoračnou výzvou je vytváranie plnšieho prepojenia s **rodinou, prvou a nevyhnutnou výchovnou komunitou**. Uznávame, že rodina je bunkou spoločnosti a Cirkvi. Práve ona, so všetkými svojimi ťažkosťami, je podporovaná samotnými deťmi, ktoré v nej prijímajú nevyhnutnú lásku. Výchova je pre rodičov podstatnou povinnosťou, spojenou s odovzdávaním života. Je to ich prirodzená a prvotná povinnosť, vzhľadom na výchovnú úlohu ostatných subjektov. Povinnosť, ktorá je nenahraditeľná a neodňateľná, a preto ňou nemožno naplno poveriť iných, ani iní si na ňu nemôžu robiť nárok (porov. *Familiaris consortio* 36).

Je zaujímavý a sľubný vznik stredísk pre poradenstvo a podporu vo výchove, ktoré spravujú laici alebo rehoľníci, ako pomoc v rodinných problémoch. Zaujímavé sú aj pokusy o sprevádzanie skupín rodičov, ktorí sa zapájajú do výchovy viery svojich detí. Každá VPK napomáha rodičom uvedomiť si ich výchovnú zodpovednosť aj pri nových prichádzajúcich vzoroch a sprevádza s osobitnou pozornosťou mladé páry, pričom ich aktívne zapája do samotnej VPK. Pritom je nevyhnutné spoločné pozorné rozlišovanie saleziánov a laikov, aby sme spoznali a odpovedali na naliehavé problémy rodiny a využili jej bohatstvo. Je nutné zapájať rodinu stále viac do tvorby SVPP.

E VPK ako významná skúsenosť Cirkvi v teritóriu

Práve pre svoju rozvetvenú prítomnosť na danom území má každé saleziánske dielo výnimočný výchovný potenciál. Saleziánske poslanie sa nestotožňuje ani neredukuje na saleziánsku komunitu a saleziánske dielo. Napriek tomu je saleziánska komunita potrebná ako miesto zhromažďovania a formovania širokého hnutia ľudí, ktoré pracuje pre mládež vnútri i mimo saleziánskych štruktúr, v Cirkvi i v inštitúciách civilnej spoločnosti (24. GK, č. 4). Takto rozčlenená VPK *spolupracuje a otvára sa tým, ktorí sa venujú rozvoju a formácii mladých* v teritóriu. Otvára sa odchovancom a odchovankyniam, ktorí sú s ňou solidárni, otvára sa mladým aj dospelým tej oblasti, ktorým dáva svoju výchovnú ponuku. Keď-

že VPK je subjektom pastorácie, žije a pôsobí v Cirkvi a vo svete (porov. S 47) svojou významnou prítomnosťou:

- Zapája sa do pastorácie miestnej Cirkvi**, tým, že začleňuje SVPP do pastoračného plánu diecézy alebo regiónu. Koordinuje vlastnú činnosť s inými kresťanskými silami, ktoré pracujú vo výchove mladých. Svoju príslušnosť k Cirkvi vyjadruje komunitne adekvátnymi gestami podľa úrovne viery dosiahnutej vo VPK.

Tým, že VPK poskytuje spoločenstvu Cirkvi svoj osobitný príspevok, obohacuje ju darom saleziánskej mládežníckej spirituality, preventívneho systému dona Bosca, darom vitality saleziánskej rodiny a saleziánskeho mládežníckeho hnutia. Robí to aktívnou účasťou vo farských alebo v územných pastoračných radách, a tiež ponukou vlastného odborného príspevku vychovávateľov mladých a predkladaním návrhov a iniciatív pre službu výchovno-pastoračného poslania Cirkvi v prospech mladých.

- Pôsobí ako združujúci bod pre sociálne sily pôsobiace v teritóriu** a snaží sa začleniť do reality, v ktorej žije. Udržiava s týmito silami obohacujúci dialóg a konfrontáciu. Vstupuje do formácie i do ľudského a kresťanského rozvoja mladých, pričom spolupracuje s organizmami aktívnymi pre tie isté ciele (porov. 21. GK, č. 17,132; 23. GK, č. 229 – 230; 24. GK, č. 115).

VPK ako centrum spoločenstva a spoluúčasti sa prejavuje vo forme špirály, ktorej centrálné jadro vyžaruje citlivosť a spoluzodpovednosť vzhľadom k perifériám a zároveň rozvíja významnosť a komunikáciu (porov. 24. GK, č. 49, 114, 135). Robí saleziánsku prítomnosť významnou tak, že vlastnou výchovnou a pastoračnou identitou sa stáva centrom prijatia a združovania, znamením spoločenstva a spoluúčasti a tiež ponukou, ktorá mení prostredie (porov. 23. GK, č. 225 – 229; 24. GK, č. 137 – 174).

- Pôsobí ako činiteľ premeny prostredia.** VPK je prítomná cez svojich členov nielen v teritóriu, ale vstupuje „do úsilia Cirkvi

o spravodlivosť a pokoj“ (S 33) a podporuje premenu situácií, ktoré protirečia hodnotám evanjelia (porov. S 7). Jej výchovná a pastoračná schopnosť môže veľa napomôcť pri riešení problémov, ktoré sa týkajú mladých (porov. 24. GK, č. 235). Vstupuje do prostredí, v ktorých ľudia žijú, zvlášť tam, kde sú tí na okraji alebo odčlenení. Je vnímavá na skutočnosti, ktoré najviac ovplyvňujú ich výchovu a evanjelizáciu, pričom rozlišuje znamenia spásnej Božej prítomnosti. S rozhodnosťou vstupuje do kultúrneho dialógu a do výchovných procesov cez rôzne formy združovania, dobrovoľníctva a sociálnej spolupráce. Prítom predkladá originálnu výchovnú ponuku pre vytváranie mentality a sociálneho, solidárneho, občianskeho i kresťanského povedomia, a pre evanjelizáciu kultúry.

Tento dynamizmus usmerňuje komunitu, aby kriticky hodnotila všetko, čo sa deje v jej okolí, a povzbudzovala aktívnych kresťanov v teritóriu.

- VPK pôsobí ako prítomnosť Cirkvi v mnohonáboženských a mnohokultúrnych prostrediach:** Saleziánska pastorácia mládeže sa realizuje aj v prostrediach kultúrneho a náboženského pluralizmu, so značnou prítomnosťou laikov z odlišných kultúr a vyznaní, ktorí sa zapájajú do nášho poslania. Preto musí byť stále otvorená pre dialóg a spoluprácu s rozličnými náboženskými tradíciami a podporovať s nimi integrálny rozvoj osoby a jej otvorenosť pre nadprirodzeno. Takýto pohľad naliehavo žiada hlbokú inkulturáciu pastorácie. Preventívny systém je základným kritériom pre túto spoluprácu: „s tými, čo neprijímajú Boha, môžeme spoločne postupovať na základe ľudských a laických hodnôt, prítomných v preventívnom systéme; s tými, čo prijímajú Boha alebo nadprirodzeno, môžeme ísť ďalej až po ponuku prijať náboženské hodnoty; nakoniec s tými, čo veria spolu s nami v Krista, ale nie v Cirkev, môžeme kráčať ešte viac po ceste evanjelia“ (24. GK, č. 185). Preto je dôležité, aby kresťania vo VPK prežívali povolanie a evanjelizačné poslanie Cirkvi verne podľa saleziánskej charizmy (porov. 24. GK, č. 183 – 185).

1 2 ANIMÁCIA VPK

VPK, skôr než hotová štruktúra alebo inštitúcia, je živý organizmus, ktorý existuje podľa miery svojho rastu a rozvoja. Preto sa nestačí venovať len jej organizácii, ale predovšetkým jej životu. V každej VPK je potrebné **zabezpečiť rozvoj a starostlivosť o rozličné spôsoby animácie a sprevádzania osôb**. Z tohto dôvodu môžeme hovoriť o originálnom *saleziánskom pastoračnom sprevádzaní*. Sprevádzame osoby na rozličných úrovniach cez: prirodzené prostredie VPK, skupiny a osobný vzťah – osobné sprevádzanie.

A Sprevádzanie v prostredí

V prvom rade sprevádzame vytváraním výchovného prostredia. V ňom sa mladí na jednej strane cítia ako doma a na druhej v atmosfére pomoci, výmeny názorov a vzťahov dostávajú výchovné návrhy, ktoré ich vedú k rozhodnutiam a k záväzkom. Prostredie, ktoré VPK ponúka v saleziánskom diele, musí byť chápané najprv z hľadiska vonkajšieho a operatívneho, to znamená **v jeho organizácii a v jeho koordinácii**: kvalita a vhodnosť informačných a komunikačných procesov vo vnútri i navonok VPK; zapojenie všetkých síl do výchovných procesov; rešpektovanie úloh, funkcií a špecifických vstupov rozličných povolání; reálna prítomnosť chvíľ na spoluúčasť pri vypracovaní, realizácii a zhodnotení SVPP; výchovno-pastoračné zameranie cieľov, ponúkaných obsahov a uplatnenia rozličných tímov.

Pre osobné vyzrievanie potrebuje mladý človek vytvoriť výchovné vzťahy a **určujúce vzťahy s rôznymi dospelými osobami** vo VPK. Každá z týchto osôb dáva svoj vlastný vklad a zanechá znak vlastnej osobnosti a vlastných schopností. V každej VPK treba zabezpečiť otvorené vzťahy s rozličnými postavami, aby sa vytvorili osobné vzťahy medzi svetom dospelých a svetom mladých. Prekonávaním čisto funkčných vzťahov a rozvíjaním bratských vzťahov, plných rešpektu a záujmu o osobu. Toto je princíp saleziánskej asistencie.

Nakoniec musí prostredie udržiavať trvalé úsilie o **permanentné formovanie kvality** na rôznych úrovniach: duchovnej, kresťanskej aj saleziánskej. Pretože VPK nie je len subjektom, ale aj objektom pastora-

cie mladých. Kvôli tomu je nutné uviesť do činnosti formačné kurzy pre všetkých. Výchovno-pastoračná ponuka sa netvorí len pre mladých, ale musí inšpirovať itineráre aj pre dospelých (laikov aj saleziánov spoločne), aby im umožnila žiť nielen „pre“ mladých, ale aby im pomohla rásť „s“ mladými a kráčať v rytme krokov nových generácií.

B Skupinové sprevádzanie

Všetky osoby, ktoré tvoria VPK, sa dostávajú do kontaktu s tou istou ponukou života a spirituality. Takto kráčajú podľa toho istého itinerára, v ktorom sa **vyzdvihujú rozličné výchovné a náboženské miesta**. Jedným z týchto miest sú skupiny. V nich sú osoby cielene sprevádzané, dbajú na postupnosť i rozdielnosť, v rámci rovnakej cesty, čo zodpovedá rozličným záujmom týchto osôb. Na osobnej úrovni sa zosúladujú rôzne príslušnosti prostredníctvom aktívneho učenia sa, pri ktorom sa využíva skúsenosť, bádanie, iniciatíva, vynaliezavosť a delenie sa o zážitky. Skupiny sú známkou životaschopnosti. Umožňujú mladým osvojiť si hodnoty v kategóriách kultúry, na ktoré sú citlivejší. Skupiny sa môžu stať pre mladých miestom, na ktorom sa ich očakávaná stretávajú s ponukou hodnôt a viery, kde ich náležitou formou objavujú a aj sami prijímajú.

Skupiny pomáhajú mladým ľahšie nájsť vlastnú totožnosť, rozpoznať a prijať rozdielnosť ostatných, čo je skoro neodmysliteľným krokom, aby dozrievala *skúsenosť komunity a Cirkvi*.

Sprevádzanie prostredníctvom **skupín napomáha rast zmyslu pre príslušnosť** k VPK. Každá skupina potrebuje rozpoznať svoje zapojenie aj svoj väčší orientačný bod: VPK. Skupiny sa vďaka svojim zámerom stávajú sprostredkovateľom medzi veľkou masou, kde je nebezpečenstvo zostať v anonymite alebo v silnejúcej osamotenosti uzavretej do seba. Postupne, ako sa skupina vnútorne konsoliduje, pozitívne vstupuje do vzťahu s VPK vo výmene návrhov, intuícií a očakávaní. Skupina tak rastie vo svojom osobnom vzťahu k VPK a intenzívnejšie sa zapája do okamihov jej života.

C Osobné sprevádzanie

Ako tretia úloha sa nám predkladá **sprevádzanie každého člena VPK v jeho ľudskom i kresťanskom raste a v jeho najosobnejších**

rozhodnutiach. Preto je potrebné zachytiť osobu v jej individualite, „z tváre do tváre“, aj keď je aktívne zapojená v prostredí alebo v skupine. Pedagogická prax dona Bosca vždy pripojila k spoločnému životu na dvore osobné slovo „do ucha“, pri stretnutí so všetkými počas silných momentov osobný dialóg, výchovný vzťah v stretnutí. Cieľom prístupu v tejto *pedagogike „individuálneho prístupu“* je osobná autentickosť.

Život členov VPK sa nevyčerpáva v prostredí alebo v skupine, aj keď skúsenosti v nich sú rozhodujúce. *Stretnutie-rozhovor má svoju zvláštnu hodnotu a funkciu.* Dialóg dopĺňa pastoračné postoje, ako to vidíme pri stretnutí chlapca Jána Bosca s donom Calossom alebo v rozhovore kňaza dona Bosca s Bartolomejom Garellim. Saleziánska činnosť chce prebudiť v mladom človekovi aktívnu a kritickú spoluprácu na ceste výchovy, v súlade s jeho možnosťami, s jeho rozhodnutiami a osobnými skúsenosťami. A to hlavne: pri hľadaní základných životných motivácií; v potrebe vysvetlenia nejakého konkrétneho okamihu; v túžbe po dialógu a rozlišovaní; pri zvnútorňovaní každodenných skúseností, aby sa zachytilo ich poslanstvo; pri konfrontácii a potrebnej kritike; pri zmiernení sa so sebou samým a obnove vnútorného pokoja; pri upevňovaní osobnej a kresťanskej zrelosti. Načasovanie týchto rozhodnutí a skúseností nie je rovnaké pre všetkých a nie sú rovnaké ani situácie a voľby, pred ktorými sa mladí nachádzajú. Sprevádzanie umožňuje výchovno-pastoračnú službu vo vzťahu k jednotlivcom, pričom zohľadňuje osobné prežívanie a *život kladie ako hlavnú tému výchovného a duchovného rozhovoru.*

VPK ponúka rôzne možnosti na osobnú komunikáciu. **Tento cieľ možno dosiahnuť pestrou škálou spôsobov, okolností a zásahov.** Najčastejšie pre podelenie sa sú spontánne a neformálne okamihy. Ale aj tie systematické sú nevyhnutné. Medzi nimi je práve *duchovné sprevádzanie.* Tu sa upevňuje viera ako život v Kristovi a ako radikálny zmysel existencie. Sprevádzanie pomáha rozlišovať osobné povolanie každého v Cirkvi i vo svete a neustále rásť v duchovnom živote až k svätosti.

Každý mladý človek vníma bremeno mnohých ponúk, ktoré k nemu prichádzajú, a zároveň vnútornú ťažkosť vedieť ich triediť vzhľadom k vlastnému rastu. Zároveň túži po priestore, ktorý je citovo bohatý, rešpektujúci jeho slobodu a dovolí mu „dýchať“, pýtať sa, používať vlastnú zodpovednosť. Je to priestor, v ktorom nájde oporu na trpezlivé spozná-

vanie seba samého. Presnejšie to znamená, že ide o požiadavku na vychovávateľov, vodcov, **výchovné postavy, ktoré sú schopné duchovne sprevádzať.**

VPK musí ponúkať príležitosti a možnosti „osobného“ dialógu. Nemôže zostať hluchou pred požiadavkou takéhoto priestoru. Toto si vyžaduje, aby sa zabezpečili **časy a miesta**, kde osobná komunikácia nebude ani obmedzovaná, ani uponáhľaná. Starosť o osobný rozmer zaručuje kyslík pre VPK. Vytvára príležitosti, aby každý preveril svoj vlastný život a aby si uvedomil svoje vlastné smerovanie. Stále viac pociťujeme naliehavú *potrebu osôb schopných počúvať* a prijímať v rešpektujúcej dôvere, ktorá nikdy nenaruší intimitu svedomia. Potrebujeme osoby, ktoré majú dar počúvania a prijímajú výchovnú zodpovednosť stáť po boku mladých, zvlášť počas ich namáhavého rastu. Kráčať vedľa každého mladého človeka, aby sme mu pomohli nájsť jeho cestu, je ľudskou skúsenosťou aj skúsenosťou viery, ktorá zanecháva v jeho živote trvalú stopu.

1 3

ŠPECIFICKÁ SLUŽBA ANIMÁCIE: ANIMAČNÉ JADRO

Saleziánska animácia VPK obsahuje niekoľko prístupov, ktoré zaisťujú organizáciu, koordináciu, pedagogické sprevádzanie, výchovné zameranie s jeho cieľmi a obsahmi, formáciu subjektov, ktoré sem vstupujú, a posilnenie saleziánskej originality samotného diela. **Všetky prístupy sú potrebné a vzájomne sa podmieňujú v celkovej animácii,** v ktorej rozličnosť úloh a rolí, ako aj spoluzodpovednosť všetkých uľahčujú dosiahnutie cieľov (porov. 24. GK, č. 106 – 148).

A Skupina osôb vo vzájomnom obohacovaní

Všetky zložky VPK, saleziáni aj laici, sa zúčastňujú na jej animácii, ale **niektorí majú zvláštnu úlohu podporovať prínos všetkých.** Podporujú zodpovednosť čo najväčšieho možného počtu členov, zabezpečujú kvalitu a koordináciu, a zvlášť sa starajú o saleziánsku identitu i o výchovnú a evanjelizačnú kvalitu. Tieto osoby svojím charizmatickým svedectvom vytvárajú „animačné jadro“ VPK.

Srdce človeka, hoci je malým orgánom v porovnaní so zvyškom tela, je schopné rozprúdiť krv, a teda život, do všetkých častí tela za predpokladu, že všetky „chlopne“ spolupracujú na tomto diele. Takto je animačné jadro skupinou ľudí zloženou zo saleziánov a z laikov, ktorá sa identifikuje s poslaním, s preventívnym systémom a so saleziánskou spiritualitou. Solidárne preberá **úlohu zvolávať, motivovať a zapájať** všetkých tých, ktorí sa zaujímajú o dielo, aby s nimi vytvárali výchovnú komunitu a uskutočňovali projekt evanjelizácie a výchovy mladých.

Treba podčiarknuť, že *saleziánska rehoľná komunita* (porov. S 38, 47; P 5) so svojim duchovným dedičstvom, pedagogickým štýlom, bratskými vzťahmi a spoluzodpovednosťou v poslaní vydáva orientujúce svedectvo pre pastoračnú identitu animačného jadra. „Saleziánska komunita v ňom zohráva úlohu charismatickej opory, na ktorej sa všetci inšpirujú“ (25. GK, č. 70). Rehoľná komunita netvorí toto animačné jadro sama, ale je jeho integrálnou časťou. Laikom, ktorí pracujú v saleziánskom diele bez rehoľnej komunity, treba vhodným spôsobom zabezpečiť otvorenú účasť a ozajstnú zodpovednosť v úlohách a pri organizovaní a vedení animačného jadra.

Rada VPK je organizmom, ktorý animuje a koordinuje realizáciu SVPP. Je to privilegované miesto spoluzodpovednosti saleziánov, laikov, rodičov aj mladých. Pôsobí prostredníctvom uvažovania, dialógu, plánovania a revízie plánovanej činnosti (porov. 24. GK, č. 160 – 161, 171). Keďže je organizmom koordinácie v zjednocovaní všetkých v rámci miestneho projektu, spolupracuje so všetkými zložkami, ktoré vstupujú do VPK. Je úlohou provinciála a jeho rady ponúkať VPK: kritériá zloženia, kompetencie a úrovne spoluzodpovednosti v súlade s príspevkami miestnej rady saleziánskej komunity (porov. 24. GK, č. 171). Tejto téme sa obsiahlejšie venuje VIII. kapitola (č. 2.1d).

B Nové organizačné modely

26. generálna kapitula (č. 120) uznáva, že v súčasnosti je v kongregácii **veľká pluralita modelov spôsobu riadenia diel**. Sú diela vedené saleziánskou komunitou, ktorá je v animačnom jadre širšej VPK. A sú aktivity a diela, ktoré saleziáni úplne zverili laikom alebo boli

vytvorené laikmi a zahrnuté do provinciálneho projektu (podľa kritérií naznačených v 24. GK, č. 180 – 182). Tieto rozličné spôsoby riadenia nemožno zaradiť do jediného modelu, ale je v nich zachovaný vzťah medzi miestnou komunitou a dielom (viacerými dielami), alebo dielami, ktoré majú v správe laici. Je zrejmé, že takéto situácie si vyžadujú nové organizačné modely. Pri animácii VPK, kde chýba prítomnosť saleziánskej komunity, sa animačné jadro tvorené laikmi riadi týmito tromi kritériami: kritériom identity, spoločenstva a významnosti saleziánskej činnosti. Toto jadro VPK je podriadené provinciálovi a jeho rade (viď VIII. kapitola, 2.2).

2

Srdce saleziánskeho vychovávateľa

Vo VPK sme určili subjekty, ktoré tvoria komunitnú výchovnú skúsenosť. Teraz je potrebné pouvažovať nad osobou vychovávateľa. Zamyslieť sa nad jeho profilom, ktorým sa treba inšpirovať, a nad postojmi, ktoré treba rozvíjať. Krátko sa zastavíme pri srdci saleziánskeho vychovávateľa, ktorý je v akomkoľvek prostredí a v angažovanosti verný takému modelu vychovávateľa a evanjelizátora, aký sme zdedili od dona Bosca.

2 1

NEVYHNUTNÁ „APOŠTOLSKÁ HĽBKA“

A Vstúpiť hlbšie do evanjelia

Nevyhnutná „apoštolská hĺbka“ privádza k **silnejšiemu presvedčeniu o význame a požiadavkách výchovno-pastoračnej úlohy**: rásť v stále plnšom a hlbšom poznaní Krista, Dobrého pastiera, a v autentickej skúsenosti viery prežívanej v každodennej činnosti.

Iba „hlboká osobnosť“ má schopnosť počúvať, rozoznávať zdanlivé od skutočného a byť otvorenou pre potreby ostatných a nechať sa nimi dotknúť. Táto hĺbka dosahuje svoj vrchol v človeku „plnom Boha“, ktorý žije a kráča „v Božej prítomnosti“. Objavil Boha, ktorý sa zjavuje v každodennej histórii, a zvláštnym spôsobom sa zjavuje v histórii chlapcov a mladých, ktorým slúži.

Pre väčší vplyv nestačí znásobiť alebo použiť silnejšie prostriedky; je potrebné byť viacej učeníkmi Krista, *vstúpiť hlbšie do evanjelia*. Priliehajúca sila, ktorá oživuje výchovno-pastoračnú činnosť, vychádza z pastoračnej lásky, čiže z motivácie povolania slúžiť evanjeliu. Táto základná voľba preniká vedomie vychovávateľa do takej miery, že všetky jeho aktivity, nech majú akýkoľvek charakter, získavajú evanjeliové zameranie (porov. Ez 34, 11.23, skutočný pastier). Skutočne kompetentné osoby zjednocujú vo svojom živote evanjeliovú a saleziánsku hĺbku a bohatú ľudskosť a vnímajú svoje výchovné úsilie ako jeden aspekt svojho poslania. Bez tejto osobitnej starostlivosti o apoštolskú hĺbku zasvätených, laikov a mladých nebudeme robiť skutočnú evanjelizáciu. Pastoračná láska zakorenená v srdci tvorí živý stred saleziánskeho ducha.

B Prvou formou evanjelizácie je svedectvo

Pohnutý touto apoštolskou hĺbkou si evanjelizátor uvedomuje, že radostná zvesť nespočíva len v pravde, ktorú ohlasuje, ale predovšetkým v presvedčivosti svedectva, s ktorou ju predkladá (porov. *Evangelii nuntiandi* 42). Saleziánsky vychovávateľ vydáva svedectvo nie z potreby byť napodobňovaný, ale aby ukázal život prekvasený evanjeliom a pomohol

každému mladému človeku pochopiť seba samého. **Svedectvo v logike dialógu a ohlasovania** vyžaduje veľkú schopnosť prežívať vieru medzi mladými otvorene. Pastoriácia mladých potrebuje nielen učiteľov otvorených pre osvecujúcu moc evanjelia, ale aj svedkov, ktorí hovoria o Bohu, pretože sú zvyknutí hovoriť s Bohom.

„Skupine laikov sme nedávno povedali, že dnešný človek počúva radšej svedkov než učiteľov, a tých počúva len vtedy, ak sú zároveň svedkami.“

(*Evangelii nuntiandi* 41)

Je potrebné, aby si každý vychovávateľ vedome posilnil motivácie viery. Často nejaký výchovný prístup, hoci vychádza zo spolupráce s cirkevnou komunitou, nepramení z týchto motivácií. Je dôležité, aby sa takáto služba zrodila z úprimnej túžby po živote a jeho rozvíjaní. Výchovná cesta sa dotýka srdca osoby (v biblickom zmysle) a v kresťanskom ponímaní je to duchovná cesta, život v Kristovom Duchu, ktorý živí viera až k dosiahnutiu jeho plnosti.

2 2

SALEZIÁNSKA CHARIZMATICKÁ TOTOŽNOSŤ

Charizmatická identita osvetľuje projekt života. Tým, že don Bosco **urobil z výchovy dôvod a voľbu svojho života**, postupne dozrieval vo svojom výchovnom povolaní a tiež vo svojom špecifickom spôsobe života ako občan, kresťan a kňaz. Tak ako v časoch dona Bosca, aj dnes potrebuje preventívny systém osoby, ktoré z výchovy urobia životnú voľbu, aby sa výchova stala zjednocujúcim stredom ich osobného života, inšpirujúcim a dynamickým bodom ich činnosti, služieb a osobných úloh. Don Bosco zvyčajne zdôrazňoval:

„Vedzte, že všetko, čo som, som úplne pre vás, vo dne i v noci, ráno aj večer, v ktorejkoľvek chvíli. Na ničom inom mi tak nezáleží, ako na vašom morálnom, intelektuálnom a fyzickom dobre. Pre vás študujem, pre vás pracujem, pre vás žijem a pre vás som pripravený dať aj život.“

(*Cronache dell'Oratorio di San Francesco di Sales*)

Tým, že opätovne ponúkame a prehľbujeme teoretické i praktické poznanie preventívneho systému, saleziánske dedičstvo sa stáva výchovnou, morálnou a duchovnou kompetenciou, silno zakorenenou v týchto *vnútorných vlastnostiach*: túžba odpovedať na výzvu o pomoc, ktorá prichádza od mladých; disponovanosť venovať mladým svoj čas, svoju energiu, svoje vedomosti a schopnosti; schopnosť pokračovať vytrvalo a systematicky, napriek ťažkostiam a sklamaniam, v hľadaní vhodného riešenia. Dnes evanjelizáciu nemožno prežívať iným spôsobom, nemožno ju zveriť osobám bez odvahy, trvalo nespokojným a pesimistickým. Nadšenie a výchovné povolanie nech sú na prvom mieste.

2 3 NA CESTE VÝCHOVY UPREDNOSTŇUJE ŠTÝL ANIMÁCIE

A Uprednostňovať v osobách procesy zosobnenia a rastu

Saleziánsky vychovávateľ uprednostňuje **taký spôsob animácie, aby privádzal osoby k počúvaniu a k prijatiu Ježiša**. Vzorom je putovanie do Emauz: misionárske priblíženie k osobe mladého, vyjdenie v ústrety s postojom *načúvania a prijatia, ohlasovanie* evanjelia s ponukou sprevádzania (porov. 20. GK, č. 360 – 365; 23. GK, č. 94 – 111). Animácia uprednostňuje v osobách procesy zosobnenia a rozvoja svedomia, vychováva motivácie, ktoré ovplyvňujú ich rozhodnutia a ich schopnosť kritiky, taktiež aktívne zapája, aby sa stali zodpovednými a protagonistami vlastných výchovných a pastoračných procesov. Smerujeme k vytvoreniu spoločenstva ohľadom hodnôt, kritérií, cieľov a procesov v saleziánskej pastoračii mládeže, pričom sa u vychovávateľov prehlbuje výchovná identita, a medzi všetkými sa posilňuje komunikácia, zdieľanie a rozvíja sa spoluzodpovednosť. Snažíme sa podporovať spoluprácu, dopĺňanie sa a zosúladenie všetkých pri dohodnutom projekte.

B Aktívna prítomnosť vychovávateľov medzi mladými

Tá predpokladá **snahu byť tam, kde mladí žijú a stretávajú sa**, a vytvoriť s nimi osobný vzťah, tak podnetný, ako aj oslobodzujúci. Ide o záväzok zo strany dospelých vychovávateľov zdieľať sa v ovzduší stretnutia, počúvania a svedectva. Žiada sa fyzická prítomnosť vychovávateľa spôsobom, ktorú don Bosco nazval „asistenciou“, chápanou ako sprevádzanie, animačná blízkosť, pozornosť na všetko, čo sa deje, ako možnosť vhodného zásahu a ako príklad. Udalosť zo života dona Bosca má veľkú výpovednú hodnotu a predstavuje protichodné postoje niektorých zdvorilých osôb, ale vzdialených a rezervovaných v porovnaní s otcovským prístupom kňaza dona Calossa:

„Mnoho vzácných kňazov pracovalo pre dobro ľudí, ale nepodarilo sa mi spriatelíť sa s nikým. Často som na ceste stretával farára alebo jeho

kaplána. Zďaleka som ich pozdravoval, priblížil som sa k nim, odpovedali mi na pozdrav a šli svojou cestou. Mnohokrát som si roztrpčený až k slzám povedal: „Keby som bol kňazom, nesprával by som sa takto. Usiloval by som sa k chlapcom priblížiť, mal by som pre nich dobré slovo i radu.“

(Spomienky Jána Bosca, Rozprávkové roky 1825 – 1835, s. 30)

Tento originálny výchovný štýl je založený na niektorých základných postojoch, ktoré sú zároveň presnými voľbami činnosti. Ak mladí pre rozvinutie energií, ktoré v sebe nosia, potrebujú stretnutie s vychovávateľmi, títo musia v sebe rozvíjať hlbokú *výchovnú láskavosť*. Pre nich je povinnosťou otvoriť sa všetkým mladým, každému mladému človeku, nezmenšujúc výchovné očakávania, ale ponúknuť každému to, čo práve potrebuje, „tu a teraz“. Takéto aktívne rozhodnutie predpokladá prijať mladého človeka tam, kde sa nachádza jeho sloboda a jeho vyzrievanie, aby sa postupne odkrýval jeho potenciál a aby sa jeho život otvoril novým perspektívam prostredníctvom rozličných výchovných aj náboženských prístupov.

Odtiaľto pramení *zrelé a láskavé saleziánske otcovstvo*, ktoré robí saleziánskeho vychovávateľa nezameniteľným v porovnaní so súčasným svetom, ktorý je stále viac osamotený a opustený. Don Bosco, podľa niektorých svedkov, vyjadroval otcovskú dobrotu v spôsobe nespočetných nežností: nezištnosť v prejavoch, malé darčeky, láskavé listy, gestá pozornosti, povzbudivé slová, na ktoré už len spomienka rozjasnila srdce. Otcovstvo, to Božie ako aj ľudské, je chápané ako plodenie k životu. A život sa stáva plodným, keď nejakým spôsobom darujeme seba samých. Môžeme povedať, že odovzdávať život vždy predpokladá zomrieť, čo pre vychovávateľa nikdy neznamená stratiť sa, ale neustále sa nájsť v ešte plnšom živote. Okrem tejto formy odovzdania a nezištnosti otcovstvo nemôže jestvovať bez objímajúcej nežnosti, ktorá sa dotýka všetkých. Ako veľmi mladí potrebujú nielen vedieť, ale aj cítiť, že na nich hľadíme s dobrotou! Potrebujú, ba ešte viac, majú **„právo“ dotknúť sa Božieho otcovstva cez životný štýl vychovávateľa**: cez jeho spôsob myslenia, reči, prežívania, správania, ktoré umožňujú vyžarovať dobrotu Boha.

PASTORAČNÁ MÚDROŠŤ, KTORÁ DÁVA DYNAMICKOSŤ SALEZIÁNSKEMU VPP

A „Výchovne“ čítať súčasnú situáciu mladých

Ak chceme dosiahnuť určitú pastoračnú a kultúrnu kvalitu v nastavení SVPP, je **potrebné prejsť primeranou prípravou na plné završenie vlastného poslania**. Formácia sa zameriava na hlboké obrátenie srdca, mysle a pastoračnej činnosti. Z toho vyplýva potrebné premyslenie a pochopenie samotnej pastorácie.

Výzva „*výchovne*“ čítať súčasnú situáciu mladých si vyžaduje získavať jasné vedomie o výchovnej a pastoračnej naliehavosti čítať znamenia čias, určiť naliehavé hodnoty, ktoré sa dotýkajú mladých: mier, sloboda, spravodlivosť, spoločenstvo a spoluúčasť, postavenie ženy, solidarita, rozvoj, ekologické problémy, pluralita kultúr, pokoj a spolužitie rozličných etník, odstránenie akéhokoľvek vykorisťovania detí a všetkých foriem otroctva. Ako služobníci mladých sme povolani zhodnotiť udalosti a myšlienkové prúdy našich čias, ktoré človeka najviac ovplyvňujú.

B Trpezlivé úsilie o formáciu a premenu

Od vychovávateľa ako od sprostredkovateľa sa žiada *trpezlivé úsilie o premenu a uvažovanie* z rôznych aspektov: kvôli úlohe plánovania ciest viery: ktoré dnešné spôsoby vyjadrovania využiť, aby boli prepojené so situáciou mladých; kvôli jasnému životnému dosahu výchovnej a evanjeliovej ponuky: ktoré sú strategické body pre evanjelizáciu kultúr. Život sa tak stáva neustálou školou: príležitosťou uvažovať o výchovnej skúsenosti, cestou poznačenou tvorivosťou, pripravenosťou overovať bez uspokojenia sa s tvrdením, že sa to stále takto robilo, aby sme neskončili v neustálom opakovaní.

Formácia znamená disponovanosť mysle a srdca nechať sa vychovávať životom a počas celého života. Človek je rozumne aktívny a pripravený učiť sa. Takáto disponovanosť sa nedá improvizovať a nerodí sa z ničoho: pramení z nášho výchovného povolania.

Potvrdili sa nedostatky formačných prístupov, ktoré sú jednostranne zamerané na obsahy alebo na získanie vedomostí a techník profesionálne osožných. Sme stále viac presvedčení o dôležitosti toho, aby bol vychovávateľ zapojený do výchovného úsilia celou svojou bytosťou: výchovné a komunikačné schopnosti musia vychádzať z vlastnej identity a zo skutočného osobného prístupu. Môžeme mať všetky dostupné informácie, môžeme ovládať moderné metodológie a didaktiky a využiť zdroje a kompetencie: lenže proces profesionálnej formácie saleziánskych vychovávateľov nastáva až vtedy, keď *do hry vstupuje vlastná identita a dar osobného svedectva*, podľa vzoru stotožňovania sa a nasmerovania osobnej formácie. Povolanie do výchovnej služby vyžaduje schopnosť pýtať sa alebo prijať otázky o vlastných presvedčeniach, vlastných motíváciách a očakávaniach: sebaopoznanie odstraňuje strach a posilňuje vlastnú identitu.

Vždy, keď sa *konfrontujeme s naším poslaním a výchovným povolaním*, sa v nás utvrdzuje vedomie nutnosti byť viac pripravení. Cítíme sa povzbudzovaní uskutočňovať toto poslanie v rámci *nových kultúrnych, pedagogických a pastoračných kompetencií*, akými sú ekumenizmus, medzináboženský dialóg a dialóg s neveriacimi, používanie spoločenskej komunikácie, účasť na verejnej diskusii.

3

Preventívny systém ako praktická výchova: saleziánsky výchovný štýl

3 1

ORATÓRIUM DONA BOSCA, KRITÉRIUM PRE NAŠE ČINNOSTI A DIELA

A „Oratoriánske kritérium“, inšpirácia a vzor pre naše činnosti a diela

„Keď myslíme na počiatok našej kongregácie a rodiny, ktorý je východiskom saleziánskeho rozletu, vidíme predovšetkým určitú komunitu, nielen viditeľnú, ale priamo jedinečnú, netypickú, akoby žiarivú lucernu v tmavej noci: Valdocco, dom prvotnej komunity a známy široký, otvorený pastoračný priestor... V tejto komunite sa vypracovávala nová kultúra, nie v zmysle akademickom, ale v zmysle nových vnútorných vzťahov medzi mladíkmi a vychovávateľmi, medzi laikmi a kňazmi, medzi remeselníkmi a študentmi. A toto ovzdušie vplývalo na celú štvrť a mesto... Všetko toto malo svoj koreň a zdôvodnenie vo viere a pastoračnej láske, ktorá sa vnútri snažila utvoriť rodinného ducha, a viedla k precítenému vzťahu k Ježišovi Kristovi a k jeho Matke Márii.“

(Don Juan Vecchi, ACG 373, „Hľa, teraz je milostivý čas“)

Oratórium na Valdoccu nám prináša pôvodnú skúsenosť saleziánskeho poslania. Don Bosco spolu so svojimi spolupracovníkmi a s prvými saleziánmi vniesol práve do oratória mimoriadnu skúsenosť Ducha (*charizmu*), ktorý vzbudil v Cirkvi našu prvú formu apoštolského poslania medzi mladými, tými najchudobnejšími. Preto keď sa dnes vraciame k oratóriu na Valdoccu, nerobíme to pre historické využitie toho, čo sa tam dialo s donom Boscom, ale ako návrat k začiatkom, k prameňu, ktorý inšpiroval naše diela a činnosti (porov. S 41), aby sme zhodnotili vernosť našej výchovno-pastoračnej činnosti.

Oratórium dona Bosca na Valdoccu je vzor, trvalé kritérium každej našej činnosti (porov. S 40):

- Tento návrat k začiatkom má za cieľ „oratoriánske srdce“, ktoré charakterizuje **nadšenie pre najchudobnejších mladých a ľudové vrstvy**. Táto horlivosť ako výraz spasiteľnej vôle Boha vtelenej do postavy Dobrého pastiera má za prvých adresátov chudobných mladých v rôznych formách chudoby, v ktorej sa nachádzajú.

Potrebujeme zmeniť pastoračný pohľad: *mladí majú prednosť pred dielami!* Pre službu im musíme premyslieť, prehodnotiť a nanovo usporiadať štruktúry a činnosti, aby sme boli verní poslaniu, ktoré nám bolo zverené: „byť znamením a nositeľmi Božej lásky“ (S 2).

- Na druhom mieste vo vzťahu k „oratoriánskemu srdcu“ praktizujeme **typicky saleziánsku pedagogickú metódu**, ktorá sa týka spoločného života a vzťahov. Je to dedičstvo saleziánskej rodiny, ktorá sa tvorí nielen ako zbierka skúseností z Valdocca, ale ako identita, ktorá sa stáva štýlom. Jej prežívanie uľahčuje rodinnú atmosféru, tvorí potrebné podmienky, aby každý mladý rástol v prijímajúcom a rodinnom prostredí („dom“), známom svojou radosťou („dvor“)⁸, kde môže rozvíjať všetok svoj potenciál, získavať nové zručnosti („škola“) a kráčať podľa jasnej ponuky viery („farnosť“).

⁸ Pozn. prekl. – keďže v taliančine slovo „dvor“ „*cortile*“ je miestom nielen neformálnych stretnutí, rozhovorov, radosti, ale aj hry, niekedy sa v našom prostredí nahrádza slovom „ihrisko“. My však ostaneme verní slovníku stanov, keďže aj v saleziánskej tradícii má slovo „dvor“ širší význam.

„Hľadal som príčinu a prišiel som na to, že mnohí sa dostali znova do väzenia len preto, že boli ponechaní sami na seba. Myslel som si: ‚Títo chlapci by mali vonku nájsť nejakého priateľa, ktorý by sa o nich staral, pomáhal im, učil ich a chodil s nimi v nedeľu do kostola. Tak by sa azda neskazili a do väzenia by sa ich tak dostalo omnoho menej.‘ Zveril som sa s touto myšlienkou donovi Cafassovi a s jeho pomocou som hľadal spôsob, ako ju uskutočniť. Dôveroval som Bohu, lebo som vedel, že bez jeho pomoci všetko naše úsilie vyjde nazmar.“

(Spomienky Jána Bosca, Cesta veľkej myšlienky 1835 – 1845, s. 92)

B Všeobecné ukazovatele pre rozlišovanie a obnovu

„Saleziánske srdce“ nepredstavuje len cieľ a formu saleziánskej výchovno-pastoračnej činnosti, ale sa stáva **základným kritériom pre rozlišovanie a obnovu všetkých činností a diel**. Aby sme našej práci a našim činnostiam dali význam vtlačený spôsobom konania dona Bosca, musíme sa konfrontovať predovšetkým s jeho základnými kritériami.

„Don Bosco prežíval svojráznu pastoračnú skúsenosť vo svojom prvom oratóriu. Toto oratórium bolo pre chlapcov domovom, ktorý prijíma, farnosťou, ktorá evanjelizuje, školou, ktorá pripravuje do života, a dvorom, kde sa priatelia stretávajú a žijú vo veselosti. Pri plnení nášho poslania je skúsenosť z Valdocca trvalým kritériom rozpoznávania a obnovy každej činnosti a každého diela.“

(S 40)

Aby sme zostali verní poslaniu a adresátom, je pre nás podstatná *ochota počúvať a učenívosť na pôsobenie Ducha*. Je to práve Duch, kto udržuje a sprevádza naše poslanie. On ho usmerňuje a obnovuje. Ak sa podriadime jeho pôsobeniu a inšpirácii, budeme kráčať ako don Bosco, ktorý v učenívosti Duchu dal trvalú a adekvátnu odpoveď vzhľadom k realite mladých. Aby sme sa obnovili, potrebujeme schopnosť čítať a rozlišovať: *pozorné a hlboké počúvanie sociálno-kultúrnej reality mladých*.

Skúsenosť rozlišovania má primárnu dôležitosť. Z tohto vyplýva, že saleziánska pastorácia mládeže sa musí snažiť vytvoriť primeranú odpoveď na súčasné výzvy. Rozlišovanie v sebe zahŕňa polozenie správnych otázok, skúmanie znamení čias s múdrosťou, rozvážne hodnotenie rôznych možností a s učenívosťou voči Duchu Svätému, s rozumným srdcom a pevnou vôľou uskutočňovanie toho, čo dnes sprítomňuje dona Bosca a robí plodnú prácu, ktorú on začal.

nosti preventívny systém ako konkrétna pedagogika nielenže uľahčuje výchovno-pastoračnú činnosť, ale prináša so sebou aj obsahy tejto ponuky. Najvýznamnejšie prvky boli naznačené obrazmi „domu“, „farnosti“, „školy“ a „dvora“. Sú to ikony, ktoré neoznačujú prostredia, priestory a určité miesta, ale poukazujú na sériu skúseností, ktoré možno ponúknuť a navrhnúť.

Rozličnosť skúseností v týchto „ikonách“ vytvára nerozdielnu a nedeliteľnú jednotu. Predpokladá rôzne formy činnosti, ktoré sú v službe mládežníckeho prostredia takým spôsobom, že ani jedna z nich nezostane bokom.

A Dom, ktorý prijíma (skúsenosť „rodinného ducha“)

„Rob tak, aby sa všetci tí, ktorým sa prihováraš, stali tvojimi priateľmi.“

(MB XX, kap. VIII)

Skúsenosť „domu“ ponúka **prostredie bohaté na dôvernosť a rodinnosť**. Tak ako v rodine, vzájomná starostlivosť je aj tu podstatnou črtou. V saleziánskom prostredí sa táto skúsenosť stáva konkrétnou vo chvíľach, keď sme úprimne prijatí a pochopení. Je tu ponuka celej škály skúseností a hodnôt odovzdávaná vo svedectve vychovávateľov a v sprevádzaní toho, kto miluje a je milovaný. Nepodmienečné prijatie má silný vplyv na toho, kto prichádza prvýkrát a spoznáva, že jeho základné potreby sú rešpektované, a dostáva na ne aj primeranú odpoveď.

Skúsenosť „domu“ v rodinnom duchu vytvára charakteristický prvok našej pedagogiky: **saleziánsku asistenciu**. Ona je spojená s postojmi empatie a pozorného prijatia, s túžbou priviesť mladých na stretnutie s Kristom a ochota vypočuť si ich trápenia.

Len prostredníctvom takéhoto láskavého a významného vzťahu, ktorý mladí zakúšajú, bude neskôr, hoci len pomaly, možný *rozvoj dialógu a vzájomné zdieľanie hodnôt*. V tejto atmosfére sa rozvíjajú všetky základné podmienky, aby mladý človek mohol dozrievať vo všetkých svojich aspektoch a rozmeroch.

3 2 SPÔSOB SPOLUNAŽÍVANIA A SPOLOČENSTVA V „SALEZIÁNSKOM ŠTÝLE“

Preventívny systém je tak spojený so „saleziánskym štýlom“, že tvorí jeho najcharakteristickejší a najvýraznejší prejav. Vo svojej centrál-

B Farnosť, ktorá evanjelizuje (náboženský život a pedagogika itinerárov)

Skúsenosť „farnosti“ sa buduje na dvoch pilieroch. Presvedčenie, že **každý mladý človek má v srdci zapísanú túžbu po Bohu**, túžbu po naplnenom živote v zjednocujúcej perspektíve viery. A súhrn vhodných ponúk pre adresátov, ktorých cieľom je objavenie a správne prežívanie svojho povolania.

Na týchto základoch sa evanjelizačná činnosť predstavuje ako prostredie, v ktorom je viera prežívaná každodenne, spontánne a normálne so svedectvom predovšetkým VPK. V tomto prostredí sa ukazujú podstatné dimenzie Cirkvi podľa saleziánskej charizmy. *Koinonia*, ktorej najplnším vyjadrením je VPK, pretože prežíva hodnoty Kráľovstva a pozýva aj ostatných zapojiť sa ako protagonisti. *Liturgia* ako kresťanské slávenie denných udalostí, ktorej plným a najsilnejším vyjadrením sú sviatosti, zvlášť Eucharistia a sviatosť zmierenia. *Diakonia* ako disponovanosť pre službu výchovy a rozvoja v rôznych formách, ktoré sú oveľa širšie ako jednoduchá pomoc. *Martyria* ako svedectvo hodnôt Kráľovstva pred svetom v skutkoch lásky, s formačnými ponukami, ktoré majú pripraviť mladých a vychovávateľov na zdôvodnenie nádeje, ktorá je v nich (1 Pt 3, 15 – 16).

VPK rozvíja tieto skutočnosti *prostredníctvom postupných itinerárov* výchovy vo viere, aby tak pomohli mladým objaviť vlastné povolanie a nasledovať ho podľa Božieho plánu (pozri IV. kapitola, 3.2).

C Škola, ktorá pripravuje do života (integrálny rozvoj prostredníctvom výchovy)

Skúsenosť „školy“ sa sprostredkuje ponukou potrebných zdrojov na to, aby **každý mladý človek v sebe rozvinul základné schopnosti a postoje pre život v spoločnosti**.

V každom výchovnom prostredí, formálnom či neformálnom, musí vychovávateľ hľadať a nachádzať *bod prístupný dobru* u každého mladého človeka, aby z tohto bodu mohol integrálne vyzrieť.

Mladý človek je *protagonista svojej vlastnej zrelosti a rozvoja*. Vychovávateľ ho sprevádza na ceste, keď mu dáva potrebné ponuky pre harmonické

rozvoj jeho osobnosti, v spoločenskom živote založenom na rešpekte a dialógu, aby tak formoval jeho kritické a zodpovedné svedomie.

D Dvor, kde sa priatelia stretávajú a žijú vo veselosti (pedagogika radosti a sviatočnosti)

Skúsenosť „dvora“ je vlastná spontánnemu prostrediu, kde sa vytvárajú a upevňujú vzťahy priateľstva a dôvery. Na „dvore“ chápanom v zmysle pedagogiky radosti a sviatočnosti sa **ponuka hodnôt a postoj vzbudzujúci dôveru uskutočňuje úprimným a bezprostredným spôsobom**. Je to vhodné miesto na prejavenie záujmu o každého chlapca (mladého človeka), kde sa realizuje *slovko do ucha*, aby vzťah vychovávateľ – mladý prekonal formalizmus spojený s ostatnými štruktúrami, prostrediami a úlohami.

V tomto význame **je skúsenosť „dvora“ pozvaním zanechať naše formálne štruktúry**, budovy, v ktorých pracujeme, aby sme z každého miesta, kde sa stretáme s mladými, vytvorili prostredie bohaté na výchovné a pastoračné ponuky. Aj tam, kam nás vedú nové pastoračné cesty, na miesta stretnutia s mladými, ako je ulica, parky, naša pozornosť nie je upriamená len na osobný vzťah, ale aj na dôležitosť a využitie dynamík neformálnych skupín.

„Nezabudni, že naša svätosť spočíva v tom, že sme stále veselí. Snažíme sa vyhýbať hriechu ako veľkému nepriateľovi, ktorý nám kradne Božiu milosť a pokoj srdca, verne si plníme naše povinnosti a konáme skutky nábožnosti. Začni už dnes a napíš si: ‚servite Domino in laetitia‘, slúžme Pánovi vo svätej radosti.“

(Život mladíka Dominika Sáva, XVIII. kap.)

Nové miesta virtuálnych stretnutí a sociálne siete v rámci voľnočasovej sféry sú v skutočnosti priestormi, ktorým sa nesmieme vyhýbať a ktoré musíme vedieť využiť tak, aby sme sa dostali k mladému človeku tam, kde ho stretáme.

**VÝCHOVNO-PASTORAČNÝ
PROJEKT:
NÁSTROJ ČINNOSTI**

KAPITOLA

VI

*„Obliecť si nového
človeka, ktorý je stvorený
podľa Boha.“*

(Ef 4, 24)

«*Aby sme mohli plniť svoju výchovno-pastoračnú službu, don Bosco nám zanechal preventívny systém. „Celý tento systém sa opiera o rozum, náboženstvo a láskavosť.“ Nepoužíva donucovacie prostriedky, ale dovoľáva sa zdrojov rozumu, srdca a túžby po Bohu, ktorú každý človek nosí v hĺbke svojej duše. V tej istej životnej skúsenosti spája vychovávateľov i mladých v rodinnom ovzduší dôvery a dialógu. Napodobňovaním Božej trpezlivosti sa stretávame s mladými na úrovni vývoja ich slobody. Sprevádzame ich, aby sa upevňovali v presvedčení a postupne preberali zodpovednosť za citlivý proces rastu svojej ľudskosti vo viere.»*

(S 38)

«*Na Valdoccu sme mali konečne trvalé a zákonité sídlo. Začal som teda s celou dobrou vôľou uskutočňovať iniciatívy, ktoré mali vytvoriť v našom oratóriu jednotu ducha, činnosti a správy... organické základy pre oratórium.»*

(Spomienky Jána Bosca, Strom rastie a košatie 1845 – 1855, s. 148)

Veríme

vo výchovu a snažíme sa premieňať ju na prax; pastorácia mládeže sa uskutočňuje vtedy, keď sa konkrétne vyjadrí vo výchovných itinerároch. Námaha plánovania spolu so SVPP oživuje snahu ponúkať mladým nové podnety. Štyri dimenzie nám pomáhajú rozvíjať osobnosť mladého kresťana s organickou pestrosťou ponúk a so širším chápaním pastorácie mládeže otvorenej pre všetkých. Nakoniec predstavíme niekoľko rozhodnutí, ktoré sa prelínajú celou pastoráciou mládeže.

1

Projektová mentalita

V neustále sa meniacom svete, v spoločnosti, ktorá je stále zložitejšia, aj samotné teologické uvažovanie a reflexia v Cirkvi sa snaží podporovať rôzne výchovné modely v rozličných kontextoch a pastoračné skúsenosti sú stále rozmanitejšie. „Pastoračná láska“ aj v tejto zložitosti neprestáva povzbudzovať a animovať svojou „pedagogickou múdrosťou“ každodenné dianie a kresťanská komunita rastie vo svojej túžbe prežívať presvedčivo výchovnú zodpovednosť za mladých. Svet mladých si vyžaduje obnovené úsilie, prežívané v stálosti, v nadväznosti a v súlade rozličných pastoračných činiteľov. Je potrebné, aby sa všetci zapojili do tohto úsilia prostredníctvom jednotnej ponuky, ktorá nie je individualistická ani roztrieštená. Umožňuje to práve projekt, ktorý zabezpečuje pokračovanie v „tradícii“, ale súčasne pripája to nové takým spôsobom, aby sa nemuselo začínať od nuly pri každej výmene zodpovedných alebo pri obnove tímov. **Príspevok pastoračného uvažovania a projektovania tu zohráva podstatnú úlohu.** Sám don Bosco vo svojej dobe pochopil nutnosť vniesť do pedagogických zásahov organickosť a poriadok.

Tí, ktorí vstupujú na pole pastorácie mládeže, musia poznať cestu, na ktorú sa podujímajú, situáciu, z ktorej vychádzajú, a ciele, ktoré chcú dosiahnuť. Potrebujú sa zoznámiť s celým výchovným procesom, ktorý sa bude konkrétne odohrávať. **Projektovanie je skôr postoj mysle a srdca, než konkrétna aktivita.** Je skôr procesom, než nejakým výsledkom, skôr podstatnou súčasťou pastorácie, než jej čiastkovým prvkom, je to cesta zapájania a zjednocovania síl.

Z rôznych dôvodov je tu aj nebezpečenstvo, že sa spustia povrchné a neúčinné zásahy. Vytvoriť projekt by sa mohlo zdať ako niečo namáhavé, niečo, čo treba robiť „navyše“, nejaká prípravná teoretická činnosť, určitá daň, ktorú treba zaplatiť kvôli platným smerniciam.

Práve naopak: projekt má hodnotu „navigačnej mapy“, *vzťažného bodu*, kde sú zakreslené východiská aj ciele. Projekt nie je technickou programáciou, ani nejasnou zbierkou myšlienok. Je to mapa, ktorá orientuje

výchovné nadšenie a službu tým najslabším. Bude dôležité dbať na túto skutočnosť pri tvorbe zodpovedajúcich itinerárov. Vytvárať projekt neznamená pochovať kreativitu a neznamená ani mať riešenie na všetky problémy, ale znamená to doceniť všetky zdroje a otvoriť sa možným riešeniam.

2

Saleziánsky výchovno-pastoračný projekt

2 1

SVPP AKO SALEZIÁNSKY APOŠTOLSKÝ PROJEKT

A SVPP je historické sprostredkovanie a nástroj činnosti

SVPP je uskutočnením projektovej mentality a vedie uskutočňovanie poslania v dielach. SVPP je historickým sprostredkovaním a operatívnym nástrojom, ktorý riadi realizáciu saleziánskej pastorácie mládeže (porov. P 4), a je aj činiteľom inkulturácie charizmy (porov. 24. GK, č. 5). **Usmerňuje celý proces rozvoja provinciálnej komunity, ako aj rozličných VPK prítomných v teritóriu v ich úsilí vteliť saleziánske poslanie do určitého kontextu.** SVPP zodpovedá akémusi praktickému direktóriu, ktoré zabezpečuje orientáciu a pokračovanie pastorácie a zaisťuje jednotu cieľov a nasmerovania v dielach.

Prvotným zámerom SVPP je viesť provinciu a miestne komunity v činnosti *so spoločnou mentalitou a s jasnými cieľmi a kritériami*, zároveň umožňuje aj spoluzodpovedné riadenie pastoračných procesov. Projekt sa musí stať textovou podobou, ktorú máme poznať a uskutočňovať.

B Základné charakteristiky

SVPP ako vyjadrenie činnosti saleziánskej pastorácie mládeže musí zodpovedať jej základným charakteristikám, ktoré prechádzajú všetkými jej obsahovými prvkami a aspektmi, prelínajú ich a **zabezpečujú jeho saleziánskosť**.

» Stredobodom SVPP je osoba mladého človeka, predovšetkým najchudobnejšieho

Stredobodom celého dynamizmu saleziánskej pastorácie mládeže je **mladý človek so všetkými svojimi dimenziami** (telesnosť, inteligencia, city, vôľa), a **svojimi vzťahmi** (k sebe samému, k druhým, k svetu a k Bohu), **v dvojitej perspektíve svojej osoby a jej protagonizmu v dejinách** (kolektívny rozvoj, úsilie o pretváranie spoločnosti), s dôrazom na *jednotu jeho životného dynamizmu ľudského rozvoja až k stretnutiu s osobou Ježiša (viď III. kapitola)*.

SVPP *usmerňuje a vedie výchovný proces*, v ktorom sa prepletajú mnohoraké zásahy, zdroje a činnosti a spájajú sa v službe postupného a integrálneho rozvoja osoby mladého človeka. SVPP aktualizuje hodnoty a postoje z ponuky kresťanského života saleziánskej mládežníckej spirituality (SMS) i metodologické princípy saleziánskej pedagogiky (preventívneho systému): *s prioritnou pozornosťou voči najchudobnejším mladým a mladým v ťažkostiach*.

Je potrebné stále udržiavať kontakt s realitou mladých, ktorá sa neustále mení vplyvom premenlivej kultúry, a nevnímať ju iba ako skutočnosť osudu, ale ako teologické miesto. Toto je „červená niť“, ktorá prechádza cez všetky dimenzie a aspekty pastoračnej činnosti a SVPP.

» Komunitná skutočnosť

SVPP je viac než textom, je **komunitným procesom, ktorý speje k vytvoreniu súladu činnosti vo VPK okolo spoločných kritérií, cieľov a línii činnosti**. Ako proces mysle a srdca sa vyhýba roztrieštenosti našej činnosti a obnovuje v nej syntézu a výchovnú jednotu. Vo VPK utvára a posilňuje povedomie spoločného poslania a prehľbuje výchovno-pastoračné povolanie, aby sa trvalo zdieľalo a overovalo. SVPP je teda iden-

tifikačný a projektový prvok VPK, ktorá je súčasne subjektom výchovno-pastoračnej činnosti (porov. P 5).

Projektovanie pomáha nasmerovať a trvale prehodnocovať pastoračnú činnosť, aby sa viac inkulturovala a spoznávala výzvy. **Projektovanie sa stáva procesom komunitného stotožnenia**: je to záväzok naliehavejši pre výzvu vychovávať k viere v situácii novej evanjelizácie. VPK potrebuje uvažovať o vlastnej identite a o vlastnom projekte činnosti. Nová situácia zaväzuje VPK k úlohe so zvláštnou výzvou: navrhnuť vhodné itineráre pre špecifické situácie, v ktorých sa mladí nachádzajú.

» Otvorenosť saleziánskeho diela v teritóriu a jeho vplyv

Dnes už nemožno uvažovať o SVPP len vo vzťahu k saleziánskemu dielu. Všetky inštitúcie, najmä tie výchovné, vstupujú do širokého systému vzťahov, kde sa následne konfrontujú a ovplyvňujú. Treba uvažovať o vplyve, ktorý saleziánska činnosť spôsobuje aj mimo diela považovaného za **stredisko, ktoré vie združovať a výchovne pretvárať**.

Evanjelizačná účinnosť je výzvou pre VPK, aby pracovala usporiadane podľa **logiky výchovného spojenectva**, otvorenej vplyvom teritória. Sústrediť sa na túto službu koordinácie a prepájania predpokladá seriózne úsilie vykročiť vpred od jednoduchého riadenia vlastných diel a služieb, od jednoduchého priebehu aktivít konaných vnútri, k schopnosti komunikovať a zapájať do hodnôt typických pre saleziánske poslanie a spiritualitu. Vyžaduje to rozšíriť dialóg s výchovnými, sociálnymi a náboženskými inštitúciami, ktoré pôsobia na tom istom území. Otvoriť sa cez priestor vytvorený modernými technológiami a tak vytvárať vzťahy a budovať účinný dialóg s väčším počtom jeho účastníkov, ktorí majú vplyv na život mladých.

2 2 SVPP AKO DYNAMICKÝ A INTEGRÁLNY PROCES

A Chápanie saleziánskej pastorácie mládeže ako usporiadaného celku

Ohnisko, ku ktorému sa zbiehajú všetky doktrinálne línie a činnosti preventívneho systému, je SVPP. Saleziánsky apoštolský projekt vo všetkých svojich dimenziách nachádza svoje korene a svoj primeraný opis v *Stanovách Spoločnosti sv. Františka Saleského*, č. 31 – 39 vo vyjadrení: „naša výchovno-pastoračná služba“.

Saleziánska výchovno-pastoračná služba je **dynamický proces a má niektoré základné dimenzie**, ktoré sa navzájom dopĺňajú a prepájajú. Predstavuje antropologický, pedagogický a duchovný základ sprevádzania mladých v delikátnom procese rozvoja ich ľudskosti vo viere.

SVPP vo svojej organickosti spája tieto rozdielne aspekty a prvky saleziánskej pastorácie v jedinom procese zameranom na vhodne definovaný cieľ. Tento proces sa **vyjadruje v štyroch základných aspektoch vzájomne súvisiacich a doplňujúcich sa, ktoré nazývame „dimenzie“** (porov. S 32 – 37; P 6 – 9). Tieto dimenzie sú životným a dynamickým obsahom saleziánskej pastorácie mládeže a určujú jej ciele. Každá z nich má totiž svoj špecifický cieľ, ktorý ju charakterizuje, hoci sú vnútorne prepojené. Nie sú to etapy organizované podľa prísnej následnosti, ale spájajú sa v zjednocujúcom dynamizme rozvoja mladého človeka.

V závislosti od tohto nastavenia sa definuje presný antropologický, výchovný a teologický horizont: rozvoj predpokladá prepojenie medzi ľudskou zrelosťou a kresťanským zmyslom života podľa logiky cesty. Dimenzie sa **vzájomne na seba odvolávajú v každom zásahu, diele a službe**. A v tomto zmysle ich prítomnosť v SVPP považujeme za „prelínajúcu sa“.

B Význam štyroch dimenzií

Tieto dimenzie môžeme chápať ako **spojené nádoby, ktoré sa nielen ideálne podmieňujú, ale vzájomne sa aj dopĺňajú**. I keď pri ich opise existuje istá následnosť, je dôležité si všimnúť, že všetky štyri dimenzie

tvoria jednotu: každá prináša do celku svoju osobitosť, ale tiež prijíma od ostatných určité usmernenie a niektoré originálne dôrazy. Sú neoddeliteľné a vzájomne sa tak podmieňujú, že sa jedna nemôže rozvinúť bez výrazného vzťahu k ostatným. Sú prítomné podľa logiky *systemu*, v ktorom dynamika jedného prvku spôsobuje preusporiadanie všetkých ostatných.

Táto jednota a súvzťažnosť sa musí prejavovať v cieľoch a v stratégiách SVPP vo všetkých provinciálnych dielach s istotou, že sa jednotlivé kroky a zásahy začlenia do jednotného procesu ľudského a kresťanského rozvoja a dajú odpoveď na otázku: **Aký typ mladého človeka musíme podporovať**, aby sa stal „dospelým vo viere“? Keď zoberieme do úvahy kultúrne a teritoriálne rozdiely, ktoré podmieňujú model kresťana a požadujú dôležité vstupy, tieto dimenzie orientujú a definujú kresťanskú totožnosť mladého človeka v Cirkvi a v súčasnej spoločnosti.

Rozčlenenie dimenzií vychádza z *myšlienky, ktorá rešpektuje komplexnosť rozvoja osoby*, a z projektu, ktorý má za cieľ celkovú spásu, pričom sa zaujíma o Božie i ľudské dynamiky, ktoré sa reálne ovplyvňujú v histórii sveta.

Táto organická syntéza vyjadrená v dimenziách je charakteristikou saleziánskej pastorácie mládeže:

dimenzia výchovy k viere (porov. S 22, 23, 34, 36; P 7, 13): každý pastoračný projekt implicitne alebo explicitne usmerňuje mladých na stretnutie s Ježišom Kristom a na premenu ich života podľa evanjelia;

výchovno-kultúrna dimenzia (porov. S 31, 32; P 4, 6): mladých stretáme v bode, kde sa práve nachádzajú, pričom podporujeme rozvoj všetkých ich ľudských zdrojov a otvárame ich pre zmysel života;

dimenzia skúsenosti združovania (porov. S 35; P 8): predkladáme vy-zrievanie prostredníctvom skupín až po objavenie Cirkvi ako spoločenstva veriacich v Krista a po rozvinutie silnej príslušnosti k Cirkvi;

dimenzia povolania (porov. S 34, 35, 37; P 9): sprevádzame v objavovaní povolania a vlastného životného projektu vzhľadom k snahe premieňať svet podľa Božieho plánu.

Súhrn týchto štyroch dimenzií predstavuje vnútornú dynamiku saleziánskej pastorácie mládeže. Je to okruh určujúcich rozhodnutí, ktoré nám môžu pomôcť vypracovať spolu s mladými primerané výchovné ponuky v ich konkrétnych situáciách.

Tieto štyri zosúladené dimenzie nám umožňujú organickú pestrosť ponúk a širšie chápanie pastorácie mladých otvorenej pre všetkých. Vývoj pastoračných postupov pre dospievajúcich a mladých postupne uskutocňuje mnohé zásahy (pre rôzne situácie mladých), s úlohu *integrovat'* (dotýkajú sa osoby v jej celistvosti). Ak sú sociálne a kultúrne podmienky, v ktorých mladí žijú, silne podmieňujúce a výchovné inštitúcie majú osobitné ciele, je potrebné vypracovať itineráre, ktoré zohľadňujú konkrétne situácie (mladí robotníci, mladí študenti zo škôl, mladí zo zvláštnych situácií na okraji) vždy z hľadiska centrálnosti mladého človeka a jeho životnej skúsenosti.

Po tom, ako sme zadefinovali význam a podstatu SVPP, je možné zaoberať sa širšie jeho prípravou (viď VIII. kapitola).

2 3

OSOBITOSŤ KAŽDEJ DIMENZIE A POTREBNÉ ROZHODNUTIA

A Dimenzia výchovy k viere

» Osobitosť dimenzie

Evanjelizovať mladých je prvým a základným cieľom nášho poslania (porov. P 7, 13). Náš projekt je rozhodne zameraný na plnú zrelosť mladých v Kristovi (porov. S 31) a na ich rozvoj v Cirkvi. Sme si istí, že **výchova náboženskej dimenzie je stredobodom rozvoja osoby** (porov. 23. GK, č. 160).

Evanjelizácia prináša Kristovu radostnú zvesť do všetkých oblastí ľudskosti človeka, aby ich obnovila zvnútra (porov. *Evangelii nuntiandi* 18). Už od prvého ohlasovania Ježišovej osoby chceme sprevádzať mladých pri ich prechode cez dvere viery, aby počas svojho života prejavili „vedomú a horlivú vieru“ (*Porta fidei*, 8) a objavili v nej vnútornú radosť.

Cesta vyzrievania vo viere si dnes často vyžaduje dlhší čas a komunitné prepojenie, ktoré prekračuje čisto katechizačnú ponuku. O sprevádzaní k prijatiu viery a kresťanskej cesty treba uvažovať v termínoch *iniciácie*.

Don Bosco komunikoval svoje zaniehanie pre spásu mladých svojím životom **v neustálom úsilí o katechézu, ktorá bola jednoduchá, podstatná a primeraná** podmienkam, veku a kultúre mladých a prepojená na ďalšie výchovné a oddychové ponuky oratória. Saleziánska katechéza sa neuskutočňuje ako prípravná cesta, ale implicitne tvorí srdce prvých stretnutí a explicitne srdce celej formačnej ponuky. Don Bosco nerozlišoval medzi prvým ohlasovaním a katechézou, ale pri stretnutí s chlapcom hneď vhodne pozýval na cestu kresťanského života. Ak sa katechéza nespája so životom chlapcov, zostane povrchnou, nepochopiteľnou, trpenou a v budúcnosti ju zanechajú/opustia.

» Niektoré určujúce rozhodnutia

1. Podporovať **rozvoj náboženskej dimenzie** osoby, tak v kresťanoch, ako aj v osobách iných náboženstiev. Prehlbovať ju, očisťovať a otvárať túžbu po následnej ceste viery. Pomáhame mladým prostredníctvom rôznych ponúk žiť typické postoje náboženskej skúsenosti: údiv, kontempláciu, otvorenosť pre tajomstvo, zmysel pre darovanie. Prvou výzvou je vzbudiť náboženské hľadanie a postupne poukazovať na zmysluplnosť aktu viery.

Hra, dialóg, konfrontácia, stretnutie *sú priestorom života*, jeho problémov, nádejí, očakávaní, priestorom pre zážitok. Tu sa treba stávať sprievodcami mladých na ceste a zdieľať s nimi namáhavú cestu rastu a prehlbovania skúsenosti života. Pre nich je tento priestor nutne priestorom ich rozvoja, úlohou týkajúcich sa budovania ich totožnosti. Voči tomuto nie sú mladí nevšímaví.

2. Vzbudzovať, sprevádzať a prehlbovať **skúsenosť viery** ako osobné priľnutie ku Kristovi, ktoré privádza k pohľadu na život očami Ježiša. Je potrebné rozvíjať **systematický itinerár výchovy vo viere**. Kto pozná proces ľudského vyzrievania u dospievajúcich a mladých, ten si uvedomuje, že integrácia viera-život vyžaduje veľkú výchovnú pozornosť.

Snažíme sa priblížiť ku skúsenosti mladých predovšetkým cez *uvažovanie o obsahoch ohlasovania a katechézy*. Skúsenostná alebo antropologická katechéza, ktorá prijíma ľudskú problematiku ako svoj obsah a dimenziu, sa deje s dvojitým a doplňujúcim úmyslom:

- ohlasovať vieru *významným* spôsobom, v celom bohatstve skúsenosti kresťanského posolstva;
- napomáhať vyzrievanie viery ako postoja umožňujúceho inšpirovať a organizovať celý *proces ľudského vyzrievania*, a tak posilňovať prílnutie k Pánovi v osobnom stretnutí s vychovávateľom a duchovným vodcom (porov. 23. GK, č. 173 – 175).

3. Privádzať mladých k aktívnej a vedomej účasti na liturgii a zvlášť k sláveniu sviatosti zmierenia a Eucharistie,

- napomáhať ich prípravu v prijímajúcom a priateľskom prostredí, ktoré vzbudzuje otvorenosť srdca;
- pripravovať liturgické slávenia, ktoré privádzajú k opravdivému vzťahu s Kristom pre ich krásu a hĺbku, ktorú vyjadrujú;
- podporovať osobné úsilie prežívať v každodennosti to, čo sa slávalo v liturgii.

4. Vo svete ovládanom uponáhľanosťou, vyhľadávaním okamžitého uspokojenia a pragmatickou účinnosťou je potrebné vytvárať pre mladých prostredia, ktoré napomáhajú stretnutie s Bohom prostredníctvom **ciest znútorňovania:** osobná a komunitná *modlitba, otvorenosť pre tajomstvo, kontemplácia a ticho, stretnutie a konfrontácia s prežívaným a zdieľaným Božím slovom*. Takýto prístup k Božiemu slovu a formačné úsilie o zapojenie Božieho slova do dennej modlitby v komunite sú extrémne dôležité. Mladí sú stále viac citliví na modlitbové čítanie Božieho slova vo forme *Lectio divina*. Takým spôsobom sa im biblický text ponúka v primeranom jazyku, ktorý im pomáha prepájať Božie slovo s ich životom, a rozpráva im o tom, kto je Boh, aby im potom zjavil, kto sú sami.

5. Ponúknuť mladým postupné skúsenosti apoštolskej služby a angažovanosti, ktoré im pomôžu osobne uskutočniť prepojenie medzi

ich vierou a životom, a tak sa podľa svojich možností stávať svedkami a evanjelizátormi svojich rovesníkov. Ide o vieru, ktorá podnecuje a prehľbuje procesy, ktorými sa podporujú osoby a skupiny a zároveň im pomáhajú rásť v ľudskosti podľa vzoru Ježiša Krista.

Sociálny rozmer lásky patrí k výchove osoby, ktorá je spoločensky aj politicky angažovaná za spravodlivosť a budovanie ľudskejšej spoločnosti. Práve v tomto sa objavuje inšpirácia, ktorá je úplne evanjeliová (porov. S 32; P 22). Stále zrelšie prílnutie k viere sa otvára pre úprimnú službu človeku. Ponuka a svedectvo solidarity dávajú evanjeliovému ohlasovaniu pravovernosť, keďže vyjadrujú jeho ľudský potenciál. Sú už ohlasovaním nového života v Kristovi. Dokazujú, že evanjelium je pre človeka a že Cirkev má rozhodné slovo pre život, dôstojnosť, nádej a budúcnosť človeka. Don Bosco vychovával v mladých morálne čnosti čestného občana.

B Výchovo-kultúrna dimenzia

» Osobitosť dimenzie

Výchovo-kultúrna dimenzia je v úzkom vzťahu s dimenziou výchovy k viere. **Výchova je miestom a sprostredkovaním ponuky radostnej zvesti evanjelia**, posolstva, ktoré sa inkarnuje do konkrétnej kultúry a vyžaduje postupné procesy prijatia v zhode so schopnosťou vyzrievania každého mladého človeka (porov. S 31). Výchova nás pobáda vychádzať z konkrétnej situácie mladých, aby sme vypracovali stratégie pre ich celkové vyzrievanie.

Pastoračný pohľad sa nezameriava výlučne na náboženskú problematiku a na postoj k viere a k Cirkvi. Je otvorený pre celkovú skúsenosť. Zahŕňa všetky nádeje a námahy rastu, vyzrievania s druhými, začlenená do spoločnosti, práce. Na druhej strane sa ponuka viery prepája s cieľmi ľudského vyzrievania, pretože práve tam „veriť“ má svoj význam. Pastoračný pohľad je preto naplnený výchovnou pozornosťou, **používaním výchovnej múdrosti zameranej na vieru**.

» Niektoré určujúce rozhodnutia

Rozvíjať výchovo-pastoračnú dimenziu v pastoračnej činnosti znamená uprednostniť niektoré presné obsahy činnosti:

1. Pomáhať mladému človeku nadobudnúť silnú totožnosť. V roztrieštenom svete, zameranom na to okamžité a poznačenom relativizmom a nedostatkom princípov, my saleziáni veríme, že SVPP môže pomôcť formovať z mladých silné osobnosti (porov. Mt 7, 24 – 27). Pomáhame im prekonávať ťažkosti. Okrem iného je potrebné snažiť sa o *zbiehavosť všetkých výchovných zásahov vo formovaní jednotnej osobnosti*: je to voľba činnosti, kde sa spájajú a vzájomne posilňujú všetky prístupy v zhode s výchovnými snahami a dimenziami, ktoré sú vhodne usporiadané.

Na mladých hľadíme očami Ježiša a pomáhame im:

- formovať morálne svedomie a schopnosť etického hodnotenia, kvôli motivovanému a zodpovednému úsudku;
- rásť v samostatnosti, aby svoj život žili zodpovedne a dôsledne;
- nadobúdať si bohaté dedičstvo hodnôt/čností podľa evanjelia (porov. S 32);
- konfrontovať sa s vierohodnými vzormi. Tie môžu objaviť vo vychovávateľoch, ktorí majú ako prvý vzor Ježiša, Dobrého pastiera, a dona Bosca (S 11, 21). Kvalita života vzorov má silný vplyv na ceste priľnutia ku Kristovi.

2. Sprevádzať mladých v rozvoji a vo vyzrievaní ich **afektívneho a emo-tívneho sveta.** Je to svet, ktorý sa niekedy vyjadruje len s veľkou námahou, hoci má nenahraditeľnú úlohu. Pocity a emócie sú kritériom a vodcom, ktoré ovládajú prežívanie vzťahov a etické hodnotenie. Často však sa uberajú cestou, ktorá je súbežná s racionalitou. Je isté, že afektívna a sexuálna oblasť sa javí stále dôležitejšia vo formovaní osobnosti. Je potrebné pomáhať najmä dospievajúcim zvládať svoje emócie, pocity, sexuálne vášne a prežívať zaľúbenosť ako skúsenosť rozvoja. Integrálna výchova osoby prinesie mladým schopnosť oceniť autentické hodnoty citovosti (rešpekt voči sebe aj druhým, dôstojnosť osoby, priazračnosť vzťahov, vernosť druhému človeku) a sexualitu ako určujúcu hodnotu na ceste ku zrelosti.

Túto rozvíjame tým, že:

- vytvárame prostredia bohaté na komunikatívno-afektívne vzťahy. Mladí hľadajú pravdivé vzťahy v rodine, s učiteľmi, s priateľmi, s kolegami v pracovnom prostredí. Vzťahy, ktoré im pomôžu cítiť sa dobre a vyrovnané a pokojne napredovať pri uskutočnení vlastného rozvoja;
- pomáhame rodinám v rôznych situáciách, v ktorých sa nachádzajú, a predkladáme im vlastné charakteristiky našej charizmy: srdečnosť, stála disponovanosť pre dialóg a blízkosť;
- prijímame túžby mladých s pokojným prijímaním limitov a vyhýbame sa nevhodným postojom rozšírenej kultúry nadbytku;
- sprevádzame mladých v rozličných etapách ich života, aby si vypestovali postoje služby a veľkodušnosti.

3. Zvelaďovať kultúru, ktorá sa inšpiruje kresťanským humanizmom. Z tohto bohatého humanistického dedičstva možno čerpať odlišnú víziu sveta a človeka. Podnecujeme pozitívny rozvoj kultúrnych skutočností v jednote viery a života:

- oceňovať to, čo je v súčasnej kultúre dobré, aby sme neskĺzli do zjednodušujúceho a príliš kritického hodnotenia situácie mládeže (porov. S 17);
- podporovať kultúru života, vzoprieť sa ničivým snahám relativizmu, hedonizmu a pragmatizmu;
- vytvárať kultúru solidarity a angažovanosti, ktorá pomáha prekonávať ťažké situácie tým, že bojuje proti každej forme nespravodlivosti;
- pripravovať rozličné programy spoločenskej komunikácie, ktoré šíria výchovnú ponuku zameranú na vyzrievanie evanjeliovej mentality.

4. Podporovať **ľudské vyzrievanie a humanistickú i odbornú kompetenciu**, aby sa mladí mohli začleniť do sveta práce ako kvalifikovaní občania. Profesionálnosť má zaručiť, aby prácu vykonávali s rastúcimi schopnosťami a skutočnou spokojnosťou, s vedomím limitov a s rešpektom voči úlohám ostatných, s vedomím vlastného príspevku pre sociálny rozvoj.

Taktiež je potrebné formovať *stabilné postoje a štruktúry v osobnostiach mladých* (sebavedomie, socializáciu, účasť, samostatnosť, solidaritu, zodpovednosť, ochotu), ktoré im umožnia konať ako slobodné osoby a usmernia ich v kritickom chápaní reality a v solidárnom spoločenstve s druhými.

5. Pomáhať uvažovať nad **rozumnosťou osobnej viery** a nad prínosom kresťanstva vo vytváraní spoločnosti, v ktorej žijeme, cez rozvíjanie inteligentnej lektúry kresťanského posolstva:
- ▶ výchova k postojom, ktoré sú základom otvorenosti pre Boha (vedieť vstúpiť do seba, poznať stále viac vlastné hranice a vlastné možnosti, vedieť sa zastaviť a žasnúť pri ocenení, koľko dobra, veľkosti a krásy je v nás i okolo nás);
 - ▶ kritická a primeraná náboženská formácia, ktorá osvecuje myseľ a rozširuje srdce;
 - ▶ postoj otvorenosti, rešpektu a dialógu medzi rôznymi kresťanskými vyznaniami a pestrosť náboženských vyjadrení.

C Dimenzia skúsenosti združovania

» Osobitosť dimenzie

Skúsenosť združovania je pre saleziánsku pastoráciu mládeže jednou z jej najdôležitejších pedagogických intuíí. Don Bosco oceňoval skupinu ako výchovnú prítomnosť, ktorá umožňuje mnohoraké výchovné zásahy. Ako mladý sám založil *Spolok veselosti* v období štúdia v seminári v Chieri, čo bola pravá skúsenosť skupiny. V začiatkoch oratória sa zrodili spolky, spoločnosti a konferencie, každá svojím spôsobom, so svojimi záujmami a cieľmi stanovenými jej členmi a v rokoch 1860 – 1870 vstúpili do internátov a škôl.

Táto dimenzia je základnou charakteristikou saleziánskej výchovy a evanjelizácie (pozri V. kapitola, 1.3/b)

Preventívny systém požaduje intenzívne a jasné prostredie spoluúčasti a priateľských vzťahov, oživované animačnou prítomnosťou vychovávateľov. Preto podporuje všetky konštruktívne formy činnosti a združovania, aj ako konkrétne uvádzanie do komunitnej, občianskej i cirkevnej angažovanosti (porov. S 35; P 8).

» Niektoré určujúce rozhodnutia

Rozvoj tejto dimenzie v opísanej situácii vyžaduje tieto voľby:

1. Vytvárať **prostredie rodiny**, prostredníctvom primeraných a strategicky plánovaných zásahov, v ktorom sa žije pedagogika blízkosti, vzťahov a prejavovanej náklonnosti. Prostredie dôvernosti, v ktorom sa výchovné a evanjelizačné ponuky stávajú vierohodnými a prijateľnými práve pre intenzitu osobných vzťahov a ovzdušie vzájomnej radosti.
2. Zvoliť si **skupinu** ako privilegované prostredie, v ktorom sa rozvíja saleziánska ponuka združovania. Pestrosť skupín, otvorených pre všetkých mladých ako ich skutočných protagonistov, je vyjadrením rôznorodosti pedagogických itinerárov, v ktorých sa naša pastoračná ponuka stáva pestrou. Toto kritérium obsahuje nasledujúce spresnenia:

- vytvárať pestrosť ponúk a prostredí, ktoré prijímajú, vzhľadom k rozličným záujmom a cestám mladých, podľa situácie, v akej sa nachádzajú, a podľa možného rytmu ich vývoja;
- starať sa zvláštnym spôsobom o formačné skupiny a skupiny s kresťanskou angažovanosťou, ktorá je vrcholom skúsenosti združovania;
- nepretržite vzdelávať a formovať vychovávateľov a animátorov;
- ponúkať intenzívne chvíle spoločenstva a zdieľania života (duchovné obnovy, tábory, sústreďenia), ako i momenty, ktoré potvrdzujú a povzbudzujú skupiny v ich kresťanskom smerovaní a združovacom zameraní;
- ponúkať vo výchovnej komunite ako predmet uvažovania a zhodnotenia samotné fungovanie, výchovnú účinnosť a formačné zásahy mládežníckych skupín.

3. Vychovávať so srdcom a štýlom animácie. Štýl animácie vyžaduje:

- spôsob vnímania ľudskej osoby, schopnej, vďaka vnútornému bohatstvu, angažovanej a zodpovednej v procesoch, ktoré sa jej týkajú;
- metódu, ktorá pozerá na pozitíva, bohatstvá a schopnosti každého mladého človeka, a ponúka aktivity rozvoja;
- štýl kráčania s mladými, cez ktorý sa im radí, motivuje a pomáha im rásť v každodennosti, prostredníctvom vzťahu, ktorý oslobodzuje a usmerňuje;
- posledný a celkový cieľ je vrátiť každej osobe radosť z plného života a odvahu dúfať.

Animácia má konkrétnu tvár osoby **animátora**. On má presnú a neodmysliteľnú úlohu. Hoci sa táto úloha líši v osobitných situáciách podľa typu skupiny, môžeme ju vyjadriť takto:

- podporuje formovanie skupín a pokrok v hľadaní, v uvažovaní, v činnosti a v ideáloch;

- pomáha prekonávať krízy skupiny a upevňovať osobné vzťahy medzi členmi prostredníctvom svojich schopností a skúseností;
- ponúka mladým prvky kritiky a prehlbovania, aby vedeli posúdiť svoje osobné návrhy, túžby a hľadanie;
- podporuje komunikáciu a prepojenie medzi skupinami v miestnej VPK;
- sprevádza jednotlivých členov skupiny v procese ich ľudského a kresťanského rastu.

4. Mládežnícka skupina musí smerovať k **sociálnej integrácii a začleneniu sa do Cirkvi** podľa vlastnej voľby povolania. Preto saleziánska skúsenosť združovania musí podporovať:

- prípravu a sprevádzanie, ktoré urobí mladého človeka schopným mať účasť na živote spoločnosti, prevziať mravnú, profesionálnu a sociálnu zodpovednosť a spolupracovať s tými, ktorí budujú dôstojnejšiu spoločnosť pre človeka;
- aktívne začlenenie sa do občianskej spoločnosti prostredníctvom rozličných združení v službe spoločného dobra v spoločnosti;
- začlenenie sa do cirkevného spoločenstva, vzbudzovať v mladých úprimnú lásku k nej, pretože je spoločenstvom všetkých veriacich v Krista a univerzálnou sviatosťou spásy.

Miestne skupiny sa včleňujú do *Saleziánskeho mládežníckeho hnutia* (SMH). Osoby, skupiny a mládežnícke združenia, i keď si zachovávajú vlastnú autonómiu, sa priznávajú k saleziánskej spiritualite a pedagogike a tvoria vnútorne i navonok SMH (viď VI. kapitola, 2.5).

5. Vytvárať **komunity dospelých mladých ľudí**, ktoré podporujú ich kresťanský život a jeho spoluprežívanie. Je to priestor, kde možno zdieľať život, rozlišovať Božiu vôľu v počúvaní Božieho slova, sláviť liturgiu, modliť sa a prijímať pastoračné záväzky v rôznych cirkevných kontextoch, do ktorých členovia patria.

Mládežnícke komunity sú privilegovaným miestom pre rozlišovanie povolania a ponúkajú dennodenne dospelým mladým cennú pomoc na prehĺbenie viery vyznávanej, slávanej, prežívanej a premodlenej (porov. *Porta Fidei* 9).

D Dimenzia povolania

» Osobitosť dimenzie

Ponuka povolania musí byť prítomná v celom procese výchovy a evanjelizácie. **Prvé tri dimenzie sa zbiehajú v tejto dimenzii povolania, ktorá je posledným horizontom našej pastorácie.** Jej cieľom je sprevádzať každého mladého človeka v konkrétnom hľadaní svojho povolania, ktoré je miestom jeho odpovede na darovanú a bezpodmienečnú lásku, akou ho miluje Boh. Dimenzia povolania tvorí prvý aj posledný cieľ saleziánskej pastorácie mládeže.

» Niektoré určujúce rozhodnutia

1. Vytvoriť postoje disponovanosti a ochoty, ktoré pripraví mladých na počúvanie Božieho hlasu, a sprevádzať ich v tvorbe vlastného **projektu života**. Starostlivosť o povolania vyžaduje skutočnú a primeranú cestu sprevádzania pri základných voľbách ich života, pomoc v prijatí vlastnej histórie ako daru a života z hľadiska povolania.
2. Budovať **komunity veriacich, kde je skúsenosť viery viditeľná a vierohodná**. Prívetivé, blízke, hlboké, angažované a otvorené komunity pre tých mladých, ktorí hľadajú zmysel svojho života. Cesta kresťanského života vyžaduje komunitný kontext (cirkevný), ktorý je živý, priťahujúci, schopný podporiť rozhodnutie pre vieru a môže pomôcť v jej interpretácii vo vzťahu ku každodennému životu. Ide o výchovné prostredie s prítomnosťou významných svedkov, ktorí prežívajú život ako povolanie.
3. Rozhodnúť sa pre **osobné sprevádzanie**, ktoré mladým umožní vyzrieť vo voľbe povolania osobnejším spôsobom. Snaží sa priblížiť k človeku takým spôsobom, ktorý je blízky jeho vnútornej skúsenosti a situácii, v ktorej žije, a tiež podľa primeraných očakávaní komunity. Preto je vo VPK a v SVPP nevyhnutná konkrétna ponuka priestoru a času na sprevádzanie, na stretnutie a osobný dialóg so skupinami i s rodinami,

z dôvodu zvnútorňovania a zosobnenia (duchovné obnovy, duchovné cvičenia, atď.) a na systematické duchovné sprevádzanie (vid' V. kapitola, 1.3/c).

4. Nakoniec sa so zvláštnym dôrazom žiada, aby bola ponuka povolania **začlenená do itinerára výchovy k viere** ako bodu, ku ktorému smerujú všetky výchovné aj evanjelizačné snahy. Pastorácia v takej miere, ako jasne vyjadruje svoju dimenziu povolania, nachádza aj silné motivácie pre svoje oživenie. Necháva znovuobjaviť život ako dar, ako „žiť pre“, v oslobodzujúcej a prítlačivej perspektíve, pretože sa nachádza pred úžasným a prekvapivým Božím plánom. Tento itinerár predpokladá:

- rozlišovanie povolania poskytované všetkým mladým podľa veku a rozličných situácií, ktoré pomôže každému mladému objaviť Boží dar, jeho vlastné bohatstvo, a zúročiť prijaté dary v ochotnej odpovedi na toto volanie;
- prehĺbovanie témy povolania, v rozličných etapách procesu výchovy k viere, najmä v etapách dospievania a mladosti, a súčasne aj ponuku skúsenosti nezištnej pomoci najnúdznejším;
- jasnú a výslovnú ponuku o rôznych povolaniach v odlišných prostrediach života (zasvätenie, manželstvo, služobné kňazstvo, zasvätený život) prostredníctvom stretnutí, svedectiev, skúseností, informácií;

„Celá pastorácia, a predovšetkým pastorácia mládeže, je radikálne pastoráciou povolaní: rozmer povolania je jej inšpiračným princípom a prirodzeným vyústením. Treba teda zanechať zúžené chápanie pastorácie povolaní, ktorá sa stará iba o vyhľadávanie kandidátov na rehoľný alebo kňazský život. Naopak, ako sme to už naznačili, pastorácia povolaní musí vytvárať primerané podmienky, aby každý mladý človek mohol objaviť vlastné povolanie a zodpovedne sa s ním stotožniť. Prvou podmienkou je, podľa príkladu dona Bosca, vytvoriť prostredie, v ktorom sa prežíva a odovzdáva opravdivá kultúra povolania, to jest spôsob, akým sa chápe a pristupuje k životu ako k nezištne prijatému daru; daru, o ktorý sa treba deliť so všetkými prostredníctvom služby životu, a prekonať tak individualistické, konzumné, relativistické zmýšľanie a kultúru seberealizácie.“

(Don Pascual Chávez, ACG 409, „Podťe a uvidíte“)

- hlbokú duchovnú formáciu prostredníctvom uvádzania do modlitby, do počúvania Božieho slova, do účasti na sviatosťoch, do liturgie i do mariánskej úcty; aktívnu účasť na živote cirkevného spoločenstva prostredníctvom skupín a apoštolských hnutí, pokladaných za privilegované miesta kresťanského vyzrievania i vyzrievania v povolani; možnosť priameho kontaktu s nejakou komunitou a skúsenosťou zameranou na rozlišovanie povolania;
- osobnú výzvu nasledovať povolanie s postupným a vhodným rozlišovaním; zvláštnu starostlivosť o povolania k saleziánskej charizme v jej mnohorakých formách, cez *rozlišovanie a starostlivosť o semienka tak zasväteného, ako laického saleziánskeho povolania* v samotných mladých.

Schematicky zhrnieme štyri dimenzie saleziánskej pastorácie mládeže:

výchova k viere (1) nie je možná, ak sa nestane kultúrnym aj výchovným procesom (2), ktorý by zahrnul vzťahovú aj združovaciu dimenziu osoby (3); osoba až v tomto momente môže objaviť a usmerniť vlastný život k jeho plnosti (4);

výchovný proces (2) nedozreje bez vzťahu k antropologickej pravde, ak sa neinspiruje chápaním človeka, ktorého osvetľuje evanjelizácia (1); okrem toho nesleduje vlastný cieľ, ak nezapojí osobu vo všetkých jej vzťahoch (3) spolu s cieľom prežívať vlastný život podľa jasného projektu, ktorý ho usmerňuje (4);

združovanie a osobné vzťahy, v ktorých žijeme (3) zostanú iba fyzickou blízkosťou, ak nie sú nejakým spôsobom začlenené do plného osobného a kultúrneho vyzrievania (2), ak nie sú začlenené do vlastného projektu života ako nevyhnutné pre vlastnú realizáciu (4), a ak nenachádzajú v evanjelizácii správnu definíciu vzťahov lásky (1);

dimenzia povolania, ktoré usmerňuje celé naše snaženie (4), je nepochopiteľná bez vzťahu ku Kristovi (1), ak nevlýva na vzťahy, ktoré má človek vo svojom živote (3), a ak sa nestane zmyslom a cieľom správnej kultúrnej a výchovnej formácie (2).

2 4

PRELÍNANIE ROZHODNUTÍ SALEZIÁNSKEJ PASTORÁCIE MLÁDEŽE

SVPP podporuje rast čínorodej viery s výchovnými a pastoračnými záväzkami prelínajúcimi sa a zakorenenými v našej charizme.

A Animácia apoštolských povolani

V súvislosti s prvkami naznačenými v dimenzii povolania, animácia povolani nachádza svoj neodmysliteľný moment v sprevádzaní apoštolských povolani.

Výchovné nasmerovanie pomáha pri hľadaní identity a uľahčuje proces rozhodovania v projekte života založenom a budovanom na evanjeliových hodnotách.

» Žiť kultúru povolani

Pokračovanie procesu apoštolskej animácie povolani sa deje podľa osobitného itinerára povolani. V ňom sa pozorne dbá na *počúvanie*, *rozlišovanie* a *overovanie* skúseností na poli osobnej vhodnosti pre možné povolanie v špecifickom zasvätení.

Odlíšnosť návrhov pre orientáciu povolani sa vypracuje v závislosti od tých **známok povolania, ktoré sa prejavujú na ceste rastu**. Identifikácia svojho osobného povolania zo strany mladého človeka nesmie byť chápaná ako cieľový bod, ale ako východisko pre neustály rast v rozhodnutí pre povolanie. Je to hodnota z kultúry povolania, ktorá chápe povolanie v širšom zmysle ako povolanie

„Takto pochopený obsah kultúry povolania sa týka troch oblastí: antropologickej, výchovnej a pastoračnej. Prvá súvisí so spôsobom, akým sa chápe a vysvetľuje život ľudskej osoby ako povolanie; druhá má za cieľ predkladať hodnoty týkajúce sa povolania; tretia si všímá vzťah medzi povolanim a objektívnou kultúrou a z neho vytvára závery pre prácu v oblasti povolani.“

(Don Pascual Chávez, ACG 409, „Podte a uvidíte“)

k životu, k dôstojnej práci, k rôznym záväzkom a službám. Ide o kultúru, ktorá privádza niektorých k uvažovaniu o možnosti rozhodnúť sa pre kňazský alebo zasvätený život.

» Povolání k životu a k viere

„Povolanie“ má svoj začiatok v povolaní k životu, pokračuje v povolaní k viere a prichádza, s odlišnými odpoveďami, k povolaniu pre zasvätený život. V tomto zmysle sú sprevádzaní práve tí, ktorí vo vhodnom procese rastu a vyzrievania dimenzie povolania ich vlastnej osoby zvažujú možnosť, že ich Boh volá k osobitnému zasvätenému životu. Venujeme zvláštnu pozornosť povahe tohto povolania, ktoré je **duchovnou cestou utváranou z postupného uvedomovania si požiadaviek povolania, ktoré vyžaduje obrátenie a odovzdanie seba samého, pre život v milujúcom darovaní sa Bohu.**

VPK sprevádza všetkých mladých na ceste ľudského, kresťanského a saleziánskeho rastu a ponúka tiež primerané chvíle a formy pre vážne zamyslenie nad možnosťou úplne darovať svoj život Bohu.

Duchovný vodca, potrebný v každom vývoji povolania, pomáha zvláštnym spôsobom apoštolským povolaniam napredovať v rozlišovaní ich motivácií a nutných požiadaviek. Tento proces umožní mladému človeku **urobiť osobné, jasné, slobodné a zdôvodnené rozhodnutie** v čase, keď prežíva skúsenosti v komunite. V nej sa formuje podľa charizmy, ku ktorej je povolaný, a prehĺbuje sa v jej poznaní a postupnom prežívaní.

» Animácia povolaní v srdci SVPP

SVPP musí rozhodne predkladať pastoračnú činnosť schopnú vzbudzovať a nachádzať apoštolské povolania k osobitnému zasväteniu. **Každý SVPP musí primerane odpovedať mladým, ktorí sa vážne pýtajú na možnosť prežívať saleziánske apoštolské povolanie.**

V ponukách rozlišovania je animácia apoštolských povolaní pozorná na postupnosť cieľov a metód.

Obdobie puberty a dospievania pripravuje v mladých ľuďoch proces rozhodovania. Sú to obdobia, ktoré vytvárajú ľudskú i kresťanskú iden-

titu a pripravujú na hľadanie a potvrdenie vlastného povolania. Je to priaznivé obdobie pre chlapcov, v ktorom sa stávajú protagonistami s osobitným povolaním v Cirkvi, v kongregácii a vo svete: **povolanie sa stáva objavom, ktoré môže byť navrhnuté aj výslovným spôsobom.**

Táto postupnosť umožní *prijat život ako povolanie a premeniť ho na osobný životný projekt.* Obnovením skrytých intuícií a túžob po povolaní v predošlých obdobiach sa prechádza od všeobecnej disponovanosti k tej osobitej v darovaní seba samého.

V týchto rozličných procesoch, akým je vyzrievanie životných rozhodnutí, sprevádzaná duchovná cesta, rozlišovanie povolania, je potrebné zaručiť vnútornú slobodu, ktorá umožní plné vyzretie v rozhodnutí pre povolanie. Pozornosť treba venovať oslobodzovaniu od možných kultúrnych, afektívnych, sociálnych a citových podmienok, aby takto dosiahnutá autenticnosť priniesla zodpovedné prijatie radikálneho životného záväzku.

„Rozvoj zasväteného povolania vyžaduje niektoré konkrétne rozhodnutia: vytrvalosť v modlitbe, jednoznačné svedectvo, odvážnu ponuku povolania, dôkladné rozlišovanie, osobné sprevádzanie. Modlitba, ktorá je každodennou úlohou komunity, musí byť prežívaná aj s mladými, s rodinami, s laikmi a s jednotlivými zložkami saleziánskej rodiny. Na otvorenú prezentáciu povolaní treba využiť každú príležitosť, ktorú nám ponúka liturgický rok. Ponuka povolania a proces rozlišovania vyžadujú atmosféru priateľstva, ktorá vzbudzuje dôveru a umožní vnímať prípadné znaky povolania u mladého človeka. Sprevádzanie by malo pomôcť mladým rásť v duchovnom živote, v apoštolskej skúsenosti, v prežívaní života v komunite, v spoznávaní kongregácie, v prehodnocovaní motivácií a v aktivovaní zmien, ktoré vedú k rozhodnutiu.“

(26. GK, č. 54)

B Misijná animácia a animácia rôznych foriem dobrovoľníctva

Dimenzia výchovy k viere nachádza v misijnej animácii a v rozličných formách dobrovoľníctva pokračovanie, ktoré je potrebné zachovať a rozvíjať. **Otvorenosť pre misionárske povolanie a sociálna angažovanosť čínorodej lásky v dobrovoľníctve sú zrelými vyjadreniami**

„V oratóriu dona Bosca mladí aj dospelí spolupracovníci prežívali skúsenosť života a práce pre výchovu a spásu mladých. Tento komunitný a „charizmatický život“, jadro saleziánskej spirituality, osvetľuje projekt saleziánskeho dobrovoľníctva.“

(Il volontariato nella missione salesiana, č. 33)

výchovy k viere a evanjelizácie mladých.

Misijná animácia sa nerodí ako osamotená skutočnosť, ale v spojení/v kontinuite s identitou každého kresťana a každej komunity ako ich prirodzený „rozkvet“. Na druhej strane, táto animácia vystupuje ako radikálne a jasné vyjadrenie identity, ktorá je schopná motivovať komunity k apoštolskému dynamizmu. Spoločnou cha-

rakteristikou a významnou udalosťou sú dva prúdy, ktoré treba brať do úvahy. Misijná animácia, ktorá posilňuje vieru; a viera, ktorá privádza k misijnej angažovanosti voči všetkým, najmä najchudobnejším. Preto treba misijnú animáciu považovať za skutočnosť, ktorá robí plodnými rozličné dimenzie SVPP: ľudský rast osoby, vyzrievanie vo viere i proces rozhodovania v povolani.

» Misiónárske srdce dona Bosca

Don Bosco pochopil nesmierny *duchovný náboj* a mimoriadnu *apoštolskú silu* misionárskeho nadšenia, ktoré sa v jeho chlapcoch mohlo vzbudiť. Tieto skutočnosti pochopil a použil rozumne a s horlivosťou. Chlapcom hovorieval o misiách a misionároch, rozprával im o ich činnosti, o ich potrebách, pozýval ich k modlitbe a povzbudzoval k účasti na misionárskom sne.

Misijná animácia a dobrovoľníctvo dnes napomáhajú misionárovi deliť sa o víziu života ako povolania, ako *daru prijatého zdarma*, o ktorý je *povzvaný podeliť sa v službe všetkým*, a dobrovoľníkovi prijímať ju.

Misionárska kultúra sa mení na prežívanú realitu, keď sa nadobúdajú postoje a základné hodnoty saleziánskej charizmy. Sú to skutočné hodnoty, ktoré don Bosco vstúpil svojim chlapcom a saleziánom. Prednostná láska k najchudobnejším mladým, túžba spolupracovať na spásnom poslaní Krista a obnova sveta.

» Naša kongregácia je misionárska

Encyklika *Redemptoris missio* predstavuje vo všeobecnosti tri rozličné formy evanjelizačnej činnosti: „výslovne misionárska činnosť“ medzi národmi, ktoré nepoznajú Krista; „pastorácia veriacich“ medzi veriacimi kresťanmi; „re-evanjelizácia“ v sekularizovaných krajinách s dávnou kresťanskou tradíciou.

Hranice medzi týmito tromi spôsobmi sa nedajú jednoznačne určiť. Istotne sa tieto aktivity nestotožňujú jedna s druhou, ani sa vzájomne nevyklúčujú, tak ako sa ani jedna z nich nemôže izolovať od ostatných. Naopak, navzájom medzi sebou komunikujú. Výslovná misijná činnosť (*ad gentes*) ukazuje aj ostatným aktivitám svoje prvotné a určujúce vyjadrenie v celej evanjelizácii: „Bez misií *ad gentes* by bola misionárska dimenzia v Cirkvi zbavená jej pôvodného zmyslu a jej cieľového zamerania“ (*Redemptoris missio*, č. 33 – 34).

Misionárske nadšenie *ad gentes* je súčasťou saleziánskej charizmy.

Už od začiatku boli v kongregácii pestované misionárske povolania, ktoré boli najživšími a najochotnejšími vyjadreniami saleziánskeho povolania. Práve tieto povolania sú dnes, okrem saleziánskej misijnej animácie a misijného dobrovoľníctva, vyjadrením misijnosti a spirituality saleziánskej kongregácie.

Saleziánsky misionár a dobrovoľník sa zapájajú do životného projektu založeného na hodnotách evanjelia, v službe osobám v ťažkostiach. Podporujú ohlasovanie evanjelia, ľudské práva, solidaritu, spravodlivosť a pokoj.

Hodnoty, ktoré misijná animácia a dobrovoľníctvo rozširujú a podporujú, sú vlastné saleziánskemu duchu: nezištná služba; duch komunity a oratoriánsky štýl; prepojenie medzi kultúrami; solidarita ako jasná a prednostná voľba pre tých posledných, najmä chudobných a na okraji; kritické a zodpovedné vstupovanie do sociálnej skutočnosti kvôli budovaniu Božieho kráľovstva.

» Horlivosť za misie pramení z Božieho tajomstva

Pre misie a dobrovoľníctvo je nevyhnutné **pestovať vnútorný a hlboko duchovný život**, ktorý umožňuje v sebe aj v druhých objaviť prítomnosť

a činnosť Boha a túto skúsenosť ďalej ohlasovať. Duchovný život posilňuje vedomie evanjelizačnej zodpovednosti a zapojenie sa do činnosti pre dobro iných. Dodáva odvahu snívať a silnú túžbu po dobre pre ostatných a z neho pramenia aj postoje služby a darovania/veľkodušnosti.

Misijný rozmer Cirkvi je *zakorenený v trojičnom živote Boha*. Otcom poslané Slovo vo svojom tajomstve smrti a zmŕtvychvstania nám odovzdáva plnosť života v dare Ducha Svätého. Šíriť toto poslanstvo plnosti, túto radostnú zvesť „*euanghélion*“ všetkým národom je poslanie Cirkvi.

Misijná animácia a dobrovoľníctvo ponúkajú osobám možnosť angažovania sa a práce pre **príchod Božieho kráľovstva v rozličných kontextoch saleziánskeho poslania**.

Misijná činnosť nie je primárne založená na ľudských schopnostiach, aj keď ich úloha je dôležitá. *Subjektom – protagonistom misijnej činnosti v Cirkvi je Duch Svätý*. On volá, osvecuje, vedie, dáva hodnotu a účinnosť. Misionár a dobrovoľník prežívajú svoje povolanie vo vnímavosti na pôsobenie Ducha.

» Dobrovoľníctvo a misijná činnosť

Saleziánske misijné dobrovoľníctvo predkladá hodnoty evanjelia svedectvom nezištnej a solidárnej služby vo výchove a sociálno-politickej angažovanosti, ktoré zasahujú realitu rodiny, práce, kultúry.

Dobrovoľníctvo vo svojich rozličných formách je viac než spontánnym a prechodným prejavom veľkodušnosti. Je to mentalita, ktorá prijíma svoj význam zo svedectva o najvyšších morálnych a spoločenských hodnotách. Obsahuje niekoľko určujúcich prvkov: apoštolský zápal, charakterizovaný duchom „*Da mihi animas*“; centrálnosť Krista, Dobrého pastiera, ktorá vyžaduje od misijného dobrovoľníctva pastoračno-pedagogický postoj vo vzťahu k destinátárom; výchovné úsilie, ktoré je známou charakteristikou našej saleziánskej charizmy; príslušnosť k Cirkvi; práca vykonávaná s radosťou; mariánsky rozmer, ktorý predstavuje misijnú činnosť a dobrovoľníctvo ako účasť na materstve Márie Pomocnice, ktorá je matkou Cirkvi.

Je dôležité rozpoznať **pestrosť iniciatív a rôznosť skúseností**, ktoré sa vzťahujú k misijnej úlohe saleziánskej rodiny alebo sa s ňou stotožňujú.

Sú to stretnutia a priame spojenia s misionármi; informácie o nespočetných misijných aktivitách (správy, publikácie, ponuky financovania pre menšie účely); materiály pre misijnú animáciu, ktoré majú pedagogický význam a didaktické kritériá; existencia misijných skupín; formačné témy pre rôzne kresťanské skupiny a komunity; poznanie a štúdium cirkevných dokumentov o misiách; účasť na rôznych misijných dňoch v Cirkvi.

C Spoločenská komunikácia

» Spoločenská komunikácia zahŕňa všetky saleziánske prítomnosti

Spoločenská komunikácia naplňa svet a podmieňuje formu ľudského spolunažívania. Veľmi zblízka sa týka povolania saleziánskeho vychovávateľa, ktorý pracuje na poli rozvoja a evanjelizácie. Je to teda *osobitný rozmer saleziánskej charizmy* (porov. S 43). **Bol podstatný pre dona Bosca, je výzvou pre každého vychovávateľa a je nevyhnutný pre Cirkev a pre súčasný svet.**

Don Bosco urobil zo svojej neúnavnej činnosti v spoločenskej komunikácii podstatný prvok svojho povolania vychovávateľa a apoštola mladých a všetkého ľudu. Zo saleziánskej tradície sme sa naučili, že spoločenská komunikácia nie je jednoduchým súhrnom nástrojov alebo materiálnych prostriedkov na použitie. Táto komunikácia *zahŕňa celú saleziánsku prítomnosť*. Je angažovaná vo výchove a v evanjelizácii, tak v osobitných dielach, ako aj v rozličných formách činnosti, ktoré ovplyvňujú ľudovú kultúru a rozvoj vhodných sociálnych foriem. Všimnime si slová dona Bosca:

„Prosím vás a zaprisahávam vás, aby ste nezanedbali túto veľmi dôležitú časť nášho poslania.“

(Obežník o rozširovaní dobrých kníh, 19. marec 1885)

» **Komunikátori z povolania a z poslania**

Ako saleziánski vychovávatelia dnes budeme musieť v celej našej mnohorakej apoštolskej a výchovnej činnosti vyjadriť pevné odhodlanie byť skutočnými komunikátormi. Sme teda komunikátormi z *najhlbšieho povolania a výchovného poslania*.

Naša kvalita vychovávateľov a evanjelizátorov vyžaduje, aby sme boli vzdelaní komunikátori. Komunikácia podporuje charizmatické spoločenstvo a misijné nadšenie. Zaujímá nás predovšetkým *medziosobná komunikácia* medzi dospelým a mladým človekom, medzi laikmi a rehoľníkmi, medzi tými s bohatou skúsenosťou a tými, ktorí robia prvé kroky svojho života, medzi všetkými, ktorí majú dary pre vzájomné podelenie. Preventívny systém vníma výchovnú účinnosť v priamom stretnutí tvárou v tvár, v priateľskom stretnutí, naplnenom dôverou a pozorným počúvaním so záujmom. Preto je potrebné pestovať *schopnosť rozvíjať dynamiku vzťahov*. Práve kvalita vzájomných vzťahov môže v pozitívnom alebo v negatívnom zmysle podmieniť formáciu osobnosti. Výchovné postoje a štýly sa prejavujú na emocionálnych stavoch osoby, a tak veľmi často podmieňujú jej správanie.

Reflexia v kongregácii ukazuje, ako rastie presvedčenie o význame komunikácie chápanej v širšom zmysle, ktorá sa tak otvára **novej a viac systematickej praxi na poli spoločenskej komunikácie** (porov. *Sistema Salesiano di Comunicazione Sociale*). Práve z tejto širšej vízie o komunikácii sa prichádza k jej primárnemu cieľu: spoločenstvo a pokrok ľudskej spoločnosti (porov. Don E. Viganó, *ACG 302*, „Spoločenská komunikácia nás vyzýva“).

Sme vo fáze prechodu, prežívame obdobie hlbokkej technologickej a kultúrnej revolúcie, informácie a náš spôsob, ako ich využiť, sa digitalizujú. Všetko sa deje v sieti a mladé generácie („digitálni domorodci“, „cyberkids“, „click generation“) získali veľkú schopnosť prístupu k novým technológiám a k ich využitiu.

Technológia je *oslobodzujúci a posilňujúci nástroj* pre mladých, ale zároveň kladie výchovnú otázku. Prístup k technológii je dôležitým *krokom na ceste rastu a potvrdenia vlastnej identity*. Médiá vplývajú na vyzrievanie osobnosti u mladých, na ich výber základných hodnôt, na ich postoj voči Bohu i človeku. Pozývajú nás uvažovať nad tým, čo je este-

ticky i morálne významné vo formácii mladých a má silný dosah na ich výchovu.

» **Spoločenská komunikácia v SVPP a v službe evanjelizácie**

Rozvoj komunikácie má svoje miesto aj v práci s projektmi zameranými na tvorbu komunikačných procesov, začlenených do SVPP. Treba sa vyhnúť sústredeniu len na samotné aktivity a izolované diela. Vo výchovno-pastoračných projektoch a v komunikačných plánoch musia byť prítomné niektoré línie činnosti pre zásahy v tejto oblasti:

- **formácia ku kritickému a výchovnému používaniu prostriedkov spoločenskej komunikácie** (porov. 24. GK, č. 129) **a nových technológií**. Vychovávatelia a mladí nech poznajú zmeny, ktoré sa aktuálne odohrávajú, a tiež fungovanie komunikačných prostriedkov a kultúrneho priemyslu. Kritický zmysel, strategický duch, schopnosť sebaovládania, isté a účinné využitie, zmysel pre hranice a rešpekt, občiansky zmysel, samostatnosť a schopnosť *riešenia problémov* nie sú nevyhnutne prítomné v adolescentovi alebo v mladom človeku len preto, že sa narodil a vyrástol medzi monitorom a klávesnicou a preto, že ich používa. Tu je potrebné solidné vzdelanie vo využívaní komunikačných prostriedkov v „digitálnom kontinente“. Jasnosť predkladaných cieľov s ocenením tvorivosti; nadobúdanie oslobodzujúceho a kritického postoja voči ich posolstvám, aby sme si uvedomili ich vplyv a mohli sa nimi vyjadrovať, ovládajúc ich jazyk a technológie. Význam mediálnej komunikácie nás priamo odkazuje na to, čo tieto prostriedky vyjadrujú slovami a obrazom, na základné „prečo“ ich používame a na účel vysielateľov a prijímateľov, ktorí sú zapojení do procesu komunikácie. Potrebujeme teda kritické spracovanie koncepčných prvkov tých znakov, ktoré tieto komunikačné prostriedky používajú;
- **prístup k tvorbe posolstiev a obsahov zameraných osobitne na mladých** prostredníctvom všetkých prostriedkov, ktoré máme k dispozícii. Rozvíjať spoločenskú komunikáciu znamená stále viac posilňovať jej výchovnú prítomnosť, ktorá formuje mentalitu a vytvára kultúru. Výzva do budúcnosti obsahuje požiadavku vychovávať pre nové médiá, ale aj rozvíjať

výchovno-pastoračnú činnosť prostredníctvom nových médií, predovšetkým vo vzťahu k novým generáciám. Rozhodujúca účinnosť a stále masovejšia prítomnosť robia zo spoločenskej komunikácie skutočnú a autentickú alternatívnu školu pre najširšie vrstvy svetovej populácie, predovšetkým pre mladých a pre ľudové vrstvy (porov. 21. GK, č. 148). Vzťah medzi *spoločenskou komunikáciou a evanjelizáciou* alebo, ak to chceme konkrétnejšie, medzi používaním jazykov a „médií“ spoločenskej komunikácie pre evanjelium a pre náš apoštolský štýl „evanjelizovať výchovou“ vplýva veľmi silno na saleziánsku činnosť. Nie je to len vychovávať pre „médiá“, t. j. kriticky čítať ich posolstvá, ale aj evanjelizovať cez tieto „médiá“. Takto sa nám otvára široké pole iniciatív pre naše didaktické, výchovné a kultúrne aktivity, pre kresťanskú animáciu mládežníckych skupín, pre katechézu, modlitbu;

- ▮ ocenenie spoločenskej komunikácie ako **nového priestoru pre združovanie mladých** (25. GK, č. 47). Komunikačné technológie menia zmysel príslušnosti aj spôsob združovania, nakoľko viac vytvárajú spoločenstvá, v ktorých sú začlenení užívatelia so zariadeniami stále viac spojenými so životom mladých. Ponúkajú a požadujú činnosti ako *počúvať, poznávať, odpovedať, byť spolu a konať spolu*, v realite, ktorá sa sústreďuje na tvorbu skúseností (možno nových alebo odlišných), ktoré ponúkajú vzájomnú dôveru ako protiklad konzumnej povrchnosti. Tieto nové priestory tak ako známe *sociálne siete* zameriavajú pozornosť na životné príbehy mladých, ktoré predstavujú ako vlastné prerozprávania a zdieľanie zážitkov, aj s možnosťou pomôcť im zorientovať sa a rozhodnúť sa;
- ▮ **rozvoj a ocenenie všetkých komunikačných foriem a výrazov** (porov. 24. GK, č. 129), ako je hudba, divadlo, kino, televízia, fotografia, komiks, multimédiá a ostatné umelecké výrazy s jasným výchovným a evanjelizačným cieľom. Potrebujeme animovať tieto komunikačné skutočnosti spôsobom, aby nielen dávali stále širší priestor slobodnému vyjadreniu a tvorivosti, ale aj podporovali *zmysel pre krásu* vo všetkých vyjadreniach (výtvarné umenie, hudba, poézia, literatúra, tanec, divadlo). Vychovávať ku kráse znamená zapojiť celú sféru citlivosti a citovosti, predstavivosť a tvorivosť, schopnosť vyjadriť

vlastné pocity a vnemy a taktiež pochopiť vyjadrenie druhých. Takto sa aktivuje postupné obohatenie vlastného vyjadrovacieho dedičstva a citovej oblasti. Výchova ku kráse obsahuje aj formáciu pre pochopenie a použitie rozličných obrazových, hudobných a poetických jazykov.

2 5

SALEZIÁNSKE MLÁDEŽNÍCKE HNUTIE (SMH)

Hnutia tvoria tí, ktorí prežívajú vo **velkom a jedinečnom „hnutí“ Cirkvi** svoju kresťanskú, cirkevnú, misijnú skúsenosť... účasťou na osobitnej charizme. Mladí zo SMH prežívajú svoje povolanie a poslanie v Cirkvi podľa charizmy dona Bosca. V skutočnosti od roku 2004 je SMH súčasťou Zoznamu medzinárodných združení veriacich (Pápežská rada pre laikov).

Samotné SMH nie je združením, ale je tvorené mladými, ktorí patria do rôznych združení alebo skupín, animovaných saleziánskou pastoráciou mládeže. Keďže nie je združením, otvára svoje brány pre všetkých, nakoľko je jeho služba ponúkaná Cirkvi a všetkým mladým. Toto nebráni vydávať svedectvo o Kristovi, prežívať jeho tajomstvo s inými mladými spojenými v tej istej viere a ohlasovať ho s radosťou tomu, kto ho ešte neprijal. SMH má účasť na saleziánskej charizme, je jej vyjadrením v mládežníckom a laickom prostredí.

Prax združovania, život skupín, komunitná činnosť „spolkov“ boli takmer spontánnou skúsenosťou v živote dona Bosca, ktorá už **svojou povahou prirodzene viedla k spoločenstvu a priateľstvu**. Don Bosco vedený svojou intuíciou o duši mladého človeka objavil veľkú možnosť v ponuke skupín a združení. Bral do úvahy mnohé a rozličné požiadavky svojich chlapcov a vytvoril pre nich mnohoraké formy združovania.

Združovanie mladých je nevyhnutné v preventívnom a ľudovom projekte dona Bosca. Je to najdôležitejšie výchovné a pastoračné miesto pre protagonizmus mladých. Skupiny a združenia rôznych typov, hoci podporované vychovávateľmi, sú „dielom mladých“. Vychovávatelia svojou činnosťou podnecujú skutočný protagonizmus mladých, ktorí sú členmi týchto skupín a združení a vlastným spôsobom prijímajú zodpovednosť za ich riadenie.

Cez mnohorakosť mládežníckych skupín a združení chceme zabezpečiť kvalitnú výchovnú prítomnosť v nových priestoroch socializácie mladých a animovať ich pre významnú skúsenosť života Cirkvi.

A *Totožnosť a povaha SMH*

SMH charakterizujú dva prvky totožnosti. Na jednej strane je to **vzťah k saleziánskej mládežníckej spiritualite (SMS) a k saleziánskej pedagogike**. A na druhej strane je to **spojenie skupín a združení** vo svojom formačnom úsilí kvôli vzájomnej spolupráci podľa saleziánskej výchovno-pastoračnej ponuky:

- ▶ SMH spoločne zjednocuje mladých z rôznych skupín, združení a prostredí animovaných saleziánskou mládežníckou spiritualitou, podľa výchovno-evanjelizačnej ponuky dona Bosca. Je mládežníckym hnutím, ktoré je inšpirované donom Boscom a chápané *nielen ako „organizácia“, ale ako duchovný dynamizmus, ktorého spoločným základom sú evanjeliové hodnoty, vzbudzujúce apoštolskú iniciatívu a životné nadšenie*. Teda totožnosť SMH je saleziánska mládežnícka spiritualita (viď *IV. kapitola*), *ponuka svätosti v každodennom živote*. Je to svätosť dosiahnutá Dominikom Sáviom, Laurou Vicuňovou a mnohými ďalšími zo saleziánskej rodiny.
- ▶ *Prvými subjektmi SMH sú skupiny*. V nich sa mladí stretávajú a pomáhajú si na svojej ceste rastu. Je potrebné vytvárať provinciálnu sieť už existujúcich a novovznikajúcich skupín. Keďže prvoradá pozornosť sa nekladie na druh skupiny, SMH oceňuje všetky: od športových skupín až po tie, ktoré sa venujú rôznym výrazovým formám; od tých, kde prevažuje jednoduché stretanie, po skupiny, ktoré robia nejakú praktickú činnosť; od tých, ktoré sa venujú službe, po skupiny, ktoré sa venujú modlitbe a zaoberajú sa kresťanským a cirkevným poslanstvom; od tých, ktoré sú zamerané na záujmy dospievajúcich, po skupiny, ktoré preberajú otázky viery; od tých, ktoré sú na hranici medzi kresťanskou komunitou a teritóriom, po skupiny, v ktorých je veľmi silný zmysel príslušnosti k Cirkvi. Keďže medzi týmito skupinami existuje komunikácia, tvoria podobu siete, v ktorej majú všetky výchovný vplyv. Toto prepojenie medzi skupinami

sa uskutočňuje pri zdieľaní saleziánskych hodnôt a pri koordinovaní spoločných iniciatív, významných príležitostí pre dialóg, konfrontáciu, kresťanskú formáciu a mládežnícke prejavy (porov. 23. GK, č. 275 – 277). Ide teda o *referenčné hnutie*, v ktorom si každá skupina uchováva vlastnú osobitosť a je prepojená s ostatnými cez mnohé spoločné prvky.

SMH je mládežnícke, výchovné a svetové hnutie:

Mládežnícke, pretože mladí sú skutočnými protagonistami výchovného rozvoja v hnutí, sprevádzaní vlastnými vychovávateľmi v zodpovednosti, ktorá im prislúcha, a v súlade s jediným pastoračným projektom teritória;

Výchovné, pretože je ponúkané všetkým mladým, aby sa stali subjektmi a protagonistami svojho ľudského a kresťanského vyzrievania, s misijným nadšením, otvorenosťou pre vzdialených, s túžbou pôsobiť v teritóriu i v občianskej spoločnosti a začleniť sa do miestnej Cirkvi a byť pre ňu prínosom;

Svetové, pretože keď sa prenosieme za jednotlivé skutočnosti, nájdeme ho v celom svete v rozličných kultúrnych kontextoch.

Perspektívou SMH sú všetci mladí, ktorí sa pohybujú alebo žijú v rôznych prostrediach saleziánskych diel, na rozličných úrovniach a rytmoch zapojenia i záväzkov. „Srdce“ hnutia je nepochybne tvorené *mladými animátormi, mladými lídrami*, ktorí jasne a rozhodne prijali saleziánsku výchovno-evanjelizačnú ponuku a žijú svoj život ako svedectvo pre ostatných mladých. Úloha animácie bola prezentovaná v tejto kapitole (č. 2. 3. „dimenzia skúsenosti združovania“). Mladí animátori z SMH sú predmetom osobitnej starostlivosti zo strany SDB, FMA, SSCC (saleziánov spolupracovníkov) a ostatných dospelých členov saleziánskej rodiny, ktorí ich vedú a sprevádzajú.

B *Privilegované oblasti činnosti SMH*

SMH organizuje všetku svoju činnosť s ohľadom na osobu mladého človeka a uprednostňuje nasledujúce oblasti činnosti:

- ▶ výchova a evanjelizácia, ktoré sprevádzajú mladého človeka k plnosti kresťanského života prostredníctvom pozitívnych a podporných prostredí (konkrétne alternatívne vzory kresťanského života), kde vládne ovzdušie rodinnosti a dôvery;
- ▶ združovanie a cirkevný život podporujú mladého človeka angažovať sa v živote Cirkvi a aktívne spolupracovať;
- ▶ osobný a komunitárny apoštolský záväzok v nezištnej službe pre druhých a so „saleziánskym čítaním“ dennej skutočnosti podľa evanjelia;
- ▶ sociálno-politická angažovanosť, predovšetkým v občianskych inštitúciách, ktoré podporujú iniciatívy pre mladých;
- ▶ procesy komunikácie a zdieľania (informácie, správy, skúsenosti) a tiež spoločné stretnutia na rôznych úrovniach podľa dostupných možností.

C *Fungovanie a viditeľnosť SMH*

Aj keď sú tieto skutočnosti veľmi odlišné, v animácii sú podstatné nasledujúce hľadiská:

- ▶ SMH sa zviditeľňuje prostredníctvom *rozličných koordinačných tímov* na miestnej, provinciálnej, národnej a tiež medzinárodnej úrovni (akýkoľvek je ich stupeň rozvoja a usporiadania); prostredníctvom *spoločnej účasti na rôznych diecéznych, národných alebo svetových cirkevných stretnutiach*, akým je aj Svetový deň mládeže; prostredníctvom *významnej prítomnosti v občianskych inštitúciách*, ktoré vedú politiku v prospech mladých. Preto je dôležité vytvoriť informačnú aj spojovaciu sieť medzi rôznymi skupinami a združeniami SMH a tiež medzi nimi a ostatnými skupinami a združeniami v Cirkvi a v teritóriu;
- ▶ spolu so zhromaždeniami a s jednotlivými aktivitami každej skupiny SMH medzi silné momenty komunitnej skúsenosti hnutia sú zahrnuté aj mládežnícke stretnutia na provinciálnej, národnej, medzinárodnej a svetovej úrovni, taktiež liturgické

slávenia, saleziánske sviatky a formácia animátorov. *Charakteristickými prvkami SMH sú mládežnícke stretnutia*, ktoré tvoria významné príležitosti na komunikáciu medzi skupinami a na výmenu posolstiev a hodnôt saleziánskej mládežníckej spirituality;

- ▶ hoci na rôznych úrovniach a každý podľa svojej osobitosti, členovia SMH sa stotožňujú s postavami dona Bosca a matky Mazzarellovej. *Avšak je potrebné pripraviť saleziánsku formačnú ponuku* pre rôzne skupiny a združenia ako orientačný bod pre ich formačné plány z hľadiska saleziánskej rodiny;
- ▶ provincia v koordinácii s ostatnými formami prítomnosti saleziánskej rodiny organizovanej v teritóriu sa postará, *aby sa o hnutie uvažovalo v kontexte SVPP*, v ktorom delegát pre pastoračnú mládež so svojim tímom vystupuje ako podporovateľ celkového SMH, ktoré je mládežníckym vyjadrením pastoračnej činnosti samotnej provincie.

ČINNOSTI A DIELA
SALEZIÁNSKEJ PASTORÁCIE MLÁDEŽE

ŠTRUKTÚRY A PROCESY ANIMÁCIE
SALEZIÁNSKEJ PASTORÁCIE MLÁDEŽE

ČASŤ

TRETIA

Realizácia saleziánskej pastorácie mládeže sa skladá z mnohých rôznych častí: osôb, štruktúr, činností, materiálnych zdrojov a programov, ktoré sa musia primerane prispôbovať cieľom, obsahom a stratégiám SVPP. Tento dokument sa sústreďuje na konkrétne usporiadanie a organizovanie rozličných prvkov výchovnej a pastoračnej praxe takým spôsobom, aby sa zabezpečila identita, koherentnosť vzhľadom k cieľom projektu a organickosť. Táto tretia časť je „modelom činnosti“.

ČINNOSTI A DIELA SALEZIÁNSKEJ PASTORÁCIE MLÁDEŽE

KAPITOLA

VII

*„Ja som si vyvolil vás...
aby ste prinášali ovocie.“*

(Jn 15, 16)

«*Svoje poslanie plníme hlavne aktivitami a dielami, v ktorých možno rozvíjať ľudskú a kresťanskú výchovu mladých, ako je oratórium a mládežnícke stredisko, škola a učňovské strediská, internáty a domy pre mladých, ktorí sa ocitli v ťažkostiach. Vo farnostiach a na misijných stanicích napomáhame šírenie evanjelia a napredovanie ľudu. Bohatstvom špecifického povolania spolupracujeme na pastorácii partikulárnej cirkvi. V špecializovaných strediskách poskytujeme našu pedagogickú a katechetickú službu v oblasti výchovy mládeže. V exercičných domoch sa staráme o kresťanské formovanie skupín, najmä mládežníckych. Okrem toho sa venujeme akémukoľvek inému dielu, ktorého cieľom je spása mládeže.»*

(S 42)

«*V to popoludnie som dlho uprene hľadel na to množstvo hrajúcich sa chlapcov. Bola to Pánova ‚veľká žatva‘, ale bez robotníkov. Bol som tu sám, vysilený robotník s podlomeným zdravím. Budem môcť ešte zhromažďovať svojich chlapcov? Kde? Trochu som poodišiel a začal som sa sám prechádzať. ‚Bože môj – zvolal som – prečo mi neukážeš miesto, kam by som mohol preniesť svoje Oratórium? Kam? Alebo povedz, čo mám robiť?‘»*

(Spomienky Jána Bosca, Cesta veľkej myšlienky 1835 – 1845, s. 124)

Ponúkame

zamyslenie nad najdôležitejšími charakteristikami diel a služieb, v ktorých sa realizuje saleziánska pastorácia mládeže vyjadrená vo výchovno-pastoračnom projekte. Predovšetkým predstavujeme najorganizovanejšie a najtradičnejšie štruktúry: oratórium – mládežnícke stredisko, škola a učňovské stredisko, saleziánska prítomnosť vo vysokoškolskom vzdelávaní, farnosť a svätyňa zverené do správy saleziánom, sociálne diela a služby pre mladých v ťažkostiach. Následne predstavíme diela a služby, ktorými sa snažíme priblížiť k mladým a odpovedať na nové výzvy, ktoré nám od nich prichádzajú. Mnohé z týchto nových výchovných a pastoračných prítomností medzi mladými sa môžu realizovať aj v tradičných štruktúrach, a tým predstavujú znak ich úsilia o obnovu a pastoračnú kvalifikovanosť.

1

Organická pastorácia: jednota v rozdielnosti

V pastorácii mládeže všetky aktivity a podujatia majú jeden a ten istý cieľ: podporovať integrálny rozvoj mladých a ich sveta tak, že sa prekonáva úseková a rozkúskovaná pastorácia. Tento cieľ sa dosiahne pomocou vytvorenia takého **operatívneho spoločenstva okolo veľkých cieľov, kritérií činnosti a prednostných výberov faktorov pôsobiacich v pastoračnej činnosti**, ktoré bude schopné prepojiť sa a vstúpiť do vzťahu so všetkými zložkami.

Takáto zbiehavosť sa vyžaduje: od subjektu, ktorým je mladý človek, na ktorého sú jednotlivé ponuky nasmerované; od výchovno-pastoračnej komunity, ktorá musí zdieľať ciele a línie činnosti; a od nevyhnutnosti komplementárnosti medzi jednotlivými vstupmi, skúsenosťami a pastoračnými modelmi.

Táto organickosť saleziánskej pastorácie mládeže sa uskutočňuje prostredníctvom:

- **saleziánskeho výchovno-pastoračného projektu**, ktorý na rozličných úrovniach definuje kritériá, ciele a procesy, ktoré vo výchovno-pastoračnej komunite orientujú a napomáhajú zbiehavosť a činorodé spoločenstvo rozličných aktivít, vstupov a osôb;
- **organizovania pastoračnej animácie a pastoračného riadenia provincie a diel**, ktoré zabezpečí komunikáciu a koordináciu všetkých aspektov saleziánskeho života vzhľadom k výchovným a evanjelizačným cieľom pre mládež (porov. 23. GK, č. 240 – 242).

2

Rôzne prostredia a činnosti

Pod termínom **prostredia** rozumieme výchovné a pastoračné štruktúry, v ktorých sa uskutočňuje saleziánske poslanie podľa špecifickej výchovno-pastoračnej ponuky. Každé z nich sa usiluje vytvoriť určitú atmosféru a štýl vzťahov medzi VPK. Jedno saleziánske dielo alebo dom môže pozostávať z viacerých prostredí, ktoré sa navzájom dopĺňajú, aby tak lepšie vyjadrili saleziánske poslanie.

2 1

ORATÓRIUM – MLÁDEŽNÍCKE STREDISKO

2 1 1

Originalita saleziánskeho oratória

Oratórium sv. Františka Saleského na Valdoccu bolo prvým stabilným dielom, ktoré dalo začiatok všetkým ostatným. Výchovné prostredie, ktoré sa vytvorilo v oratóriu, bolo pastoračnou odpoveďou dona Bosca na potreby najnúdznejších dospievajúcich a mladých v Turíne. Väčšine z nich okrem katechizmu ponúkal zdravú zábavu, základné vzdelanie a pracovné schopnosti potrebné pre život. Don Bosco vedel umožniť formáciu a kresťanskú angažovanosť mladým, ktorí pre neho znamenali najnaliehavejšie výchovné výzvy.

Osobný prístup dona Bosca dal formu oratóriu a **jeho skúsenosť sa stala preventívnym kritériom, ktoré sa rokmi uplatňovalo:**

- od prvotného vyučovania katechizmu k *prítomnosti – účasti na živote mladého človeka*, spojenej so starostlivosťou o jeho potreby, jeho problémy a jeho možnosti;
- od sviatočného oratória „na pár hodín“ k *domu na „neobmedzený čas“*, ktoré sa predlžuje na celý týždeň s osobnými stretnutiami a doplňujúcimi aktivitami;
- od vyučovania katechetických obsahov k *integrálnemu výchovno-pastoračnému programu*, nazývanému preventívny systém;

- ▮ od nejakých aktivít pre mladých k *rodinnej prítomnosti vychovávateľov medzi mladými* počas pohybových i náboženských aktivít;
- ▮ od inštitúcie opierajúcej sa o dospelých ku *komunitě života s mladými*, s mládežníckou spoluúčasťou, spolunažívaním otvoreným pre všetkých;
- ▮ od primátu programu k *primátu osoby a medziludských vzťahov*;
- ▮ od farnosti zameranej na kult a pobožnosti k *misijnému impulzu mládežníckej komunity*, ktorá sa otvára pre mladých, čo ju nepoznajú a do danej farnosti nepatria.

Tento typický dynamizmus preventívneho systému vzbudzoval v mladých túžbu rásť a dozrievať, prechádzajúc od bezprostredných potrieb zábavy alebo vzdelania k systematickejšim a hlbším snahám o ľudskú a kresťanskú formáciu. Tým, že boli zapojení do činností, naučili sa byť protagonistami aktivít a zároveň aj protagonistami a animátormi výchovného prostredia v službe ostatných mladých.

Oratórium dona Bosca je pri zrode saleziánskeho diela a je aj jeho prototypom. S touto inšpiráciou sa rozvíjajú všetky ostatné projekty a evangelizačné služby saleziánskeho poslania (porov. S 40).

Historický vývoj a rozširovanie diela dona Bosca nezmenili inšpiratívne princípy ani osobitné charakteristiky saleziánskeho oratória. Avšak **nové sociálno-ekonomické situácie a fenomény, ktoré poznačili situáciu mládeže, vyžadujú jeho aktualizáciu**. Zrodilo sa nové vnímanie voľného času, ktorý sa v našich spoločnostiach stále viac hodnotí ako otvorený priestor pre každý druh sociálnej, kultúrnej, športovej skúsenosti, cez ktoré sa rozvíjajú spoločenské vzťahy a osobné schopnosti. Vznikli nové prostredia a výchovné agentúry, ktoré sú otvorené pre mládežnícky protagonizmus.

V situácii, v ktorej je voľný čas detí a mládeže presýtený toľkými aktivitami, ktoré sú čoraz viac ponúkané civilnými inštitúciami s veľkými zdrojmi, oratórium prijíma požiadavky aktivít zameraných na oratoriánske srdce, na štýl, na kvalitu, v presvedčení, že časom a v spolupráci s rodinami budú naše výchovné ponuky víťazné. Saleziánske oratóriá sa rôznymi

spôsobmi dokázali prispôbiť novým situáciám, a to aj pod rôznymi menami. V niektorých prostrediach sa „**oratórium**“ vníma ako sviatočný alebo denný program zameraný pre deti (deti a preadolescentov), ktorý je otvorený pre široké okolie a využíva metodologické prístupy, napomáhajúce trávenie voľného času a náboženské stretanie v danom prostredí. „**Mládežnícke stredisko**“ je vnímané ako štruktúra, ktorá slúži najmä dospievajúcim a mladým, otvorené pre všetkých, so širokou ponukou programov podporujúcich integrálny rast, s prevahou skupinovej metodológie zameranej na ľudskú a kresťanskú angažovanosť. Pod pojmom „oratórium – mládežnícke stredisko“ rozumieme dielo, ktoré je otvorené jednak pre aktivity oratória, ako aj pre angažovanosť staršej mládeže (porov. S 28; Pravidlá 5, 7, 11 – 12, 24; 21. GK, č. 122).

Mnohé diela v kongregácii sú práve oratóriá – mládežnícke strediská, ktoré ponúkajú rôzne výchovné projekty pre širokú škálu destinatárov a sú schopné osloviť a zapojiť mladých. **Tieto diela majú mnohoraké formy a charakteristiky v závislosti od rozličných geografických, náboženských a kultúrnych oblastí**. Existujú napríklad: nočné oratóriá, pojazdne oratóriá pre ohrozených mladých, oblastné oratóriá alebo oratóriá pracujúce v jednej štvrti, ktoré sú medzi sebou prepojené; oratóriá, ktoré pre nezamestnaných alebo nevyučených mladých ponúkajú možnosť získať základnú formáciu alebo pripraviť sa na nejaké zamestnanie; niektoré oratóriá sa snažia zachraňovať tých mladých, ktorí sa nachádzajú vo vážnych sociálnych ťažkostiach.

Výchovno-pastoračná komunita oratória – mládežníckeho strediska

Dôležitosť VPK oratória – mládežníckeho strediska

Na každom mieste je oratórium – mládežnícke stredisko organizované ako VPK, ktorá sa skladá z mladých, animátorov, rodín, zo spolupracovníkov a saleziánskej komunity. **Všetci vnímajú pozvanie, aby aktívne a spoluzodpovedne spolupracovali podľa svojich osobitných úloh**. Tak ako don Bosco spolu so svojimi mladými a spolupracovníkmi na Valdoccu, aj my chceme, aby každé oratórium – mládežnícke stredisko bolo skutočným domovom s konkrétnymi a jasne zadanými priestormi v rodinnej atmosfére so spoločne žitým SVPP a primeraným sprevádzaním skupín a osôb.

Oratórium – mládežnícke stredisko je miestom *širokého prijatia*, otvorené pre širokú škálu detí, dospelých a mladých, predovšetkým najnúdznejších, s vplyvom na širokú sociálnu zónu. Zároveň je výchovno-pastoračným miestom, ktoré je zamerané na *prijatie* a *osobný záujem*, ktorý prevyšuje čisto funkčné vzťahy. Saleziánsky vychovávateľ, už od prvých stretnutí, vie viesť taký dialóg s mladými, ktorý ich motivuje a stále viac ich zapája, tým, že ich robí postupne *spoluzodpovednými* za jednotlivé činnosti a dynamiky skupiny, ktorej sú členmi. Už od čias dona Bosca je mládežnícky protagonizmus charakteristikou VPK oratória – mládežníckeho strediska.

VPK oratórií – mládežníckych stredísk prežíva s mladými ich realitu, osvojuje si ich nepokoje, ťažkosti, očakávania a ponúka priestor žiť a angažovať sa v ich svete. *Svojím flexibilným a kreatívnym vedením* je táto komunita schopná prispôbiť sa rôznosti a spontánnosti, ktoré sú typické pre oratoriánsku výchovu. Ona je zaiste veľmi dôležitou výchovnou a pastoračnou prítomnosťou vo svete mladých.

B Subjekty VPK oratória – mládežníckeho strediska

Mladí sú centrom života, rozhodnutí a ponúk VPK saleziánskeho oratória – mládežníckeho strediska. Z toho vyplýva potreba, aby boli mladí vnímaní ako schopní zvažovať a rozhodovať o veciach, ktoré sa ich týkajú. Nech sú si tiež vedomí možností, ktoré sa im ponúkajú na tieto ciele, a nech majú na to potrebné prostriedky. Nech sa zapájajú do organizovania oratória – mládežníckeho strediska v súlade s výchovným projektom a rešpektujú úroveň rozhodovania rozličných orgánov.

VPK saleziánskeho oratória – mládežníckeho strediska je v neustálom vytváraní a potrebuje osoby, ktoré budú animovať jej projekt v zbiehavosti výchovných iniciatív. **Mladí animátori**, identifikovaní so saleziánskym štýlom a charizmou, prijímajú výchovnú ponuku oratória – mládežníckeho strediska a aktívne animujú jej realizáciu.

Animátor je vychovávateľom, ktorý kráča s mladými, ktorý s nimi objavuje, ktorý nechá, aby mu mladí kládli otázky, a je schopný nadšene a pevne ponúkať nové méty osobného rastu. Má skúsenosť s výchovným procesom, ktorý animuje a *odpovedá na povolanie, a životný projekt, ktorý mu pomáha v osobnom raste*. Uvedomuje si, že tak v oratóriu – mládežníckom stredisku, ako i mimo neho je animátorom, a teda vychová-

vateľom, ktorý žije tie hodnoty, ktoré ponúka. Animátori sú si vedomí, že život oratória – mládežníckeho strediska v značnej miere závisí od nich vzhľadom na ich úlohu vedenia a organizácie a tiež preto, že sú povolani dávať dynamizmus životu oratória. Preto musia byť predmetom osobitnej pozornosti, sprevádzania a starostlivosti zo strany zodpovedných za oratórium – mládežnícke stredisko.

Služba animácie sa rozvíja *dobrovoľníckym a nezištným štýlom*. Avšak vzhľadom na miestne okolnosti alebo na rozdielnosť štruktúr je možné, že sa niektoré roly profesionalizujú, kvôli dobrému fungovaniu oratória – mládežníckeho strediska a lepšej pozornosti voči mladým.

Destinatármi oratória – mládežníckeho strediska sú nielen mladí, ale aj **saleziáni**. Oni sú aktívnymi protagonistami a zároveň destinatármi pastoračnej ponuky. Z tohto dôvodu všetci saleziáni saleziánskeho domu, a nielen zodpovední za oratórium – mládežnícke stredisko, majú v oratóriu – mládežníckom stredisku špecifické animačné poslanie. Toto vedie saleziánov k tomu, aby vytvárali s mladými ten istý vzťah, aký mal s nimi don Bosco, a pritom vydávali svedectvo bratského spoločenstva a srdečnej otvorenosti. Rehoľná komunita, okrem iného, ponúka skúsenosti viery a spoločnej modlitby s mladými; iniciatívy pre spoločné prežívanie procesov permanentnej formácie, aktívnu účasť na vypracovaní, rozvoji a pravidelnom overovaní miestneho SVPP. Prítomnostiam a oratoriánskym dielam, ktoré sú úplne vedené laikmi, nech sa vždy umožní prepojenie s provinciálnym SVPP.

Pre oratoriánsku pastoráciu je typickou spoluzodpovednosť dospelých, ktorí spolu s mladými zdieľajú priateľské prostredie, výchovnú ponuku a rodinnú i komunitnú skúsenosť. Ich stála prítomnosť je dôležitým prvkom stability a zrelosti, ktoré sú dôležité pre premenlivý život oratória – mládežníckeho strediska. Medzi dospelými sú isté osoby, ktoré majú špecifické úlohy animácie, môžu to byť najmä **rodičia** a **rodinní príbuzní** alebo **členovia saleziánskej rodiny**.

Výchovno-pastoračná ponuka oratória – mládežníckeho strediska

Ponuka oratória – mládežníckeho strediska sa realizuje prostredníctvom itinerárov, ktoré slúžia záujmom mladých. Každý mladý tím, že si vyberie

z rozličných ponúk a má na nich účasť, sa môže vydať na cestu osobného rastu, ktorý viac zodpovedá jeho podmienkam a úrovni osobnej zrelosti.

Je potrebné venovať pozornosť riziku, ktoré je stále viac prítomné, že oratórium bude ponúkať takmer výlučne *pohybovo-rekreačno-kultúrne aktivity*, ktoré sú typické pre saleziánsku výchovno-pastoračnú ponuku. Je potrebné **premyslieť identitu oratória – mládežníckeho strediska a znovu obnoviť jeho pôvodnú výchovno-pastoračnú metodológiu.**

A Proces evanjelizácie

Ponuka oratória – mládežníckeho strediska vedie mladého človeka ku kresťanskému pohľadu na život. Ponúkame kresťanskú výchovu v *saleziánskom mládežníckom štýle*.

Naša viera v Ježiša Krista nás vedie ku kresťanskému pohľadu na život a ukazuje nám životný štýl, ktorý má animovať oratórium – mládežnícke stredisko. Mladí budú môcť v stredisku postupne objavovať prostredie bohaté na evanjeliové hodnoty, ktoré ich vedie k praktickému každodennému životu viery. Podľa rozličnosti vekových kategórií sú ponúkané itineráre, ktoré vedú: k zosobneniu viery; k radostnému sláveniu viery a sviatostí; k výchove ku kresťanskej angažovanosti vo vlastnom prostredí podľa osobného povolania a k budovaniu osobného projektu života v Cirkvi a v spoločnosti.

Oratórium – mládežnícke stredisko je **dielo sprostredkovania. Dielo „hranice“ medzi Cirkvou, mestskou spoločnosťou a mládežníckymi skupinami**, ktoré zabezpečuje vyhľadávanie a kontakt s mladými. Ako hraničné dielo medzi civilnou a náboženskou spoločnosťou, medzi sekulárnym a cirkevným svetom, ponúka výchovné a evanjeliové odpovede na najväčšie výzvy a potreby, zvlášť posledných mladých. Je to saleziánske prostredie mládežníckeho združovania s kresťanskou identitou, ktorého priestory sú otvorené pre tých mladých, ktorí doň chcú vstúpiť.

Oratórium – mládežnícke stredisko je privilegovaným miestom animatorov. Prežívajú v ňom vieru osobne a komunitne, s postojmi otvorenosti a služby voči najnúdznejším. Aj deťom a mladým je ponúkaná tá istá možnosť, aby svojím príkladom a svedectvom oslovovali rodiny a mladých, ktorí sú vzdialení od života Cirkvi.

B Výchova v saleziánskom štýle

Neustále odvolávanie sa na Oratórium na Valdoccu v našich saleziánskych oratóriách – mládežníckych strediskách nám pripomína **hlbokú jednotu našej ponuky, ktorá je zároveň výchovná aj evanjelizačná** a pohýna nás k tomu, aby sme prežívali základné postoje, ktoré jej dajú život: výchovnú citlivosť a evanjelizačný zámer.

Preventívne kritérium podporuje pozitívne skúsenosti, motivuje a snaží sa odpovedať na aspirácie a najhlbšie záujmy mladých. Z tohto dôvodu podčiarkujeme nasledujúce prvky:

- ▶ otvorenosť oratória – mládežníckeho strediska pre všetkých mladých, *najmä najchudobnejších a ohrozených*, ktorí nie vždy sú schopní začleniť sa do iných štruktúr a výchovných ponúk;
- ▶ sprevádzanie najhlbších a osobných síl každého: *rozum, srdce a hľadanie Boha*;
- ▶ *atmosféra radosti a sviatočnosti*, ktorá podporuje optimizmus a pozitívne vnímanie života;
- ▶ *animácia ako výchovná voľba*, ktorá sa konkretizuje v aktívnej prítomnosti vychovávateľov medzi mladými, v otvorenosti voči všetkým a ku každému mladému osobne, v oslobodzujúcej sile výchovnej lásky, v dôvere voči osobe v jej pozitívne a dobre sily;
- ▶ *kreativnosť a duch obnovy*, ktoré unikajú pred rutinou, indierentnosťou alebo konformizmom;
- ▶ *zmysel pre povinnosť a zodpovednosť* v rozličných konkrétnych formách osobnej angažovanosti a služby pre druhých. Oratórium – mládežnícke stredisko hľadá nové spôsoby pastorácie, aby odpovedalo na bezprostredné potreby čo najväčšieho počtu mladých, bez toho, aby sa zabudlo na náročnejšie ponuky pre tých mladých, ktorí sú otvorení pre hlbšiu formáciu.

Vo výchovnej oblasti združovania sa zrodila špecifická výchovno-pastoračná skúsenosť dona Bosca. Ona ponúka **širokú a členitú ponuku**

skupín a združení v službe záujmov mladých, pre ktorých sa organizujú: spontánne skupiny, v ktorých prevládajú prirodzení lídri a bezprostredné záujmy; špeciálne skupiny so špecifickými formačnými itinerármi pre rozličné oblasti – športové, kultúrne, sociálno-politické, ekologické, masmediálne, duchovné, misionárske, animátorské a dobrovoľnícke.

C *Výchova, ktorá vstupuje do spoločnosti, aby ju premenila*

VPK oratória – mládežníckeho strediska je začlenená v miestnej Cirkvi a spoločnosti a je pre ne otvorená. Je živou bunkou spoločnosti a Cirkvi, spoločenstvom viery a života. Prostredníctvom našej neustálej výchovnej práce a zapájania mladých do jej procesov spolupracujeme najmä na obnove spoločnosti, **od nám najbližších kontextov, až po vzdialenejšie prostredia a štruktúry.**

Vo výchovnej činnosti dbáme o:

- ▶ *citlivosť* na všetko, čo nás obkolesuje, a o prekonávanie konformistickej pasivity a indierentnosti;
- ▶ schopnosť *analyzovať realitu a prebudiť postoje* služby a solidárnosti, tým, že sa uskutočňujú iniciatívy, ktoré napomáhajú spoznať mládežnícku biedu v teritóriu;
- ▶ ocenenie *rodiny* a pomoc, ktorú mladí môžu poskytnúť;
- ▶ chvíle „*otvorených dverí*“ a *ponúknutie priestorov* pre lokálne aktivity, ktoré sú v súlade s cieľmi strediska;
- ▶ *spoluúčasť* s čoraz širšími prostrediami štvrte, mesta alebo štátu, ponúkajúc aktívnu a kritickú účasť v sociálnych situáciách, ktoré prežívame. Vo svojich vzťahoch s teritóriom je oratoriánska komunita schopná viesť dialóg aj s inštitúciami pre spoluprácu v sieti.

Keďže oratória – mládežníckeho strediska sú istou **prítomnosťou Cirkvi**, vyžaduje sa, aby boli spoluzodpovedne zapojené do rozličných štruktúr spoluúčasti (pastoračná rada farnosti a/alebo regiónu) a vytvárali salezi-

ánsky SVPP v súlade a dialógu s diecéznymi pastoračnými líniami. Keďže oratórium – mládežníckeho strediska je pastoračnou prítomnosťou vo svete mladých, jej výchovno-pastoračné programy sú zvlášť významné, keďže približujú Cirkev mladým a podporujú v spoločnej pastoračii ich evanjelizáciu (porov. kapitola VII, č. 2.4.4/b).

D *Skúsenosť, ktorá pomáha dozrievať v povolani*

V úžasnom diele formácie osoby vstupujú do hry niektoré dynamizmy pedagogiky výchovného sprevádzania, ktoré oratórium – mládežníckeho strediska musí uprednostňovať. **Miestny SVPP oratória – mládežníckeho strediska zahŕňa aj službu osobného sprevádzania pre všetkých mladých.** Duchovným sprevádzaním, pravidelným životom modlitby, pedagogikou osobného projektu života postupne dozrieva rozlišovanie pre zodpovedné rozhodnutia: stabilné služby pre druhých, poslanie rodičov, svedomité vykonávanie profesie, iné služby a apoštolské povolania v Cirkvi. V tejto oblasti je dôležité sprevádzanie ex-oratoriánov, aby sa zodpovedne začlenili do života spoločnosti a Cirkvi.

V oratóriu – mládežníckom stredisku sa podporuje *kultúra povolani* vo všetkých skúsenostiach sociálneho dobrovoľníctva: prázdninové tábory, misijné dobrovoľníctvo, didaktické aktivity pre deti a dospelých, solidarita s miestnou komunitou štvrte, ekologické iniciatívy a iné.

2.1.4 *Organická pastoračná animácia oratória – mládežníckeho strediska*

A *Hlavné zásahy výchovno-pastoračnej ponuky*

1. Saleziánske oratórium – mládežníckeho strediska je otvoreným domom pre dospelých a mladých danej štvrte alebo zóny. Je **konkrétnym styčným miestom**. Výchovné prostredie je výsledkom množstva významných stretnutí, príbehov a konkrétnych ľudí, kvality ľudských vzťahov. „Oratoriánske prostredie“ nie je teda vytvorené preto, aby malo otvorené dvere a mladí mali všetko k dispozícii. Hodnota výchovnej ponuky oratória – mládežníckeho strediska je v sprevádzaní osoby, ktorá je subjektom procesov rastu a objektom výchovno-pastoračných činností.

2. Saleziánska asistencia je skutočná, afektívna i efektívna blízkosť vychovávateľov pri mladých, aj mimo fyzického priestoru oratória – mládežníckeho strediska, v prostrediach, kde oni žijú. Je to saleziánsky štýl povzbudzovania a pedagogickej intervencie v procesoch poslania. Aktívna a animujúca prítomnosť saleziánov a laických vychovávateľov medzi mladými je vynikajúca forma výchovnej a evangelizačnej komunikácie (24. GK, č. 131).

3. Rôznorodosť ponúk, činností a skúseností, ktoré charakterizujú saleziánsku oratoriánsku pastoráciu, si vyžaduje koordinovanú a zbiehajúcu animáciu. Niektoré základné kritériá takejto animácie sú zamerané na podporu *rozmanitých skupín činností a formácie* podľa veku a záujmov, a mládežníckeho združovania ako súčasť saleziánskeho mládežníckeho hnutia.

Oratoriánska ponuka je *mnohoraká a rôznorodá* (športová, rekreačná, kultúrna, sociálna, ekologická) v súlade s najdôležitejšími aspektmi životaschopnosti a procesu rastu mladých. Medzi najšpecifickejšie činnosti oratória – mládežníckeho strediska patria hry, spontánny alebo organizovaný šport; všetko to, čo sa týka kultúry, hudby, divadla a mediálnej komunikácie, v jej rôznych formách; prechádzky a mládežnícka turistika, tábory, výlety, misijné aktivity a tie, ktoré nepomáhajú solidárnosť.

Je dôležité zapojiť *mladých do účasti na plánovaní, realizácii a hodnotení aktivít* prostredníctvom rôznych skupín a tímov. Je dobré, aby všetky aktivity boli dobre členené a koordinované, tak aby mohli rozvíjať s mladými ich vnútorné výchovné kapacity. Všetko to, čo sa ponúka, musí byť v súlade s *výchovnými cieľmi* SVPP oratória – mládežníckeho strediska.

Je nevyhnutné koordinovať časy, priestory a výchovné modalities oratória – mládežníckeho strediska s inými dielami miestneho saleziánskeho domu – saleziánskej prítomnosti.

4. Kvalita systematickej formácie si vyžaduje vyvíjať neustálu snahu o výchovnú, kresťanskú a saleziánsku kvalifikovanosť osôb a zdrojov. Iba za týchto podmienok budú mladí animátori schopní prijať určité zodpovednosti. Programy školy animácie, táborov, kurzov, obnov, stretnutí a iných formačných aktivít na dôležité výchovné, kultúrne

alebo saleziánske témy musia využívať hodnotu každodenných životných skúseností.

B Štruktúry spoluúčasti a zodpovednosti

Všetci sú spoluzodpovední za animáciu, ale niektoré špecifické úlohy je potrebné zvýrazniť.

» *Miestna animácia*

Zodpovedný za oratórium – mládežnícke stredisko nesmie minimalizovať spoluúčasť a spoluzodpovednosť ostatných členov strediska, ale skôr ich podnecovať a otvárať nové cesty ich rozvoja. Je to salezián alebo laik povolaný pracovať medzi mladými s entuziazmom a kompetentne; s apoštolským duchom, schopnosťou priamych a hlbokých vzťahov so spolupracovníkmi, podnecujúcou prítomnosťou medzi mladými; s kreatívnosťou a nasadením pre obnovenie ponúk a komunikovanie entuziazmu; so starostlivosťou o jednotu činnosti tímu a o jeho rast vo viere.

V súlade so saleziánskou komunitou podporuje SVPP, ktorý je vypracovaný, realizovaný a prehodnocovaný VPK. Koordinuje vychovávateľov, ktorí pracujú v oratóriu – mládežníckom stredisku s rozličnými skupinami a združeniami. Podporuje prepojenie a spoluprácu s ostatnými skupinami, ktoré pracujú v danom teritóriu a v miestnej cirkvi pre mladých, a zabezpečuje začlenenie oratória – mládežníckeho strediska do farského kresťanského spoločenstva.

Úlohou **skupiny animátorov**, integrálnej skupiny VPK, je byť styčným bodom pre mladých, s ktorými zdieľajú život. Práve oni ako animátori skupín spolu so športovými trénermi a umeleckými vedúcimi sú vychovávateľmi oratória – mládežníckeho strediska. Pracujú spoločne a sú zapojení do postupného procesu svojej formácie ako vychovávateľa mladých.

Úlohy animácie sa uskutočňujú aj prostredníctvom iných organizmov. Medzi nimi je dôležitá rada oratória – mládežníckeho strediska alebo **rada VPK oratória – mládežníckeho strediska** (porov. 24. GK, č. 161). Jej zloženie a fungovanie sa riadia dynamickými schémami a kritériami,

ale zároveň aj kontinuitou v súlade s usmerneniami provinciála a jeho rady (24. GK, č. 171).

Jej najdôležitejšie zodpovednosti sú prehodnocovať a podporovať ročný pastoračný plán na základe najdôležitejších požiadaviek situácie mládeže a orientačných línií miestneho SVPP. Koordinovať rôzne výchovné ponuky združení a skupín, a dbať o zosúladenie a integráciu medzi rozličnými pastoračnými podujatiami. Podporovať saleziánske združovanie, zdieľanie informácií a koordinovanie rozličných skupín a združení. Udržiavať blízke vzťahy s teritóriom a so všetkými, ktorí pracujú vo výchove mládeže, podporovaním podujatí a primeraných ponúk pre tých, ktorí sú na okraji alebo v ohrození. Rada sa vo vnútri a pod svojou kontrolou môže členiť na komisie so špecifickými úlohami pre rôzne aktivity.

Projekt oratória – mládežníckeho strediska musí podporovať **štruktúry pre spoluúčasť rodín**. Z tohto dôvodu, podľa miestnych podmienok koordinácie, sú za projekt oratória – mládežníckeho strediska spoluzodpovedné aj rodiny oratoriánov, pričom sa aj naďalej garantuje protagonizmus mladých.

Popri SVPP ako súčasť miestnej organizácie existujú aj **štatúty a (alebo) pravidlá (normy) konkrétneho fungovania**. V nich nech sa špecifikuje: zriaďovateľ právnickej osoby strediska; zodpovedná osoba menovaná zriaďovateľom; orgány spoluúčasti a osobné i spoločné právomoci; vzťahy s orgánmi spoluúčasti a animácie saleziánskeho diela, s rodinami a s civilnými i cirkevnými organizáciami.

» **Provinciálna (národná) animácia**

Provinciálna komisia pre sprevádzanie oratórií – mládežníckych stredísk sa podieľa na animovaní provinciálnej pastorácie mládeže. Jej koordinátor a členovia tejto komisie garantujú vypracovanie, aktualizáciu a prehodnocovanie provinciálneho výchovno-pastoračného projektu oratórií – mládežníckych stredísk v súlade s provinciálnym SVPP.

Kvôli organickej a koordinovanej animácii v sieti je nevyhnutná **synergia jednotlivých provinciálnych komisií** pre oratória – mládežnícke strediská, školy, farnosti, SMH, animácie povolání, misijnej animácie a dobrovoľníctva, spoločenskej komunikácie. Formačná komisia zabez-

pečuje formačné sprevádzanie mladých saleziánov, ktorí sú vo svojom apoštoláte poverení vedením a animáciou oratória – mládežníckeho strediska.

Pre animáciu a koordinovanie tejto časti saleziánskeho poslania na provinciálnej úrovni je mimoriadne dôležité *provinciálne oddelenie pre plánovanie a rozvoj*, ktoré má za cieľ zabezpečiť podporu projektu v operatívnom súlade s provinciálnym oddelením pastorácie mládeže.

Tam, kde **na národnej úrovni** sú dve alebo viac provinciálnych komisií pre oratória – mládežnícke strediská, sa tieto musia koordinovať a spolupracovať podľa zdieľaného projektu a byť v širších sieťach. Činnosť oratórií a mládežníckych stredísk nekončí v mestských štvrtiach. Práca v sieti si vyžaduje širšiu koordináciu, aby sme boli prítomní v mienkotvorných „fórach“, vo svete práce mládeže, v organizáciách pre deti a mládež, ktoré ovplyvňujú rozhodovanie o mládežníckej politike (výchovná prevencia, sociálna činnosť, formácia a rozvoj dobrovoľníkov a dobrovoľníctva, spoločensko-kultúrna animácia, podporovanie výchovného využitia voľného času).

2 2

SALEZIÁNSKE ŠKOLY A UČŇOVSKÉ STREDISKÁ

2 2 1

Originálnosť saleziánskych škôl a učňovských stredísk

Saleziánska škola a učňovské stredisko⁹ sa zrodili na Valdoccu ako odpoveď na konkrétne potreby mladých a **začlenili sa do celkového projektu výchovy a evanjelizácie mladých, najmä tých najchudobnejších**. Don Bosco, vedený túžbou zaručiť dôstojnosť a budúcnosť pre svojich mladých, založil umelecké a remeselné dielne a zároveň sa im snažil pomôcť nájsť si prácu a zabezpečiť pracovné zmluvy, aby ich chránil pred zneužívaním. Táto služba a príprava bola obohatená povolaním a prítomnosťou saleziána koadjútora.

Toto je základom dnešných učňovských stredísk, ktoré sa snažia podporovať ľudskú, kresťanskú a odbornú formáciu mladých. Táto ponu-

⁹ Pozn. prekl. – v slovenskom prostredí sa to týka trojročných učebných odborov na stredných odborných školách (SOŠ) alebo odborných učilištiach (OU)

„Bol to don Bosco, čo poslal svojich študovať na štátne univerzity, aby im potom zveril vyučovanie profánnych predmetov. Don Bosco mal veľmi jasný názor na jednotu človeka a následne na potrebu primeranej integrálnej výchovnej činnosti. Vedel, že pastoračná činnosť formuje zároveň čestných občanov a dobrých kresťanov. V tomto zmysle videl v škole prozreteľnosť formačný moment.“

(20. GK, č. 234)

ka odpovedá na predpoklady, schopnosti a perspektívy mnohých mladých, ktorí po ukončení základného vzdelania **sa chcú začleniť do sveta práce**. Odborná príprava sa javí ako efektívny nástroj integrálneho ľudského rozvoja a mládežníckej prevencie, a okrem toho slúži aj kresťanskej animácii sociálneho prostredia a rozvoju sveta podnikania.

Don Bosco, vždy pozorný na potreby mladých, rozšíril svoje pôsobenie podporou vzniku saleziánskych škôl. Vnímal, že **škola je nevyhnutným prostriedkom výchovy**, miestom stretania kul-

túry a viery. Školu pokladáme za privilegovaný prostriedok výchovy, za rozhodujúcu inštitúciu na formáciu osobnosti, lebo odovzdáva pohľad na svet, človeka a dejiny (porov. *Katolícka škola*, č. 8). Školy sú v kongregácii veľmi rozšírené, lebo odpovedajú na potreby samotných mladých, spoločnosti a Cirkvi. Stali sa hnutím vychovávateľov, ktorí sú pevne udomácnení v školskom prostredí.

Existujú aj **školiace alebo rekvalifikačné centrá**, ktoré ponúkajú rozličné služby: profesijné poradenstvo, vzdelávanie a formáciu, preškolenia, rekvalifikáciu, začlenenie a znova začlenenie do pracovného prostredia, podporu sociálnych podnikov. Prispievajú k osobnému úspechu každej osoby a sú zamerané na širokú typológiu osôb: školopovinných mladých; nezamestnaných mladých a dospelých; mladých v ťažkostiach alebo tých, ktorí opúšťajú školu; migrantov a učňov. Tieto itineráre sú v silnej miere prispôbené daným osobám v závislosti od toho, či je ich cieľom školské alebo formačné začlenenie, alebo zaškolenie na to, aby bola daná osoba prijatá do zamestnania. Táto príprava pozostáva zo širokej palety vstupov, ktoré majú priviesť danú osobu k uvedomeniu si reality trhu práce a čo najlepšie ju pripraviť na prijímací pohovor a jednotlivé fázy pracovného začlenenia.

Niektoré provincie ponúkajú **službu stredoškolských internátov** pre chlapcov, zo škôl alebo z učňovských stredísk. Školské internáty sú rezidenčného charakteru, ktorý ponúka dvadsaťštyrihodinové ubytovanie pre žiaka. Je to prostredie vhodné na štúdium v klíme pokojného spoluzitia. Žiaci sú neustále sprevádzaní tímom vychovávateľov. Dôležitú úlohu v domove mládeže zohráva postava vychovávateľa, ktorý asistuje a pomáha žiakom počas štúdia alebo rekreácie, stravuje sa spoločne s nimi a sprevádza ich počas dňa. V niektorých prípadoch je každodenné štúdium obohatené aj o ľudskú a kultúrnu formáciu. Deň v internáte sa člení na čas strávený v škole, na študovni a počas rekreácie, športu a čas venovaný duchovnému rozmeru.

Výchovno-pastoračná komunita saleziánskej školy/ učňovského strediska

Dôležitosť VPK saleziánskej školy/učňovského strediska

Počas desaťročí na prelome 20. a 21. storočia bola snaha o prechod z inštitucionálneho výchovného modelu na model komunitný, z postojov delegovania výchovnej činnosti na osoby, ktoré sa plne zasvätili výchove (rehoľníci, pedagógovia), k postojom aktívnej účasti všetkých osôb zapojených do výchovného procesu. **VPK je novým subjektom zodpovedným za výchovu a výchovné prostredie**. V saleziánskych školách a učňovských strediskách je *zbiehavosť cieľov a presvedčení* všetkých členov VPK zabezpečená spoločnou realizáciou SVPP.

Uznávame základnú hodnotu učňovských stredísk a škôl, ako prostredí, kde *evanjelium osvetľuje kultúru a necháva sa ňou osloviť*. Takýmto spôsobom sa vytvára efektívne dopĺňanie sa procesov výchovy a evanjelizácie. Táto integrácia vytvára dôležitú výchovnú alternatívu v súčasnom kultúrnom, etickom a náboženskom pluralizme spoločnosti. Súčasná sociálna, politická a kultúrna situácia, nové smernice školskej reformy v rozličných štátoch, ako aj samotná vnútorná realita škôl sú pre nás novými výzvami a zložitými problémami. **Je potrebné konkretizovať kritériá a stratégie, ktoré sa budú konfrontovať s danými problémami a budú orientovať realizáciu SVPP.**

B Subjekty VPK saleziánskej školy/ učňovského strediska

Žiaci sú prvoradými protagonistami formačného procesu. Tvorivo sa zúčastňujú na jeho tvorbe a aktualizácii v jednotlivých fázach. Rastú v schopnosti vytvárať vzťahy prostredníctvom účasti na školských a formačných aktivitách. Saleziánske školy a učňovské strediská odpovedajú na explicitnú požiadavku mladých získať serióznu kultúrnu a odbornú prípravu a podnecujú vo svojich žiakoch aj implicitnú otázku po zmysle života. Naše školy a učňovské strediská ponúkajú také itineráre, aktivity a iniciatívy, ktoré vo svojej podstate odpovedajú na túto snahu.

Podľa vyjadrenia dona Bosca **vychovávateľa** vytvárajú spolu s mladými „rodinu“, mládežnícku komunitu, v ktorej sú záujmy a skúsenosti mladých základom celej výchovnej ponuky. Učitelia a vychovávateľa nielen vyučujú, ale aj „asistujú“, pracujú, študujú a modlia sa spolu so žiakmi. Sú to osoby ochotné byť s mladými, schopné vziať na plecia ich ťažkosti. „Učitelia za katedrou a bratia na ihrisku“ (don Bosco).

Medzi tými, čo vychovávajú, chceme poukázať zvlášť na *pedagogický personál* (učitelia, majstri, vychovávateľa). Sú to tak saleziáni, ako aj laici, ktorí sú naplno zapojení do výchovno-pastoračnej činnosti podľa saleziánskeho projektu a podľa ich profesijnej kompetencie:

- *výber laikov* je vyjadrením pozorného a primeraného rozhodnutia. Vyžaduje od nich vyrovnanosť, vážnosť a koherentný spôsob života. Ide o laikov, ktorí si s radosťou osvoja výchovnú úlohu a sú otvorení pre výchovné ponuky saleziánskej školy/ učňovského strediska. Sú profesionálne kompetentní, otvorení pre systematické celoživotné vzdelávanie a aktívne sa zapájajú do plánovacích a hodnotiacich stretnutí. Ich výchovná profesionálnosť sa vyznačuje doceňovaním medziľudských vzťahov a je pre ňu príznačná etická dimenzia, chápaná ako osobné svedectvo života, ktoré podporuje zvnútorňovanie hodnôt zo strany žiakov. Laickí učitelia/majstri/vychovávateľa prinášajú svedectvo svojho laického kresťanského života. Toto sa ľudsky a profesionálne vyjadruje v ich životných rozhodnutiach, v poznatkoch a v mimoškolských formačných aktivitách;
- *rehoľní učitelia/majstri/vychovávateľa* vydávajú svedectvo svojho zasväteného života a tak podnecujú objavovanie no-

vých spôsobov, ako vytvárať kultúru a formovať podľa kresťanského pohľadu na život, človeka a dejiny.

Pomocný nepedagogický/administratívny personál napomáha výchovné pôsobenie predovšetkým prostredníctvom starostlivosti o prostredie, štýlom vzťahov a dobrou logistikou a organizáciou.

Rodičom ako priamym zodpovedným za rast ich detí zvlášť prináleží viesť dialóg s učiteľmi/vychovávateľmi. Oni sa prostredníctvom kolegiálnych orgánov školy osobne podieľajú na jej živote v momentoch jej programácie, výchovnej revízie a zamerania voľnočasových aktivít.

Preventívny systém dona Bosca sa inšpiruje rodinou a realizuje sa v rodinných vzťahoch. Je súčasťou našich škôl a ponúkame ho rodičom ako model budovania vzťahov a rastu vo výchovnom dialógu s deťmi.

Výchovno-pastoračná ponuka saleziánskej školy/ učňovského strediska

Saleziánske školy a učňovské strediská sú **dve štruktúry systematickej formácie. Majú svoje vlastné črty, ktoré sú vždy hlboko prepojené.** Nie je skutočnou saleziánskou školou tá škola, ktorá by nepripravovala na prácu, a nie je skutočným saleziánskym učňovským strediskom to stredisko, ktoré by nedbalo o systematickú konfrontáciu s kultúrou. Úlohou a ume- ním pedagóga je pozeráť sa na obsah svojej vyučovacej činnosti z pohľadu integrálneho výchovného rozvoja mladých, v službe ich osobného rastu.

Je vhodné pripomenúť základné črty výchovno-pastoračnej praxe, ktorá robí zo saleziánskej školy/ učňovského strediska *privilegované miesto formácie*, významný priestor pre *podporu ľudových vrstiev a mimoriadne účinné evanjelizačné prostredie*:

A Inšpirácia evanjeliovými hodnotami a ponuka viery

Podčiarkujeme aktuálnu nevyhnutnosť evanjelizácie v našich výchovných inštitúciách. S pedagogickým dedičstvom dona Bosca a následnou tradíciou sa začleňujeme do širokej škály *katolíckych škôl a učňovských stredísk* (porov. 21. GK, č. 130).

Je potrebné, aby každá výchovná inštitúcia ponúkala pastoračnú výchovnú ponuku a ostala pritom otvorená aj pre zdieľané miestne hodnoty. Nech podporuje otvorenosť a prehĺbenie náboženskej a transcendentnej skúsenosti a nech premyslí „evanjeliové poslanstvo“, akceptujúc životodarnú konfrontáciu so svetom jazykových vyjadrení a kultúrnych otázok. Preto:

- nech zakladá všetky svoje činnosti na *kresťanskej koncepcii skutočnosti*, ktorej centrom je Kristus (porov. *Katolícka škola*, 33);
- nech orientuje *kultúrne obsahy a výchovnú metodológiu* na základe vízie ľudstva, sveta a dejín inšpirovanej evanjeliom (porov. *Katolícka škola*, 34);
- nech podporuje *zdieľanie výchovno-pastoračných hodnôt*, ktoré sú vyjadrené v SVPP (porov. *Katolícka škola*, 66);
- nech podporuje katolícku identitu prostredníctvom *svedectva* pedagógov a vytvorením *komunity veriacich*, ktorá animuje evanjelizačný proces (porov. *Katolícka škola*, 53).

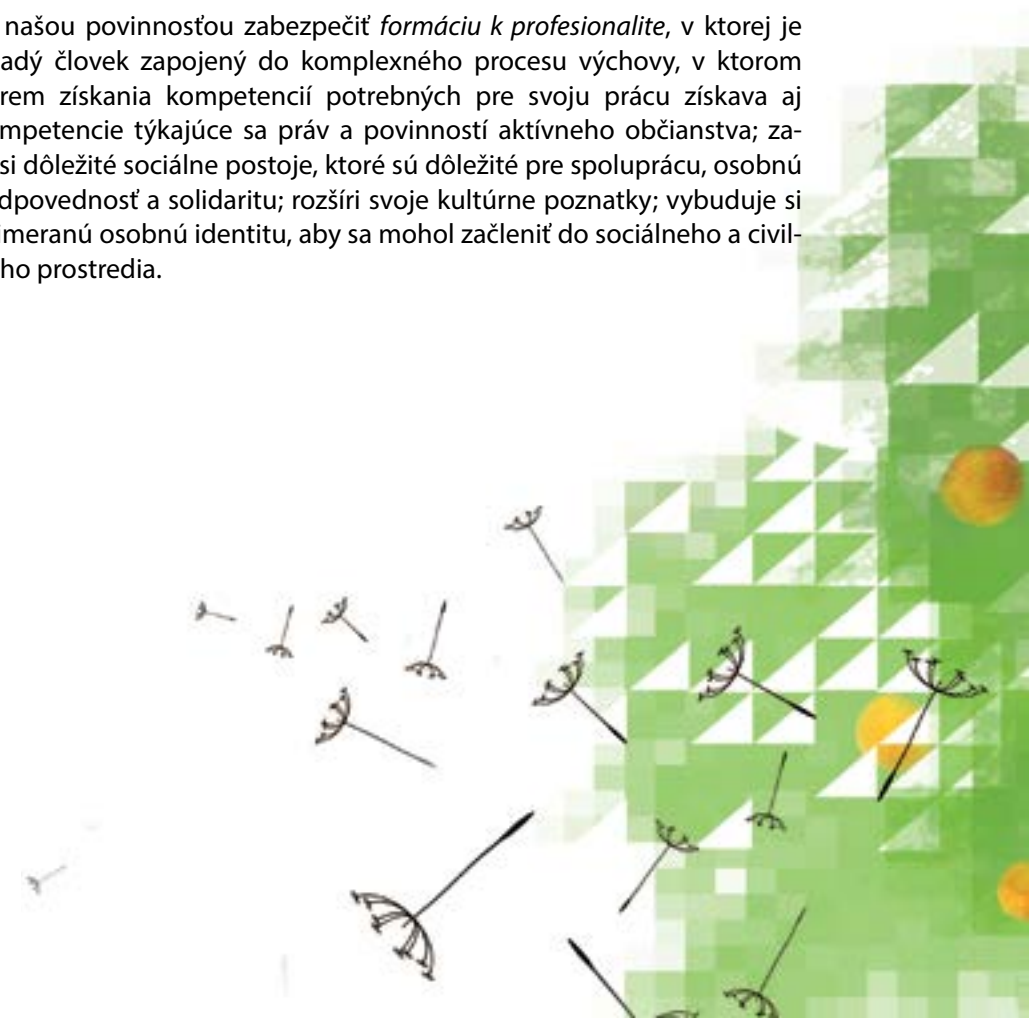
- sa dozrieva v ľudskom a evanjeliovom pohľade na *prácu*, keď nie je chápaná len ako úloha, ktorú treba splniť v sociálnom systéme, ale ako privilegovaný spôsob komunikácie, sebvýjadrenia, seberealizácie, vždy nových medziľudských a sociálnych vzťahov, osobného prínosu pre zlepšenie sveta, v ktorom daná osoba žije a pracuje;
- sa garantuje neustála aktualizácia *profesionálnej kvalifikácie a saleziánskej identity* pre všetkých členov VPK, prostredníctvom systematických postupov permanentnej formácie;
- sa uprednostňuje primeraná pedagogika a plánovanie výchovných činností tak, aby sa zabezpečil úzky vzťah medzi *výchovnými, didaktickými a pastoračnými cieľmi*.

Je našou povinnosťou zabezpečiť *formáciu k profesionalite*, v ktorej je mladý človek zapojený do komplexného procesu výchovy, v ktorom okrem získania kompetencií potrebných pre svoju prácu získava aj kompetencie týkajúce sa práv a povinností aktívneho občianstva; získava dôležité sociálne postoje, ktoré sú dôležité pre spoluprácu, osobnú zodpovednosť a solidaritu; rozšíri svoje kultúrne poznatky; vybuduje si primeranú osobnú identitu, aby sa mohol začleniť do sociálneho a civilného prostredia.

B Efektívna a kvalifikovaná výchova

Spomedzi mnohých spôsobov, ktorými sa môže realizovať evanjelizácia, my saleziáni uprednostňujeme tie, ktoré viac rešpektujú výchovné úsilie a lepšie zabezpečujú korektný výchovný proces. Všeobecne by sme mohli povedať, že výchova je „premyslená“ činnosť (so špecifickými cieľmi, zadanými rolami, primeranými skúsenosťami) a v synergii síl (VPK). V tejto optike saleziánske školy/učňovské strediská ponúkajú kvalitnú výchovno-kultúrnu ponuku, v ktorej:

- dynamiky *vyučovania/vzdelávania* sú postavené na *solídnom výchovnom základe*;
- sa venuje *neustála a kritická pozornosť* fenoménom kultúry, sveta práce a masmédií;
- sa ponúka *systematický proces výchovného pôsobenia*, ktoré napomáha mladým objaviť projekt ich života;

C Saleziánska pedagogika

Saleziánske školy a učňovské strediská dosahujú svoje ciele **výchovným štýlom a metódou dona Bosca** (21. GK, č. 131). Typické črty našich výchovných centier sú výsledkom prežívania nasledujúcich aspektov:

- ▶ animovať, orientovať a koordinovať *oratoriánskym* spôsobom, robiac z inštitúcie rodinu, kde sa mladí cítia „ako doma“ (S 40);
- ▶ vyzdvihovať *osobné* výchovné vzťahy, založené na dôvere, dialógu a prítomnosti – asistencii pedagógov medzi mladými;
- ▶ prijímať *celistvosť života mladých* tak, že vychovávatelia sa budú zúčastňovať na záujmových aktivitách mladých a budú podporovať voľnočasové aktivity, akými sú divadlo, šport, hudba, umenie;
- ▶ pripravovať mladých, aby *sa zodpovedne postavili* k aktívnemu občianstvu v rodine, v spoločnosti a v cirkevnom spoločenstve.

D Sociálna funkcia a pozornosť voči najnúdznejším

Školské aktivity sú otvorené pre mnohoraké skúsenosti a môžu byť koordinované školou/učňovským strediskom aj v mimoškolských prostrediach. Pedagógovia pomáhajú **začleneniu mladých do reality** v spolupráci s inštitúciami a výchovno-formačnými organizáciami. Plné začlenenie mladých do miestneho života a prijatie vlastnej zodpovednosti je cieľom integrálnej výchovy ponúkanej v našich školách a učňovských strediskách. Naše školy a učňovské strediská sa snažia o vytváranie spravodlivejšej a ľudskejšej spoločnosti. Preto:

- ▶ sa snažia usadiť v *ľudovejších prostrediach* a uprednostniť *najúdznejších mladých*;
- ▶ sú proti každej *diskriminácii a sociálnemu vylúčeniu*;
- ▶ uprednostňujú kritérium *sprevádzania všetkých* pred kritériom výberu najlepších;

„Saleziánska škola nech má ľudový ráz, a to vzhľadom na svoje umiestnenie, kultúru i prednostné zameranie, ako aj na mladých, ktorých prijíma. Nech organizuje služby užitočné pre miestne obyvateľstvo, napríklad kurzy odbornej a kultúrnej kvalifikácie, kurzy pre negramotných a na prevýchovu, fondy na študijné štipendiá a ďalšie podobné iniciatívy.“

(P 14)

- ▶ podporujú systematickú *sociálnu formáciu* svojich členov;
- ▶ uprednostňujú *primerané začlenenie sa mladých do trhu práce* a výchovné sprevádzanie tým, že udržiavajú pravidelný kontakt s podnikateľským a priemyselným prostredím;
- ▶ stávajú sa centrami animácie a kultúrnych i výchovných služieb pre zlepšenie prostredia, tým, že uprednostňujú také programy, špecializácie a zamerania, ktoré čo najviac zodpovedajú *potrebám mladých danej oblasti* (porov. 21. GK, č. 129,131);
- ▶ snažia sa o *blízkosť a solidaritu* cez ponuku svojich priestorov a personálu, cez ponuku služieb a podpory pre všetkých a cez spoluprácu s ostatnými výchovnými a sociálnymi inštitúciami;
- ▶ podporujú významnú prítomnosť medzi *odchovancami (exalievmi)*, aby sa aktívne a prínosne zapojili do sveta kultúry, výchovy a práce v miestnej spoločnosti, ako aj v miestnej Cirkvi.

2 2 4

Organická pastoračná animácia saleziánskej školy/ učňovského strediska

A Hlavné zásahy výchovno-pastoračnej ponuky

1. V saleziánskej tradícii sa osoby, časy, priestory, vzťahy, vyučovanie, štúdium, práca a všetky ostatné činnosti vzájomne prepájajú v prostredí pokoja, radosti a nasadenia sa: **je to výchovné prostredie.**

Je potrebné, aby sa *výchovné vzťahy* zakladali na rozumnosti požiadaviek, využívaní každodenného života a výchovnom sprevádzaní. Okrem pozornosti upriamenej na plnenie si študijných, výskumných a pracovných povinností je potrebné, aby sa pedagogicky zabezpečila starostlivosť o prostriedky, zariadenia, stroje a miesta, v ktorých sa odohrávajú školské a odborné aktivity. Toto by malo byť vyjadrením spolupatričnosti.

Neoddeliteľným výchovným prostriedkom a priestorom saleziánskej výchovnej skúsenosti v škole/učňovskom stredisku je *dvor*. On nie je iba zemepisným miestom, v ktorom sa odohrávajú činnosti a podujatia, ale je **časom pre budovanie osobných vzťahov vychádzajúcich z animácie, hry, športu**. Každá saleziánska škola/učňovské stredisko sú vyzvané, aby aj v budúcnosti zachovali časy a priestory určené na stretanie sa žiakov. VPK garantuje asistenciu mladých v štýle dona Bosca.

- 2. Systematický obsah rôznych predmetov** tvoria poznatky, ktoré je potrebné sa naučiť; pravdy, ktoré treba objaviť; techniky, ktoré si treba osvojiť; odpovede na otázky a ponuka hodnôt. Tomuto napomáha jasnosť poznania, pedagogické východisko, a predovšetkým základné chápanie kultúry, ktoré sa ponúka.

Toto si na jednej strane vyžaduje, aby sa dával dôraz na ľudskú skúsenosť, ktorá je na pozadí jednotlivých disciplín, cez pomoc mladým objaviť, prijať, vážiť si a osvojiť si *vnútorné hodnoty*, ktoré sú na pozadí predstavovaných a študovaných faktov. Na strane druhej si to vyžaduje otvorený záujem o *všeobecnú kultúru*, ktorá je v kontakte s vyjadreniami rôznych národov a so spoločne zdieľanými hodnotami ľudstva.

Je absolútne nevyhnutné, aby sme sa vyhli tomu, že by vedecko-technické smerovanie a vnímanie sveta dalo na druhú koľaj, alebo dokonca úplne vylúčilo, odvolávanie sa na základné hodnoty, ktoré sú základom „poznatkov“. Výchova k hodnotám, ideálom a k objavovaniu je jedným z výchovných aspektov, ktoré formujú základnú štruktúru integrálneho výchovného pôsobenia.

Základným problémom školy je jej kultúrne nastavenie: jej celkové chápanie človeka. Každodenným životom v triede alebo v dielni sa

ponúka *integrálne antropologické chápanie, ktoré je inšpirované kresťanským humanizmom*.

Pedagógovia uvádzajú žiakov v rozličných vedných disciplínach k živému a životnému stretnutiu s kultúrnym a profesionálnym dedičstvom v dialógu s kresťanským humanizmom. Z tejto perspektívy nech sa zvlášť dbá o výber učebníc a ďalších didaktických materiálov.

Pedagógovia v saleziánskych školách ponúkajú *výchovné itineráre*, ktoré sú bohaté na kresťanský humanizmus a saleziánske prvky zamerané na integrálny osobný rast žiakov a študentov: *výchova svedomia, citová výchova, sociálno-politická výchova* a najmä *náboženská výchova*. Náboženská dimenzia musí byť prítomná v študijnom programe, ktorý tvorí základ formácie detí a mladých.

Vyučovanie katolíckeho náboženstva, ktoré sa považuje za základ výchovného pôsobenia, je súčasťou vzdelávacieho procesu v mnohých štátoch. Uvedomujúc si vnútorné problémy súvisiace s kresťanskou formáciou mladých, uskutočňujú sa pravidelné procesy plánovania a hodnotenia vyučovania náboženstva ako *dôležitej súčasti formácie v oblasti kultúry*. Obsahom vyučovania náboženstva na školách musí byť to, čo je pre veriacich obsahom ich viery. Jeho cieľom je formovať stálu schopnosť pochopenia náboženstva, to jest, interpretovať životné situácie človeka na pozadí viery. Škola ponúka systematické a kritické poznanie všetkých kultúrnych udalostí, ako aj náboženských skutočností, ktoré sú späté s dejinami náboženstva. Je vyučovaním, ktoré pomáha mladým objaviť náboženskú dimenziu ľudskej skutočnosti a hľadať podstatný zmysel života. Orientuje k vedomému a slobodnému rozhodnutiu pre zodpovedný a dôsledný život. Predstavuje pozitívny a otvorený pohľad na kresťanské učenie, ktoré disponuje k explicitnému ohlasovaniu Krista. Rozvíja pozitívny a kritický dialóg s inými oblasťami ľudského poznania a s inými náboženstvami. Vzbudzuje túžbu po postupnej výchove k viere v kresťanskej komunite.

- 3. Didakticko-výchovnou metódou je zosobnenie ponúk a vzájomná spolupráca.** Ide o: aktívnu didaktiku, ktorá rozvíja v žiakoch schopnosť objavovať a podporuje dozrievanie kreativity a autonómny rast v oblasti kultúry; interdisciplinárnosť, keď rôzne vedné od-

bory ponúkajú komplementárny prístup; ohodnotenie procesu rastu mladých v ich schopnostiach naučiť sa a skúmať a nehodnotiť iba záverečné výsledky.

4. Integrálna výchova si vyžaduje doplniť školský program o **iné komplementárne, integrujúce, podporné, ako i dobrovoľné aktivity**. Saleziánske školy ponúkajú široký priestor pre voľnočasové a oddychové aktivity (umelecké, rekreačné, športové, kultúrne). Týmto spôsobom majú tendenciu sa stať *celodennou školou*.

Saleziánske školy/učňovské strediská vytvárajú priestor, podporujú a sprevádzajú *rozličné skupiny* (študijné, kultúrne, rekreačné, umelecké, komunitnej služby, dobrovoľnícke, kresťanského rastu, orientácie v povolani, kresťanskej angažovanosti), ktoré uznávajú ako privilegované prostriedky výchovy a evanjelizácie. V niektorých školách/ učňovských strediskách majú žiaci k dispozícii priestory pre neformálne stretnutia, miestnosti a hudobné miestnosti, atď. Nech sa v ročnom plánovaní naplánujú špecifické časy na tieto aktivity.

Ako súčasť saleziánskej tradície nech sa venuje pozornosť stretaniu sa s bývalými žiakmi našich škôl, tzv. odchovancami (*exallievi*) tak, aby sa našiel primeraný spôsob na ich osobné zapojenie alebo združovanie.

Jedným z nosných stĺpov, ktoré zabezpečujú saleziánsku identitu školy, je **jasná a organická ponuka výslovne evanjelizačných podujatí**. Výchovno-pastoračná ponuka sa vyjadruje v skúsenostiach a aktivitách, ktoré sú súčasťou saleziánskej tradície:

- krátke *každodenné stretnutie* určené či už pre všetkých žiakov, alebo pre triedu („buongiorno“ alebo „slovko do dňa“, slovo privítania), ktoré sú inšpirované „večerným slovom“ dona Bosca chlapcom na Valdoccu. „Slovko do dňa“ je charakterizované ako čas modlitby a uvedomelej lektúry životných udalostí s cieľom postupného osvojenia si kresťanského hodnotenia udalostí;
- počas školského roka je žiakom i pedagógom ponúknutá možnosť prežiť *duchovno-formačné chvíle*, ktoré sa prevažne odohrávajú počas silných období liturgického roka, sú privile-

govaným časom pre rast vo viere a prehodnotenie si vlastného života vo svetle kresťanského posolstva;

- verný tomu, čo don Bosco zažil s chlapcami žijúcimi na Valdoccu, každá škola nech ponúka explicitné časy *modlitby a liturgického slávenia*. Aj žiaci, ktorí patria k iným kresťanským vyznaniam alebo k iným náboženstvám, sa môžu zúčastniť na týchto stretnutiach a mať tak možnosť kultúrnej integrácie a poznania náboženskej tradície štátu, v ktorom žijú. Eucharistia a slávenie sviatkov, liturgických období alebo miestnej zbožnosti sú integrálnou súčasťou výchovno-pastoračnej ponuky. Zvlášť dbáme o prípravu slávení sviatosti zmierenia, ktoré nech sú súčasťou školského kalendára, naplánované v ročnej programácii formačných aktivít;
- nech sú naplánované aj *momenty zhromažďovania sa a sviatkov* ako chvíle vďačnosti a výchovy ku spoluzodpovednosti a spolupatričnosti. Do organizovania a realizácie niektorých z týchto iniciatív nech sú aktívne zapojené rodiny a rozličné skupiny VPK. Nech sa venuje zvláštna pozornosť sláveniu saleziánskych sviatkov, chvíľam vzrastu rodinného ducha a vďačnosti.

5. Mladí, ktorí navštevujú saleziánske školy, sú často priťahovaní rodinným duchom, s ktorým sa v nich stretávajú. Pri animácii VPK je dôležité, aby pedagógovia boli stále viac ochotní sa **osobne stretať so žiakmi**. Majúc na zreteli rozličné vývinové etapy žiakov, v každej oblasti, nech pedagógovia ponúkajú *vhodný čas a priestor na osobné stretnutie sa so žiakmi*, počas ktorého sa môžu konfrontovať s osobným pokrokom každého osobne a s ponúkanými výzvami.

Nech sú všetci pedagógovia disponibilní pre osobný rozhovor, ale nech sú aj vyčlenení pedagógovia, ktorí sa zvlášť venujú tejto službe. Tu zohráva dôležitú rolu služba výchovného a psychologického poradenstva.

6. **Formácia a sprevádzanie pedagógov** sú veľkými príležitosťami pre každú výchovnú inštitúciu a pre tých, ktorí v nej pracujú. Formácia učiteľov a ich aktualizácie vzdelávanie sú potrebné nielen v oblasti metodológie, didaktiky a vlastného predmetu, ktoré z nich robí

profesionálov v saleziánskej škole, ale aj podľa formačného procesu, ktorý *prepája vieru, vedu a život*. Preto by sa mal formačný projekt pre pedagógov venovať: účinnej pedagogickej profesionálnosti; kresťanský žitej duchovnosti; kvalifikovanému saleziánskemu výchovnému štýlu; ľudsky bohatej a prijímajúcej osobnosti pedagóga. Povzbudzujeme venovať väčšiu pozornosť *výchovnej pastorácii* rozličných školských dynamík.

Nech sa v súlade s provinciálnym plánom formácie pedagógov pravidelne organizujú či už miestne, alebo provinciálne aktivity na formáciu učiteľov/majstrov/vychovávateľov, zvlášť na formáciu *novoprijatých pedagógov*. Kurzy, dni zamyslenia a formácie, na ktorých sa musia pedagogickí zamestnanci saleziánskych škôl zúčastňovať, ich oboznámiť so životom a dielom dona Bosca a s preventívnym systémom. Nech sú oboznámení aj s typicky saleziánskou metodológiou a didaktikou, ktoré sú súčasťou našej tradície.

7. Všetky časti a činnosti, o ktorých sme hovorili a ktoré tvoria SVPP školy, musia byť *včlenené do širšieho a komplexnejšieho výchovno-vzdelávacieho projektu* v súlade s platnou legislatívou jednotlivých štátov. **Pastoračné plánovanie SVPP** vyjadruje a definuje saleziánsku identitu školy, tým, že vyjadruje evanjeliové hodnoty, ktorými sa inšpiruje a ktoré prekladá do konkrétnych operatívnych krokov. SVPP je inšpiračným a jednotiacim kritériom všetkých rozhodnutí a ponúk (školského plánovania, výberu zamestnancov a učebníc, didaktických metód, kritérií a spôsobov hodnotenia). *Rozlišuje pastoračný úmysel, ktorý animuje celú VPK a je rozhodujúci vo všetkých prvkoch a v usporiadaní školy/učňovského strediska.*

Naše saleziánske centrá ako výchovné inštitúcie sa začleňujú do presného historického a legislatívneho kontextu. Ten je určený štátnou legislatívou, ktorá určuje organizačný a didaktický systém, uznáva a riadne schvaľuje našu ponuku školy/učňovského strediska, naše princípy a hodnoty, ktoré nás charakterizujú. SVPP je našou „chartou identity“. V nej je predstavená: charizma, ktorá inšpiruje našu výchovnú ponuku (pôvodné motivácie musia aj naďalej pokračovať v objasňovaní nášho diela aj dnes); koncept integrálnej výchovy; model výchovnej komunity, VPK; hodnoty, na ktoré sa odvolávame; výchovná metóda a momentálne preferované rozhodnutia.

Identita „našej saleziánskej školy“, tak ako je napísaná v miestnom SVPP, bude spoločnou výchovnou ponukou pre všetkých žiakov školy a jednotlivé triedy. SVPP v rámci pastoračného plánovania určuje výslovné evanjelizačné činnosti a je plne v súlade s cieľmi učebného kurikula (všeobecné výchovné a didaktické objektívy) a tiež so vzdelávacím programom školy, v ktorom sú začlenené aj mimoškolské ponuky a formy riadenia (učebné plány, aktivity, výchovné iniciatívy, organizačné, správne, personálne a ekonomické zabezpečenie a zdroje). Pastoračná činnosť nie je oddelená, ale preniká celé výchovné dielo.

B Štruktúry spoluúčasti a zodpovednosti

» Miestna animácia

Štruktúry spoluúčasti a spoluzodpovednosti napomáhajú vytváranie ideálnych podmienok pre stále lepšiu komunikáciu, zdieľanie a spoluprácu medzi jednotlivými časťami VPK. Ich cieľom je realizovať SVPP a rásť v spolupráci medzi učiteľmi/majstrami/vychovávateľmi, žiakmi a rodičmi. Tieto štruktúry sú rôzne v závislosti od štátov a rozličných miestnych školských legislatív. Preto každá provincia musí definovať *vhodné a konkrétne spôsoby organizácie, vnútorného riadenia a konkrétnej organizácie škôl*, majúť pritom na zreteli nasledujúce prvky:

- ▮ **rada VPK školy/učňovského strediska**¹⁰ v súlade s usmerneniami každej provincie je orgánom, ktorý animuje a usmerňuje celú saleziánsku činnosť premyslením, v dialógu, programovaním a revízii výchovno-pastoračnej činnosti (24. GK, č. 160 – 161, 171);
- ▮ **pedagogická rada školy**, ktorej prislúcha plánovať výchovné a didakticko-formačné usmernenia počas chvíľ navrhovania, diskusie, rozhodovania a hodnotenia v súlade so SVPP. Každá škola zabezpečuje aj členenie pedagogických zamestnancov do rôznych *predmetových komisií a pracovných skupín* za účelom plánovania a aktualizovania výchovných ponúk;

10 Pozn. prekladateľa: v našom kontexte je to *rada školy*.

- ▮ **pastoračný tím**, vedený katechistom, animuje evanjelizačnú činnosť, stará sa o jej hlbokú integráciu do výchovno-vzdelávacieho procesu. Kritériá zloženia tohto tímu určujú miestne podmienky. Nech doň patria aj niektorí žiaci.

» Provinciálna (národná) animácia

Organizačné štruktúry pre saleziánske školy/učňovské strediská sú na úrovni provinciálnej, národnej a medzinárodnej. Môžu byť **osobami s právnou subjektivitou, ktorá je štátom uznaná**. Táto sieť spolupráce na rozličných úrovniach tvorí základ pre aktívnu prítomnosť v školskom systéme a odbornej príprave. Deje sa to spôsobom spájania s výrobnou sférou, so štátnymi a súkromnými inštitúciami venujúcimi sa výskumu a rozvoju odbornej prípravy, so sociálnymi silami odborov, asociácií, ako aj s inými národnými a medzinárodnými organizmami zaujímavými sa o vzdelávací proces a aktívnu politiku práce.

2 3

SALEZIÁNSKA PRÍTOMNOSŤ VO VYSOKOŠKOLSKOM VZDELÁVANÍ

2 3 1

Originalita saleziánskej prítomnosti vo vysokoškolskom vzdelávaní

Toto je **v dejinách Saleziánskej kongregácie nová prítomnosť**. Hoci prvá inštitúcia v tejto oblasti vznikla v roku 1934 (St. Anthony's College, Shillong, India), uvedomenie si dôležitosti tejto úrovne vzdelania a rozvoj saleziánskej prítomnosti v nej nastali až v posledných desaťročiach minulého storočia. Prispela k tomu skutočnosť, že vo svete sa vysokoškolské vzdelanie otvorilo pre stredné a ľudové vrstvy.

Saleziánska prítomnosť vo vysokoškolskom vzdelávaní kvalitatívne i kvantitatívne podrastla po tom, čo sa začalo spoločné uvažovanie a spolupráca s univerzitami. Začal ju v roku 1997 hlavný predstavený don Juan Edmundo Vecchi, ako službu hlavného domu provinciám a tiež samotným inštitúciám (porov. Don Juan Vecchi, ACG 362, „Dokumenty a správy: Služba pre saleziánske univerzity“). Táto služba, ktorú vykonávala hlavná koordinačná skupina IUS (Istituzioni Universitarie Salesiane – saleziánske univerzitné inštitúcie), reprezentovala vôľu saleziánskej

kongregácie usmerniť rozvoj tohto nového typu saleziánskej prítomnosti medzi mladými. Výsledkom tohto procesu bola úprava 13. článku saleziánskych pravidiel, kde sa uznala **saleziánska prítomnosť vo vysokoškolskom vzdelávaní ako súčasť saleziánskeho poslania**:

„Rôzne stupne škôl, učňovské strediská a inštitúty vyššieho vzdelávania podporujú integrálny rozvoj mladého človeka asimiláciou a kritickým spracúvaním kultúry a výchovou k viere vzhľadom na kresťanskú premenu spoločnosti.“

(P 13, porov. 26. GK, č. 122)

Saleziánska prítomnosť v tejto oblasti je dnes veľmi rozšírenou a rôznorodou skutočnosťou. Pracujeme prostredníctvom vedenia a podpory *akademických centier* – pod priamym vedením saleziánskej kongregácie alebo v spoluzodpovednosti s inými cirkevnými inštitúciami –, správou a animáciou *vysokoškolských internátov*, prítomnosťou mnohých saleziánov v úlohe vedenia, prednášania, výskumu alebo univerzitnej pastoračnej animácie na saleziánskych, cirkevných alebo štátnych inštitúciách vysokoškolského vzdelávania.

Úvahy a usmernenia saleziánskej kongregácie ohľadne vysokoškolského vzdelávania sa týkajú predovšetkým saleziánskych vysokoškolských vzdelávacích inštitútov, univerzít a vysokoškolských internátov, ktorých zriaďovateľom sú saleziáni, a preto v nich môžu organickejšie rozvíjať výchovno-pastoračnú ponuku v saleziánskom štýle.

2 3 2

Saleziánske inštitúcie vysokoškolského vzdelávania

Pod menom saleziánske inštitúcie vysokoškolského vzdelávania (IUS) sa rozumie **zskupenie inštitútov vysokoškolského vzdelávania**, ktoré sú priamo alebo nepriamo zriadené Saleziánskou kongregáciou. Rozdielnosť sociálnych a školských systémov štátov, kde sú tieto školy, vedie k veľkej rôznorodosti nielen spôsobu ich riadenia a spravovania, ale aj spôsobu udeľovania akademických titulov a typu kurzov. Existujú univerzity, univerzitné centrá, kolégiá, fakulty, inštitúty, vysoké školy alebo odborné vysoké školy.

Pri zrode IUS boli rôzne motívy: Snaha ponúknuť a zabezpečiť pre saleziánov rehoľníkov vyššie vzdelanie. Prechod na vysokoškolské vzdeláva-

nie ako výsledok prirodzeného rastu a vývoja zo základných a stredných škôl, ktoré boli známe svojou akademickou a výchovnou výnimočnosťou. Potreba pokračovať v sprevádzaní mladých v období, keď prijímajú dôležité životné rozhodnutia, a ponúknuť možnosť univerzitného štúdia pre tých, čo pochádzajú z ľudového a robotníckeho prostredia (porov. *Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore*, č. 3, 19). Tieto motívy spoločne vyjadrujú presvedčenie, že prostredníctvom našich inštitúcií vysokoškolského vzdelávania sme schopní ponúknuť spoločnosti kvalitnú kultúrnu ponuku a obohatiť ju ľudskými osobnosťami, ktoré sú profesionálne kompetentné a občiansky aktívne.

Podstata a ciele tohto typu saleziánskej prítomnosti boli definované samotnými inštitúciami počas procesu reflexie a spolupráce v sieti, o ktorých sme už písali vyššie. Výsledkom spomínaného procesu je vypracovaný a hlavným predstaveným i jeho radou schválený rad východiskových dokumentov IUS: *Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore (Roma, 2003)* a *Politiche per la presenza Salesiana nell'educazione superiore 2012-2016 (Roma, 2012)*. Zatiaľ čo prvý dokument definuje identitu a podstatu tohto typu prítomnosti, druhý dokument konkretizuje usmernenia činnosti pre rozvoj daných inštitúcií počas presne určeného obdobia.

IUS sa definujú ako „inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, ktoré sú **kresťanský inšpirované, majú katolícky charakter a sú saleziánskeho typu**“ (*Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore*, č. 14). Prijmúc vedeckú a akademickú tradíciu, ktorá je vlastná univerzitnej štruktúre, IUS ponúkajú na tejto vzdelávacej úrovni hodnoty a ducha, ktoré sú vlastné našej saleziánskej výchovnej tradícii a charizme. Týmto sa špecifikujeme ako inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, ktoré majú špecifickú identitu tak v Cirkvi, ako aj v spoločnosti.

IUS ako súčasť Cirkvi chcú byť „kresťanskou prítomnosťou v univerzitnom svete, ktorý čelí veľkým spoločenským i kultúrnym problémom“ (*Ex corde ecclesiae* 13). Nakoľko sú prítomnosťou saleziánskej kongregácie, „majú jasnú saleziánsku identitu, sú charakteristické svojím zameraním pre mladých z ľudových vrstiev. Ich akademické komunity vo svojom vzdelávacom programe sú kresťanský a saleziánsky orientované a majú výchovno-pastoračný projekt“ (*Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore*, č. 18).

IUS, tak ako každé iné saleziánske dielo, spadajú do právomoci provincie, ktorá ich podporuje a zabezpečuje im špecifické postavenie v rámci OPP. Každý IUS je vyjadrením kvalifikovanej prítomnosti provincie v službe poslania a iných typov diel saleziánskej prítomnosti v danom teritóriu.

A Akademická komunita saleziánskych inštitúcií vysokoškolského vzdelávania

» **Dôležitosť akademickej komunity**

Táto komunita disponuje vlastnou inštitucionálnou, akademickou a riadiacou autonómiou, pričom rešpektuje poslanie a ciele zverené jej Cirkvou a Saleziánskou kongregáciou (porov. *Ex corde ecclesiae* 12; *Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore*, č. 21), tak ako aj špecifické usmernenia provincie, ktoré sú vyjadrené v ich štatúte a pravidlách.

Akademická komunita IUS je subjektom poslania, tak ako aj VPK ostatných saleziánskych diel. Jej členovia sa spoluzodpovedne podieľajú na príprave integrálnej výchovno-vzdelávacej ponuky pre mladých a zodpovedne konajú pri napĺňaní potrieb a očakávaní spoločnosti, do ktorej sú začlenení.

Komunita sa zosúladuje s hodnotami kresťanského humanizmu a saleziánskej charizmy, ktoré sú sformulované v projekte inštitútu. Ako je vyjadrené v apoštolskej konštitúcii „*Ex corde ecclesiae*“, „prameň jej jednoty vyvierá zo spoločného zasvätenia sa pravde, zo spoločnej vízie ľudskej dôstojnosti a z Kristovho posolstva“ (č. 21).

„Každý IUS, nakoľko je inštitútom vysokoškolského vzdelávania, je akademickou komunitou, tvorenou docentmi, študentmi a nepedagogickým personálom, ktorá svedomito, kriticky a konštruktívne podporuje rozvoj osobnosti a kultúrneho dedičstva spoločnosti, prostredníctvom výskumu, prednášania, vysokoškolského a kontinuálneho vzdelávania a rozličných služieb miestnemu, národnému i medzinárodnému spoločenstvu.“

(*Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore*, č. 15)

» Subjekty akademickej komunity

Tak ako uvádzajú spomínané dokumenty, akademicкую komunitu tvoria rôzni členovia, saleziáni a laici, ktorí spoluzodpovedne spolupracujú na dosahovaní cieľov inštitútu. Akademicкая komunita kvôli dosiahnutiu svojich cieľov vyžaduje od každého svojho člena:

- stotožnenie sa so saleziánskou charizmou a s výchovnou metódou, ktorá je vyjadrená predovšetkým v preventívnom systéme dona Bosca;
- pozornosť reálnemu stavu mládeže a schopnosť vytvárať vzťahy s mladými študentmi;
- stotožnenie sa s projektom inštitútu a snaha o jeho napĺňanie. To od každého člena akademickej komunity predpokladá a vyžaduje etickú a profesionálnu koherentnosť, tak na teoretickej, ako aj na praktickej úrovni, súlad s jeho hodnotami a princípmi;
- nevyhnutné kompetencie pre zastávanie univerzitných úloh;
- rešpektovanie funkcií a rolí jednotlivých členov komunity (študenti, pedagógovia, riadiaci personál, administratívny a služobný personál);
- starostlivosť podporu o vytvorenia takého prostredia, v ktorom je ľudská osoba v centre a kde dialóg a spolupráca sú základom výchovnej metódy.

Pedagógovia a každý člen akademickej komunity vkladajú svoje osobné kvality a schopnosti do realizácie jednotného výchovno-pastoračného cieľa (porov. *Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore*, č. 31). Každý to však uskutočňuje podľa svojich kompetencií v špecifickej oblasti, ktorá je mu zverená v rámci akademickej komunity, ktorú tvoria:

- **pedagógovia**, vybavení primeranými profesionálnymi, pedagogickými a vzťahovými kompetenciami, schopní založiť celú svoju akademicкую činnosť, tak výskumnú, ako aj prednáškovú, v životnom súlade s evanjelióvymi hodnotami;

- **študenti**, zameraní na svoju ľudskú a profesionálnu formáciu, ktorí sa spoluzodpovedne podieľajú na kultúrnych, vedeckých a spoločenských podujatiach vyznačených v projekte inštitútu;
- **administratívny a nepedagogický personál**, ktorý vykonáva svoju prácu ako neodmysliteľnú podporu akademickej činnosti a ako prínos pre formáciu mladých vysokoškolákov;
- **riadiaci pracovníci**, saleziáni a laici, schopní pomenovať výzvy a zodpovednosti typické pre vysoké školy a schopní viesť komunitu pri tvorbe a realizácii projektu inštitútu.

Aby sa mohlo efektívne naplniť poslanie a dospieť ku kvalitnému výsledku, v súlade s cieľmi a poslaním vlastnej univerzitnej, katolíckej a saleziánskej identity, **každý IUS musí garantovať vedenie a rozvoj vlastného personálu**, najmä pedagogického a riadiaceho. To si vyžaduje primeraný výber, formáciu a sprevádzanie, aby sa zabezpečila identifikácia a nasadenie projektu inštitútu (porov. *Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore*, č. 29).

B Projekt inštitútu

Nakoľko ide o inštitúciu vo vysokoškolskom vzdelávaní, **každý IUS musí realizovať výskum, koordinovať vyučovanie, šíriť poznanie a kultúru**. Každá inštitúcia to však robí „cez vlastný projekt inštitútu – kultúrneho, vedeckého, pedagogického, výchovného, pastoračného, organizačného a normatívneho charakteru – ktorý zodpovedá potrebám miesta a univerzity, špecifikuje a aplikuje do operatívnych termínov vyššie uvedenú identitu. (*Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore*, č. 26).

„Rehoľné spoločnosti a kongregácie zabezpečujú špecifickú prítomnosť na univerzitách a takto prispievajú, bohatstvom a rôznorodosťou svojich chariziem – zvlášť výchovnou charizmou – ku katolíckej formácii prednášajúcich a študentov.“

(*Presenza della Chiesa nell'università e nella cultura universitaria*, II, n. 1.)

Projekt inštitútu špecifikuje spôsob, akým inštitút prispôsobuje saleziánsku charizmu ako odpoveď na potreby vysokoškolského systému vzdelávania daného štátu a na miestne podmienky, kde sa nachádza. Poslanie a miestny kontext dávajú každému IUS vlastný špecifický charakter medzi ostatnými vzdelávacími inštitúciami vysokoškolského vzdelávania, ktoré sú prítomné v danom prostredí.

Okrem jasného zedefinovania povahy, poslania a inštitucionálnych cieľov projekt špecifikuje výber a kritériá výskumu, vymedzuje vedecké oblasti a profesionalitu vyučovania, metódy odovzdávania poznatkov a kultúry. V súlade s OPP zvažuje, čo je potrebné na danom území uprednostniť, ktoré sociálne oblasti podporovať. To všetko v súlade so saleziánskym poslaním a potrebami miestnej Cirkvi, v ktorej je v univerzitnej oblasti kvalifikovanou prítomnosťou. **Projekt inštitútu je skutočnou konštitučnou chartou, ktorá integrálne orientuje život inštitútu.**

Konkrétne rozvoj a aplikovanie projektu inštitútu sa realizuje postupným prijímaním skupiny nástrojov a procesov, ktoré zabezpečujú jeho orientáciu, vedenie, správu a fungovanie v súlade so špecifickou identitou daného inštitútu (*Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore*, č. 28). V prvom rade, *strategický plán* a tiež *plán činnosti* napomáhajú postupnú realizáciu projektu inštitútu tým, že definujú strategické ciele, operačné línie a pomenávajú zdroje. *Inštitucionálne hodnotenie a akreditácia* sú procesmi zameranými na zabezpečenie neustáleho zlepšovania inštitúcie a efektívneho dosiahnutia vytýčených výchovno-pastoračných cieľov. Napokon, projekt inštitútu určuje *organizačnú štruktúru* a *právne dokumenty* (štatút, pravidlá a vnútorný poriadok), ktoré sú charakteristické pre univerzitný život a inštitucionálnu kultúru.

C **Výchovno-pastoračná ponuka**

Tak ako sme už uviedli, „**projekt inštitútu každého člena IUS je vedený jasným výchovno-pastoračným cieľom**, v súlade so saleziánskou pedagogikou a spiritualitou“ (*Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore*, č. 24). Tento cieľ sa tlmočí do výchovno-pastoračnej ponuky adresovanej všetkým členom akademickkej komunity, zvlášť mladým, a s cieľom mať výchovný a kultúrny vplyv v spoločnosti a v Cirkvi (porov. *Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore*, č. 24, 31).

Výchovno-pastoračná ponuka je obsiahnutá v projekte inštitútu a je vyjadrená prostredníctvom rôznych procesov a činností, pomocou ktorých inštitúcia realizuje svoje úlohy výskumu, vzdelávania a služby spoločnosti. Zakladá sa na kresťanskej koncepcii ľudskej osoby a riadi sa hodnotami saleziánskej pedagogiky a ducha (porov. *Ex corde ecclesiae* 49; *Identità delle Istituzioni Salesiane di Educazione Superiore*, č. 22). V súlade s týmito princípmi výchovno-pastoračná ponuka podporuje:

- ▶ koncepciu ľudskej osoby inšpirovanú evanjeliom, ktorá ju stavia do stredu života a podporuje jej dôstojnosť;
- ▶ neustále hľadanie pravdy prostredníctvom výskumu vedeného vo svetle evanjelia, ktorý dáva poznanie do služieb osoby a rozvoja spoločnosti;
- ▶ formačnú víziu, ktorá pripravuje osobnosti schopné kritického úsudku, s celkovým chápaním skutočnosti, čo je výsledkom interdisciplinárneho prístupu a integrácie poznania;
- ▶ chápanie profesionálneho života vedeného etickým svedomím a otvoreného pre zodpovednosť a službu v spoločnosti;
- ▶ dialóg medzi kultúrou, vedou a vierou, ktorý je schopný kresťansky osvetliť život a podporovať inkulturáciu evanjelia.

Výchovno-pastoračné zameranie sa prejavuje aj v **snahe vplyvať na výchovu a kultúru** v spoločnosti a v Cirkvi. Čo sa realizuje prostredníctvom úsilia poznať sociálne prostredie a premieňať ho, najmä v oblastiach týkajúcich sa postavenia mladých (porov. *Politiche per la presenza Salesiana nell'educazione superiore 2012 – 2016*, č. 41). Sociálne prostredie je neustálym kritériom pre život a činnosti inštitúcie. Ono overuje jej výchovné ponuky a je neustálou provokáciou jej významnosti.

Táto služba sa rozvíja prostredníctvom vedeckého výskumu, štúdiom súčasných ľudských a sociálnych problémov, kritickej analýzy kultúry, podporovaním spoločného dobra a sociálnej spravodlivosti v súlade s princípmi sociálnej náuky Cirkvi a formáciou takých ľudí, ktorí budú schopní prijať zodpovednú úlohu v službe Cirkvi i spoločnosti.

D *Organická pastoračná animácia saleziánskych inštitúcií vo vysokoškolskom vzdelávaní*

Výchovno-pastoračná ponuka je vyjadrená a uskutočňuje sa v rozličných oblastiach života a činnosti inštitúcie. Zvlášť vo výchovnom prostredí, v ponuke integrálnej formácie študentov, v pozornosti a pastoračnej starostlivosti členov komunity.

1. Kľúčovým prvkom saleziánskej pedagogiky je **výchovné prostredie** chápané ako podnetné prostredie, v ktorom sú kvalitné medziľudské vzťahy, prúdia v ňom hodnoty umožňujúce výchovnú a pastoračnú činnosť. Toto v saleziánskej výchovnej praxi znamená:

- rodinné prostredie, ktoré je charakteristické prijatím a pripravenosťou na osobné stretnutie;
- ľudský prístup, v ktorom je evidentný rešpekt, srdečnosť a ochota viesť dialóg;
- praktizovanie ponúkaných hodnôt (solidarita, spravodlivosť, sloboda, rovnosť, atď.), ktoré sa zviditeľňujú v živote osôb, ako aj v organizácii inštitúcie;
- bohaté prostredie na výchovné ponuky a skúsenosti, ktoré umožňujú osobný rast osôb;
- podpora a sprevádzanie združovania a účasti prostredníctvom rôznych reprezentačných orgánov;
- dať k dispozícii priestory a štruktúry a rozdeliť ich takým spôsobom, aby uľahčovali stretnutie, komunikáciu a osobné vzťahy.

2. **Ponuka integrálnej formácie** je vyjadrená v akademických aktivitách a v doplňujúcich podujatiach, ktoré spoločne vytvárajú univerzitný život. V tej miere, ako sa výskum, prednášky a profesionálna prax jednotne realizujú, prispievajú k vytvoreniu štruktúry myslenia a k rozvoju kritérií, postojov a kompetencií, ktoré garantujú integrálny rozvoj študentov. Takáto ponuka svojou úplnosťou a celistvosťou umožňuje osobný rast študentov a takú kultúrnu, vedeckú a nevy-

hnutnú profesionálnu pripravenosť, ktorá im umožňuje celistvý rozvoj osobnosti a začlenenie sa do spoločnosti.

Integrálnosť, ktorá sa ponúka v projekte inštitútu, si preto vyžaduje zvláštnu pozornosť voči nasledujúcim prvkom:

- vypracovanie takého výchovného modelu, ktorý bude integrovať hodnoty a princípy kresťanského a saleziánskeho humanizmu, teórie a metódy osvojovania si poznatkov, metodológie a nevyhnutné didaktické zdroje;
- náčrt takého kurikula, ktoré by ponúklo rozvoj kritérií a základných ľudských postojov, poznatkov a schopností, ktoré sú späté s profesionálnym rozvojom, a sériu kompetencií, ktoré pripravujú danú osobu pre život, profesionálnu prácu a jej začlenenie sa do spoločnosti;
- vedecké a rigorózne nastavenie výskumu, kurikul a obsahov vyučovania, ktoré sú otvorené pre transcendentálne vnímanie ľudskej osoby a života;
- interdisciplinárny dialóg medzi rôznymi akademickými predmetmi vrátane tých, čo sú etického, náboženského a teologického charakteru, aby sme napomohli študentom získať celistvú víziu reality;
- ponuka špecifických voliteľných predmetov etického a náboženského charakteru, ktoré budú na vedeckej a pedagogickej úrovni a pritom rovnakej akademickej hodnoty ako ostatné predmety kurikula.

3. Integrálny ľudský rozvoj, ktorý je poskytnutý vo formáčnej ponuke, si vyžaduje **pastoračnú pozornosť a sprevádzanie každej osoby**.

„Univerzitná duchovná starostlivosť je aktivita univerzity, ktorá dáva členom univerzitného spoločenstva príležitosť spájať akademické štúdium a mimoakademické oblasti s religióznymi a mravnými zásadami a utvárať si život vo viere.“

(Ex corde ecclesiae 38)

Integrálnosť zahŕňa zjednotenie rozličných dimenzií ľudskej osoby s tou transcendentnou a s jej otvorenosťou voči Bohu. Toto predpokladá rozvoj takého modelu formácie a pastorácie, v ktorom sa:

- ▶ garantuje orientácia a sprevádzanie osoby pri integrácii rozličných dimenzií ľudskeho, kresťanského, profesionálneho a sociálneho rastu;
- ▶ výslovne ohlasuje Ježiš Kristus a jeho evanjelium a sprevádzajú sa tí, ktorí slobodne túžia prejsť cestou rastu a kresťanského vyzrievania, prostredníctvom itinerárov výchovy k viere, liturgických a sviatostných slávení, začlenením a skúsenosťou v komunite, kde sa prežíva viera;
- ▶ vytvára možnosť dialógu a duchovného vedenia ako prostriedkov sprevádzania na osobnej ceste viery a prehĺbenia vlastného kresťanského povolania pre každého člena komunity;
- ▶ ponúkajú momenty reflexie o sociálnych, interkultúrnych, mezináboženských a mládežníckych podmienkach;
- ▶ predkladajú formačné ponuky, služby a nástroje ako odpoveď na situácie a výzvy vychádzajúce zo situácií univerzitných študentov;
- ▶ podporuje realizácia skúseností kresťanskej a sociálnej angažovanosti, prostredníctvom sociálnej služby alebo dobrovoľníctva v prospech chudobných a núdznych;
- ▶ dávajú k dispozícii priestory a štruktúry, ktoré podporujú stretanie a kresťanský rast. Miesta otvorené pre všetkých, prijímajúce a bratské. Miesta zamyslenia sa a modlitby.

V Saleziánskych inštitútoch vysokoškolského vzdelávania pastorácia preniká do všetkých procesov a oblastí činnosti inštitútu tak, že ich orientuje a posilňuje. Jej animácia si vyžaduje primeranú organizáciu, kde sú menovaní jej zodpovední, kde je vypracovaný plán činností a efektívne využívanie služieb a štruktúr pastoračného sprevádzania osôb.

2 3 3 Štruktúry pre prijatie univerzitných študentov

Rozšírenie systému vysokoškolského vzdelávania v rôznych krajinách, ktoré bolo považované za dôležité pre ekonomický a sociálny rozvoj daných krajín, ako aj upevnenie demokracie, prinieslo so sebou masívne sprístupnenie vysokoškolského vzdelávania pre ľudové a stredné triedy. Toto so sebou prinieslo nielen nárast počtu a typu inštitúcií vyššieho vzdelávania, ale aj **štruktúr služieb a prijatia, ktoré boli nevyhnutné na zabezpečenie ubytovania pre mladých, ktorí pochádzali zo vzdialenejších oblastí.**

Narastajúca potreba zabezpečiť pre týchto mladých ubytovanie a najmä pozitívnu skúsenosť ľudskeho, kresťanského a profesionálneho rastu, povzbudila saleziánov, aby vytvorili štruktúry prijatia a ubytovania pre dochádzajúcich študentov. Takto vznikli vysokoškolské internáty, ktoré v súlade so systémami vysokoškolského vzdelávania a so sociálno-ekonomickými podmienkami tej-ktorej krajiny alebo štátu, sa nachádzajú buď v blízkosti študijných centier, alebo sú súčasťou saleziánskych univerzitných mestečiek alebo inštitúcií, ktoré patria iným.

Vysokoškolské kolégiá, na rozdiel od tradičných internátov, ktoré mali prevažne ubytovacia funkcia, sú prostredia, ktoré sú mimo vysokoškolskej štruktúry, ponúkajú prijatie a formačný projekt. Mnohé kolégiá sú výsledkom rekonštrukcií saleziánskeho diela a otvorenosti novým potrebám mladých, zvlášť v mestách, kde sídlia veľké a tradičné univerzity. V týchto prípadoch sa prešlo od klasického poskytnutia ubytovania a stravovania, ktoré bolo možné vďaka rekonštrukcii už existujúcich budov, k rozvoju skutočných prostredí s formačnou ponukou ľudskeho, kresťanského, akademického a profesionálneho rastu.

Vysokoškolské kolégiá, nakoľko oddelené štruktúry od vysokých škôl, sa spravidla nachádzajú

„Často chýbajú štruktúry prijatia, sprevádzania a komunitného života, preto mnohí z nich, vykorenení ďaleko od svojej rodiny, v meste, ktoré dobre nepoznajú, trpia samotou. Okrem toho, častokrát vzťahy s profesormi sú mizivé a študenti sa nachádzajú bezradní a nevedia, ako čeliť mnohým problémom.“

(Presenza della Chiesa nell'università e nella cultura universitaria, 1, n. 1)

v areáli saleziánskeho diela, kde sú aj iné prostredia (oratórium – mládežnícke stredisko, škola, farnosť, atď.) a do tejto štruktúry sa zapájajú. V takomto prípade sa o ne stará a podporuje ich saleziánska komunita zodpovedná za celé dielo. Ich spravovanie je zverené jednému saleziánovi alebo laikovi, ktorý je obklopený ďalšími vychovávateľmi a služobným personálom.

Vysokoškolské internáty sú štruktúry, ktoré patria samotnej inštitúcii vysokoškolského vzdelávania a sú určené na prijatie študentov. Spravidla sa nachádzajú priamo v univerzitnom mestečku a okrem toho, že ponúkajú ubytovacie priestory a priestory na podporu života a štúdia, umožňujú študentom zažiť skúsenosť univerzitného mestečka, kde môžu využiť všetky akademické služby (knížnica, študovne a konzultácie).

Okrem mimoškolských aktivít, ktoré ponúka samotná univerzita, internáty ponúkajú študentom program formácie a osobného, duchovného, sociálneho a kultúrneho rastu, ktoré integrujú spolu s ponúkanými službami univerzitného mestečka aj hodnotu skúsenosti spoločného života a zdieľania projektu.

A *Výchovno-pastoračná komunita štruktúr na prijatie vysokoškolských študentov*

» *Dôležitosť VPK štruktúr na prijatie vysokoškolských študentov*

Nakoľko saleziánske diela sú výchovné, kolégiá a vysokoškolské internáty sú povolané, aby vo svojich komunitách vypracovali formačný projekt a ponúkali skúsenosť výchovného a pastoračného sprevádzania.

V takomto diele sa VPK skladá zo všetkých zodpovedných, saleziánov a laikov, ktorí zodpovedajú za správu diela prijatia, a z vysokoškolákov, ktorí sú na rozličnej úrovni zapojení do animácie komunitného života a do dosahovania jej cieľov.

» *Subjekty VPK štruktúr na prijatie vysokoškolských študentov*

Organizovanie rôznych služieb prijatia a realizácia jej formačnej úlohy si vyžadujú, aby boli zapojení a spoluzodpovední rôzni členovia VPK:

- ▶ **direktor a saleziánska komunita**, zodpovední za vedenie a animáciu celého diela alebo univerzitného inštitútu, ako aj štruktúr prijatia vysokoškolských študentov;
- ▶ **priamy zodpovedný**, salezián alebo laik, ktorý v mene komunity zabezpečuje orientáciu a správu kolégia alebo internátu a realizáciu formačnej ponuky;
- ▶ **vychovávateľa**, ktorí sa na rôznych úrovniach zapájajú a sprevádzajú komunitnú skúsenosť kolégia alebo internátu (poradcovia, psychológovia, administrácia, kapláni, atď.);
- ▶ **študenti**, ktorí sú povolaní byť skutočnými protagonistami svojho rastu a formácie, prijímajúc špecifické roly a úlohy života kolégia alebo internátu, každý podľa svojich možností a schopností.

Budovanie komunity vyžaduje od svojich členov, aby sa starali o primerané miesta a časy komunikácie a formácie. Predovšetkým je nevyhnutné podporovať zapojenie študentov do života a animácie kolégia alebo internátu prostredníctvom skupín, poradných stretnutí alebo verejných zhromaždení.

Saleziánska komunita je zvlášť povolaná, aby zabezpečila svoju neustálu prítomnosť v priestoroch a v životnom rytme kolégia alebo internátu, ponúkajúc mladým svoje svedectvo a možnosť zažiť ten rodinný duch dona Bosca, ktorý si on želal vytvoriť vo svojich domoch.

B *Výchovno-pastoračná ponuka v univerzitných kolégiách a internátoch*

Kolégiá a internáty neponúkajú študentom iba miesto prijatia, kde môžu bývať a študovať, ale predovšetkým **formačnú ponuku, ktorá im umožňuje rásť ako osobám, odborníkom a občanom**. Tieto štruktúry sa riadia SVPP, v ktorom sú definované ich ciele, zodpovední, obsahy, metódy a časy.

SVPP je nástrojom, ktorý spája rôzne prvky životnej skúsenosti, spoluzitia a formácie, ktoré saleziánske kolégiá a vysokoškolské internáty po-

„Aby odpovedali na požiadavky vychádzajúce z vysokoškolskej kultúry, mnohé miestne Cirkvi vytvorili rôzne primerané iniciatívy: hľadanie takej vysokoškolskej pastorácie, ktorá by sa neobmedzila iba na jednoduchú pastoráciu mládeže, všeobecnú a nediferencovanú, ale ktorá vychádza z faktu, že mnohí mladí sú hlboko ovplyvnení vysokoškolským prostredím. Tu je v hre ich stretnutie s Kristom a ich kresťanské svedectvo. Táto pastorácia preto chce vychovávať a sprevádzať mladých v tom, ako sa majú konfrontovať s konkrétnou realitou prostredí a aktivít, ktorých sú účastní.“

(Presenza della Chiesa nell'università e nella cultura universitaria, II, n. 3)

núkajú mladým študentom. Ako taký, zahŕňa do jednotiacej ponuky odpovede na potreby mladých, požiadavky vyplývajúce zo skúseností vysokoškolských štúdií a hodnoty saleziánskej spirituality a pedagogiky.

Jeho vypracovanie si vyžaduje hlboké poznanie mládežníckej situácie a špecifické dynamiky, ktoré sú charakteristické pre skúsenosť vysokoškolských štúdií a začlenenie sa do pracovnej a profesionálnej skúsenosti. Medzi nimi si vyžadujú zvláštnu pozornosť tieto skutočnosti: Prechod z rodinného a zo školského života do vysokoškolského prostredia. Potreba budovať nové medziľudské vzťahy a naučiť sa spolunažívať s inými osobami. Prispôsobenie sa požiadavkám a metóde štúdia univerzity. Po-

treba integrovať vedeckú a odbornú formáciu s osobným životným presvedčením a vierou.

Výchovno-pastoračná ponuka, ktorá je obsiahnutá v projekte, obsahuje cestu vyzrievania k plnej ľudskej zrelosti, formovania kresťanského pohľadu na život a odbornosť, ktorá je otvorená pre solidaritu. Z tohto dôvodu zjednocuje rozličné nevyhnutné dimenzie, aby zabezpečila pre mladých skúsenosť integrálnej formácie; a medzi nimi:

- ľudský rast orientovaný k plnej zrelosti, ktorá zahŕňa schopnosť riadiť vlastný život samostatne a zodpovedne;
- ocenenie osobných vzťahov, spolužitia a služby pre druhých;
- rozvoj postoja zodpovednosti za štúdium a osobnú formáciu;

- rast osobnej schopnosti reflexie, diskusie a snahy hľadať pravdu;
- rozvoj takého chápania profesionality, odbornosti, ktorá je otvorená pre solidaritu a službu najnúdznejším;
- duchovný rast prostredníctvom postupného poznania a skúsenosti prežívanej viery na osobnej i komunitnej úrovni;
- objavenie vlastného povolania a vypracovanie si osobného životného projektu v službe Bohu v Cirkvi a v sociálnej angažovanosti prežívanej podľa evanjeliových hodnôt.

C Organická pastoračná animácia kolégií a vysokoškolských internátov

Pozornosť voči týmto oblastiam si vyžaduje, aby sa študentom ponúkali také momenty a skúsenosti, ktoré zabezpečia plnú realizáciu výchovno-pastoračnej ponuky. Medzi nimi sú zvlášť významné:

1. **prostredie**, ktoré v atmosfére prijatia a rodinnosti napomáha serióznemu prístupu k štúdiu v perspektíve integrálneho rozvoja osobnosti. Na tento účel mnohé kolégiá a internáty, okrem ubytovacích priestorov, ponúkajú priestory, akými sú študovňa, kaplnka, počítačová, televízna, oddychová miestnosť, strekárské miestnosti, jedáleň, ihriská a športoviská, atď.;
2. **miesta a časy stretania a spolužitia** s druhými, kde sa mladí učia žiť spolu a spolu prežívať skúsenosť komunitného života;
3. skúsenosť **osobného sprevádzania a orientácie** (v povolani, profesijnej, pracovnej), ktorá napomáha mladému človeku počas rokov štúdia zažiť a integrovať rozličné formačné skúsenosti;
4. **formačný projekt** pre jednotlivé ročníky, ktorý podporuje osobný, sociálny a kultúrny rast. Ponúkajú sa skúsenosti kultúrnej konfrontácie a kontaktu so sociálnou realitou, aby sa formovalo etické svedomie, ktoré je zodpovedné a solidárne najmä s najchudobnejšími

členmi spoločnosti. Takéto skúsenosti vedú k dobrovoľníctvu ako životnému štýlu a k ľudskému a kresťanskému rastu;

- cesta vyzrievania vo viere, podľa hodnôt saleziánskej mládežníckej spirituality, prostredníctvom **duchovného sprevádzania a momentov modlitby**, uvažovania nad Božím slovom a slávenia sviatostí.

Tam, kde je to možné, nech sa výchovno-pastoračná ponuka kolégia alebo vysokoškolského internátu zosúladí s iniciatívami úradov a organizácií pre vysokoškolskú pastoráciu miestnej Cirkvi.

2 4 FARNOSŤ A SVÄTYŇA ZVERENÉ DO SPRÁVY SALEZIÁNOM

2 4 1 Originalita saleziánskej farnosti a sväteyne zverených do správy saleziánom

Apoštolské nadšenie dona Bosca pre turínskych chudobných mladých ho viedlo k vytvoreniu **farnosti pre mladých bez farnosti**. Samotný don Bosco prijal sedem farností. V roku 1887 napísal usmernenie pre korektné fungovanie farnosti. V ňom sa dotkol tém, ktoré mu najviac ležali na srdci. Prioritná pozornosť voči mladým, najmä tým najchudobnejším, a saleziánska identita farára, ktorý slúži vo farnosti v spoločenstve s biskupom a diecéznym klérom.

„Nech sa farári zvlášť starajú o chorých, chudobných a chlapcov.“

(Rozhodnutia štvrtej generálnej kapituly v roku 1886)

Po dlhých rokoch 19. GK potvrdila, že farnosť je miestom pre „príkladnú starostlivosť o mladých“ (19. GK, IX, č. 3) a 20. GK potvrdzuje, že „vo farskej pastorácii nachádzame široké možnosti a vhodné podmienky pre naplnenie nášho poslania a zvlášť pre výchovu mladých z ľudových vrstiev alebo chudobných“ (20. GK, č. 401). 21. GK pokladá farnosť za dielo, ktoré nám umožňuje byť medzi mladými, aby sme ich evanjelizovali v štýle SVPP (porov. 21. GK, č. 135). Kapitula potvrdzuje prioritu mládežníckej pastorácie (porov. 21. GK, č. 136.141) a definuje charakteristiky saleziánskej farnosti (porov. 21. GK, č. 137 – 141).

V roku 1984 definitívnym schválením obnovených *stanov a pravidiel Spoločnosti sv. Františka Saleského* je farnosť explicitne uznaná ako jedno z privilegovaných prostredí saleziánskeho diela, v ktorom uskutočňujeme naše poslanie: „Svoje poslanie plníme aj vo farnostiach, aby sme odpovedali na pastoračné potreby partikulárnych cirkví na tých miestach, ktoré poskytujú primerané podmienky na službu mládeži a ľudovým vrstvám“ (porov. S 42; P 25).

Rozhodnutie sa pre mladých vo farnosti zverenej do správy saleziánom nie je vylučujúce alebo diskriminačné, ale prednostné. Toto prednostné rozhodnutie je *vzácnym darom pre poslanie celého cirkevného spoločenstva*.

2 4 2 VPK farností a svätých zverených do správy saleziánom

A Dôležitosť VPK farností a svätých zverených do správy saleziánom

Farnosť je prvou komunitou, v ktorej Cirkev realizuje svoje poslanie, ktoré jej Ježiš zveril na presne určenom sociálno-kultúrnom mieste. Je tvorená *veľkou komunitou pokrstených*, „častou“ univerzálnej Cirkvi, v pastoračnom úsilí diecézy. Kresťanská komunita je historickým miestom, v ktorom sa prežíva spoločenstvo: v nej veriaci nachádza svoj domov.

Keďže farnosť je **spoločenstvom spoločenstiev**, vytvára široký podklad pre medziludské vzťahy a podporuje spoločenstvo a bratstvo, „spiritualitu spoločenstva“ (Novo Millennio Ineunte 43 – 45).

„Farnosť je nepochybne najvýznamnejším miestom, na ktorom sa formuje a prejavuje kresťanské spoločenstvo. Je povolaná byť rodinným domovom bratskej lásky, kde si kresťania uvedomia, že sú Božím ľudom. Vo farnosti sa totiž zlievajú v jedno všetky rozdiely medzi ľuďmi, aké sa nachádzajú a prejavujú v univerzálnosti Cirkvi. Na druhej strane je bežným prostredím zrodu a rastu viery. Je preto komunitným prostredím, veľmi vhodným na to, aby služba slova, ktorá sa v ňom uskutočňuje, bola súčasne vyučovaním, výchovou a životnou skúsenosťou.“

(Všeobecné direktórium pre katechizáciu, č. 257)

B Subjekty VPK farnosti a svätyne zverených do správy saleziánom

VPK farnosti zverenej do správy saleziánom prijíma spoločné poslanie, ktoré zapája do spoluzodpovednosti (porov. 24. GK, č. 18) v pastoračnom projekte čo najväčší počet osôb. Ide o **spoločenstvo veriacich**, ktoré podporuje *príslušnosť prežívanú v rodinnom duchu* a vedomú, významnú a zodpovednú spoluúčasť rôznych povolání, chariziem a služieb, ktoré sa vzájomne dopĺňajú v ich rozdielnostiach.

Farnosť je zverená **saleziánskej rehoľnej komunite**. Táto prijíma pastoračné usmernenia diecézy, s bohatstvom vlastnej pastoračnej charizmy. Vytvára okolo farára pastoračný tím animátorov farnosti. Podporuje vytvorenie a realizáciu SVPP vo farnosti. V spolupráci s farárom a jeho tímom je zodpovedná za formáciu a duchovnú animáciu veriacich. Vedie ostatných členov saleziánskej rodiny, aby boli prvými spolupracovníkmi pri rozvíjaní jej projektu.

„Keď sú saleziáni pozvaní biskupom, aby prevzali pastoračnú starostlivosť o nejakú oblasť, alebo časť Božieho ľudu, prijímajú, pred Cirkvou, výsostnú úlohu budovať – v plnej spoluzodpovednosti s laikmi – bratské spoločenstvo, zjednotené v láske, aby počúvali Slovo, slávil Pánovu večeru a ohlasovali poslanstvo spásy.“

(20. GK, č. 416)

„Rehoľná komunita je pre saleziánsku farnosť jej zodpovednou animátorkou.“

(21. GK, č. 138)

Rehoľná komunita (porov. 21. GK, č. 138; P 26) je súčasťou animačného jadra saleziánskej farnosti a zastáva v ňom podstatnú úlohu (porov. 24. GK, č. 159). Je svedkyňou primátu Boha, viditeľne vyjadruje svoj bratský život a prežívanie evanjeliových rád cez momenty modlitby, stretania sa a oddychu. Toto svedectvo zdieľa s laikmi farského spoločenstva. V projekte je taká jednota, ktorá uznáva rôzne kompetencie spolubratov. Komunita sa zúčastňuje na živote farnosti, zaujímajúc sa o život ľudí, najmä mladých.

„Výchovno-pastoračný projekt je bohatou syntézou obsahu a metód; procesov a ľudskej podpory a, zároveň, evanjeliového ohlasovania a prehlbenia kresťanského života.“

(21. GK, č. 80)

Direktor saleziánskej komunity má vo farnosti špeciálnu zodpovednosť, nakoľko je duchovným vodcom rehoľnej komunity a prvým zodpovedným za apoštolské aktivity komunity. Dbá o jednotu a saleziánsku identitu celého diela a povzbudzuje spolubratov pri realizácii pastoračného projektu farnosti (porov. P 29). Je členom pastoračnej rady farnosti.

Správca farnosti, pastier komunity, je bezprostredným zodpovedným za farské poslanie, ktoré biskup zveril saleziánskej kongregácii. Pre kresťanské spoločenstvo reprezentuje biskupa, ale aj saleziánsku kongregáciu. Verný výchovnému a pastoračnému poslaniu má pri evanjelizácii mladých a Božieho ľudu za vzor dona Bosca.

Je povolaný prijímať, počúvať, sprevádzať a formovať farské spoločenstvo. Predseda mu a prijíma zodpovednosť za realizáciu pastoračného projektu, v spolupráci s direktorom, so saleziánskou komunitou a s pastoračnou radou.

Farské spoločenstvo podporuje a sprevádza rôzne povolania, povzbudzuje **laikov, aby zaujali významnú úlohu** pri realizácii evanjelizačného poslania. Farské spoločenstvo sa posilňuje v *zhromaždeniach, skupinách, malých spoločenstvách a v hnutiach*, ktoré prežívajú väčšie nasadenie pre dobro všetkých. Saleziánska farnosť animuje cirkevné spoločenstvá, pričom venuje zvláštnu pozornosť ponukám saleziánskej rodiny a saleziánskeho mládežníckeho hnutia.

Považuje **mladých za plnohodnotných členov VPK**. Táto charizmatická prítomnosť venuje pozornosť svetu adolescentov a mladých, je pozitívna a zaujíma sa o ich svet, ich obavy, skúsenosti a očakávania. Uprednostňovanie mladých charakterizuje formu farskej pastorácie, ktorá je dynamická, nadšená a ponúkajúca evanjeliové ideály.

2 4 3 Výchovno-pastoračná ponuka farnosti zverenej saleziánskej komunite

Farnosť je ponorená do sveta podrobeného rýchlym a hlbokým premenám. Jej poslanie je jednotiacou a komplexnou realitou, ktorá si vyžaduje výchovno-pastoračný projekt (21. GK, č. 140).

A Centrum evanjelizácie a výchovy k viere

Skutky apoštolov sú jednou z kníh Nového zákona, ktorá nám viac ako ktorákoľvek iná kniha pomáha pochopiť zaiste neľahký život prvých kresťanských komunít. V nich sa zakoreňovalo a konsolidovalo zdieľanie a šírenie právd Ježiša Krista. V 2. kapitole, vo veršoch 42 – 46, nájdeme stať, ktorá môže sprevádzať život každého farského spoločenstva:

Vytrvalo sa zúčastňovali na učení apoštolov.	Evanjelizácia a katechéza
Žili v bratskom spoločenstve.	Svedectvo lásky
Deň čo deň svorne zotrúvali v chráme.	Modlitba
Po domoch lámali chlieb.	Liturgia

Farnosť zverená saleziánskej komunite ponúka všetkým *systematickú evanjelizáciu a výchovu k viere* (porov. 23. GK, č. 116 – 157). Podporuje prvé ohlasovanie pre tých, čo sú vzdialení, a ponúka pokračujúce a postupné itineráre výchovy k viere, najmä pre rodiny. Farnosť je *spoločenstvom, v ktorom sa môžu zakúsiť tie najcharakteristickejšie hodnoty saleziánskej spirituality*: radosť každodenného kresťanského života, nádej, ktorá objavuje to pozitívne v osobách a v situáciách a podporuje spoločenstvo.

Farské spoločenstvo pestuje ľudské vzťahy, dbajúc o to, aby sa osoby a skupiny cítili *uznané, prijaté, pochopené*. Naše cirkevné spoločenstvá sú vhodným miestom kresťanskej každodennej skúsenosti.

Komunita sa snaží spolu so všetkými o *ľudský a náboženský rast slabých a núdznych*: neprijíma iba tých, čo hľadajú náboženský význam svojho života, ale ponúka spoločenstvo a sprevádzanie tým, čo sú pokúšaní vzdialiť sa od Cirkvi. V tomto vedomí sa farnosť cíti vyzvaná všetkými, ktorí sa považujú za indiferentných alebo neveriacich.

Je to misionárske a evanjelizačné spoločenstvo, *Božie slovo a liturgia* podporujú život viery jeho členov a komunikovanie kresťanskej skúsenosti. Stredobodom života farského spoločenstva je Eucharistia a významným spôsobom farnosť slávi aj sviatosti kresťanského života, zvlášť sviatosť zmierenia.

Farnosť zverená saleziánom živí *úctu k Pomocnici kresťanov*. Ona je skutočne prítomná a činná a napomáha nám lepšie nasledovať Ježiša. „Urobte všetko, čo vám povie“ je pozvaním Matky. Úcta k Panne Márii Pomocnici nás zjednocuje so spoločenstvom univerzálnej Cirkvi.

B Prítomnosť Cirkvi, ktorá je otvorená a zapojená do teritória

Farnosť je tvárou Cirkvi. **V danom teritórii je prítomnosťou, ktorá zviditeľňuje Cirkev a je sociálne začlenená do každodenného života.** V nej kresťania prežívajú vieru, nádej a lásku, živení Božím slovom a slávením sviatostí. Farnosť je „*cirkvou, ktorá žije medzi domami svojich synov a dcér*“ (*Christifideles laici* 26).

Farské spoločenstvo je významným centrom rôznych cirkevných spoločenstiev a skupín, ktoré sa v nej nachádzajú. Je otvoreným spoločenstvom, ktoré *spolupracuje s ostatnými farnosťami a komunitami*, a s ostatnými sociálnymi a výchovnými inštitúciami, ktoré sú prítomné v danom teritórii, aby podporovali ľudský a náboženský rozvoj občanov.

Zapojená do *dialógu s rôznymi kultúrnymi prostrediami* farnosť napomáha všetkým rozvíjať hodnoty, kritériá hodnotenia a život-

„Vo farnostiach [...] napomáhame šírenie evanjelia a napredovanie ľudu. Bohatstvom špecifického povolania spolupracujeme na pastoračii partikulárnej cirkvi.“

(S 42)

né štýly podľa evanjelia, prostredníctvom prítomnosti založenej na dôvere, ktorá sa dáva a prijíma.

Farnosť vykonáva svoje poslanie v *spoločenstve s miestnou Cirkvou a biskupom*, s inými farnosťami a diecéznymi pastoračnými organizáciami.

C Spoločenstvo s misijným pohľadom

Vo vernosti Ježišovi farnosť verí, že privilegovanými adresátmi a subjektmi Božieho kráľovstva sú chudobní. Z tohto dôvodu musí z jej pastorácie vyžarovať **evanjeliové prednostné zameranie sa na chudobných**, čo v prvom rade znamená uznať hodnotu viery a múdrosť chudobných a sprevádzať ich.

Farnosť zverená do správy saleziánom prijíma ako kritérium a základné rozhodnutie **existenciálnu jednotu evanjelizácie, ľudského rastu a kresťanskej kultúry**. Ohlasujeme evanjelium a osobu Ježiša Krista v hlbokom spolení s príbehom ľudí, s ich problémami a s ich možnosťami. V túžbe uzdraviť neludské situácie sa nechávame viesť hodnotou plnej ľudskosti, ktorú osoba dosahuje v Bohu. Rozvoj farskej evanjelizácie prináša so sebou šírenie evanjelia a podporu ľudu (porov. S 42). Takáto ponuka, keďže vníma celú pastoračnú činnosť ako vyžarovanie evanjelia, sa neuspokojí iba s vysluhovaním sviatostí.

Povzbudzujeme farnosť, aby bola miestom prijatia a nádeje pre všetkých, zvlášť pre tých, čo sú unavení, vydedení, emigranti, chorí a trpiaci. Takýmto spôsobom v úzkej spolupráci a dialógu s inštitúciami, ktoré sa nachádzajú na danom území, silno podporuje ochranu a rozvoj ľudských práv a prežíva strachy a túžby ľudí.

D Jasné rozhodnutie sa pre mladých a ľudové vrstvy

Vo farskej pastorácii by mala byť mládežnícka pastorácia považovaná za charakteristickú črtu jej života. Toto je ten špecifický prínos, ktorí saleziáni ponúkajú ako obohatenie poslania miestnej Cirkvi (porov. S 48; P 26). **Osobitná pozornosť venovaná mladým je základným rozhodnutím mládežníckeho dynamizmu pri evanjelizácii.**

Osobitná pozornosť venovaná mladým, najmä tým najchudobnejším, vnáša do celej farskej pastorácie *špecifickú formu činnosti a špecifické výchovné podmienky*. Uprednostňujeme také skúsenosti, v ktorých sa mladí stávajú evanjelizátormi mladých. Mládežnícka priorita zahŕňa v sebe aj požiadavku *robiť diecéznu komunitu citlivou* na problémy a požiadavky mládežníckej pastorácie. Farnosť zverená saleziánom môže napomôcť poskytovaním výchovno-pastoračných ponúk, ktoré môžu byť príkladom pre vzťahy jednotlivých farností so svetom mladých.

Farnosť je spoločenstvom, ktoré sprevádza svojich veriacich, zvlášť mladých, pri rozlišovaní ich povolania. Sprevádzanie mladých si vyžaduje značné úsilie. Táto služba napomáha pri zosobnení viery. V počúvaní Boha sa upevňuje zmysel pre povolanie v kresťanskom živote. Farnosť *orientuje a sprevádza rozličné povolania v Cirkvi*. Predstavuje mladým ponuku špecifického povolania k rehoľnému životu, ku kňazstvu alebo k angažovanému laickému povolaniu. Vo farskom spoločenstve, ako aj v rôznych skupinách a hnutiach podporuje neustálu modlitbu za povolania.

Saleziánska farnosť má *ľudový charakter širokého prijatia*. Evanjelizácia ľudovej kultúry si vyžaduje neustálu pozornosť na rôzne formy, v ktorých sa prejavuje. Evanjelizácia sa prispôbuje podmienkam a zapája sa do života ľudí, pritom však berie do úvahy ich dejiny, tradície, kultúru, zvyky a korene.

„Túto charizmatickú skúsenosť dona Bosca z Valdocca musí farnosť zverená saleziánom aktualizovať na dnešné časy a obohatiť ňou pastoráciu miestnej cirkvi. Preto ju majú charakterizovať niektoré charizmatické rozhodnutia a voľby, ktoré sú základom jej života a poslania.“

(Don Antonio Domenech, ACG 396, „Totožnosť farnosti zverenej saleziánom“)

2 4 4 Organická pastoračná animácia vo farnosti

A Hlavné zásahy výchovno-pastoračnej ponuky

Farnosť je evanjelizačným spoločenstvom. Prináša prvé ohlasovanie tým, ktorí sú vzdialení, a katechizuje ich na tej úrovni, na akej sa nachádzajú. Zdá sa nám vhodné, aby sme sa vrátili k **niektorým princípom, ktoré sa inšpirujú kresťanským katechumenátom**. Ide o pedagogické

a základné prvky výchovy k viere. Katechumenát sa snaží evanjelizovať v štyroch základných oblastiach rastu vo viere, ktoré sú prítomné v skúsenosti Cirkvi (porov. *Všeobecné direktorium pre katechizáciu* 147): osobná dimenzia, dimenzia spoločenstva, liturgická dimenzia a dimenzia evanjelizačnej angažovanosti. Tieto štyri oblasti môžu pomôcť pri správnom plánovaní činností s mladými, lebo zabezpečujú kompletnosť a celistvosť kresťanskej skúsenosti.

1. Farnosť **vytvára a ponúka postupné a zodpovedajúce itineráre výchovy k viere**, zvlášť pre mladých a mladé rodiny. Pritom neredukujú katechézu iba na prípravu ku sviatostiam (porov. 23. GK, 116 – 157). Tieto procesy vovádzajú rodiny do výchovy ich detí k viere, uvádzajú krstnú katechézu, ponúkajú itineráre výchovy k viere pre snúbencov, ktorí sa neskôr môžu stretávať v rodinných spoločenstvách.

Katechéza musí vo všetkých svojich formách odovzdávať *primeranú a aktualizovanú syntézu* kresťanského posolstva a najmä integrovať osobnú skúsenosť do procesu kresťanského vyzrievania a rastu. Snaží sa povzbudzovať a sprevádzať v postupnej snahe o kresťanský život.

Kresťanská iniciácia sa zakladá na skúsenosti, vzťahoch so spoločenstvom a svedectve života. Preto farnosť zverená saleziánom ponúka mnohé pastoračné procesy a iniciatívy, ktoré svojou sviežosťou a kreatívnosťou pomáhajú k osobnému stretnutiu s Ježišom Kristom. Je nevyhnutné oživiť v kresťanských spoločenstvách významné skúsenosti, ktoré by sprevádzali tých, čo hľadajú vieru v jej rôznych prejavoch. Cez pochopenie a počúvanie Božieho slova (kurzy úvodu do Svätého písma, kázanie, *lectio divina*), cez skúsenosť osobnej i spoločnej modlitby (školy modlitby), účasť na slávení Eucharistie a sviatostí, prehĺbenie viery, ocenenie bohatstva ľudovej zbožnosti, až po skúsenosť misijnej mládežníckej pastorácie v dedinských a mestských oblastiach. Všetko musí byť sprevádzané premýšľaním, hlbokou komunikáciou, tichom a kontempláciou.

2. Ďalšou úlohou farnosti je povzbudzovať skupiny k cirkevnej spolupatričnosti. Na tento cieľ medzi inými uprednostňuje **hnutie, mládežnícke skupiny, skupiny saleziánskej rodiny**. Okrem iného sa vyžaduje, aby sa činnosť týchto skupín koordinovala so SMH a s po-

nukou saleziánskej mládežníckej spirituality. Skúsenosť skupiny by mala byť schopná privádzať k zrelosti otvorených a integrovaných kresťanských spoločenstiev.

3. **Farnosť je spoločenstvom, ktoré prežíva liturgiu a sviatosti. Pripravuje ich, aby sa slávili s radosťou a krásou.** Snaží sa, aby liturgia bola bližšie k životu, a pritom sa usiluje využívať zrozumiteľný a prístupný jazyk, jednoducho vyjadrený cez spevy, gestá, príbehy, svedectvá a symboly. Na to, aby sa liturgia stávala živou, je dôležité podnecovať aktívnu účasť všetkých na jej príprave a realizácii.
4. Farnosť cez podporovanie rastu aktívnej viery vychováva k **sociálnej dimenzii lásky**, aby tak budovala kultúru solidarity. Takto uznáva a povzbudzuje snahu členov farského spoločenstva zapojených do sociálnej činnosti a charity, v civilnom i politickom živote. Napomáha podporovanie, formáciu a sprevádzanie solidárneho a misijného dobrovoľníctva.

V cirkevnom spoločenstve, ktoré spolupracuje s ostatnými miestnymi inštitúciami a skupinami pracujúcimi pre chudobných, musí byť cez konkrétne gestá viditeľný *skromný spôsob života, otvorený pre štedrosť a solidaritu*. Tento spôsob života je viditeľný aj v činnostiach, ktoré odhaľujú hodnoty Božieho kráľovstva. Uprednostňujeme tie gestá solidarity, ktoré sa premenia na dlhodobú činnosť.

5. Nech sa farnosť stane centrom formácie pre dynamických a angažovaných laikov, a najmä pre animátorov zapojených do pastorácie mladých. Pre budúcnosť cirkevných spoločenstiev je jednou z priorít **rozvoj formačných programov, primeraných pre jednotlivých členov**, zvlášť pre tých s výchovnou zodpovednosťou. Ide o katechéty, dospelých (alebo zreľých mladých), veriacich pripravených animovať skupiny. Kreatívna a dynamická metodológia nemôže byť skutočne plodnou, pokiaľ nebude vykonávaná pripravenými katechétmi.

Toto všetko si vyžaduje od farského spoločenstva, *tak saleziánov, ako i laikov, priestor a čas pre zamyslenie sa nad pastoračnou činnosťou v prospech mladých a dospievajúcich a na jej analýzu*.

B Štruktúry spoluúčasti a zodpovednosti

» Animácia miestneho farského spoločenstva

Farské spoločenstvo a jednotlivé skupiny sú nástrojmi jednoty, spoluúčasti a spoluzodpovednosti laikov na živote spoločenstva. Posilňujú svoju identitu prostredníctvom prípravy a realizácie SVPP farnosti.

Farská pastorácia je okrem iného vyjadrená v *jednotnom a členom SVPP*. S ním farnosť ponúka efektívnu spoluzodpovednosť na pastoračnom poslaní *vyučovať, posväcovať a viesť všetkých*. Štruktúry farnosti posilňujú spoločenstvo medzi všetkými, zbiehavosť a komplementaritu medzi osobami, činnosťami a štruktúrami zapojenými do SVPP.

Farská rada je pastoračný tím poradného a operatívneho charakteru (porov. *CIC*, kán. 536). Reprezentuje rozličné skupiny a oblasti farnosti. V súlade s úlohami, ktoré sú menované v Kódexe kánonického práva (*CIC*), a s usmerneniami miestnej Cirkvi spĺňa úlohu, ktorú 24. GK vyčleňuje pre radu VPK a diela (porov. 24. GK, č. 160, 171). Ide o tím, ktorý je nevyhnutný pre pastoračnú animáciu farnosti. Farár spolu s ostatnými saleziánmi komunity jej predsedá, animuje a sprevádza ju. Tím je zložený z kňazov, ktorí sú vyčlenení pre službu vo farnosti, zo zástupcov rôznych oblastí farského života a z ostatných členov, ktorých môže farár sám vybrať.

Jej úlohy sú definované v štatúte a v podstate sú tieto: analyzovať realitu farnosti a jej destinatárov, aby evanjeliovo odpovedali na výzvy, ktorým čelí; ponúkať farskému zhromaždeniu SVPP farnosti, aktualizovať ho a pravidelne prehodnocovať; skúmať a odsúhlasiť bežný rozpočet farnosti; zabezpečiť formáciu farských pastoračných činiteľov.

Komisie a pracovné skupiny sú tímy, ktoré v súlade so SVPP animujú rozličné činnosti. Medzi nimi je zvlášť dôležitá *komisia alebo tím animácie pastorácie mládeže*, ktorý je koordinovaný farským vikárom alebo saleziánom/laikom zodpovedným za oratórium – mládežnícke stredisko (porov. 20. GK, č. 432).

Vyžaduje sa tiež *ekonomická rada* farnosti. Jej zloženie sa riadi kritériami kompetentnosti a administratívnej zručnosti. Jej členovia musia byť skúsení v ekonomickej oblasti a bezúhonného života. Jej právne postavenie

je čisto poradného charakteru. Radí farárovi pri správe farského majetku. Podľa práva predsedom ekonomickej rady je farár, nakoľko je „vlastný pastier“ určitého spoločenstva veriacich (porov. *CIC*, kán. 515, 519). Farár je zodpovedný nielen z pohľadu sviatostného, liturgického, katechetického a charitatívneho, ale aj z pohľadu administratívneho. Je totiž jej právnym zástupcom (porov. *CIC*, kán. 532) a jediným administrátorom (porov. *CIC*, kán. 1279) podľa kánonického usmernenia.

Má svoje štatúty, ktoré definujú jej povahu, charakteristiky, ciele, zloženie, úlohy, funkcie jednotlivých členov, spôsob práce, vzťah s farskou radou a trvanie poverení.

Keď je farnosť prítomná v danej oblasti spolu s ostatnými prostrediami saleziánskeho diela (oratórium – mládežnícke stredisko, škola, sociálne dielo, internát), podporuje v dialógu a spolu s nimi **špeciálnu spoluprácu kvôli jednotnej pastorácii v rámci jediného poslania**. Vo vzťahu s oratóriom – mládežníckym strediskom je výzvou k takému pastoračnému projektu, ktorý bude v súlade s miestnou Cirkvou, v rozličnosti zodpovedností obidvoch prostredí saleziánskeho diela. Vzájomné vzťahy vskutku hovoria o jednotnej pastoračnej činnosti. Rozličnosť projektov nám pomáha lepšie odpovedať na nie zriedkavé špecifické situácie v kongregácii: oratórium – mládežnícke stredisko v saleziánskej farnosti; oratórium – mládežnícke stredisko v diecéznej farnosti; oratórium – mládežnícke stredisko v komplexných dielach.

Rada oratória – mládežníckeho strediska, je buď celá, alebo cez väčšinu členov súčasťou farskej pastoračnej rady, aby sa tak zabezpečila jednotná evanjelizačná činnosť. V mnohých provinciách sa uzákonilo pravidlo, že zodpovedný za oratórium – mládežnícke stredisko je farským vikárom pre mládežnícku pastoráciu.

» Provinciálna (národná) animácia

Farár je menovaný provinciálom a ním predstavený miestnemu ordinárovi, aby pracoval v službe miestnej Cirkvi, v jednote s biskupom, kňazmi a ostatnými farnosťami. Snaží sa koordinovať svoju činnosť s ostatnými farnosťami provincie a provinciálnym oddelením pre pastoráciu mládeže. Usmernenia 19. GK a mimoriadnej GK (20. GK, č. 441) vyžadujú, aby sa v každej provincii podporovala **koordinácia farností**.

Farnosti závisia od diecéz, v ktorých sa nachádzajú, ale sú zverené Saleziánskej kongregácii, aby odpovedali na pastoračné potreby miestnych cirkví (P 25). Z týchto dôvodov saleziánska farnosť začlení do svojho SVPP pastoračné usmernenia tak diecézy, ako aj provinciálneho SVPP.

Provinciálna komisia, ktorej predsedá jeden koordinátor, zabezpečí sprevádzanie a pomoc zo strany provincie jednotlivým farským spoločenstvám pri aktualizácii farského SVPP. Tak koordinátor, ako aj samotná komisia sú členmi provinciálneho tímu oddelenia pastorácie mládeže.

Koordinátor a členovia komisie majú nasledujúce úlohy:

- robiť saleziánske komunity citlivými a pozornejšími na realitu farnosti tam, kde pôsobia;
- podporovať reflexiu a prehĺbenie saleziánskej identity farnosti vo vzťahu k cirkevnej a sociálnej situácii danej oblasti;
- odpovedať na pastoračné výzvy Cirkvi vo verejných kostoloch a svätyniach, ktoré sa nachádzajú v provinciálnych dielach;
- zabezpečiť vypracovanie, realizáciu a hodnotenie SVPP farností a svätýň, ktoré ponúkajú farským spoločenstvám usmernenia a línie, smerujúce k prežívaniu saleziánskej identity;
- podporovať komunikáciu a spoluprácu medzi rozličnými farnosťami provincie;
- podporovať permanentnú formáciu saleziánov a laikov, ktorí sú spoluzodpovední za farskú pastoraáciu, prostredníctvom stretnutí a prípravných kurzov;
- pravidelne zvolávať stretnutia alebo dni farárov, pastoračných rád, katechéto, tímov charity, apoštolátu zdravia, pastorácie mládeže.

Je tiež potrebná **synergia s ostatnými provinciálnymi komisiami**: oratória – mládežníckeho strediska, SMH, animácie povolání, misijnej

animácie, masmediálnej komunikácie. Provinciálna formačná komisia zabezpečuje formačné sprevádzanie pre študentov teológie, najmä diakonov, v ich pastoračnej službe. Nech sú zapojení do farskej pastoračnej služby.

Dynamizmus a koordinačnú prácu provincie podporujú **animácia a koordinovanie na národnej úrovni**, podľa okolností a podmienok. Ich prvoradou úlohou je podporovať uvažovanie a prehĺbenie saleziánskej identity farnosti zverenej saleziánom, prostredníctvom rozvoja a aktualizácie výchovno-pastoračnej ponuky. Z tohto dôvodu sa bude snažiť napomáhať komunikáciu medzi provinciami, aby si vymieňali skúsenosti a výzvy. Jednou z existujúcich foriem pomoci v rozličných provinciách kongregácie je organizovanie aktualizáčného vzdelávania a formácie farárov (formácia, duchovné cvičenia, kurzy špecializácie) na národnej úrovni. Okrem toho, na tejto úrovni, je možné zvolať stretnutia s cieľom reflexie na národnej úrovni nad istými špecifickými oblasťami, s ktorými sa stretávame v našich farnostiach (katechéti, pastoračné rady, mládežnícki animátori, združenia, skupiny), majúci pri tom na pamäti ich rôznorodosť.

2 5

DIELA – SOCIÁLNE DIELA PRE MLADÝCH V ŤAŽKOSTIACH

2 5 1

Originalita diel a služieb pre mladých v ťažkostiach

Don Bosco videl na uliciach Turína potreby mladých v ťažkostiach a odpovedal na ich chudobu otvorením nových foriem pastoračnej služby. Len čo vstúpil do konviktu, don Cafasso mu dal za úlohu navštevovať mladých vo väzení. Tu sa don Bosco po prvýkrát stretol s alarmujúcou a nešťastnou situáciou mnohých mladých väzňov. Stretnutie s mladými väzňami ho nielen dojímalo a znepokojovalo, ale v ňom vzbudilo aj čínorodé zamyslenie.

Cítil sa poslaný Bohom, aby odpovedal na výkrik chudobných mladých, a mal intuíciu, že hoci bolo dôležité reagovať na bezprostredné potreby ich ťažkej situácie, bolo ešte dôležitejšie **predísť jej príčinám, a to integrálnou výchovnou ponukou**. Preto v prvom rade prijal k sebe opustených mladých a siroty, ktorí prichádzali do Turína za prácou, lebo ich rodičia sa o nich buď nemohli, alebo nechceli starať.

„S donom Boscom tvrdíme, že dávame prednosť mládeži chudobnej, opustenej a ohrozenej, ktorá potrebuje byť viac milovaná a evanjelizovaná. Pracujeme najmä v prostrediach, kde je väčšia chudoba.“

(S 26)

S misionárskou horlivosťou dona Bosca sa stretávame v styku s deťmi, adolescentmi a mladými, ktorí žijú v podmienkach sociálneho vylúčenia. Tento termín chápeme aj mimo jeho čisto ekonomického významu, s ktorým sa spája tradičný význam slova chudoba, lebo je s ním spätý aj obmedzený prístup k vzdelaniu, kultúre, bývaniu, práci, nedostatok uznania a ľudskej dôstojnosti a nemožnosť do-

siahnuť ju a byť skutočným občanom. My veríme, že najefektívnejšou odpoveďou na tieto ťažkosti je preventívna činnosť v jej mnohorakých formách.

Rozhodnutie sa pre chudobných, opustených a ohrozených mladých bolo vždy prítomné v srdci a v živote saleziánskej rodiny od dona Bosca až podnes. Odtiaľ pramení **veľká rôznorodosť projektov, služieb a štruktúr pre najchudobnejších mladých**, s výchovným zameraním inšpirovaným saleziánskym preventívnym systémom.

Pohnutí konštatovaním narastajúceho sociálneho vylúčenia sme si vedomí nevyhnutnosti zabezpečiť praktizovanie *výchovného systému dona Bosca*, aby mladí prekonávali ťažkosti a marginalizáciu, osvojili si perspektívu etickej výchovy a podpory ľudskej osoby, v sociálno-politickej angažovanosti a v aktívnom občianstve, dbali o výchovu a ochranu práv detí, bojovali proti nespravodlivosti a budovali mier.

Chudoba a vylúčenie narastajú každým dňom až do tragických dimenzií. Je to chudoba, ktorá zraňuje jednotlivcov i spoločenstvá, najmä mladých, až sa stáva štruktúrnou a globálnou realitou života. My sa inšpirujeme modelom milosrdného Samaritána, „srdcom, ktoré vidí“ a zachraňuje.

Situácie chudoby a vylúčenia majú silné sociálne dôsledky a bohužiaľ majú tendenciu pretrvávať. My nemôžeme voči tejto skutočnosti zostať indiferentnými. Realita nás pobáda a vyzýva, aby sme dali *okamžité odpovede*, krátkodobého i dlhodobějšíeho charakteru (porov. 21. GK, č. 158; 22. GK, č. 6, 72; 23. GK, č. 203 – 214), ktoré tým, že prekonávajú nespra-

vodlivosti a sociálne rozdiely, ponúkajú mladým možnosť vybudovať si život pozitívnym spôsobom a zodpovedne sa zapojiť do spoločnosti.

Mnohé z týchto diel a služieb predstavujú **nový pedagogický a saleziánsky model**, a preto si vyžadujú profesionálnu kompetentnosť, špecializované programy a spoluprácu s civilnými a cirkevnými inštitúciami. Nasledujúci zoznam ponúka ich prehľad:

- diela pre deti ulice: školy rodinného typu, denné centrá alebo domy rodinného typu. K nim patria aj ubytovne pre mladých bezdomovcov. Máme štruktúry pre utečencov a emigrantov, pre chlapcov tulákov, ktorí žijú na uliciach v okrajových štvrtiach miest, pre deti „nikto/nikoho“, opustené alebo siroty;
- služba mladým so špeciálnymi potrebami: mladistvým v ochrannej starostlivosti a trestne stíhaným; väzňom; deťom-vojakom; deťom zneužívaným sexuálnym turizmom a zneužívaným deťom; mladým s fyzickým alebo mentálnym postihnutím;
- pozornosť voči imigrantom: alfabetizácia; psycho-pedagogická podpora a školské poradenstvo; právne poradenstvo v legalizácii ich situácie; podpora pre získavanie sociálnych a odborných kompetencií; spoluúčasť a integrácia do prostredia;
- prijatie a sprevádzanie pri terapii a rehabilitácii: drogová závislosť, mladiství s problémami správania, chorí na AIDS-HIV;
- alternatívne vzdelávacie služby na pomoc pri školskom neúspechu: sociálno-výchovné projekty; remeselnícke dielne a rekvalifikačné kurzy; doučovanie; sociálno-profesijné dielne; kurzy pre nezamestnaných; programy výchovno-vzdelávacej reedukácie;
- diela na začlenenie sa v ľudových prostrediach a kultúrne aktivity v okrajových štvrtiach; činnosti na prijatie a sprevádzanie tých, čo sa stali obeťami násillia, vojny alebo náboženského fanatizmu;
- centrá pomoci a podpory rodiny v jej výchovnej funkcii; služby mladým, ktorí trpia tým, že pochádzajú z dysfunkčných ro-

dín, rodín bez domova alebo z rodín, ktoré nemajú dôstojné bývanie;

- špecifické služby na podporu ženy: alfabetizácia, zodpovedné rodičovstvo, výchova k zdraviu a hygiene.

Prijatie charizmatického rozhodnutia uprednostňovať najchudobnejších a najnúdznejších **peniká celú organickú animáciu saleziánskej rodiny**. V provinciálnom SVPP garantujeme túto snahu vo všetkých našich dielach a vo všetkých našich prítomnostiach. Predchádzať a čeliť možným situáciám a potrebám mladých v každom prostredí, v akomkoľvek kontexte, a zvlášť v špecifických dielach a službách zameraných na chudobných a sociálne vylúčených, je typickou črtou celej saleziánskej pastorácie mládeže.

2.5.2 Výchovno-pastoračná komunita sociálneho diela

A Dôležitosť VPK sociálneho diela

Don Bosco prostredníctvom oratória ponúkol opusteným mladým skutočnú rodinu, kde mohli rásť a pripraviť sa na život. Preto bola preňho komunitná skúsenosť taká dôležitá.

VPK diel a služieb, ktoré odpovedajú na ťažkosti mladých, má svoje osobité charakteristiky zloženia a rastu. Kongregácia získala za posledné roky skúsenosti, na základe ktorých dospela k formulovaniu kritérií, ktoré treba mať na zreteli, keď sa začne uvažovať o zriadení podobnej inštitúcie. Táto integrálna výchovná služba je **skutočným misionárskym rozhodnutím prijatia a rodinnej prítomnosti medzi mladými, ktorí žijú v ohrozujúcich situáciách**. Pozorní voči osobe mladého človeka sprevádzame ho v jeho začlenení sa do komunity ako niekoho, kto má svoje práva, snaží sa o spravodlivosť a obnovu spoločnosti, tým, že podporujeme kultúru solidarnosti, podľa hodnôt inšpirovaných sociálnym učením Cirkvi (porov. S 33).

B Subjekty VPK sociálneho diela

Vychovávateľa žijú s mladými v priateľskom a blízkom vzťahu, v rodinnosti a priateľskosti saleziánskej prítomnosti (láskavosť). Pre chudobných mladých nielen pracujeme, ale všetko robíme v solidarite

a spoločensť s nimi. Ide o úzky a flexibilný vzťah, ktorý je založený na výchovnej vzájomnej dohode.

Hlavným zodpovedným za vypracovanie, aktualizáciu a prehodnotenie miestneho SVPP **je tím vychovávateľov**. Spoluzodpovednosť vychovávateľov a mladých na projekte je charakteristickou črtou saleziánskej pedagogiky. Táto komunitná skúsenosť je týmto spôsobom **zážitkovou školou pre samotných mladých**. Oni sa sami cítia ako vychovávateľa svojich spoločníkov, s ktorými zdieľajú ten istý proces integrálneho rastu, ktorý ich postupne pripravuje na budúce roly výchovnej služby v danom diele, v ich rodinách a v spoločnosti.

Aby sme mohli realizovať kvalitnú výchovno-pastoračnú službu, nestacia iba intuície, osobná skúsenosť a dobrá vôľa. Od vychovávateľov sa vyžadujú aj *nasledujúce predpoklady*:

- garantovať v SVPP stratégie a činnosti, ktoré neustále prehlbujú *motivácie a hodnoty* sprevádzajúce rozhodnutia inštitúcie a každého vychovávateľa;
- mať nevyhnutnú *prípravu* na to, aby sa projekt mohol realizovať profesionálne a kvalitne v komplexných situáciách;
- zabezpečiť *profesionálny prístup* na základe povolenia, o to viac zo strany vychovávateľov v komunite, ktorí sa spoločne venujú tomuto dielu a sú expertmi vo výchove a v ľudskosti;
- pestovať *hlboké poznanie mládežníckej situácie* a kultúrnych procesov, ktoré sa tvoria vo svete vylúčenia a sociálnej marginalizácie;
- prehĺbiť *štúdium preventívneho systému*, aby sme ho mohli prispôbiť každodenným životným situáciám a pestovať *neustálu formáciu* sociálnej dimenzie činnorodej lásky;
- prijať pohľad *sociálnej náuky Cirkvi a ľudských práv*;
- efektívne spravovať dlhé *procesy výchovy a terapie* a súčasne zabezpečiť schopnosť organizácie a správy, ako aj vyhľadávania a spravovania zdrojov.

Proaktívny zásah vychovávateľov a mladých v každodennom živote si vyžaduje spoluprácu s **kvalifikovanými odborníkmi**: sociológmi, psychológmi, lekármi, právnikmi, pedagógmi, sociálnymi pedagógmi. V týchto dielach sa rozvíjajú najlepšie formy *dobrovoľníctva*. Taktiež je nevyhnutné prepojenie a systematické vzťahy s **rodinnými poradcami** a s **ostatnými inštitúciami daného teritória alebo so združeniami**, ktoré pracujú v tej istej oblasti.

Život s mladými, ktorí sú krehkí a majú existenčné problémy, vyzýva **saleziánov a laikov** k *osobnému a inštitucionálnemu obráteniu*. Situácie núdze a mnohé tváre utrpenia, krehkosti, nepohody a zneužívania sú výzvou pre saleziánskeho vychovávateľa, pre jeho bežné činnosti, pre hlboký zmysel postojov, ktoré často považujeme za bezvýznamné. Tieto tváre a príbehy nás vyzývajú ku konkrétnosti a bezprostrednosti, kompetentnosti a zanietenosti, plánovaniu a nezištnosti, duchovnosti a nádeji.

Na jednej strane, saleziáni ponúkajú skromné svedectvo solidárnej a výchovnej prítomnosti medzi mladými tým, že ich sprevádzajú podporovaní hlbokou vierou v Boha Otca, ktorý chce, aby všetci „mali život a mali ho v hojnosti“ (Jn 10,10), zatiaľ čo získavajú stále hlbšie poznanie o okolitej sociálnej situácii a jej mechanizmoch. Na strane druhej, laickí vychovávateľia predstavujú pre mladých najbližší životný model rodinného kruhu, zodpovedného správania, angažovanosti v kvalitnej výchovnej činnosti a svedectva života inšpirovaného Kristovým evanjeliom.

2 5 3 **Výchovno-pastoračná ponuka sociálneho diela**

Špecifický Výchovno-pastoračný projekt pre dané diela a sociálne služby pre mladých v ťažkostiach **určuje identitu danej ponuky a orientuje službu vychovávateľov**, aby sa zabezpečila profesionálna kvalita a vedomie povolania, ktoré predpokladá saleziánsky výchovný štýl.

A **Evanjeliová inšpirácia**

Naša výchovná služba je celá inšpirovaná evanjeliom a snaží sa priviesť mladých ku Kristovi, tomu, ktorý kade „chodil, dobre robil“ (Sk 10, 38). V týchto dielach a činnostiach, niekedy *zásahy bez zaváhania odpovedajú na primárne potreby* prežitia (jedlo, voda, lekárska starostlivosť, ubytova-

nie v rodinnom prostredí), aby mladí mohli rásť v autonómii a prekonať podmienky závislosti. Keď sa dosiahne prvá méta, snažíme sa zabezpečiť im všetky zdroje potrebné pre dôstojný a bezpečný život. Motto dona Bosca „čestní občania a dobrí kresťania“ chce odpovedať na všetky potreby „opustených“ mladých z humanizujúcej perspektívy.

Svedectvo vychovávateľov VPK, prijímajúce a rodinné prostredie, ochrana a podpora osobnej dôstojnosti a jej hodnôt, sú prvou formou **ohlasovania a prvou realizáciou spásy Kristom**: ktorý je oslobodenie a plnosť života.

Ide o výchovné pôsobenie, ktoré zdieľa spolu s mladými ponuku vnútorného rastu, so špeciálnou pozornosťou voči *náboženskej dimenzii ľudskej osoby, základnému faktoru humanizácie a prevencie*, pevnému základu nádeje pre mladých, ktorí ťažko trpia pre dramatické dôsledky chudoby a sociálneho vylúčenia.

Evanjelizácia podľa nás prináša blízkosť a zdieľanie, humanizáciu a ponuku. Je procesom, ktorý aj keď nedospeje do kresťanskej ponuky s rovnakou intenzitou pre všetkých, je aj tak prvou a autentickou evanjelizáciou, pretože tak ako Ježiš sa ponára do reality, aby ju urobila viac ľudskou a pozvala všetkých k jeho nasledovaniu.

Z tohto dôvodu každá výchovná komunita vo svojom SVPP musí ponúknuť mladým skúsenosti a itineráre, ktoré v nich prebudia duchovný rozmer života a pomôžu im objaviť Ježiša Krista ako svojho Spasiteľa (porov. 26. GK, č. 105 – 106). **Táto evanjelizačná ponuka sa musí plne začleniť do výchovného procesu** s jednoduchými, zosobnenými a postupnými pedagogickými itinerármi, ktoré budú úzko späté s každodenným životom.

Je potrebné *trpezlivo a neprestajne chrániť* a rozvíjať náboženské povedomie, aby vystúpilo na povrch to, čo je v mladých pozitívne, vedomie ich dôstojnosti a ich chuť znovu začať. Špecifické formy čin-

„Prostredníctvom tajomných ciest Ducha, ktorý pôsobí v srdciach všetkých ľudí, a osobitným spôsobom v srdciach tých najchudobnejších a najnúdznejších, veríme, že z tohto osobného vzťahu s Bohom vyrastajú neočakávané energie pre vybudovanie osobnosti a jej integrálny rast.“

(Don Juan Vecchi, ACG 359, „Nové chudoby, Saleziánske poslanie a významnosť“)

nosti a podpory, ktoré realizujeme s mladými, sú nasledovné: napomáhať kladeniu si otázok o zmysle života (Aký zmysel má môj život? Akou osobou chcem byť?); byť prítomní na oslavách a dôležitých momentoch ich rodinného, spoločenského a náboženského života; ponúkať hodnoty, ktoré orientujú náboženské hľadanie a napomáhajú otvorenosť pre vieru; predstavovať kresťanský humanizmus evanjelia Ježiša Krista ako dobrú zvesť; pozývať ich, aby sa cítili prijatí kresťanským spoločenstvom a stali sa jeho členmi; ponúkať jednoduché a kvalitné náboženské skúsenosti, a postupné odovzdávanie úloh.

B Integrálna a organická výchovná ponuka

Je dôležité napomáhať obnovu a zjednotenie vnútorného sveta za pomoci procesov „identifikácie“. V čase fragmentácie je možné dospieť k vnútornej jednote iba prostredníctvom **živého kontaktu s osobami a inštitúciami so silnou identitou**, ktoré rešpektujú odlišnosti a sú oslobodzujúce. Preto vychovávame prostredníctvom presvedčenia a motivácie, v osobných vzťahoch presiaknutých prijatím a dialógom, rešpektovaním a bezpodmienečným prijatím. Každý vychovávateľ je pozitívnym vzorom identifikácie a vzťažným bodom v procese osobného rastu mladých. V krátkosti, prítomnosť „medzi“ mladými vzbudzuje otázky a priťahuje.

Takéto prostredie vyžaduje rodinnú komunitnú animáciu. V jej strede zohrávajú neodmysliteľnú úlohu saleziáni a laici. Mladí v ťažkostiach, z ktorých väčšina si nesie skúsenosti z nevhodného rodinného prostredia, potrebujú také rodinné prostredie, kde nájdu priaznivé podmienky na opätovné vybudovanie a primerané preorientovanie svojho života. Okrem toho **ponuka rodinného prostredia**, s možnosťou prežívať vzťahy s významnými dospelými osobami, odstraňuje bariéru nedôvery a prebúda túžbu po výchove a vzdelávaní.

„Chudoba a marginalizácia nie sú čisto ekonomickými fenoménmi, ale sú vyjadrením istej skutočnosti, ktorá sa dotýka svedomia osôb a provokuje mentalitu spoločnosti. Výchova je teda základným prvkom prevencie chudoby a jej prekonania. Ona je aj najšpecifickejším a originálnym prínosom, ktorý môžeme ako saleziáni ponúknuť.“

(Don Juan Vecchi, ACG 359, „Nové chudoby, Saleziánske poslanie a významnosť“)

Podstatnou časťou je rozvoj **kritického postoja voči sebe samým i voči vlastnému prostrediu**, prostredníctvom obnovených kritérií analýzy. Osvojenie si technicko-kultúrnych kompetencií a najmä **nadobudnutie pracovných návykov** sú dôležitým krokom pri sprevádzaní mladých na ceste k rodinnému, pracovnému a spoločenskému životu.

Táto komplexná formácia, ktorá sa zameriava na *všetky životné skúsenosti mladých a na všetky oblasti ich života*, bude neustále a systematicky prehodnocovať ich zdroje, aby sa mladí stávali stále viac zodpovednými za svoj život. Naša výchovná ponuka je zameraná na každého mladého človeka, ktorý je povolaný, aby rozvinul všetky oblasti svojho života: osobného, rodinného, spoločensko-kultúrneho, ekologického, sociálno-politického a eticko-náboženského.

C Rozhodnutie pre preventívne kritérium

Prevenca je výchovná metóda, ktorá sa pokúša riešiť ohrozenie tým, že sa snaží predísť **negatívnym dôsledkom**; je aj **systematickou sociálnou činnosťou**, ktorá sa neredukuje iba na momentálnu asistenciu, ale usiluje sa predchádzať príčinám marginalizácie. Ide nielen o istú výchovnú činnosť zameranú na jednotlivé osoby, ale aj na vytvorenie novej spoločenskej mentality na kultúrnej a politickej úrovni, pre spoločné dobro a ľudské práva.

Naša výchovná prítomnosť si v mnohých prípadoch núdze vyžaduje aj asistenciu a spoločenskú ochranu. Preventívne kritérium garantuje pedagogické podmienky na vybudovanie hodnotného života, vyhýbajúc sa jeho zhoršeniu. Ide predovšetkým o **pedagogické sprevádzanie**, ktoré ponúkame mladým počas procesu ich osobného rastu, aby sme z nich urobili samostatné osobnosti, ktoré sú schopné zodpovedne riadiť vlastný život.

Niekedy si osobné podmienky mladých vyžadujú diela a služby zamerané na *terapiu a reedukáciu*. Don Bosco predstavuje jeden z najvhodnej-

„Výchovná sila preventívneho systému sa ukazuje aj v jeho schopnosti záchrany tých stratených mladých, ktorí si zachovali bod prístupnosti k dobru.“

(22. GK, č. 72)

ších systémov na prevýchovu mladých, ktorí padli do delikvencie alebo sú silno marginalizovaní. Súčasná pedagogika hodnotí „resilienciu“ ako schopnosť osoby alebo skupiny napredovať k budúcnosti, vychádzajúc z destabilizačných podmienok alebo ťažkých životných situácií s ťažkými traumami.

Saleziánsky projekt ponúka *pedagogiku skupiny* ako skúsenosť prežívania vzťahov a spontánneho dialógu v autonómii a vzájomnej závislosti. Pre týchto mladých, ktorí majú sklon byť „stádovití“ a nechať sa viesť skupinou, partiou, kde nachádzajú úkryt, je skupina veľmi dôležitým faktorom celého výchovného procesu a procesu znovuvybudovania vlastnej osobnosti.

D Sociálna a politická perspektíva

Saleziánska odpoveď na marginalizáciu a vylúčenie mladých má nevyhnutne aj *sociálnu a politickú perspektívu*. Jej diela a služby podporujú kultúru altruizmu, skromnosti, pokoja, spravodlivosti, dohody ako vyjadrenia práva všetkých žiť dôstojný život.

„Pomáhať vytvoriť novú mentalitu a novú kultúru, ktoré vzbudia zmenu kritérií a vízií prostredníctvom postojov a činností... Ide o podporu kultúry altruizmu, skromnosti... ochoty nezištne sa podeliť, spravodlivosti chápanej ako rešpektovanie práva všetkých na dôstojný život, a ešte jasnejšie ide o zapojenie osôb a inštitúcií do diela širokej prevencie, prijatia a podpory toho, kto ju potrebuje.“

(Don Juan Vecchi, ACG 359, „Nové chudoby, Saleziánske poslanie a významnosť“)

Výchovná činnosť v týchto dielach a službách pripravuje a pomáha mladým, aby sa angažovali vo svojom okolí. Zároveň podporuje **premenu mentality, tým, že spolupracuje na premene sociálneho prostredia**. Je nevyhnutné bojovať proti štruktúrálnej chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Neustále zamýšľanie sa nad chudobou a marginalizáciou, nad ich vplyvom na situáciu mládeže, zvlášť v rodine, zahŕňa aj systematickú spoluprácu medzi rozličnými výchovnými inštitúciami, ktoré pôsobia v danej zóne. Naša charizma nás žiada, aby sme pozorne chápali kultúrne kategórie mladých, chudobných,

menších, aby sme boli nápomocní pri budovaní nového ľudstva aj na okrajoch dejín.

Vyžaduje sa neustála analýza miestneho sociálneho prostredia, ktorá naznačí ešte presnejšie výzvy pre SVPP a ponúkne primerané procesy a špecifické činnosti. Rásť v povedomí *spolupráce v sieti* s ostatnými inštitúciami na vypracovaní výchovných, rodinných, mládežníckych, urbanistických a iných politík, ktoré by pomohli prekonať štrukturálne príčiny nedostatku. Je nevyhnutné posilniť prítomnosť provincií v civilných zariadeniach, ktoré sú kompetentné na rozvoj mládežnícko-sociálnych politík, a zapojiť sa do premýšľania a legislatívneho rozhodovania.

Každá VPK je začlenená do Cirkvi a do sociálneho prostredia, kde realizuje svoj projekt. **Snažíme sa o podporu kultúry solidarity podľa Kristovho evanjelia**. Projekt pastoračnej pozornosti voči deťom, adolescentom a mladým v ťažkostiach konkrétne vyjadruje našu snahu oslobodzovať pre spravodlivosť a pokoj (porov. S 33) a tým, že zapájame všetkých zodpovedných, sa stáva prorockým hlasom pre budovanie spoločnosti, ktorá je hodna človeka.

2.5.4 Organická pastoračná animácia sociálneho diela

A Hlavné zásahy výchovno-pastoračnej ponuky

1. Vo všetkých dielach a službách provincie sa musí dať odpoveď na nové druhy mládežníckej chudoby. **Spolupráca a komplementárnosť rozličných saleziánskych diel**, ktoré sú prítomné na určitom území, a služba jednotného projektu podpory a výchovy mladých rozmnožujú sily a zvyšujú efektívnosť každého diela. Nech sa venuje pozornosť, tak v provinciálnych, ako aj miestnych projektoch situáciám mládežníckej krízy a rozličným prejavom chudoby a sociálneho vylúčenia, a nech sa určia čo najprimeranejšie ciele a výchovné ponuky, ktoré prispejú k ich prevencii a prekonaniu. Je veľmi vhodné vytvoriť *informačnú sieť o projektoch, prítomnostiach, programoch a činnostiach*.
2. SVPP diela, ktoré je výslovne zamerané na sociálnu službu mladým v ťažkostiach, nech naplánuje politiky a stratégie, ktoré zabezpečia postupnú **pozornosť a prevádzanie**:

- *priblížiť sa, zaujímať sa a poznať situáciu mladých* tým, že zdieľame záujmy ich sveta a ich prostredí života a bezpodmienečne ich prijímame hneď od začiatku;
- realizovať primerané činnosti zamerané na *znovuvybudovanie osobnosti mladých* tým, že im pomáhame poznať sa, aby sme im potom ponúkli možnosť obnoviť a pozitívne viesť vlastný život (cez rozvíjanie primeraných postojov zdravých vzťahov so sebou samým a s inými);
- poznať ich náboženský svet, aby sme im ponúkli skúsenosti, ktoré budú podporovať hneď od začiatku rast ich duchovnej dimenzie a pomôžu im osobne si osvojiť *výchovné, náboženské a evanjeliové hodnoty*;
- pomôcť im objaviť a zakúsiť *láskavú a otcovskú prítomnosť Boha* vo vlastnom živote, cez vytváranie podmienok na osobný, trpezlivý, dôverujúci a dôverný rozhovor;
- pracovať na *malých zodpovednostiach*, aby sme dospeli k väčším zodpovednostiam. Samotná účasť mladých na činnostiach a civilných oslavách na danom území, so skúsenosťami skupiny a solidarity, ich postupne privedie k stabilnejším zodpovednostiam.

3. **Prevenia**, ako sme to už videli, nie je iba metódou na ozdravenie nepohody a vyhnutím sa následkom, ale je aj vytvorením primeraných podmienok na to, aby každý mladý rozvinul svoj osobný potenciál. Je dôležité **podporovať otvorené prostredia, ktoré ponúkajú široké možnosti a iniciatívy**, zvlášť aktivít socializácie, ktoré sú známe mládežníckym jazykom ako hudba, divadlo, šport, umenie, turistika, nové informačno-komunikačné technológie, kde je každý oceňovaný za svoje kvality. Sú to významné prostriedky obnovy a preventívnej činnosti, ktoré z globálneho hľadiska podporujú osobné výchovné sprevádzanie každého mladého človeka.
4. **Boj proti sociálnemu vylúčeniu sa musí rozplánovať do „synergických stratégií“** schopných zapojiť v tom istom smere prístupy rozličných sociálnych aktérov: okolitú štvrť alebo územie; inštitúcie, spoločnosti alebo skupiny; medzilidské vzťahy, kde sa vyskytujú fenomény vylúčenia a krízové situácie. Chceme napomôcť dozrievanie spoločnosti do novej mentality a kultúry solidárnosti a zapojiť sa spolu s ostatnými aktérmi do výchovných, rodinných a mládežníckych politík, ktoré vplyvajú na život a podmienky mladých.

B Štruktúry spoluúčasti a zodpovednosti

» Miestna animácia

V našich spoločnostiach čelíme rýchlosti, s akou sa vytvárajú základné zmeny. Preto celá VPK nech sa snaží hľadať efektívne odpovede na situácie mládežníckej chudoby v našich prostrediach a v našom okolí, aby sme podnikavo uskutočňovali **rýchle procesy koordinácie pri realizovaní špecifických projektov**.

Pozornosť voči mladým v ťažkostiach sa musí rozvíjať v každej komunite a diele provincie, preverujúc kultúru a mentalitu, ktorú ponúkame v našom SVPP. **Vypracovanie miestneho SVPP musí obsahovať aj indikátory, ktoré vyjadrujú túto citlivosť:** otvorenosť diela voči prostrediu a svetu mladých; posilnenie organickej projektovej mentality podľa požiadaviek a kritérií výchovno-pastoračnej práce pre najchudobnejších; dynamika a vlastná metodológia diela, ktoré zabraňujú vylúčeniu; prítomnosť, spoluúčasť a zapojenie mladých v ťažkostiach do činností a skupín; kvalita výchovných procesov a programov, tak ako si to vyžadujú podmienky ich adresátov.

Špeciálne diela, ktoré sa venujú výchovnej pastorácii mladých v ťažkostiach, získali množstvo kritérií činnosti, ktoré usmerňujú ich správu. Tak ako v každom saleziánskom diele sa vyžaduje výchovno-pastoračná prítomnosť so správnym *hospodárením a administráciou* ekonomických zdrojov.

Treba sa starať aj o **udržateľnosť samotného projektu**, čo sa týka ľudských, pedagogických a finančných zdrojov a administrácie. Dôležité je aj právne poradenstvo vo všetkých oblastiach s primeranými nástrojmi. Táto posledná oblasť nech je prehĺbená v spolupráci s ostatnými dielami a službami provincie a aj s inštitúciami, ktoré pôsobia na danom území.

V štruktúrach a organizmoch animácie sú prítomní samotní mladí ako aktívni aktéri osobnej formácie, s cieľom spoločensko-rodinného začlenenia sa.

» Provinciálna (národná) animácia

V provinciách narastá citlivosť a obavy, reflexia a angažovanie sa vo svete mládežníckej marginalizácie. Táto skutočnosť už nie je záležitosťou len

nejakej izolovanej časti, ktorá by sa identifikovala s nejakým osobitným dielom alebo by bola animovaná iba osobnými iniciatívami niektorých jednotlivcov. **Pozornosť voči posledným sa stáva „inštitucionálnou citlivosťou“, ktorá je vyjadrená v provinciálnom SVPP.** Ním sa podporuje v každej VPK osobitná pozornosť voči faktorom chudoby a vylúčenia a orientujú sa špecifické služby v prospech mladých v ťažkostiach. SVPP, v súlade so svojimi rozhodnutiami, voľbami a stratégiami v prospech najchudobnejších, usmerňuje dielo organickej animácie a práce v sieti, na všetkých úrovniach, so saleziánskou rodinou a s ostatnými cirkevnými i civilnými organizáciami.

Základné kritériá, ktorými sa riadia provinciálne animačné usmernenia, uprednostňujú aspekty formácie a organickej pastoračnej animácie:

- *sociálna a politická formácia* saleziánskych vychovávateľov, rehoľníkov a laikov, a VPK, aby pochopili komplexnú realitu chudoby a vylúčenia, v ktorých sa nachádzajú mladí, a aby boli schopní navrhnuť primerané itineráre pre adresátov a vychovávateľov (zasvätených a laikov, rodinných poradcov);
- *iba reflexiou a systematickým vyhodnocovaním* je možné upevniť dielo, ktoré konáme; plánovanie procesov, ich vyhodnocovanie a nové plánovanie sa stávajú stále viac nástrojmi vyššej kvality.

Provinciálny koordinátor diel a služieb pre mladých v ťažkostiach je členom provinciálneho tímu pre saleziánsku pastoráciu mládeže. V niektorých provinciách/štátoch existuje provinciálna/národná komisia, ktorá sprevádza provinciu v rozvoji tejto saleziánskej

činnosti, ktorá sa stáva prednostným charizmatickým rozhodnutím pre celé naše poslanie. V niektorých krajinách túto úlohu koordinácie zabezpečuje saleziánska civilná štruktúra (občianske združenie, nezisková organizácia, federácia alebo iné), ktorá plánuje a realizuje činnosti v prospech detí a mládeže, zvlášť tých, ktorí sa nachádzajú v podmienkach sociálneho vylúčenia alebo ťažkostí.

Pri animácii a koordinácii tohto prostredia zohráva dôležitú úlohu **provinciálne oddelenie pre plánovanie a rozvoj**. Toto oddelenie pomáha provincii strategicky naplánovať svoje činnosti pre rozvoj a hľadať financovanie projektov. Je veľmi dôležité, aby toto oddelenie spolupracovalo s provinciálnym oddelením pre pastoráciu mládeže, aby sa zabezpečilo začlenenie daných projektov do provinciálneho SVPP a zároveň sa podporovalo systematické plánovanie a náročné prehodnocovanie cieľov miestnych SVPP.

2 6

INÉ DIELA A SLUŽBY V ROZLIČNÝCH PROSTREDIACH

V saleziánskom svete sa rozvinuli **nové skutočnosti a mládežnícke združenia**. Sú to *výchovné aktivity, služby a diela*, ktoré odpovedajú novým potrebám mladých a ponúkajú im primerané odpovede na požiadavky výchovy a výchovy k viere. Medzi nimi sú to programy pre *animáciu povolání* (projekty aspiratátu; komunita „proposta“¹¹, centrá rozlišovania povolania); špecializované služby pre *kresťanskú formáciu* a duchovnú animáciu (domy spirituality a duchovných cvičení; centrá pre pastoračnú a katechetickú formáciu); združenia a služby animácie v oblasti *voľnočasových aktivít*, ako sú napríklad kurzy pre voľnočasové aktivity a spoločensko-kultúrnu animáciu, šport, turistiku, hudbu a divadlo; iné formy činnosti v masmediálnej sfére, prostredníctvom ktorej sa saleziánska ponuka dostáva do sociálneho prostredia, spoločne s misijnou animáciou, ktoré sú animované zodpovedajúcimi oddeleniami pre sociálnu komunikáciu a pre misie.

Tieto nové prítomnosti sú skôr projektmi než štruktúrami, prispôbujú sa premenlivým potrebám a výzvam so slobodou činnosti a iniciatívy

¹¹ Pozn. preklad. – doslovne znamená „ponúkajúca“ komunita, ktorá umožňuje mladým ľuďom hľadajúcim svoje povolanie viac poznať saleziánsku charizmu a život.

a odpovedajú na ne. Používajú komunikáciu s prirodzeným prostredím mladých, nezávisle od stability nejakého fyzického prostredia alebo budovy. Je relatívne ľahšie zapojiť do nich mladých, lebo sú si vedomí, že cesta, ktorú majú spoločne prejsť, je úplne v ich rukách. Oni sú **vyjadrením novej formy prítomnosti vo svete mladých a účinnými prostriedkami odpovede na nové výchovné a evanjelizačné potreby**. Tieto projekty ponúkajú možnosť takej pastoračnej činnosti, ktorá je v synerгии s ostatnými skupinami saleziánskej rodiny.

Tieto nové prostredia a výchovné formy sú však vystavené *nebezpečenstvám, ktoré môžu zredukovať ich výchovnú a pastoračnú účinnosť*. Je to individualizmus v správe, slabá a málo definovaná identita, provizórnosť realizácií a nedostatočnosť projektu, ktoré znemožňujú následnosť výchovných procesov. Z tohto dôvodu je potrebné vziať do úvahy niektoré podmienky a orientačné kritériá, ktoré ich budú zosúladať s tradičnými dielami v rámci provinciálneho projektu. Ponúkame niektoré:

- otvorenosť voči neodmysliteľnému kritériu rozlišovania a obnovy: každá činnosť a dielo je „pre mladých domovom, ktorý prijíma, farnosťou, ktorá evanjelizuje, školou, ktorá pripravuje do života, a dvorom, kde sa priatelia stretávajú a žijú vo veselosti“ (porov. S 40);
- jasnosť výchovného a pastoračného zamerania (porov. S 41);
- komunitná realizácia; VPK je vždy subjektom poslania (porov. S 44);
- začlenenie sa do provinciálneho projektu s neustálymi vzťahmi a spoluprácou s inými dielami a výchovno-pastoračnými službami provincie (porov. S 58).

A Skúsenosti alebo služby animácie a orientácie v povolani

V snahe hľadania nových ciest animácie povolani sa zrodili a konsolidovali **skúsenosti alebo služby animácie a orientácie povolani**, akými sú napríklad **komunita prijatia, komunita „proposta“, strediská pre orientáciu v povolani**. Ony ponúkajú mladým možnosť zažitia konkrétnej skúsenosti saleziánskeho života a poslania počas určitého obdobia, pričom sa prehlbujú v rozlišovaní svojho povolania za pomoci pripraveného a bezprostredného sprevádzania. Je dôležité, aby tieto činnosti zabezpečili:

- *prítomnosť* otvorenej a prijímajúcej *saleziánskej komunity*, ktorá ponúka významné svedectvo povolania pre mladých;
- skúsenosť *bratského života a saleziánskeho poslania*;
- *systematické sprevádzanie* procesu vyzrievania v povolani pre každého;
- úzke vzťahy a *spoluprácu s ostatnými komunitami provincie* v spoluzodpovednosti za animáciu povolani podľa provinciálneho plánu;
- spoluprácu s inými strediskami pastoračnej povolani *miestnej Cirkvi* a iných rehoľných inštitútov.

B Špecializované služby pre kresťanskú formáciu a duchovnú animáciu

Za posledné desaťročia sa v kongregácii zrodili rôzne iniciatívy a služby v oblasti kresťanskej formácie a výchovy k duchovnosti: **skúsenosti duchovnej obnovy, školy modlitby, domy spirituality, centrá pastoračnej a katechetickkej formácie**. Tieto služby predstavujú novú formu saleziánskej prítomnosti medzi mladými, ktorá je stále viac nevyhnutná a naliehavá.

Je vhodné, aby sa domy spirituality a domy na duchovné obnovy, ako aj centrá pastoračnej a katechetickkej formácie utvárali podľa nasledujúcich bodov:

- zabezpečiť *prítomnosť tímu saleziánov* a iných členov saleziánskej rodiny; zariadiť tieto domy nie ako jednoduché miesta na ubytovanie a pohostinnosť, ale ako komunity alebo tímy osôb, ktoré prijímajú a zdieľajú spolu s mladými tú istú duchovnú skúsenosť;
- s *presným programom* prehĺbenia a duchovnej pedagogiky, s rozličnými ponukami na rôznych úrovniach podľa potrieb jednotlivých skupín adresátov; prekonať jednoduchú ponuku izolovaných iniciatív, aby sa predstavil presný itinerár iniciatív a duchovného prehĺbenia;

- ▶ dať špeciálny dôraz na *pedagogiku modlitby a počúvanie Božieho slova*; ponúkať možnosť prístupovania k sviatostiam podľa hodnôt saleziánskej mládežníckej duchovnosti; starať sa predovšetkým o aspekt vovádzania a sprevádzania, aby sme pomohli mladým zažiť skutočnú osobnú skúsenosť;
- ▶ ponúknuť všetkým mladým možnosť *osobného rozhovoru* s nejakým saleziánom alebo animátorom počas stretnutia, alebo systematické duchovné sprevádzanie;
- ▶ vždy rozvíjať *tému povolania*, pomáhajúc mladým pozrieť sa na svoj život pred Pánom a jeho plánom spásy.

Existujú aj *iné pastoračné služby*, ktoré sa ponúkajú mimo saleziánskeho prostredia, či už v miestnej Cirkvi (ako napríklad zapojenie sa saleziánov do diecéznej pastorácie povolání, alebo do hnutí, ktoré nie sú saleziánske), ako aj v nesaleziánskych prostrediach (ako napríklad formácia miestnych vychovávateľov). Tieto služby nech sú prijaté so súhlasom provinciála a v zhode s provinciálnym SVPP.

C Služby animácie voľného času

Voľnočasové aktivity, šport, turistika, kultúra, hudba, tanec a divadlo sú miestami združovania sa pre mnohých mladých, ktorí sa v nich snažia naplniť svoje typické záujmy. Sú prítomné vo všetkých našich dielach. Táto výchovná ponuka je dnes považovaná za *významné sociálne dielo preventívneho charakteru*. Je to nový spôsob, ako znovuvybudovať oratoriánske prostredie z čias dona Bosca, v ktorom ihrisko bolo preferovaným miestom výchovno-pastoračnej činnosti.

V saleziánskom svete existuje veľká rôznorodosť skupín a združení, iniciatív, ktoré uskutočňujú saleziánsku výchovno-pastoračnú ponuku v týchto oblastiach rôznymi spôsobmi činnosti, organizačných foriem a počtom účastníkov.

Vo všetkých môžeme rozpoznať spoločné prvky, ktoré charakterizujú ich identitu: *skupina a skúsenosť združovania* ako privilegované a podstatné výchovné rozhodnutie na zabezpečenie integrálneho ľudského rastu; *aktívna prítomnosť v oblasti* s výchovnou ponukou, ktorá je slobodná od

konzumného prístupu; *animácia*; *spoluúčasť* a *protagonizmus* samotných mladých.

» Saleziánsky výchovný šport

Podpora športových aktivít v *saleziánskych dielach* je veľmi živou realitou, ktorá sa realizuje rozličnými spôsobmi riadenia a organizácie. **Šport je uznaný ako jedna z hodnôt saleziánskeho výchovného systému, ako činnosť, ktorá je pre všetky vekové kategórie a pre všetky kontexty.**

Pozorná lektúra saleziánskeho výchovného športu nám pomáha pomenovať niektoré elementy, ktoré na rôznej úrovni a rôznymi spôsobmi sa javia ako konštantné a charakterizujúce:

- ▶ *je to šport pre všetkých*, ktorý je vzdialený od elitarizmu, má naň každý právo a možnosť prístupu;
- ▶ *je to šport, ktorý rozvíja človeka* a napomáha dozrievanie mladých; ktorý uprednostňuje cez podporu „čistej hry“ medzilidské vzťahy a vzájomný rešpekt; ktorý podporuje osobné stretnutie mladého človeka s dospelým, toto stretnutie je spontánnejšie oproti iným výchovným momentom, ktoré sa udejú v aule, triede alebo v dielni;
- ▶ *je to preventívny šport*, teda taký, ktorý podporuje vytvorenie zdravého životného štýlu a prijíma predovšetkým tie deti a mladých, ktorí sú v nebezpečenstve pre vek, oblasť, v ktorej žijú, rodinnú situáciu, zlý školský prospech;
- ▶ *je to šport formou hry*: bez toho, aby sa znevažovalo zdravé súperenie, podporuje športový duch v situáciách úspechu alebo zlyhania a prijíma i zvoláva, s tým istým cieľom všetkých členov tímu, aj tých menej talentovaných;

„Cirkev pripisuje veľký význam aj iným prostriedkom, usiluje sa ich povzniesť a preniknúť svojím duchom: ide o prostriedky, ktoré sú spoločným vlastníctvom celého ľudstva a majú veľký vzdelávací a výchovný účinok, ako sú spoločenské komunikačné prostriedky, rozmanité kultúrne alebo športové spolky, mládežnícke organizácie a najmä školy.“

(Gravissimum educationis 4; porov. Gaudium et spes 61)

- *je to šport, ktorý je integrovaný do širšieho SVPP, ktorý zapája tím ľudí, čo sa snažia o dosiahnutie spoločných cieľov; aby to bolo možné, treba zabezpečiť sprevádzanie a formáciu športových animátorov alebo trénerov;*
- *je to šport, ktorý je štruktúrovaný a organizovaný členmi mládežníckeho výchovného prostredia: športovými animátormi, trénermi, spolupracovníkmi a rodičmi, podľa zámeru SVPP.*

» *Mnohé formy umenia (hudba, spev, tanec, divadlo)*

Saleziánske oratórium, už od svojho počiatku, prijalo hudbu a divadlo ako **hodnoty, ktoré vychádzali z potreby mladých vyjadriť sa**. Tak ako don Bosco, tak aj dnes saleziánske diela vykonávajú túto činnosť a ponúkajú divadlo a hudbu ako dostupné umenie pre mladých a ako nástroj komunikácie pozitívnych posolstiev.

Saleziánske diela uznávajú ich významnú výchovnú hodnotu, a preto ich podporujú a vyzdvihujú tieto ich aspekty:

- *majú vlastnú a jedinečnú možnosť priblížiť sa k realite a interpretovať ju pomocou estetických výrazových prostriedkov a symbolov; odhaľujú myšlienky, pocity a emócie a poukazujú na základné aspekty ľudskej skúsenosti, ktorú by bolo ťažké pochopiť prostredníctvom iných foriem vyjadrenia;*
- *sú jedinečným prínosom pre rozvoj intelektuálnych, tvorivých a vyjadrovacích schopností, učia mladých koncentracii, disciplíne a vytrvalosti;*
- *ponúkajú privilegovaný priestor pre vytváranie medziludských vzťahov: prostredníctvom rozličných vyjadrení uľahčujú socializáciu a spoluprácu a sú zábavné;*
- *sú privilegovaným prostriedkom evanjelizácie, ohlasovania a vyjadrenia radostnej zvesti; hudba a umenie podporujú starostlivosť o priestor slávenia a jeho slávnostnosť;*

- *majú estetickú a etickú hodnotu: privádzajú diváka ku kontemplácii, k obdivu, ku kritickej schopnosti a k pružnosti úsudku; saleziánska pedagogika bola vždy pozorná voči týmto iniciatívam, keďže si je vedomá toho, že do mnohých prostredí sa dá dostať iba prostredníctvom „neformálnych“ aktivít.*

ŠTRUKTÚRY A PROCESY ANIMÁCIE SALEZIÁNSKEJ PASTORÁCIE MLÁDEŽE

KAPITOLA

VIII

*„Ja som medzi vami
ako ten, čo obsluhuje.“*

(Lk 22, 27)

«*Apoštolské poslanie, ktoré nám Cirkev zveruje, preberajú a vykonávajú predovšetkým provinciálne a miestne komunity. Ich členovia majú vzájomne sa dopĺňajúce funkcie s úlohami, ktoré sú všetky dôležité. Uvedomujú si, že súdržnosť a bratská spoluzodpovednosť umožňujú dosiahnuť pastoračné ciele. Provinciál a direktor ako animátori dialógu a spoluúčasti vedú komunitu pri rozpoznávaní pastoračných úloh, aby pri uskutočňovaní apoštolského projektu postupovala jednotne a verne.»*

(S 44)

«*Tieto malé Pravidlá urobili skutočne veľkú službu. Každý vedel, čo má robiť. Každému som ponechal zodpovednosť za svoj úrad. Z Pravidiel každý dobre vedel, aká zodpovednosť mu bola zverená.»*

(Spomienky Jána Bosca, Strom rastie a košatie 1845 – 1855, s. 148)

Animácia a koordinácia pastorácie sú usporiadané na rozličných úrovniach: miestnej, provinciálnej, medziprovinciálnej a svetovej. Na vypracovanie pastoračného projektu, podľa ktorého hodnotí svoje snaženie, musí VPK vybrať vhodné nástroje a definovať konkrétne kroky, aby nepostupovala ľahkomyselne. Predkladáme konkrétny náčrt na vypracovanie SVPP.

1

Organická a členená pastorácia mládeže

Pastoračná činnosť je cirkevná, žije a uskutočňuje sa v spoločenstve: „Apoštolské poslanie, ktoré nám Cirkev zveruje, preberajú a vykonávajú predovšetkým provinciálne a miestne komunity“ (S 44). Provincia je prvou územnou štruktúrou, v ktorej kongregácia na danom území organizuje a animuje život spoločenstva a realizuje poslanie. **Provinciálna komunita je sprostredkovateľkou jednoty medzi miestnymi komunitami, medzi inými provinciami, so svetovou komunitou a s Cirkvou.**

Pastoračná činnosť každej miestnej komunity má svoje počiatky v tomto sprostredkovaní a je prepojená so životom a s apoštolským projektom provincie (porov. S 157). *Pastoračná činnosť miestnej komunity nachádza svoje styčné body* v trojitej skutočnosti: život a činnosť miestnej Cirkvi, situácia a rozhodnutia provincie a podmienky mladých a osôb v oblasti, kde sa komunita nachádza.

Zameranie a pastoračné rozhodnutia, ktoré vychádzajú z pozorného skúmania situácie, sú nástrojom, aby sme *s vrúcnu láskou a pastoračnou múdrosťou odpovedali* na výzvy a očakávania mladých.

1

PLÁNOVANIE A USKUTOČŇOVANIE PASTORÁCIE MLÁDEŽE

A Na úrovni provinciálnych štruktúr vedenia a animácie

Okrem toho, čo je uvedené v *Stanovách Spoločnosti svätého Františka Saleského* ohľadne usporiadania provincií a úloh, ktoré sú pridelené provinciálovi a jeho rade (porov. S 161 – 169), **každá provincia sa zriadi svojím spôsobom za účelom uskutočňovaniu svojho poslania na určenom území.**

Rastúca *komplexnosť situácií*, v ktorých ľudia žijú, a *pluralita prostredí*, v ktorých sa žiada náš zásah, nás vedie k uvedomeniu si potreby väčšej pozornosti voči špecifickým volaniam Boha v rôznorodosti kontextov. Provinciálne komunity spolu s miestnymi komunitami a jednotlivými spolubratmi sú vyzvané konfrontovať sa so situáciami mladých, ktorých nám Boh posielal. V ich pastoračnom a výchovnom sprevádzaní nás reflexia a rozlišovanie privádzajú k objaveniu niektorých kľúčových výziev. Zaväzujú nás zamerať sa na niektoré základné rozhodnutia a uprednostniť plánovanie našej pastoračnej činnosti.

Ako uvidíme neskôr, rozhodnutia a smerovania vzhľadom na situáciu a rozvoj provincie sú definované a dané na prvom mieste v **organickom projekte provincie (OPP)**, ako stály odkaz pre vedenie a animáciu provincie. Iné nástroje, vzťahujúce sa na túto oblasť, sa týkajú napríklad života a činnosti osôb, ktoré sú zaangažované do pastoračnej činnosti, a ide o nástroje ohľadom formácie saleziánov alebo laikov, ktorí spolupracujú na poslaní. Miestne komunity musia mať pri organizovaní života a uskutočňovaní poslania na pamäti OPP.

Aby sme mohli pastoráciu uskutočňovať, je podstatné vychádzať z rozhodnutí provincie, ktoré sú obsiahnuté vo **výchovno-pastoračnom projekte provincie (provinciálny SVPP)**. Tento poukazuje na hlavné rozhodnutia a na smerovanie uskutočnenia pastorácie mládeže vo *všetkých dielach provincie*, nezávisle od typu prostredia alebo oblasti pastoračnej animácie.

Provinciál a jeho rada sú *prví zodpovední v animácii a vo vedení pastorácie v provincii* (porov. S 161). Jemu a jeho rade prináleží základná úloha viesť život a pastoračnú činnosť provincie definovanú v SVPP: usmerniť a naznačiť podľa situácie ciele, ktoré sa chcú dosiahnuť, priority, ktoré treba uprednostniť, stratégie, ktoré treba použiť, a zdroje, ktoré sú k dispozícii. Provinciálna rada je tiež *orgánom uvažovania a pastoračných rozhodnutí*. V jej vnútri je bezprostredná úloha zverená delegátovi pre pastoráciu mládeže, nakoľko je poverený byť animátorom a promótorom rozhodnutí a usmernení provincie.

Rozhodnutia a usmernenia provincie sú usporiadané tak, aby prispievali k rozvoju a organizácii štruktúr animácie a služby, ktoré podporujú a sprevádzajú činnosť miestnych komunít. Takéto štruktúry animácie a služby sú odkazom a oporným bodom bežnej pastoračnej činnosti

komunity a miestnych diel a tiež ich stálou obnovou. V každom prostredí a oblasti pastoračnej animácie je nevyhnutná neustála pastoračná reflexia.

B Na úrovni miestnych saleziánskych komunít a diel

Na miestnej úrovni musia komunity a diela odpovedať na dve veľké výzvy. Na prvom mieste je to *rastúca pluralita oblastí a potrieb, ku ktorým sú vyzvané obrátiť sa*. Na druhom mieste je to komplexnosť procesov, ktoré v sebe zahŕňajú *dôkladnejšiu a nevyhnutnú výchovnú a pastoračnú pozornosť venovanú osobám*. Obe situácie môžu v komunite a diele vyprovokovať tendenciu sektorovitosti a chýbajúcej súdržnosti. Pri týchto nebezpečenstvách sa od saleziánskej komunity a od miestnych VPK vyžaduje **zmena mentality a metodológie** v pastoračnej činnosti.

Tak ako provinciálna komunita, aj miestna komunita je vyzývaná žiť a konať *s jasnou projektovou mentalitou*. Ide o mentalitu, ktorá prináša určenie prednostných oblastí pozornosti a uskutočnenie základných rozhodnutí, ktoré majú viesť život osôb a uskutočňovanie činnosti v rozličných prostrediach diela.

Uskutočnenie pastoračnej animácie nachádza svoj hlavný východiskový bod **v miestnom SVPP**. SVPP poukazuje na *linie realizácie pastoračnej animácie mládeže* vo všetkých prostrediach a oblastiach diela. SVPP dbá o integritu a usporiadanosť štyroch dimenzií, ktoré tvoria saleziánsku výchovno-pastoračnú ponuku (viď VI. kapitola). Direktor a jeho rada sú prvými *zodpovednými za vedenie a animáciu pastoračnej animácie v diele*. Prináleží im základná zodpovednosť v koordinácii a organizácii pastoračnej animácie mládeže. Podporujú procesy zapojenia osôb, určujú priority, poukazujú na zdroje a podnecujú reflexiu.

Prvotnou úlohou direktora a jeho rady je plánovať reflexiu a pastoračnú prax. Koordinácia pastoračnej animácie mládeže nachádza v miestnom koordinátovi prvého a priameho animátora, ktorý podporuje organickosť a usporiadanosť s miestnymi štruktúrami a organizáciami.

1 2

ŠPECIFICKÝ SPÔSOB USKUTOČNENIA APOŠTOLSKEJ ČINNOSTI: PASTORAČNÁ ANIMÁCIA

Charakteristickou črtou saleziánskej pastoračnej animácie mládeže je animácia, v pravom zmysle slova to znamená „dať dušu“. Saleziánska animácia nie je len technickou a funkčnou činnosťou: je **duchovná, apoštolská, pedagogická** a má svoj prameň v pastoračnej láske. *Animovať znamená omnoho viac ako riadiť, viesť, organizovať diela a prostredia*. Ľudské schopnosti a kompetencie sú nevyhnutné pre fungovanie diela. Nie sú zanedbávané, naopak, predpokladajú sa. Avšak je dôležité, aby pred efektivitou štruktúr mala prvenstvo pastoračná citlivosť.

Animácia je charakteristická forma kontemplácie, myslenia, cítenia a konania toho, kto prijal špecifickú zodpovednosť riadenia, ale aj pre toho, kto bez tejto zodpovednosti je zapojený do pastoračnej činnosti pre mladých.

A Charakteristiky saleziánskej animácie

Tento špecifický spôsob uskutočnenia pastoračnej animácie nám odovzdal don Bosco: je to *osobitný štýl prítomnosti v sprevádzaní mladých a spolupra-*

covníkov, ktorý praktizoval on sám tým, že žil poslanie, ktoré mu Boh zveril. Tento špecifický štýl sa rozvíja a obohacuje svojím uskutočnením v rozličných kontextoch a prostrediach.

Animácia v saleziánskej pastorácii mládeže v sebe predovšetkým zahŕňa **zapojenie osôb, vzťahov a procesov**. Preto predpokladá:

- *zapojenie čo najväčšieho počtu osôb*, v prvom rade saleziánov, ale aj všetkých tých, ktorí majú účasť na výchovnej a pastoračnej činnosti;
- *motiváciu a prehĺbenie* procesu identifikácie s hodnotami, kritériami a cieľmi saleziánskej pastoračnej ponuky;
- *neustále sprevádzanie*, aby sa nepretržite upevňovala jednota a organickosť procesov saleziánskej pastorácie;
- *podpora a uskutočnenie procesov*, ktoré ovplyvňujú život a rast mladých;
- *jednota a spoločenstvo v zdieľanom projekte*;
- *pozornosť a podpora informovanosti a komunikácie*, spolupráce, tvorivosti a príslušnosti.
- *naliehavosť neustálej reflexie* o situácii mladých a pastoračnej praxe, aby odpovedala na ich očakávania.

- *zabezpečiť koordináciu a spoluprácu* medzi jednotlivými sektormi provinciálnej animácie (formácia, saleziánska rodina, ekonomika, prostredia pastorácie mládeže a spoločenská komunikácia), aby sa garantovala jednota pastoračnej činnosti podľa cieľov OPP;
- uskutočniť systematickú *reflexiu* a konfrontáciu skutočností a vytýčených cieľov: neustály proces štúdia, reflexie, rozhodnutia, plánovania a overovania;
- skôr podporovať činnosť saleziánskych rehoľných komunít a VPK, než ich priamo organizovať, aby sa tak uprednostnila široká účasť a *spoluzodpovednosť* (zmysel pre komunitu, práca v tíme, vhodná a dostatočná informovanosť).

» Zapojenie komunít, spolubratov a VPK

Cieľom animácie je vzbudiť a udržiavať aktívnu a stálu spoluzodpovednosť. **Všetci spolubratia, spolu s laikmi, sú vo VPK zapojení do štúdia a vytvárania pastoračných kritérií a rozhodnutí, ako aj do ich vykonávania.** Preto je potrebné pred realizáciou veľkého počtu aktivít dať prednosť usmerneniam, odporúčaniam, informáciám, ktoré sprevádzajú komunitu, aby sa stali zodpovednými. Strategickými faktormi sa stávajú:

- *zabezpečenie kvantitatívnej a kvalitatívnej súdržnosti* miestnych komunít (porov. 24. GK, č. 173 – 174);
- blízke a systematické *sprevádzanie* komunity a zodpovedných za rozličné pastoračné úseky, predovšetkým tých, ktorí sa nachádzajú vo väčších ťažkostiach vo svojom poslaní animovať;
- *starostlivosť o komunikáciu a pastoračné zdieľanie* medzi komunitami a pastoračnými pracovníkmi;
- *podpora príslušnosti*, asimilácia kritérií a spoločných cieľov, spolupráca a vzájomné obohatenie;
- *venovať zvláštnu starostlivosť chvíľam*, ktoré majú osobitný dosah na pastoračnú animáciu, ako proces tvorby a overovania miestnych SVPP, stanovenie pastoračných úloh a zodpoved-

B Princípy a kritériá animácie procesov a štruktúr

» Usporiadanie s organizmami provinciálneho riadenia a koordinácie

Aby sa podporila **úzka spolupráca medzi rozličnými dielami a službami** pre zachovanie jednoty, je potrebné:

- zabezpečiť v OPP zbiehavosť a usporiadanie *rozhodnutí v oblasti animácie a riadenia provincie*;
- udržať jasné povedomie *globálnosti saleziánskej pastoračnej činnosti* v SVPP, v jeho štyroch dimenziách, ktoré sú usporiadané v jednotlivých prostrediach diela a vzájomne sa integrujú a dopĺňajú;

ností v tíme výchovnej a pastoračnej animácie, plánovanie formácie pastoračných pracovníkov, atď.

» Formácia pre poslanie

Odpoveď na Božie volanie slúžiť mladým vyžaduje prijatie takých procesov formácie, v ktorých sa posilní mentalita a pastoračný postoj vo svetle saleziánskej charizmy. Pastoračná formácia vyžaduje **sprevádzanie saleziánov a laikov, aby prehĺbili svoje výchovné povolanie a neustále obnovovali svoju schopnosť činnosti**. Preto spolu so štúdiom modelu saleziánskej pastorácie mládeže, ktorý je prezentovaný v „Základnej koncepcii“ saleziánskej pastorácie mládeže, treba ponúkať procesy pastoračnej reflexie a *pastoračné školenia*.

Zložitá situácia našich čias vyžaduje **spoločné formačné etapy pre saleziánov, laikov, mladých spolupracovníkov a členov saleziánskej rodiny** (porov. 24. GK, č. 138 – 146). Tu sú niektoré dôležité oblasti:

- v *začiatkových fázach formácie saleziánov* treba udržať systematickú a solídnu formačnú ponuku prostredníctvom systematického a postupného štúdia modelu saleziánskej pastorácie mládeže a sprevádzania mladých saleziánov v ich pastoračných skúsenostiach, ktoré im pomáhajú prijať mentalitu jednotnej pastorácie a štýl projektovej animácie a metodológie. Je vhodné garantovať postupnú iniciáciu saleziánskej pastorácie mládeže „v teréne“, s dobrou praxou a s dôkladným sprevádzaním. Formácia má pomáhať zjednocovať reflexiu o činnosti pastorácie, aby sa vyhlo improvizácii, povrchnosti, sektorovitosti a neurčitosti.
- nech sa ponúkne *špecifická formácia* vyučujúcim, animátorom, trénerom, sociálnym asistentom a katechetom, aby boli kvalifikovanými vychovávateľmi a pastiermi; nech sa stanoví špecifická príprava personálu pre rozličné prostredia saleziánskej pastorácie mládeže (provinciálny plán formácie personálu zahrnutý v OPP); zvlášť nech sa dbá na oblasť pastoračnej a výchovnej vedy, s teoretickou, praktickou a skúsenostnou špecializáciou;

- nech sa venuje pozornosť stále živšej požiadavke mladých: *duchovnému sprevádzaniu*. Táto potreba nás vyzýva zabezpečiť také formačné etapy, ktoré by pripravili saleziánov a spolupracujúcich laikov pre službu pastierov a vychovávateľov, ktorí sú schopní rozlišovať a viesť;
- nech sa posilnia procesy *permanentnej formácie*: zveladením kultúrnej a pastoračnej kvality saleziánov a laikov v obnovenom úsilí o rast v oblasti kultúry, štúdia a profesionality; prehĺbením saleziánskej spirituality mládeže, aby sa prežívala, ponúkala a zdieľala (24. GK, č. 239 – 241, 257); skvalitňovaním chvíľ komunitného života, ktorý umožňuje v každodennosti kráčať cestou permanentnej formácie.

2

Miestna animácia a koordinácia

2 1

SALEZIÁNSKA KOMUNITA, KTORÁ ANIMUJE SALEZIÁNSKE DIELO

A Komunita SDB

Rehoľná komunita (SDB), ktorá žije, chráni, prehľbuje a stále rozvíja charizmu dona Bosca, zohráva špecifickú úlohu animácie vzhľadom na VPK. Duchovné dedičstvo rehoľnej komunity, jej pedagogická skúsenosť, vzťahy bratstva a spoluzodpovednosť v poslaní predstavujú v každom prípade *orientačný model pre pastoračnú identitu animačného jadra* (porov. S 47; P 5). Saleziánska komunita je pozvaná:

- *k svedectvu rehoľného života*, cez: vyjadrenie Božieho primátu v živote; úplné venovanie sa výchovnému a evanjelizačnému

poslaniu; radostné svedectvo vlastného života a starostlivosť o rast saleziánskeho povolania u mladých a spolupracujúcich. Mladí saleziáni ponúkajú svoj apoštolský príspevok, keďže „majú bližšie k mladým generáciám, sú schopní animovať a vnášať nadšenie a sú otvorení novým riešeniam“ (S 46). Život toho, kto už prišiel k pokročilému veku, sa silou Božej láskavej vernosti stáva darom a zjavením zrejších prvkov povolania. Starý alebo chorý salezián si je vždy viac vedomý toho, že jeho budúcnosť je ešte stále v činnosti, keďže sa ešte nevyčerpala úloha jeho poslania. Pokračuje vo svedectve, že mimo Krista nemá nič hodnotu, ani radosť, či už v osobnom živote, alebo v živote s druhými;

- *zaručiť saleziánsku charizmatickú identitu s blízkou a významnou prítomnosťou medzi mladými a ochotou k osobnému kontaktu; starostlivosťou o integritu SVPP v každej činnosti; spoločnou víziou saleziánskej prítomnosti, presadzujúc vzťahy a spoluprácu medzi rozličnými dielami, z ktorých sa skladá;*
- *byť ústredným miestom spoločenstva a účasti, ktoré pozýva laikov mať účasť na duchu a poslaní dona Bosca, a lojálne spolupracuje s rozličnými existujúcimi orgánmi účasti;*

„Východisková modalita, o ktorú sa opiera a ktorú sa treba snažiť realizovať v provinciálnych plánoch premiestňovania alebo prestavby, je tá, v ktorej je prítomná saleziánska komunita v dostatočnom množstve a kvalite, aby animovala spolu s niektorými laikmi určitý projekt a výchovnú komunitu.“

(Don Juan Vecchi, ACG 363, „Odborníci, svedkovia a tvorcovia spoločenstva“)

- *byť prvou zodpovednou za duchovnú, saleziánsku formáciu a formáciu povolání (porov. 24. GK, č. 159) tým, že má aktívnu účasť v procesoch formácie.*

Prijatie úlohy animácie vyžaduje od saleziánskej komunity, aby nanovo pochopila **svoju vlastnú realitu a úlohu v rámci VPK a výchovno-pastoračného procesu**. V minulosti to bola saleziánska komunita, ktorá prijala takmer výlučnú zodpovednosť v danom prostredí a vo výchovnej činnosti; pričom laici boli do činnosti zapo-

jení podľa potreby. Dnes je saleziánska komunita pozvaná zapájať laikov a deliť sa s nimi o zodpovednosť, pričom prijíma svoju špecifickú úlohu v rámci VPK.

Kultúra osôb (laikov, mladých), ich citlivosť, spôsoby myslenia a postavenia sa k životu obsahujú možnosti a vitálne interpretačné kľúče pre novú interpretáciu evanjelia.

Saleziánska komunita, ktorá si je stále viac vedomá tohto nového operatívneho modelu, prijíma vlastnú špecifickú zodpovednosť a stáva sa významnou časťou animačného jadra VPK.

B *Direktor SDB*

Za pastoračnú animáciu diel a aktivít, cez ktoré sa realizuje saleziánske poslanie na danom mieste, je predovšetkým zodpovedná miestna saleziánska komunita a v prvom rade **direktor s miestnou radou**.

- *Direktor SD ako prvý zodpovedný za VPK animuje animátorov a je v službe celkovej jednoty diela:*
- *stará sa o charizmatickú identitu SVPP, v dialógu s provinciálom a v súlade s provinciálnym projektom;*
- *napomáha formačné procesy;*
- *stará sa o to, aby sa každá aktivita a dielo realizovalo v rámci integrity a jednoty saleziánskej pastorácie;*
- *vytvára kritériá zhromažďovania a formácie laikov, spoluzodpovedne zapája predovšetkým celú radu VPK a/alebo diela; udržiava spojitosť medzi saleziánskou komunitou a VPK (porov. 24. GK, č. 172).*

„Kresťanský laik je teda úd Cirkvi v srdci sveta a úd sveta v srdci Cirkvi.“

(Porov. Conferenza di Puebla 103).

C Miestna rada komunity

Miestna rada asistuje a spolupracuje s direktorom SDB v jeho úlohe prvého zodpovedného vo VPK. Aby sa spresnilo nevyhnutné prepojenie medzi miestnou radou a ďalšími organizmami, ktoré majú účasť na VPK, je vhodné sa držať okrem kritérií, ktoré sú ponúknuté v *Stanovách a pravidlách Spoločnosti svätého Františka Saleského*, aj týchto osobitných:

- členovia miestnej rady sa zúčastňujú ako riadni členovia na stretnutiach rady VPK a priamo a aktívne spolupracujú pri procesoch reflexie a rozhodnutí;
- miestna rada prijíma rozhodnutia, ktoré sa priamo týkajú saleziánskej identity, formácie a zapájania laikov;
- miestna rada vždy uprednostňuje vhodnú výmenu informácií medzi komunitou a organizmami VPK a tiež dialóg a rešpekt voči zodpovednostiam jej členov.

D Rada VPK a/alebo diela

Rada VPK a/alebo diela je **organizmus, ktorý animuje a koordinuje saleziánske dielo** cez *reflexiu, dialóg, plánovanie a revíziu výchovno-pastoračnej činnosti* (porov. 24. GK, č. 160 – 161, 171). Jej úlohou je podporovať koordináciu, ktorá je v službe jednoty saleziánskeho projektu v oblasti, kde pôsobí saleziánske dielo, alebo kde pôsobia VPK rôznych prostredí komplexných diel. Ak jestvuje jediná VPK, potom existuje iba jediná rada VPK, ktorá je totožná s radou diela. Ak však jestvuje viac VPK, podľa počtu prostredí diela, každá z nich má vlastnú radu VPK. Následne existuje aj rada diela, ktorá je zložená z reprezentantov rád VPK. Rada VPK nenahrádza a nestavia sa nad iné organizmy VPK nekompetentnými rozhodnutiami, skôr im pomáha:

- sledovať integritu projektu, ktorý je konkrétnym horizontom plánovania a aktivít v odlišných prostrediach;

- cítiť sa zodpovednými za jeho vytvorenie, realizáciu a overovanie;
- usilovať sa o vytváranie spoločenstva a službu v spoločných potrebách;
- byť pozornými na spoločné potreby kontextu mladých;
- podporovať vzájomné prepojenie a vzájomnú spoluprácu, predovšetkým v komplexnejších službách, ako je formácia vychovávateľov;
- udržiavať spoločenstvo a spoluprácu s rozličnými skupinami saleziánskej rodiny, ktoré pracujú na danom území.

Provinciálovi a jeho rade prináleží určovať kritériá usporiadania a určiť kompetencie, úrovne zodpovedností a prepojenia s miestnou radou saleziánskej komunity (porov. 24. GK, č. 171).

E Miestny koordinátor pastorácie mládeže s tímom

Pre miestnu pastoračnú animáciu, popri jednotlivých zodpovedných za rozličné prostredia a oblasti pastoračnej animácie v rámci diela, ak sa javí potreba, je možná prítomnosť jedného koordinátora saleziánskej pastorácie mládeže s vlastným tímom. Okrem toho, ak je to možné a kde si to komplexnosť diela vyžaduje, je tiež možná prítomnosť pastoračného koordinátora v každom prostredí alebo oblasti pastoračnej animácie diela.

Miestny koordinátor s tímom plánuje, organizuje a koordinuje pastoračnú činnosť diela, podľa cieľov ponúknutých miestnym SVPP a podľa zameraní a kritérií rady VPK a/alebo diela, vždy v úzkom kontakte s direktorom. Táto úloha si vyžaduje schopnosť vytvárať vzťahy a koordinovať. Konkrétne vykonáva tieto úlohy:

- spolupracuje s radou VPK, aby pripomínal v procese vytvárania, realizácie a overovania miestneho SVPP *základné prvky saleziánskej pastorácie mládeže*;

- koordinuje *uskutočňovanie miestneho SVPP* cez konkrétne plánovanie v rozličných prostrediach pastoračnej činnosti diela, za ktoré je zodpovedný;
- stará sa o *koordináciu a integráciu* rozličných výchovno-pastoračných aktivít, zabezpečuje ich dopĺňanie a ich zacielenie do procesu výchovy k viere;
- podporuje *formačné iniciatívy pastoračných pracovníkov* podľa zamerania provinciálneho plánovania;
- zabezpečuje vzťah a *spoluprácu saleziánskeho diela s pastoračiou miestnej Cirkvi* a s ďalšími výchovnými inštitúciami v danej oblasti.

V kompetencii provinciála alebo direktora je, podľa bežnej praxe provincií, menovanie miestneho koordinátora, saleziána alebo laika, a tiež stanovenie jeho vzťahov so saleziánskou komunitou.

F Iné organizmy a úlohy animácie a riadenia VPK

Účasť a spoluzodpovednosť vo VPK vyžadujú usporiadať rozličné organizmy animácie, riadenia a koordinácie: ide o **vhodne ustanovené tímy, v súlade so SVPP a s vlastnými zdrojmi**. V ich profile je nevyhnutné definovať, aby zo strany saleziánov a laikov boli pre nich zabezpečené tieto prvky:

- komplementárnosť/dopĺňanie rozličných pozícií a úloh vo VPK;
- ich vzťah k SVPP, z ktorého musia zdieľať a prijať antropologické a náboženské perspektívy, výchovný pohľad na realitu, štýl prítomnosti medzi mladými, ciele, metódu a stratégie ich dosahovania; odporúčania pre ich rast ako saleziánskych vychovávateľov (ľudská zrelosť, výchovná kompetencia, saleziánska identita, svedectvo, ktoré je inšpirované kresťanskými hodnotami) cez proces permanentnej osobnej a komunitnej formácie;

- ich aktívna prítomnosť medzi mladými, aby sa im pomohlo vytvoriť skupinu, sprevádzať ich v procese ľudského a kresťanského rastu a podporovať otvorenosť výchovného, kultúrneho a cirkevného prostredia.

V každom diele v súlade s provinciálom a jeho radou nech sa špecifikujú polia zodpovednosti, ktoré sa zverujú laikom, rámec ich rozhodovania, vzťah k rozličným orgánom a formy spoluzodpovednosti s miestnou a provinciálnou saleziánskou komunitou (24. GK, č. 125; 169).

2 2

INÉ MODELY ANIMÁCIE VPK V SALEZIÁNSKÝCH DIELOCH

A Saleziánske diela riadené laikmi, kde je prítomná saleziánska komunita

V dielach, v ktorých majú hlavnú zodpovednosť za riadenie laici, garantuje saleziánsku identitu a koordináciu s provinciou saleziánska komunita, keď je počtom veľmi zredukovaná, za pomoci samotnej provincie (26. GK, č. 120); zapája saleziána do úloh pastoračnej animácie, formácie a sprevádzania vychovávateľov; stará sa o zvolávanie a formáciu spolupracujúcich laikov podľa kritérií, ktoré sú ponúknuté 24. GK, v bode č. 164, zapojením najviac členov saleziánskej rodiny, koľko je možné.

B Diela riadené laikmi v rámci saleziánskeho provinciálneho projektu

Aby sa aktivita alebo dielo, ktoré riadia laici, mohli považovať za príslušné k provinciálnemu projektu, musia spĺňať dve nevyhnutné podmienky: uskutočňovať kritériá identity, spoločenstva a významnosti saleziánskej činnosti a musí byť sprevádzaný provinciálom a jeho radou (24. GK, č. 180; 26. GK, č. 120).

Provincia teda vo svojej zodpovednosti ponúka týmto dielam a ich VPK účasť na animácii a riadení, podobným spôsobom ako VPK, kde je prítomnosť saleziánskej komunity, cez:

- provinciálnu vizitáciu;

- ▶ overovanie miestneho projektu (SVPP);
- ▶ prepojenie *laického riaditeľa/direktora* diela s provinciálom;
- ▶ pravidelnú účasť provinciálneho delegáta na rade VPK;
- ▶ vytvorenie rady VPK;
- ▶ organizovanie seriózneho itinerára formácie saleziánskej identity spolu s laikmi;
- ▶ starostlivosť o laikov, ktorí majú úlohy animácie a zodpovednosti vo VPK;
- ▶ stabilné spojenie s blízkou saleziánskou komunitou alebo s ústredím provinciálnej animácie, hlavne kvôli charizmatickej a pastoračnej službe (porov. 24. GK, č. 181).

3

Provinciálna animácia a koordinácia

3 1

PROVINCIÁL A JEHO RADA

Sú určené tri úrovne zodpovednosti v provinciálnej službe pastoračnej animácie, ktoré sú odlišné, ale neoddeliteľné:

- **na úrovni riadenia:** provinciál so svojou radou prijíma základné rozhodnutia ako prvý zodpovedný za animáciu a pastoračné riadenie provincie (porov. S 161);

- **na úrovni jednoty a pastoračného zamerania:** provinciálny delegát so svojím tímom sa stará o organickú jednotu pastoračnej činnosti provincie a jej zameranie podľa provinciálneho SVPP (porov. 23. GK, č. 244);
- **na úrovni koordinácie činnosti:** komisie, provinciálne úrady a konzulty sa starajú o koordinovanie pastoračných aktivít v rozličných prostrediach a oblastiach pastoračnej animácie v usporiadaní rozličných dimenzií SVPP (porov. 26. GK, č. 113).

Tieto tri úrovne na seba vzájomne pôsobia a navzájom sa dopĺňajú. Saleziánska identita pastoračnej činnosti je osobitným spôsobom zabezpečená v druhej úrovni, ktorá je však vyjasnená a koordinovaná v ďalších dvoch.

3 2

PROVINCIÁLNY DELEGÁT PRE PASTORÁCIU MLÁDEŽE A JEHO TÍM

A Delegát pre pastoračnú mládež

Je delegátom provinciála a koná v súlade s ním a s provinciálnou radou. Jeho prvými adresátmi sú spolubratia, saleziánske komunity a VPK. Nie je poverený iniciatívami alebo len jedným sektorom provinciálnej animácie, ale zabezpečuje organickú pastoračnú provinciu tým, že je pozorný na všetky jej dimenzie. Zvyčajne sa venuje pastoračnej animácii provincie na plný úväzok. Je vhodné, aby bol členom provinciálnej rady, v ktorej zvyčajne sprítomňuje pastoračnú perspektívu a starostlivosť. Jeho charakteristické úlohy sú:

- ▶ pomáha provinciálovi a jeho rade *pri vypracovaní provinciálneho SVPP* a spoločných pastoračných pokynov a smerníc;
- ▶ koordinuje spoločné *fungovanie provinciálneho tímu* pastoračnej mládeže a sprevádza každého člena v uskutočňovaní jeho úloh;

- ▶ *sprevádza miestne komunity v ich plánovaní, realizácii a previerke pastorácie a dbá o rozvoj štyroch dimenzií SVPP v rozličných prostrediach;*
- ▶ *komunikuje s pastoračnými pracovníkmi za účelom nasmerovania ich pastoračných zásahov v jednote so SVPP;*
- ▶ *riadi medzikomunitné iniciatívy ponúkané v SVPP;*
- ▶ *dbá o uskutočnenie organického plánu výchovno-pastoračnej formácie spolubratov, laických spolupracovníkov a mladých animátorov;*
- ▶ *udrzuje stály vzťah s členmi saleziánskej rodiny, ktorí pracujú v provincii, s miestnou Cirkvou a s oddelením pre pastoráciu mládeže.*

B *Provinciálny tím pre pastoráciu mládeže*

Provinciálny tím pastorácie mládeže priamo spolupracuje s delegátom pri realizácii jeho úloh. **Je dôležité, aby boli v tíme prítomní provinciálni zodpovední za jednotlivé prostredia a prípadne za oblasti pastoračnej animácie provincie.** Nech spoločne garantujú harmonické a jednotné uskutočňovanie rozličných pastoračných programov a procesov animovaných provinciou a komunitami. Je dôležité, aby bol v tíme účastný zodpovedný za animáciu povolání a delegáti pre misijnú animáciu a sociálnu komunikáciu. K ich úlohám patrí:

- ▶ *spolupracovať s delegátom na jeho úlohách;*
- ▶ *podporovať prítomnosť a vzájomné vzťahy dimenzií SVPP v rozličných dielach, prostrediach a oblastiach pastoračnej animácie provincie;*
- ▶ *usmerňovať komunity k interdisciplinárnemu pohľadu na pastoračné výzvy a s tým spojenej činnosti, ktorá na ne odpovedá.*

To si od tohto tímu a jeho členov vyžaduje špecifickú teoretickú a praktickú prípravu; čas na reflexiu a konfrontáciu; schopnosť kontaktu, ko-

ordinácie, motivácie; konkrétny program práce založený na SVPP, podľa prioritných línií vyznačených provinciálom a jeho radou.

C *Provinciálni zodpovední za prostredia a oblasti pastoračnej animácie a ich tímy*

Provinciál na sprevádzanie a animáciu v pastoračných prostrediach a oblastiach animácie pastorácie mládeže v provincii menuje **zodpovedného, ktorému zvyčajne pomáha tím.**

Úloha zodpovedného za sektor je:

- ▶ *pomáhať VPK týchto prostredí a oblastí pastoračnej animácie, aby konkretizovali provinciálne zameranie pastorácie mládeže, podľa SVPP a podľa plánu práce delegáta pre pastoráciu mládeže a jeho tímu;*
- ▶ *študovať a zamýšľať sa nad ich výchovno-pastoračnými cieľmi, realitou, problematikou a víziou;*

Je dôležité, aby rozliční zodpovední za pastoračné prostredia a oblasti pastoračnej animácie provincie *boli medzi sebou systematicky koordinovaní* animáciou provinciálneho delegáta pre pastoráciu mládeže. Nech sú členmi jeho tímu, aby zdieľali spoločnú víziu, koordinovanú SVPP a provinciálnym plánovaním, a aby tak upevňovali organickú jednotu pastorácie mládeže v celej provincii.

4

Medziprovinciálna animácia a koordinácia

Ako pomoc pre skupinu provincií pri tvorbe ich projektov a pastoračnej animácii vznikajú **organizmy pre vzájomné vzťahy a koordináciu**: medziprovinciálne tímy pastorácie mládeže, národné alebo regionálne tímy pastorácie mládeže, národné centrá pastorácie mládeže. Tieto organizmy alebo tímy sú podporované provinciálmi jednotlivých zoskupení provincií alebo regiónov a úzko spolupracujú s oddelením pre pastoráciu mládeže.

Skutočnosti sú odlišné, ale spoločné kritériá môžeme definovať takto:

- na tejto úrovni ponúkať koordináciu, ktorá odpovedá na problematiku situácie mládeže, ktorá je stále globálnejšia a komplexnejšia;
- rozvíjať v provinciách otvorenejšiu a univerzálnejšiu otvorenosť tým, že sa podporuje solidarita a vzájomná výmena darov v oblasti pastorácie mládeže tým, že sa uľahčí výmena skúseností a pastoračných modelov;
- keďže je to služba podpory, animácie a koordinácie, nemá na seba zobrať úlohy, ktoré môžu alebo by mali prijať iné subjekty projektovania;
- priorita výchovy k viere, ktorá sa prejavuje v programoch a výchovných zásahoch, sa potvrdzuje aj v organizovaní štruktúr animácie (porov. 23. GK, č. 245);
- všetky organizmy koordinácie sa majú usporiadať spôsobom zbiehavosti, integrovanosti a organickosti, aby sa tak vyhlo sektorovitosti a centralizovanej byrokracii.

Provinciálni delegáti pre pastoráciu mládeže rozličných provincií jedného regiónu alebo zoskupení provincie (národná alebo regionál-

na delegatúra, medziprovinciálne tímy pastorácie mládeže) sa systematicky stretávajú, aby:

- spolu uvažovali nad realitou mladých a nad výzvami, ktoré táto realita predstavuje pre danú provinciu, s cieľom vypracovať *spoločné kritériá a normy* pre pastoračnú animáciu národa alebo zóny;
- koordinovali vzájomnú spoluprácu medzi provinciami, v prospech niektorých spoločných cieľov, ako je formácia vychovávateľov a animátorov;
- *podporovali výmenu skúseností, materiálov, iniciatív a ponúk*;
- usmerňovali formu *prítomnosti a činnosti*, ktorá je zbiehavá a zjednocujúca v Cirkvi, v národe alebo regióne.

Popri národných alebo regionálnych tímoch alebo medziprovinciálnych skupinách pastorácie mládeže sa môžu vytvoriť **národné alebo regionálne centrá pastorácie mládeže**. Organizmy reflexie a animácie utvorené konferenciou provincií alebo zoskupením provincií na službu pastorácie mládeže regiónu alebo národa, aby:

- umožnili rozvíjanie *štúdií a bádani/výskumu* o aktuálnych problémoch saleziánskej pastorácie mládeže;
- zozbierali a konfrontovali *saleziánske a cirkevné skúsenosti*, ktoré sú v saleziánskej pastorácii mládeže najvýznamnejšie;
- *ponúkali a rozširovali* tieto reflexie a skúsenosti;
- boli v *službe provincií a miestnych Cirkví*, aby animovali činnosť projektovania a plánovania, predovšetkým vo formácii pracovníkov pastorácie mládeže;
- konali v súlade s *prioritami kongregácie* a oddelenia pre pastoráciu mládeže, konferenciami provinciálov a provinciálnych delegátov.

5

Animácia a koordinácia na svetovej úrovni

Služby, aktivity, iniciatívy a diela, ktoré sa stanovujú ako ciele výchovy a evanjelizácie mladých, nachádzajú spoločný zjednocujúci bod v **oddelení pre pastoráciu mládeže**, ktoré sa skladá z hlavného radcu pre pastoráciu mládeže a z jeho tímu.

Jeho úloha podľa 136. článku *stanov Spoločenosti svätého Františka Saleského* je animovať a orientovať výchovnú činnosť a pomáhať provinciám. Konkrétne:

- pomáha v rozvoji, motivuje, poukazuje na globálnosť činnosti, stará sa o kultúrne a duchovné prehĺbenie, pomáha vo výchovnom smerovaní projektov v cieľoch a v obsahoch a metodologicky sprevádza, podporuje reflexiu o kritériách a potrebách a vzájomnú výmenu skúseností;
- podporuje začlenenie saleziánskej pastorácie mládeže do Cirkvi s prijatím jej odporúčaní a jej zamerania a podporuje aj ponuku nášho špecifického príspevku;
- v prostredí generálnej rady ponúka príspevok v pastoračno-mládežníckej optike cez konkretizáciu línií plánovania hlavného predstaveného a jeho rady; udržiava vzťahy vzájomnosti a dopĺňania sa s inými sektormi, predovšetkým s formáciou, misiami, so sociálnou komunikáciou a saleziánskou rodinou;
- spolupracuje s ostatnými regionálnymi radcami kvôli zjednocovaniu a organizovaniu zásahov v rôznych provinciách podľa situácií a potrieb.

Prvotnými adresátmi jeho animačných úloh sú:

- provinciáli a ich rady;
- provinciálni delegáti pre pastoráciu mládeže, ich tímy a zodpovední za sektory;
- iné organizmy animácie na regionálnej úrovni.

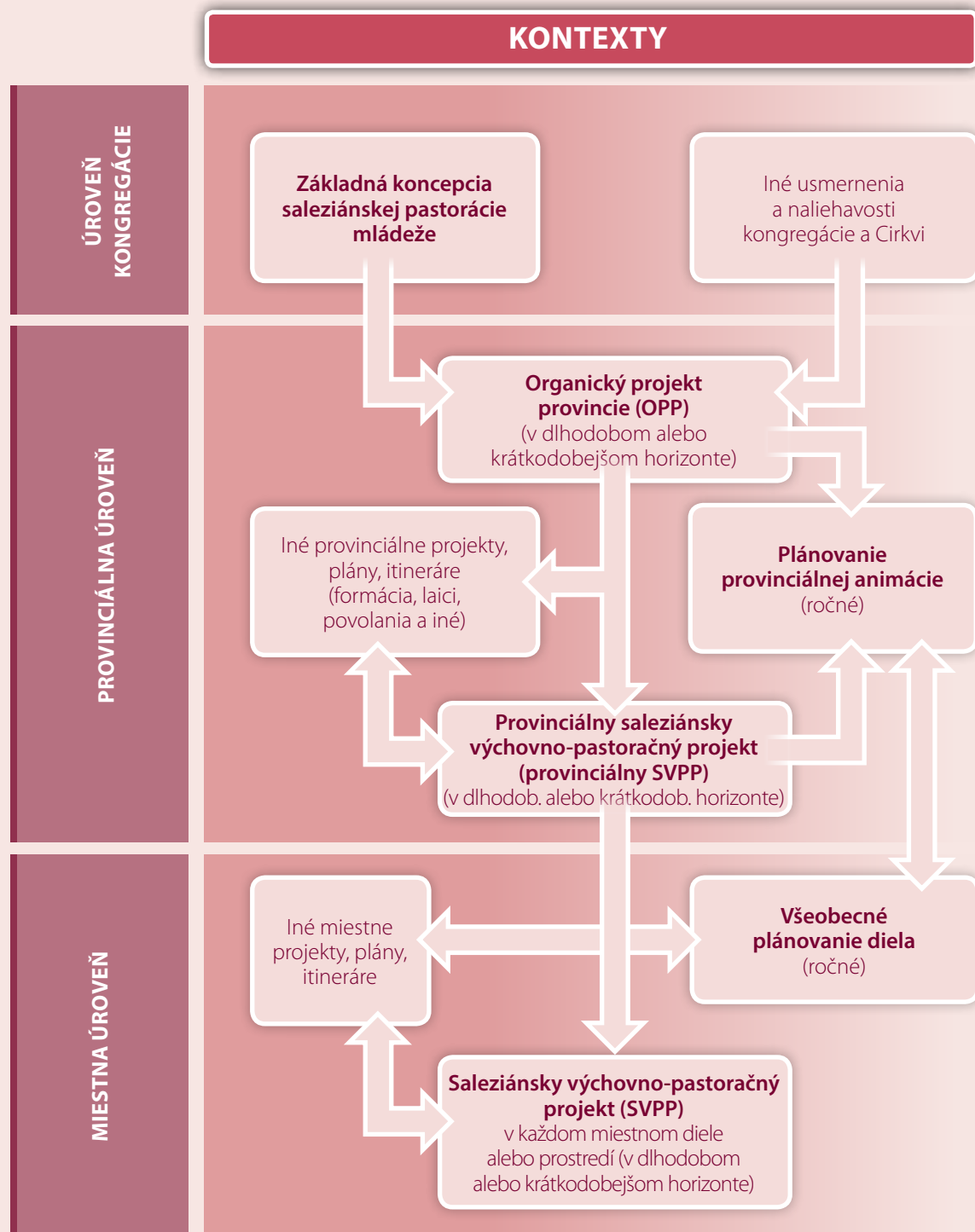
6

Pastoračné plánovanie

6 1

ROZLIČNÉ ÚROVNE PROVINCIÁLNEHO A MIESTNEHO PLÁNOVANIA

Pastoračné plánovanie so sebou prináša rôzne úrovne konkretizácie spolu s ďalšími procesmi a dokumentmi. **Naša ponuka chce byť metodológiou a prezentovať niektoré nástroje plánovania pastorácie mládeže**, ktoré vychádzajú zo sprostredkovania odôvodnených rozhodnutí.

Rozličné dokumenty predstavujú **rozdiely použiteľných koncepcií a aplikácií**, ktoré sa miestami prekrývajú. Nestoja len jednoducho vedľa seba, ale v dynamickom pohybe sa navzájom ovplyvňujú a podporujú.

„**Základná koncepcia**“ saleziánskej pastorácie mládeže s ďalšími dokumentmi kongregácie a Cirkvi spoločne definujú usmernenia, zamerania a základné línie širokého spektra, podľa ktorých sa uberá činnosť saleziánskej pastorácie a pastorácie Cirkvi.

Ide o inšpirujúce texty pre celú kongregáciu. Sú východiskovým bodom ponúknutým pastoračných zásahov, ktoré sú dlhodobé a zasahujú rôzne kontexty.

Provinciálne projekty ako *organický projekt provincie* a *saleziánsky provinciálny výchovno-pastoračný projekt*, a *miestne projekty*, ako aj *miestny saleziánsky výchovno-pastoračný projekt*, majú viac operatívny a kontextový charakter, hoci sa ešte pohybujú v oblasti hlavných línií. Tieto dokumenty špecifikujú a konkretizujú smerovanie kongregácie a Cirkvi. Úlohou *Plánovania* je vypracovať detailnejšie skonkretizovanie.

Zdá sa vhodné upriamiť pozornosť na to, aby sa zabezpečila jednoduchosť projektov a plánovania: pružné texty, jasné vo svojom členení a praktické v aplikácii. Je žiaduce, aby mali málo strán, konkrétny charakter a aby odpovedali na konkrétne priority. Treba sa vyhnúť tomu, aby sa tieto dokumenty stali „zbernou nádobou“, do ktorej sa vložia široké reflexie, alebo aby v nich boli mnohé texty s odkazmi. Jasnosť vyjadrení umožňuje bezprostredné pochopenie štruktúry dokumentu.

Projektovanie neodpovedá na potreby, ktoré sú iba organizačného a plánovacieho charakteru. **Projektovanie vyjadruje rozlišovanie** a je svedectvom toho, kto počúva, pozoruje, skúma znaky čias s pohľadom upretým na Boha. Sme presvedčení, že pastoračné projektovanie je nemyšliteľné za stolíkom, ale živí sa hlbokým a serióznym rozlišovaním v Duchu, ktorý je dušou a inšpiračným prameňom každého poslania v Cirkvi. Je preto potrebné brať do úvahy obidva momenty: rozlišovanie a projektovanie.

Existujú metodológie osobného i komunitného rozlišovania („vidieť, rozhodovať, konať“, „Božie volanie, situácia, línie činnosti“, „revízia života“), ktoré si vyžadujú veľkú starostlivosť o podmienky a postoje. Sú to metodológie,

ktoré pomáhajú čítať a interpretovať pastoračnú realitu vo svetle Božieho slova. Je potrebné zhodnotiť ich používanie podľa okolností a kontextov.

6 2 POKYNY PRE DEFINOVANIE RÔZNYCH TYPOV DOKUMENTOV, KTORÉ JE POTREBNÉ UVIESŤ DO PRAXE

A „Základná koncepcia“ saleziánskej pastorácie mládeže

Je organickou syntézou saleziánskej pastorácie mládeže. Je prvkom, ktorý pomáha reflexii, projektovaniu, programovaniu a hodnoteniu saleziánskej pastorácie mládeže. Prezentuje súhrn charakteristík, ktoré identifikujú saleziánsku pastoračnú činnosť kongregácie. Ukazuje smer, ktorým treba kráčať v uskutočňovaní saleziánskeho poslania. Odpovedá na otázky: Kto sme? Čo chceme? Kam chceme prísť? Čo ponúkame?

„Základná koncepcia“ **definuje pred Cirkvou a pred spoločnosťou základné prvky pastoračnej činnosti kongregácie.**

Keď ho VPK pozná a zdieľa, je pre ňu základným východiskovým bodom, ktorý určuje príslušnosť a spoločné úsilie, prebúdzá najhodnotnejšie zdroje osôb s ich primeranou formáciou, podporuje atmosféru spolupráce a spoluzodpovednosti.

B Organický projekt provincie

Je strategickým plánom animácie a riadenia, ktorý usmerňuje rozvoj a kontinuitu rozhodnutí provincie (porov. 25. GK, č. 82). Je praktickým nástrojom, ktorého účelom je cieľavedome koordinovať výchovné a pastoračné zdroje provincie. Neponúka sa ako pevná a nepružná schéma. OPP obsahuje základné aspekty: *pozorné skúmanie* situácie, v ktorej sme povolani pôsobiť; *hlavné rozhodnutia*, ktoré majú viesť k rozvoju provincie; *prioritné miesta činnosti* v nastávajúcich rokoch; *kritériá činnosti*, ktoré musia usmerňovať rozličné projekty; hlavné línie *prípravy osôb* a ekonomický a štrukturálny rozvoj.

25. GK odporučila subjekt OPP: „Nech provinciálna komunita pomocou svojich orgánov a štúdií vypracuje a hodnotí počas budúcich troch rokov

organický projekt provincie“ (25. GK, č. 82). Provinciál so svojou radou, v spolupráci s operatívnym tímom (25. GK, č. 84) riadi a orientuje proces štúdia, vypracovania a overovania OPP, zainteresovaním komunit a hlavne direktorov. Vo svetle článkov stanov 1, 2, 171 a pravidiel 3, 167 je vhodné, aby zameranie a základné rozhodnutia OPP skúmala a schválila provinciálna kapitula.

Tieto inštitucionálne prvky (dlhodobej a krátkodobejšej platnosti) sa musia konkretizovať v rozličných *plánoch alebo projektoch činnosti*, podľa dôležitých sektorov života provincie: formačný projekt; projekt laikov; ročné ekonomické vyúčtovanie; miestne komunitné projekty. **Medzi týmito projektmi je SVPP tím, ktorý je potrebné z pohľadu poslania rozvíjať najviac, vo vzťahu so sektorom výchovno-pastoračnej činnosti.** Spomenuté projekty nerozvíjajú iné procesy, ktoré by boli do SVPP pridané, ale rozvíjajú a špecifikujú dôležité aspekty SVPP.

Úlohy OPP a provinciálneho SVPP sa líšia od ostatných dokumentov svojou povahou, ale zvlášť od *provinciálneho direktória*, ktoré je normatívnym textom zvereným provinciálnej kapitule (porov. S 171). Obsahuje zvláštne normy v delegovaných oblastiach na provinciálnej úrovni. *OPP a provinciálny SVPP majú povahu, ciele a obsahy, ktoré sú odlišné od provinciálneho direktória.* Majú projektový, programový charakter. Sú to samostatné dokumenty a nie sú súčasťou provinciálneho direktória.

C Saleziánsky výchovno-pastoračný projekt

Je hlavným plánom zásahu, ktorý riadi realizáciu výchovno-pastoračnej cesty v určitom kontexte provincie a miesta a orientuje každú iniciatívu a zdroj k evanjelizácii (porov. P 4; porov 26. GK, č. 39). Odpovedá na otázku: Čo a ako robiť, aby sme prišli k určenému cieľu?

Tým, že je SVPP konkrétnejší ako „základná koncepcia“, má hodnotu pre „dlhodobé a krátkodobé trvanie“, vzhľadom na situáciu, v ktorej sa nachádza provincia alebo saleziánske dielo. Ciele, ktoré ponúka, oblasti zásahu, ktoré určuje, línie činnosti, ktoré vyberá, poukazujú na proces činnosti, ktorý treba prejsť.

Stanovy Spoločnosti svätého Františka Saleského sa opierajú o tento apoštolský projekt v globálnom zmysle (S 31; 44), ktorému zodpovedajú aj rozličné články pravidiel (P 4 – 10; 184). Teda, existuje vzájomný vzťah medzi provinciálnym SVPP a SVPP diela:

- provinciálny SVPP definuje smerovanie provincie na 3 – 5 rokov. Poukazuje na ciele, stratégie a línie spoločnej výchovno-pastoračnej činnosti, ktoré riadia pastoračnú činnosť vo všetkých komunitách a dielach. Slúži ako orientačný bod pre ich výchovno-pastoračné plánovanie a ako nástroj overovania počas tohto obdobia. Je odkazom na vypracovanie SVPP každého diela a prostredia na miestnej úrovni;
- SVPP každého diela alebo prostredia aplikuje na miestnu realitu línie provinciálneho SVPP. Ide o operatívny projekt každého diela (s jediným prostredím) a každého prostredia (v komplexnom diele). V druhom prípade SVPP saleziánskych diel, ktoré sa prezentujú s dvoma alebo viacerými prostrediami, sa stáva dôležitým nástrojom pre zbiehavosť a jednotu v cieľoch a líniách spoločnej činnosti v diele. Odpovedá na dva základné aspekty:
 - koordinácia všetkých prostredí diela a prípadných oblastí pastoračnej animácie diela, s následnou sériou kritérií, metodologických možností, organizačných a štrukturálnych zameraní;
 - zvolanie, zloženie, formácia a fungovanie viacerých VPK rozličných prostredí diela.

Všetky štrukturálne prvky (miesta, výchovné a pastoračné ponuky, časy, rozvrhy, kalendáre) aj tie personálne (personálne a školské organizmy) sú usporiadané na dosiahnutie cieľa v asi trojročnom horizonte. Spoluzodpovednosť za túto úlohu je prijatá všetkými členmi každej VPK (porov 23. GK, č. 243), ale zvlášť ju sleduje rada VPK.

23. GK v revízii provinciálneho SVPP ponúkla okrem iného každej provincii, aby pretlmočila cestu viery do **konkrétnych a primeraných itinerárov pre svojich adresátov a pre kontexty, v ktorých pracuje** (porov. 23. GK, č. 230): itineráre viery, výchovné cesty povolania a kresťanskej iniciácie mladých. Itinerár tvoria postupne usporiadané výchovné etapy alebo výchovné momenty (so spôsobmi a s časmi realizácie, prostriedkami a so svojimi protagonistami), cez ktoré sa dosahujú ciele určené v SVPP. Itinerár pomáha projektu vyjadriť sa v činnosti, uskutočniť ho v čase a prispôbiť ho rôznym adresátom. V itinerári sa ciele stávajú postupným napredovaním; metóda sa konkretizuje v spoločných zásahoch a postupne usporiadaných skúsenostiach (viď IV. kapitola, č. 3.2).

D Odlišné úrovne konkretizácie SVPP

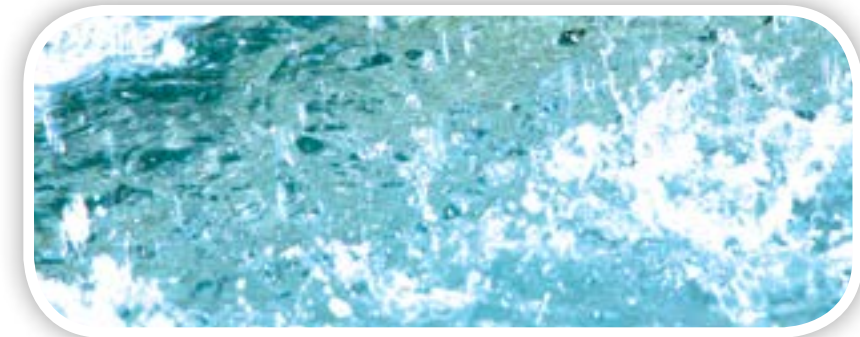
Sme povolani, aby sme pretlmočili a rozvinuli SVPP do itinerárov, plánov a plánovaní. Z nich podčiarkujeme niektoré: *plánovanie provinciálnej animácie a hlavné plánovanie diela*. Provincie používajú tieto alebo iné pomenovania, aby poukázali na tú istú vec.

Plánovanie provinciálnej animácie je ročnou aplikáciou OPP a provinciálneho SVPP, podľa nasledujúcej približnej schémy:

- hlavný ročný cieľ ako orientačný rámec, perspektíva, v ktorej sa rozvíja program animácie provinciálnej rady;
- špecifické ciele pre každé pastoračné prostredie a sektor provinciálnej animácie, ktoré predstavujú rozvetvenie hlavného cieľa a vyjadrujú tiež méty, ktoré je potrebné dosiahnuť a na ktoré zamerať všetky sily počas roka;
- procesy a zásahy v animácii a koordinácii pastoračných prostredí a sektorov provinciálnej animácie, so spresnením zapojených subjektov, špecifických úloh a časov;

- komunita a formácia,
 - výchovno-pastoračné poslanie,
 - saleziánska rodina,
 - spoločenská komunikácia,
 - ekonomika,
 - iné;
- spôsob hodnotenia pre efektívne overovanie reálneho dosiahnutia určených výsledkov;
 - organizačná schéma provincie, teda grafické znázornenie hlavnej organizačnej štruktúry provincie;
 - ročný provinciálny kalendár so všetkými provinciálnymi stretnutiami.

Cez tieto ročné plány sa stanovuje postupná cesta, ktorá robí OPP a provinciálny SVPP operatívnymi, spolu so systematickým overovaním, ktoré sa realizuje cez VPK každého diela. Plánovanie sa robí každý rok. Vo všetkých provinciálnych dielach sa používa ako odkaz pre vypracovanie všeobecného plánovania každého diela.

Hlavné plánovanie diela je ročná aplikácia SVPP diela (alebo jednotlivých SVPP rozličných prostredí a oblastí pastoračnej animácie diela). Prebieha podľa tejto približnej schémy:

- hlavný ročný cieľ ako orientačný rámec, perspektíva, v ktorej sa rozvíja program animácie provincie;
- špecifické ciele pre každé prostredie prípadne oblasť pastoračnej animácie diela: ktoré predstavujú rozvetvenie hlavného cieľa a vyjadrujú tiež méty, ktoré je potrebné dosiahnuť a na ktoré zamerať všetky sily počas roka;
- procesy a zásahy VPK rozličných prostredí, podľa dimenzií SVPP, so spresnením zapojených subjektov, špecifických úloh a časov;
- spôsob hodnotenia pre efektívne overovanie reálneho dosiahnutia určených výsledkov;
- organizačná schéma diela, teda grafické znázornenie orgánov animácie a vedenia, s usmerneniami ohľadom služieb, rozvrhov a fungovania:
 - spoločné pre celé dielo
 - špecifické pre každé prostredie a prípadne pre každú oblasť pastoračnej animácie;
- ročný kalendár so všetkými stretnutiami.

6 3

METODOLOGICKÉ LÍNIE PRE VYPRACOVANIE A OVEROVANIE SVPP

A Fázy tvorby SVPP: dynamická ponuka

Ide o projekt, ktorý chce byť realistický a efektívny, aby sa stal neustálym procesom. Ten začína v istej počiatočnej situácii a pokračuje k určeným konečným záverom cez ciele, ktoré je potrebné realizovať. Musí byť vypracovaný postupným spôsobom. **SVPP črtá itinerár v troch momentoch, ktoré sa následne preberajú, rozvíjajú, prehľbujú.** Necháva priestor na prispôbenie výchovných plánov podľa meniacej sa reality, v ktorej sa pracuje.

VPK sa v procese tvorby projektu musí neustále konfrontovať so „základnou koncepciou“, tak kvôli osvetleniu analýzy situácie a rozlišovaniu hlavných výziev, ako aj a predovšetkým kvôli výberu cieľov vyznačených v samotnej „základnej koncepcii“, ktoré majú celú pastoračnú aktivitu nasmerovať k ich dosiahnutiu.

» Moment analýzy situácie

1. *Pozorné všímanie si a poznanie situácie teritória a „osobitosť“ mladých, ktorí v ňom bývajú:* osoby, situácie, zdroje, problémy, tendencie,

možnosti. Tento proces sa neuskutočňuje raz navždy. Vyžaduje však schopnosť spájať predchádzajúce informácie s novými. Je vhodné podnecovať komunikáciu, skúsenosti účasti, výchovné siete, zmysel pre spoluzodpovednosť.

2. *Výchovno-pastoračná interpretácia situácie:* umožňuje hlbšie pochopiť realitu, „rozbíriť jej hladinu“, s cieľom ju obnoviť a postupovať takým spôsobom, aby sa zlepšila. Je potrebné vnímať situáciu objektívne a vyhnúť sa uponáhľaným pozitívnym alebo častejšie negatívnym hodnoteniam. Interpretácia sa uskutočňuje vo svetle základných prvkov saleziánskeho posolania a preventívneho systému.
3. Určiť víziu do budúcnosti s *presnými rozhodnutiami* (štyri, maximálne päť); v prípade *provinciálneho SVPP* sú *rozhodnutia pre všetky prítomnosti a pre všetky ich prostredia*; v prípade *miestneho SVPP* pre prostredia miestnej reality. V každom prípade je dôležité, aby tieto presné rozhodnutia vychádzali z analýzy situácie a jej výchovno-pastoračných potrieb.

» Moment operatívneho plánovania

1. Pretlmočiť presné rozhodnutia/možnosti do *hlavných cieľov*, ktoré sa považujú za dôležitejšie, potrebnejšie a uskutočniteľné. Tieto ciele smerujú k jasným ponukám, prihliadajúc na osoby vo VPK a na vlastný dynamizmus *štyroch dimenzií* pastorácie mládeže.
2. Ponúknuť niektoré *procesy*, cez ktoré sa hlavné ciele uvádzajú do praxe a stávajú sa uskutočnenými.
3. Konkretizovať efektívnosť činnosti, teda *jasné, postupné a overiteľné zásahy*. V týchto zásahoch sa spresňujú: skupina adresátov (*pre koho?*); zodpovednosť rozličných osôb alebo tímov (*od koho?*); prerozdelenie reálnych zdrojov a plánovanie časov (*ako a kedy?*).

» Moment overovania projektu a opätovné projektovanie

Overovanie projektu ponúka objektívne meranie účinku projektu v realite života. Cez overovanie sa hodnotia výsledky vo svetle ponúknutých cieľov a objavajú sa nové možnosti alebo vzniknuté potreby a rozlišujú sa nové kroky, ktoré treba uskutočniť.

Tu sú niektoré prvky pre globálne overovanie SVPP, na ktoré netreba zabudnúť:

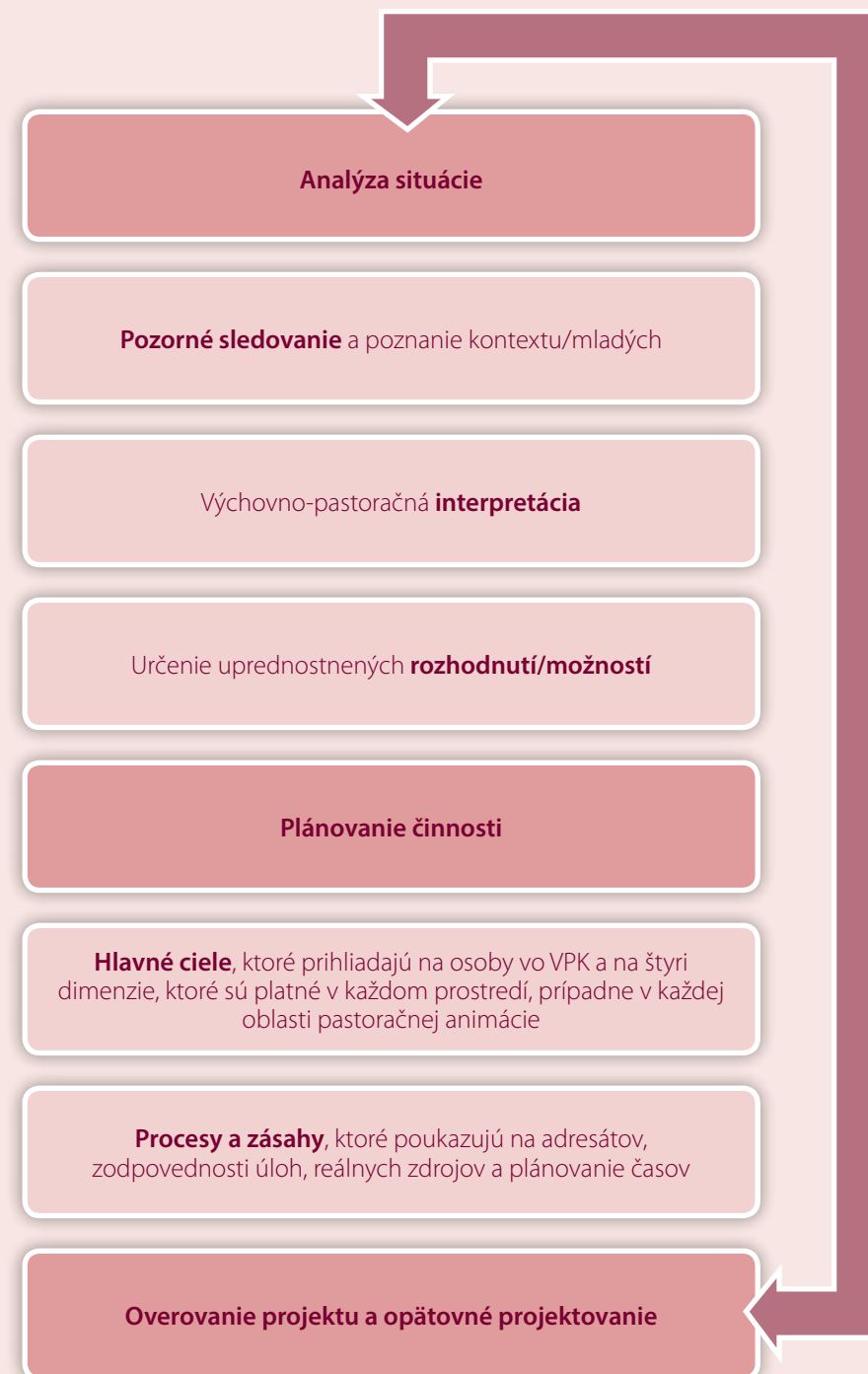
- ▶ zapojiť rozličné *zainteresované osoby, skupiny a tímy*. Subjekty overovania provinciálneho SVPP sú provinciálna kapitula, provinciál so svojou radou a provinciálny tím pre pastoraáciu mládeže;
- ▶ vytvoriť *skutočný výchovno-pastoračný proces*. Netreba sa ohraničovať skúmaním výsledkov. Naopak, treba oživiť procesy osobného a komunitného vyzrievania, povzbudiť k zlepšeniu a motivovať k lepším výsledkom;
- ▶ používať *presné a merateľné ukazovatele*, vo svetle ktorých sa môžu overiť dosiahnuté výsledky i spoznať, ako sa dosiahli. Skúška a omyl tvoria súčasť procesu: hodnotený omyl je zdrojom učenia sa; nehodnotený omyl vedie k znechuteniu a ku stagnácii;
- ▶ venovať pozornosť *analýzám osobných, štrukturálnych, organizačných príčin*, ktoré umožnili alebo neumožnili proces, a následne prispôsobiť ciele novým situáciám a možnostiam.

B Základné kritériá overovania projektu a opätovné projektovanie

Ako sme uviedli, cieľ projektovania SVPP nie je vypracovanie nejakého nového textu, ktorý sa dá pracovníkom do ruky, aby ho poznali a uskutočnili, ale pomôcť VPK pracovať so zdieľanou mentalitou a jasnosťou cieľov a kritérií: s projektovou mentalitou spoluzodpovednosti.

SVPP je viac ako textom, **je mentálnym a komunitným procesom zapojenia, vyjasnenia a identifikácie**: snaží sa vytvoriť vo VPK zbiehavosť v činnosti, aby sa tak predišlo rozptýleniu v činnosti.

Dôležitým základom je *spoločne prejdená cesta a jej metodológia*. Je vhodné poukázať na tri kritériá:

- a) **Stále rozlišovanie s presnou a odvážnou prorockou schopnosťou.** Pastoračné plánovanie nie je čisto technická záležitosť ani jednoduchá duchovná skutočnosť, ale sprostredkovanie. Kto vypracuje, uskutočňuje a hodnotí SVPP, musí dozrievať v stálom rozlišovaní cez počúvanie Božieho plánu. Je to Pán, ktorý ukazuje cestu, ktorú treba prejsť, a ponúka nám orientačné body, o ktoré sa môžeme oprieť: *kontakt s konkrétnou realitou času a dejín* (vyhnúť sa ponukám, ktoré sú abstraktné a vzhľadom na situáciu cudzie); *centrálnosť osoby mladého človeka*; sústredenie na *globálnosť saleziánskej výchovno-pastoračnej ponuky* (organicky myslená v štyroch dimenziách); prvky, ktoré sú stále v našej *výchovno-pastoračnej praxi* – preventívny systém a saleziánska mládežnícka spiritualita.

Vzhľadom na výchovno-pastoračnú výzvu je preto nevyhnutné vyhnúť sa dvom postojom, ktoré bránia saleziánskemu poslaniu: zabarikádovať sa do statickej projektovej schémy, ktorá je strnulá a anonymná; postaviť projekt pastorácie mládeže na úroveň projektov, ktoré sú obchodného, ekonomického a politického typu, čím by sa zradila výchovno-pastoračná duša SVPP a evanjeliová prirodzenosť ponuky spásy mladého človeka v Kristovi.

- b) **Kolegiálnosť:** spoločná účasť všetkých členov VPK zapojených do projektu. Motivácie, ciele a cesta sa jasne prezentujú. Podporuje sa pokojný a rozvíjajúci dialóg v pozornom skúmaní problémov a situácií. Vždy sa cenia príspevky všetkých. Vytvára sa skutočný pracovný tím, ktorý je schopný animovať dlhé a komplexné procesy.

Každý skutočný výchovno-pastoračný projekt je *dielom komunity a spolupráce*. Provinciálny SVPP zapája všetky komunity a provinciálne diela, miestny SVPP zaväzuje VPK ako subjekt jeho vypracovania, uskutočňovania a overovania.

Je vhodné zvlášť zainteresovať *členov saleziánskej rodiny*, ktorí pracujú na tom istom území (porov. 24. GK, č. 125): *na provinciálnej úrovni*, prostredníctvom stretnutia provinciálnych organizmov (provinciálneho tímu pre pastoráciu mládeže a/alebo provinciálnej rady) so zástupcami rozličných skupín salezián-

skej rodiny, ktoré sú prítomné v provincii; *na miestnej úrovni*, prostredníctvom dialógu medzi miestnou radou saleziánskej rodiny, saleziánskou komunitou a radou VPK.

Pre zainteresovanie a zapojenie celej VPK do tohto procesu je prospešné vytvoriť animačnú skupinu, ktorá podnecuje, motivuje, a tým pomáha prekonávať prekážky; ukazuje metodologické línie, ktoré podporujú účasť všetkých skupín a organizmov VPK podľa ich zodpovednosti a možností; ponúkne prvky a pomôcky pre reflexiu a štúdium; zhrnie a formuluje závery, aby ich znovu ponúkla komunite. Táto skupina: na provinciálnej úrovni môže byť provinciálnym tímom pre pastoráciu mládeže, ktorý je rozšírený o ďalšie kompetentné a kvalifikované osoby; na miestnej úrovni je to rada VPK alebo pastoračný tím;

- c) **Komunikácia:** prostredníctvom zdieľania sa zo strany subjektov a vykonávateľov projektu ohľadom projektových línií. Spolu s týmto otvoreným postojom je od začiatku naliehavé vyjasniť *rozličné úrovne účasti* (diskusia, rozhodnutie, vykonanie) a *zodpovedných za ne*. V tomto procese saleziáni a laici majú skúsenosť spoločenstva a zdieľania v duchu dona Bosca v jeho poslaní. Všetky časti VPK prechádzajú cestou rozlišovania tým, že majú aktívnu účasť na hľadaní cieľov a línií činnosti SVPP (24. GK, č. 119 – 120).

Komplexnosť organizácie nesmie zatieniť výchovného a pastoračného ducha, ktorý je jej základom. Každá aktivita je časťou, cez ktorú musí byť očividný a evidentný celok: výchova mladých k životu a k stretnutiu s Bohom života.

Projektovanie, uskutočňovanie a schopnosť revízie a zmeny nie sú povrchnosťou ani komplikáciou. Skôr sú znakom výchovnej zrelosti, kvalifikovanej služby v stálej konverzii, ktorá podporuje život v ustavične sa meniacej spoločnosti. Sú schopnosťou realizmu, lásky a rešpektu voči mladým, dôslednosťou voči výchovným rozhodnutiam, ktoré si oni zaslúžia a očakávajú ich. **Sú realizáciou výchovnej symfónie, ovocím pedagogickej cesty a dlhého kráčania, ktoré prináša viac ovocia ako všetky ostatné diela ľudstva.**

EPILOG

«*Saleziánsky duch má svoj vzor a prameň v samotnom srdci Krista, Otcovho apoštola. Pri čítaní evanjelia sme zvlášť vnímaví na niektoré črty Pánovej osobnosti. Je to vďačnosť Otcovi za dar Božieho povolania pre všetkých ľudí; prednostná láska k malým a chudobným; horlivosť v kázaní, uzdravovaní a zachraňovaní, podnecovaná naliehavosťou blížiaceho sa Božieho kráľovstva; postoj Dobrého pastiera, ktorý si iných podmaňuje miernosťou a sebadarovaním; túžba zhromaždiť učeníkov v jednote bratského spoločenstva.»*

(S 11)

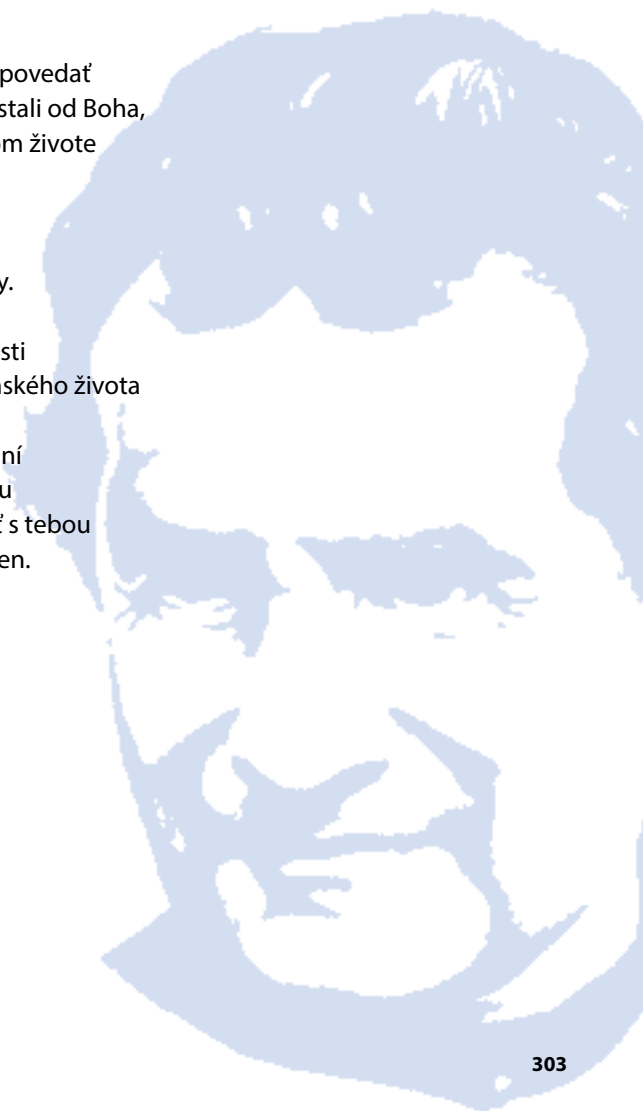
MODLITBA K DONOVI BOSCOVI

Otec a učiteľ mládeže,
svätý Ján Bosco,
poddajný darom Ducha a otvorený skutočnostiam svojej doby
bol si pre mladých, najmä bezbranných a núdzných,
znakom Božej lásky a priazne.

Sprevádzaj nás na ceste priateľstva s Pánom Ježišom,
aby sme v ňom a v jeho evanjeliu
našli zmysel nášho života
a zdroj pravého šťastia.

Pomôž nám veľkodušne odpovedať
na povolanie, ktoré sme dostali od Boha,
aby sme boli v každodennom živote
budovateľmi jednoty
a nadšene spolupracovali,
zjednotení s celou Cirkvou,
na budovaní civilizácie lásky.

Vypros nám milosť vytrvalosti
v prežívaní pravého kresťanského života
v duchu blahoslavenstiev,
a daj, aby sme sa sprevádzaní
Pannou Máriou Pomocnicou
mohli jedného dňa stretnúť s tebou
vo veľkej rodine v nebi. Amen.

KOMENTÁR K ILUSTRÁCIÁM

» IKONA 1

Po scéne, v ktorej je Ježiš s apoštolmi, prichádza scéna, v ktorej je Ježiš so zástupmi: život sa skladá zo stretnutí. Pán sa nám predstavuje ako pastier. Tu v našej ikone je to jeden mladý človek v saleziánskom poslaní. A táto ovca našla niekoho, kto ňou neopovrhne. Pozvanie: byť s Ježišom, aby sa od neho čerpala Božia láska, jeho súcitiť. Aké krásne je toto slovo, ako zázrak, ako vodiaca niť. Prvou vecou, ktorú ponúka ľuďom, je súcitiť. Jeho pohľad zachytáva únavu, zmätok, námahu (stádo dole pod rukou). Jeho život je darovaný pre dobro stáda, jeho slová sú vyslovené pre sprevádzanie. Pre neho existuje predovšetkým osoba, hlboké zdravie srdca. Prvú vec, ktorú sa učeníci od Ježiša naučia, je jednoduchý a Boží súcitiť. Hlboký súcitiť srdca je Boží a hlboko saleziánsky cit! Súcitiť je správnu odpoveďou, nikdy neodchádzajúcou tak ako štyri ročné obdobia (štyri stromy dole). Obývame život a kultúru mladých, aby sme ich nepripravili o náš súcitiť.

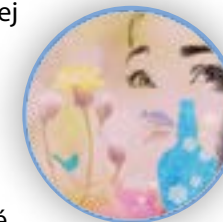
» IKONA 2

Ježiš sa modlil za svojich učeníkov a za všetkých, ktorí uveria v neho, v každom čase a na každom mieste (hviezdnaté nebo). Modlil sa aj za ľudí našich čias, aj za našich mladých. Unavený ľud na púšti, ktorý kráča pod slnkom, bez orientácie, s tvárou spálenou od námahy, bolesti, únavy... Ľud, ktorý ho hľadá, pretože ho túži počuť. Mladí v hľadaní pravého odpočinku. Tí, ktorí potrebujú slová spásy, večné slová, slová, ktoré zostanú... kráčajú k Pánovi (kalich, medzi zemou a nebom). Božie ruky sa otvárajú, aby zhromaždili a pohľadili roztratených synov. Nám prislúcha utvrdzovať ich v nádeji tak, aby mohli mať skúsenosť Božej prozreteľnej činnosti. On je vietor spoločenstva, ktorý nás poháňa k sebe navzájom.

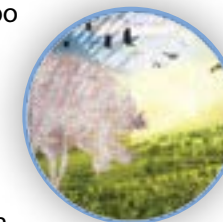
» IKONA 3

Ježiš prechádza krajom Samaritánov, cudzinec medzi ľuďmi inej tradície a náboženstva. V tomto svojom slobodnom kráčaní umožňuje sa zrodiť smädu a on sám ponúka džbán vody. Ježiš zasahuje hlboký smäd ženy tým, že ponúka „viac“ krásy, dobroty, života, jari: „Dám ti vodu, ktorá sa stane prameňom vody prúdajúcej...“ Boh je od vekov nevyčerpatelný Prameň osviežujúceho života, odkedy sú stvorené pozemské, vodné a lietajúce živočíchy (jeleň, ryba, vták). Ježiš obdaruje Samaritánku možnosťou napojiť sa na jeho prameň a stať sa tiež prameňom. Prekrásny obraz. Samaritánska žena s očami, ktoré sú jasné, radostné, pokojné a plné dobroty. Neutíši svoj smäd tým, že by dosýta pila, ale utíšením smädu iných; je osvietená tým, že osvecuje iných, dostane radosť darovaním radosti. Stať sa prameňom, to je prekrásny projekt života pre každého evanjelizátora: dať vytrysknúť nádeji, prijatiu, láske a rozdávať ich.

» IKONA 4

V žiadnom jazyku nedokáže iné slovo tak výstižne zhrnúť to, po čom ľudská bytosť nadovšetko dychtí, ako slovo „život“. Život je súhrnom dobier, po ktorých človek túži, a v tom istom čase je to práve on, ktorý ich robí možnými, dosiahnuteľnými, trvalými. Nie je snáď príbeh mladých poznačený hľadaním niečoho alebo niekoho, kto je schopný zabezpečiť im život? Ale aký život? Boží život „v hojnosti“. Tento život predchádza všetky aspirácie, ktoré sa v ľudskom srdci môžu zrodiť, tak ako západ slnka, ktorý osvecuje polia. Život je miesto medzi Božími rukami, tak ako vtáky majú hniezdo medzi zakvitnutými konármi stromu. Nový život prežaruje každú oblasť ľudskej skúsenosti mladých: rodinu, školu, prácu, každodenné a voľnočasové aktivity. Začína kvitnúť tu a teraz. Znakom jeho prítomnosti a jeho rastu je pastoračná láska. Početný zástup saleziánskych vychovávateľov sa v každodennosti života rozdáva s veľkodušnosťou, kreatívnosťou a kompetentnosťou v prospech života nových generácií.

» IKONA 5

Ježiš sa cestou priblížil k dvom sklúčeným emauzským učeníkom. Spoznáva svojich synov v každom kúte sveta. Sprevádza ich, „kráča po ich boku“. Pán sa k nám približuje ako k pútnikom v našich každodenných udalostiach. Mení srdce, oči a cestu každého. Na pozadí don Bosco: kolkí zakusujú bohatstvo takého stretnutia, ktoré je schopné obrátiť život! Pán žiada aj od nás, saleziánskych vychovávateľov odvahu kráčať, stať sa spolucestujúcimi, nielen vonkajšieho kráčania (sahnúť si počas cesty), ale tiež vnútornej cesty (počúvanie). Každá saleziánska prítomnosť kríži cestu mladých tohto sveta, sníva o tom, aby sa saleziánsky dom pre nich stal rodinou. A toto vyžaduje výchovno-pastoračnú komunitu, ktorá volá každého po mene, ktorá sa hodnotí podľa medziludských vzťahov, čo v nej vznikli.

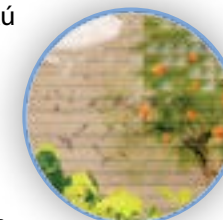
» IKONA 6

Kristus nosil naše šaty: bolesť a radosť z toho, že bol človekom, hlad, smäď, únava, nádeje a sklamanie, všetky naše trápenia až po smrť. A nám dal svoje „šaty“, dar nového bytia: „Obliecť si nového človeka, ktorý je stvorený podľa Boha.“ Prv ako by sa realizácia nového človeka stala naším rozhodnutím, je Božím dielom. Odovzdávať živú vieru si však vyžaduje projektové úsilie. Výchovno-pastoračný projekt je iba pastoračným nástrojom a odpovedá na dva veľké ciele (humanizovať a vychovať mladých k viere) prostredníctvom štyroch dimenzií, ktoré integrujú a obohacujú osobu, privádzajú ju k znovuzrozeniu prameniacemu z vnútra, ako korunka kvetu s lupeňmi tvorí jediný kvet. Každý mladý (každého veku a podmienok) má v sebe poklad svetla, vnútorného slnka, ktoré je naším obrazom a podobou s Bohom. Saleziánska pastorácia mládeže nie je ničím iným ako radosťou (krásny úsmev mladých!) z oslobodenia všetkého svetla Zmŕtvychvstalého.

» IKONA 7

„Ja som si vyvolil vás.“ Toto volanie zaručuje našu apoštolskú účinnosť, plodnosť našej služby. Sme trepezlivými a dôverujúcimi roľníkmi, ale musíme skúmať, kde a ako prinášame ovocie. Boh sa stará ako nik iný o toto zasiaté pole, o túto maličkú záhradu, ktorou sú naše diela: pracuje, štepí, každý deň cítime nad nami jeho ruky. Zrak je upriamený na plodnosť, lebo nedávať život je už smrťou. Strom našich apoštolských diel sa obnovuje, znásobuje život. Semeno ide tam, kde fúka vietor, ďaleko od hluku a ruchu, sadí sa v brázdach našej histórie a histórie ľudstva. Rodia sa nové výchovné a pastoračné prítomnosti, lebo saleziánske poslanie obsahuje oveľa viac energie, ako sa zdá, omnoho viac svetla a Božích zárodokov. Celá sopka života: puk sa mení na kvet, kvet na plod, plod na semeno.

» IKONA 8

„Ako ten, čo slúži.“ Slúžiť je zároveň sladkým aj náročným slovesom. V týchto veršoch nachádzame autentický, reálny a konkrétny obraz animácie a koordinácie pastoračnej činnosti. Zodpovednosť dáva konkrétnu formu spoločenstvu, prináša so sebou cvičenie sa v duchovnom rozlišovaní, vo vzájomnom počúvaní sa, v zdieľaní sa, vo vzájomnom svedectve až k zrelosti koordinovanej a organickej ponuky, podľa zodpovednosti každého člena. Výchovno-pastoračná činnosť sa neskladá z oddelených zásahov, ale všetko zapadá do spoločného plánu, do rozhodnutí a primeraných formačných ciest. Saleziánska pastorácia mládeže do toho vkladá všetky energie a so svojimi dynamikami sprevádza spôsoby animácie.

SLOVNÍK

- » **Pastoračné prostredie (sektor činnosti, časť diela):** vzťahuje sa na výchovné a pastoračné štruktúry, v ktorých sa vykonáva saleziánske poslanie podľa špecifickej výchovno-pastoračnej ponuky. Každé z nich vytvára svojim vlastným spôsobom atmosféru a uskutočňuje istý štýl vzťahov v rámci výchovno-pastoračnej komunity. Je to: oratórium – mládežnícke stredisko; škola a stredná odborná škola (prípadne stredná škola a školský internát); inštitúcie vysokoškolského vzdelávania (prípadne akademické centrá, kolégiá a ubytovanie pre vysokoškolských študentov); farnosť a svätyňa zverené saleziánom (prípadne verejné kostoly); – sociálne zariadenia – diela pre mladých v ťažkostiach. Jedno saleziánske dielo môže zahŕňať aj viacej prostredí, ktoré sa pre lepšie vyjadrenie saleziánskeho poslania navzájom dopĺňajú.
- » **Oblasť pastoračnej animácie:** vzťahuje sa na mnohoraké aktivity alebo výchovno-pastoračné oblasti, ktoré sú prítomné v dielach a tradičných prostrediach vymenovaných vyššie a prenikajú každé z nich. Súhrne môžeme vymenovať tieto: animácia apoštolských povolání; misijná animácia a animácia rôznych foriem dobrovoľníctva; významné ponuky pastorácie mládeže, ktoré sa týkajú spoločenskej komunikácie. Okrem toho saleziánske poslanie sa uskutočňuje aj v rámci ďalších významných skutočností, ako je napr. saleziánske mládežnícke hnutie a rozličné špecializované polia činnosti na miestnej alebo provinciálnej úrovni, ako to je vyjadrené v *VI. kapitole*: ponuky kresťanskej formácie a duchovnej animácie alebo združenia a animačné ponuky voľnočasovej sféry.
- » **Sektor provinciálnej animácie:** je poľom alebo oblasťou činnosti provincie a diela. Pre provinciu sú základnými tieto: pastorácia, formácia, saleziánska rodina, ekonomika, spoločenská komunikácia. K týmto sa pripájajú rozličné oblasti, v ktorých sa každá z nich vyjadri.
- » **Výchovno-pastoračná komunita (VPK) (porov. S 47; 24. GK č. 149 – 179):** je to forma saleziánskej animácie v každej výchovnej skutočnosti, chápaná ako uskutočňovanie poslania dona Bosca. Nie je novou štruktúrou, ktorá sa pridáva k iným organizmom správy a účasti, existujúcim v rozličných dielach alebo prostrediach pastoračnej činnosti, ani nástrojom organizovania činnosti či technikou spôsobu účasti. Je to spoločenstvo osôb (mladí a dospelí, rodičia a vychovávatelia, rehoľníci a laici, zástupcovia iných cirkevných a civilných inštitúcií, tiež iného náboženstva, mužovia a ženy dobrej

vôle), ktorí spoločne pracujú na výchove a evanjelizácii mladých, hlavne najchudobnejších podľa štýlu dona Bosca. Toto spoločenstvo sa podobá sústredným kruhom na základe úrovne zdieľania zodpovednosti jednotlivých členov v poslaní.

- » **Rada diela:** zhromažďuje rehoľnú komunitu (alebo aspoň jej riadenie: direktor a miestna rada) a hlavných spoluzodpovedných za jednotlivé prostredia (časti diela). Oživovaní rovnakou charizmou a účastní na jedinom poslaní sa zaväzujú sprítomňovať na určitom území dar a ponuku saleziánskej charizmy v jej významnosti. Pevne sa podieľajú na rozličných zodpovednostiach, ktoré vyplývajú z riadenia všetkých prostredí diela. Stretajú sa nielen pre organizovanie, rozhodovanie, vedenie, ale tiež pre formovanie sa a vytváranie procesu reflexie.

- » **Rada VPK (porov. 24. GK č. 160 – 161; 171 – 172):** je organizmus, ktorý animuje a koordinuje uskutočňovanie výchovno-pastoračného projektu. Jej úlohou je pomáhať koordinácii a spoluzodpovednosti všetkých v službe jednoty pastoračného projektu saleziánskeho diela, alebo VPK rozličných prostredí v komplexných dielach. Ak jestvuje jediná VPK, jestvuje jediná rada VPK, ktorá je zhodná s radou diela. Ak ale jestvuje toľko VPK, koľko je prostredí diela, každá z nich má vlastnú radu, zatiaľ čo jestvuje rada diela, ktorá je vytvorená zo zástupcov jednotlivých rád VPK.

- » **Miestna rada komunity (domová rada) (porov. S 178):** je zložená zo spolubratov komunity s úlohou spolupracovať v animácii a vedení s direktorom, ktorý jej predsedá a zvoláva ju. Príslúcha provinciálovi so súhlasom jeho rady po vypočutí miestnej komunity, aby vyznačil, ktoré prostredia pastoračnej činnosti komunity musia byť zastúpené v rade.

- » **Provinciálne direktorium (porov. S 171):** normatívny text zverený na vypracovanie a revíziu provinciálnej kapitule. Prvotným cieľom týchto usmernení je, aby sa cez jednotlivé smernice pomohlo rozvoju charizmy a zabezpečeniu jej saleziánskosti v každom diele provinciálnej komunity.

- » **Oddelenie (porov. S 133; P 107):** Oddelenia sú zoskupeniami služieb animácie každého sektoru provincie, v ktorom je prerozdelená administrácia hlavného vedenia diel dona Bosca. Každé oddelenie má na zodpovednosti jeden radca, ktorý zastáva funkciu vedúceho oddelenia.

- » **Saleziánske mládežnícke hnutie (SMH):** je vytvorené zo skupín a združení, ktoré sa identifikujú na základe spirituality a saleziánskej

pedagogiky v škole dona Bosca a matky Mazzarellovej. Hoci si zachovávajú vlastnú organizáciu činnosti, zabezpečujú v mnohosti kvalitnú výchovnú prítomnosť, hlavne v nových priestoroch socializácie mladých. Hnutie „mladí pre mladých“, definované vzhľadom na spoločnú spiritualitu a komunikáciu medzi skupinami, ktoré zabezpečuje výmenu posolstiev a hodnôt. SMH zjednocuje mladých, ktorí sú navzájom veľmi odlišní, od najvzdialenejších, pre ktorých je spiritualita rodiacou sa výzvou, po tých, ktorí výslovne a vedome prijímajú saleziánsku ponuku a saleziánske apoštolské úsilie.

» **Animačné jadro:** Je skupina osôb, ktorá sa identifikuje s poslaním, výchovným systémom a so saleziánskou spiritualitou. Takýmto spôsobom solidárne prijíma úlohu zvolávať, motivovať, zapájať všetkých tých, ktorí sa angažujú v diele, aby tak spolu s nimi formovali výchovnú komunitu a uskutočňovali projekt evanjelizácie a výchovy mladých. Rehoľná komunita, ktorá je charizmatickým vzťažným bodom (porov. 25. GK, č. 78 – 81), nie je sama animačným jadrom, ale je jednou z jeho podstatných častí. Animačné jadro musí byť v skutočnosti schopné rozšíriť sa navonok tak, že sa doň v rozličných formách a spôsoboch zapoja všetci tí, ktorí túžia spolupracovať v saleziánskom diele. Takéto animačné jadro, keďže nie je „štruktúrou riadenia“, je jediným pre celé dielo, ale môže sa zhodovať s radou diela alebo/a s radou VPK, podľa komplexnosti diela a rozličných pastoračných prostredí diela.

Saleziánsky výchovno-pastoračný projekt (SVPP)

» **(porov. 24. GK, č. 5.42):** Je hlavným plánom zásahu (činnosti), ktorý riadi realizáciu výchovno-pastoračného procesu v provinciálnom a miestnom kontexte a usmerňuje každú iniciatívu a zdroje k realizácii saleziánskeho poslania vlastnej danému dielu. Jeho trvanie je „dlhodobé alebo krátkodobejšie“ (na 3 – 5 rokov), v súvislosti so situáciou, v ktorej je prítomná provincia alebo saleziánske dielo. Cieľom SVPP je teda nielen definovanie obsahov vzťahujúcich sa na rozličné pastoračné prostredia na provinciálnej a miestnej úrovni, ale aj definovanie dimenzií, ktorými sa rozličné SVPP prostredia vytvárajú. Cieľom formulácie SVPP a následne SVPP pastoračných prostredí je na prvom mieste to, aby bol oporou pre plánovanie poslania celej provinciálnej alebo miestnej VPK.

Provinciálny saleziánsky výchovno-pastoračný projekt

» **(provinciálny SVPP):** definuje postupovanie provincie a poukazuje na spoločné výchovno-pastoračné ciele, stratégie a línie činnosti; orientuje pastoračnú činnosť vo všetkých dielach, prostrediach a oblastiach

pastoračnej animácie. Slúži ako východiskový bod pre ich plánovanie a ako výchovno-pastoračné overovanie počas určitého obdobia.

Saleziánsky výchovno-pastoračný projekt každého diela a miestneho prostredia diela:

» aplikuje línie provinciálneho SVPP na miestne skutočnosti. Je projektom činnosti v každom diele (s jedným pastoračným prostredím) a každého prostredia (v komplexnom diele). V druhom prípade, SVPP saleziánskych diel, ktoré pozostávajú z dvoch alebo viacerých pastoračných prostredí, sa stáva dôležitým nástrojom zbievavosti a jednoty spoločných cieľov a línií činnosti celého diela. Odpovedá na dva základné aspekty: po prvé na koordináciu všetkých prostredí diela so skupinou kritérií vyplývajúcich zo situácie, metodologických možností, organizačných a štruktúrnych zameraní; po druhé na zvolávanie, vytváranie, formovanie a fungovanie VPK diel a prostredí.

Plánovanie provinciálnej animácie:

» je ročnou aplikáciou provinciálneho SVPP, ktoré sa každoročne vypracuje provinciálnou radou v spolupráci s dielami. Slúži ako provinciálne východisko pre vypracovanie hlavného ročného plánovania diel.

Hlavné plánovanie diela:

» je ročnou aplikáciou SVPP diela (alebo prípadne jednotlivých SVPP rozličných pastoračných prostredí alebo oblastí pastoračnej animácie diela). Vypracováva ho rada diela v spolupráci s radou VPK rozličných pastoračných prostredí.

Organický projekt provincie (OPP):

» je strategický plán animácie a riadenia, ktorý usmerňuje rozvoj a kontinuitu rozhodnutí provincie (porov. 25. GK, č. 82 – 84). Je to praktický nástroj, ktorého účelom je koordinovať výchovné a pastoračné zdroje prítomné v provincii k jednému cieľu. Okrem toho je orientačným bodom pre všetky projekty a plánovania komunít a diel.

„Základná koncepcia“ saleziánskej pastorácie mládeže:

» je nástroj (s hlbokými inšpiráciami a usmerneniami činnosti) ponúknutý oddelením pre pastoráciu mládeže, aby osvetlil a nasmeroval pastoračný proces každej provinciálnej a miestnej VPK; aby viedol pastoračnú činnosť každého provinciálneho a miestneho delegáta pre pastoráciu mládeže a ich tímy; aby prispel k formácii všetkých tých – saleziánov, vychovávateľov a vychovávateľiek – ktorí sú spoluzodpovední za saleziánske poslanie.

